ZECHARIA SITCHIN

TREPTE SPRE CER

ALDO PRESS

Zecharia Sitchin

TREPTE SPRE CER

Editura ALDO PRESS

Cuprins

1. În căutarea paradisului	7
2. Strămoşii nemuritori	26
3. Călătoria faraonului către viaţa de apoi	43
4. Trepte spre cer	56
5. Zeii care au venit pe pământ	79
6. În zilele de dinaintea potopului	107
7. Gilgamesh: Regele care a refuzat să moară	129
8. Călători în nori	157
9. Locul aterizării	181
10. Tilmun: Tărâmul rachetelor	202
11. Muntele straniu	223
12. Piramidele zeilor şi ale regilor	245
13. Falsificarea numelui faraonului	270
14. Privirea Sfinxului	300
Surse	326

1. În căutarea Paradisului

A existat o vreme, spun scripturile, când nemurirea era la îndemâna tuturor oamenilor.

Era Vârsta de Aur a omenirii, când Omul trăia alături de Creatorul său în Grădina Edenului - omul îngrijind-o, Dumnezeu plimbându-se în răcoarea serii.

Şi a făcut Domnul Dumnezeu să răsară din pământ tot soiul de pomi, plăcuţi la vedere şi cu roade bune de mâncat; iar în mijlocul raiului era pomul vieţii şi pomul cunoştinţei binelui şi răului. Şi din Eden ieşea un râu care uda raiul, iar de acolo se împărţea în patru braţe. Numele unuia este Fison. Numele râului al doilea este Gihon... Numele râului al treilea este Tigru... iar râul al patrulea este Eufratul.

Adam şi Eva aveau voie să mănânce din orice fruct - cu excepţia celui al pomului cunoaşterii. Dar, o dată ce au făcut-o, ispitiţi de şarpe, Dumnezeu a început să fie preocupat de nemurirea lor:

Şi a zis Domnul Dumnezeu: „Iată Adam s-a făcut ca unul dintre Noi, cunoscând binele şi răul. Şi acum nu cumva să-şi întindă mâna şi să ia roade din pomul vieţii, să mănânce şi să trăiască în veci!... ”

De aceea l-a scos Domnul Dumnezeu din Grădina Edenului.

Aşa a fost omul alungat din locul unde nemurirea se afla la îndemâna sa. Deşi împiedicat să ajungă la ea, niciodată nu a încetat să şi-o amintească, să tânjească după ea şi să încerce s-o atingă.

De la alungarea din Paradis, eroii au mers până la capătul pământului în căutarea nemuririi; câtorva aleşi le-a fost permisă, iar oamenii simpli cred că au şansa s-o atingă. De-a lungul veacurilor, această căutare a fost privilegiul indivizilor, dar pe la începutul mileniului ea devenise o întreprindere a regatelor puternice.

Lumea Nouă a fost descoperită - aşa suntem împinşi să credem - când exploratorii au pornit în căutarea unei noi rute maritime către India şi bogăţiile sale. Adevărat, însă nu pe de-a-ntregul; fiindcă ceea ce voiau cel mai mult Isabela şi Ferdinand, regina şi regele Spaniei, era descoperirea izvorului tinereţii veşnice, un izvor magic, ale cărui ape întinereau pe bătrâni şi îi făceau tineri pe vecie, fiindcă pornea

chiar din Paradis.

Imediat ce Columb şi oamenii săi au pus piciorul pe ceea ce credeau a fi insulele Indiei (Indiile de Vest), au şi început, pe lângă explorarea noului ţinut, căutarea legendarului izvor ale cărui ape „făceau din om bătrân tânăr din nou". „Indienii" capturaţi erau interogaţi şi chiar torturaţi de către spanioli pentru a dezvălui locul în care se afla izvorul.

Unul dintre cei care au dovedit mare zel în această căutare a fost Ponce de Leon, mercenar şi aventurier, care a ajuns guvernator al unei părţi din insula Hispanola numită astăzi Haiti şi al oraşului Puerto Rico. În 1511, el a luat parte la interogatoriile unor indieni. Descriindu-şi insula, ei vorbeau despre perle şi alte bogăţii. De asemenea, lăudau virtuţile apelor sale. Există un izvor, spuneau ei, din care un om „cocârjat de povara anilor" băuse. După asta, „i s-a întors bărbăţia şi putea să facă tot ce făcea un bărbat tânăr, s-a însurat şi a făcut şi copii".

Ascultând cu interes din ce în ce mai mare, Ponce de Leon - el însuşi un bărbat în vârstă - a fost imediat convins că indienii descriau izvorul tinereţii. Postscriptul lor, că bătrânului i se „întorsese bărbăţia", s-a însurat şi a făcut copii, a fost cel mai convingător. Căci la curtea spaniolă, ca de altfel în întreaga Europă, se aflau numeroase picturi ale celor mai mari pictori şi, ori de câte ori era vorba de alegorii sexuale, ele cuprindeau un peisaj cu o fântână sau un izvor. Poate cea mai celebră dintre ele este *Amorul sacru şi amorul profan* a lui Tizian, care a fost pictată cam în perioada aceea.

Raportul lui Ponce de Leon către regele Ferdinand este reflectat în însemnările ţinute de istoricul oficial al curţii, Peter Martyr de Angleria. Aşa cum arată el în *Decade de orbe novo* (Deceniile Lumii Noi), indienii care proveneau din insulele Lucayos ori Bahamas au povestit că „există o insulă... În care se află un izvor etern, ale cărui puteri magice constau în faptul că, dacă cineva bea din el, probabil şi însoţit de o anumită dietă, devine tânăr din nou". Mulţi cercetători, ca de pildă Leonard Olschki, *(Ponce de Leon's Fountain of Youth: History of a Geographical Myth),* au arătat că „izvorul tinereţii este cea mai populară expresie a emoţiilor şi speranţelor care i-au însufleţit pe cuceritorii Lumii Noi." Indiscutabil, Ferdinand, regele

Spaniei, era foarte însufleţit şi nerăbdător să afle noutăţi.

Aşa că, atunci când a sosit scrisoarea de la Ponce de Leon, Ferdinand nu a pierdut timpul. I-a acordat acestuia un Patent de Descoperire (datat 23 februarie 1512), autorizând o expediţie de pe insula Hispanola spre nord. I s-a ordonat amiralităţii să-i pună la dispoziţie cele mai bune vase şi marinari, astfel ca Ponce de Leon să descopere neîntârziat insula „Beininy" (Bimini). Regele a pus o condiţie explicită: „După ce vei descoperi insula şi vei afla ce se găseşte în ea, să-mi trimiţi imediat un raport".

În martie 1513, Ponce de Leon a pornit spre nord în căutarea insulei Bimini. Pretextul expediţiei a fost căutarea de „aur şi alte metale"; adevăratul scop al expediţiei era descoperirea izvorului tinereţii veşnice. Acest lucru l-au aflat marinarii după ce au descoperit, nu una, ci sute de insule în Bahamas. Debarcând pe insulă după insulă, echipele erau instruite să caute, nu aur, ci un izvor sau o fântână neobişnuită. Apele fiecărui pârâu erau verificate şi băute - fără vreun efect evident. În Duminica Paştelui - *Pasca de Flores* în varianta spaniolă - a fost descoperită o coastă. Ponce de Leon a numit „insula" Florida. Navigând de-a lungul coastei, Ponce de Leon îşi trimitea oamenii în adâncul pădurilor pentru a bea apa nenumăratelor pârâuri. Nici unul însă nu se dovedea cel căutat.

Eşecul misiunii nu a făcut decât să întărească credinţa că izvorul se afla acolo, trebuia doar să fie descoperit. Au fost interogaţi alţi indieni. Unii păreau incredibil de tineri pentru vârsta pe care pretindeau că o aveau. Alţii povesteau legende care confirmau existenţa izvorului. O astfel de legendă (aşa cum este redată în *Creation Myths of Primitive America,* de J. Curtin) spune că atunci când Olelbis, „Cel care stă deasupra", a făcut omenirea, a trimis doi emisari pe Pământ pentru a construi o scară care să lege Cerul de Pământ. La jumătatea scării ei vor construi un loc de odihnă, cu un bazin cu apă pură. Acolo trebuia să facă două izvoare. Unul cu apă pentru băut, celălalt cu apă pentru îmbăiat. Când un om îmbătrâneşte, a spus Olelbis, să fie lăsat să urce pe scară. Ajuns la izvor să bea şi să se îmbăieze şi tinereţea i se va întoarce.

Convingerea că izvorul există pe undeva era atât de mare, încât în 1514 - un an după misiunea nereuşită a lui Ponce de Leon -, Peter

Martyr îl informa pe Papa Leo X următoarele:

La 325 de leghe de Hispanola, se spune, există o insulă pe nume Boyucas, sau Ananeo, pe care, după spusele celor care au explorat-o, există o fântână care are proprietatea de a-i întineri pe cei care beau din ea.

Să nu creadă Sfinţia Voastră că sunt doar vorbe aruncate într-o doară; pentru că vestea despre toate acestea circulă printre cei de la curte, care le acceptă ca adevărate, nu puţini dintre ei fiind oameni a căror bogăţie şi înţelepciune îi desparte de oamenii de rând.

Ponce de Leon, neabătut, a ajuns la concluzia că ceea ce căuta el era un pârâu aflat în conjuncţie cu un râu, posibil legate între ele printr-un tunel subteran. Dacă fantâna se afla pe o insulă, nu cumva izvorul care o alimenta îşi avea originea în Florida?

În 1521, Coroana spaniolă l-a trimis din nou pe Ponce de Leon într-o expediţie, de data aceasta concentrată pe Florida. Nu există nici un dubiu asupra scopurilor acestei misiuni: câteva decenii mai târziu, referindu-se la aceasta, istoricul Antonio de Herrera y Tordesillas a spus în *Historia general de las Indias* că „el (Ponce de Leon) a plecat în căutarea Sfintei Fântâni, atât de renumită printre indieni şi a râului ale cărui ape îi întinerea pe cei bătrâni". El spera să găsească în Florida izvorul şi râul despre care indienii din Cuba şi Hispanola spuneau că „bătrânii care se îmbăiază în ele redevin tineri".

În locul tinereţii veşnice, Ponce de Leon a găsit moartea, din cauza unei săgeţi indiene. Deşi căutarea individuală a unei poţiuni sau loţiuni care să asigure viaţa veşnică nu va înceta niciodată, căutarea organizată, pe bază de decret regal, a încetat pentru totdeauna.

Să fi fost această căutare inutilă de la bun început? Erau Ferdinand, Isabela, Ponce de Leon şi ceilalţi care au murit în căutarea tinereţii veşnice nişte nebuni dând crezare unor basme pentru copii?

Ei nu vedeau aşa lucrurile. Sfintele Scripturi, credinţele păgâne şi istoriile marilor călătorii, toate afirmă că există într-adevăr un loc ale cărui ape (sau sucuri ale fructelor) pot aduce nemurirea şi tinereţea veşnică.

Există încă numeroase povestiri vechi - de pe vremea când celţii erau în peninsulă - despre un loc secret, o fântână secretă, un fruct secret sau o iarbă care pot aduce găsitorului nemurirea. Se povesteşte despre o zeiţă pe nume Idunn care păzea nişte mere magice. Când zeii îmbătrâneau, veneau la ea şi mâncau mere şi redeveneau tineri. Într-adevăr, „Idunn" însemna „din nou tânăr", iar merele păzite de ea erau numite „elixirul zeilor".

Să fi fost asta un ecou al legendei lui Heracle (Hercule) şi a celor douăsprezece munci ale sale? O preoteasă a zeului Apollo i-a prezis că „atunci când toate acestea se vor încheia, tu vei deveni unul dintre nemuritori". Pentru a ajunge aici, penultima sa muncă a fost să aducă din grădina Hesperidelor merele de aur. Hesperidele - „fiicele tărâmului soarelui-apune" - locuiau Ia capătul pământului.

Nu au lăsat grecii şi romanii numeroase legende despre muritori deveniţi nemuritori? Zeul Apollo a uns trupul lui Sarpedon, aşa încât acesta să trăiască mai multe generaţii. Zeiţa Afrodita i-a oferit lui Phaon o poţiune magică: ungându-se cu ea, el s-a transformat într-un tânăr „care a aprins inimile tuturor femeilor din Lesbos". Iar Demophon, uns cu ambrozie de Demetra, ar fi devenit cu siguranţă nemuritor, dacă mama sa - necunoscând identitatea zeiţei - n-ar fi întrerupt procedura.

Apoi este legenda lui Tantalus, care a devenit nemuritor mâncând la masa zeilor şi furându-le nectarul şi ambrozia. Omorându-şi fiul pentru a-i servi carnea drept masă zeilor, el a fost osândit într-un loc cu fructe şi ape minunate, dar pe care nu le putea atinge vreodată. (Zeul Hermes l-a readus la viaţă pe fiul măcelărit.) Pe de altă parte, Ulise a refuzat nemurirea oferită de nimfa Calypso pentru a rămâne alături de ea, preferând să se întoarcă acasă la soţia Iui.

Mai este apoi legenda lui Glaukos, un muritor, un pescar simplu, care a devenit zeu al mării. Într-o zi el a observat cum un peşte prins de el atingând o anumită iarbă a revenit la viaţă şi s-a întors în mare. Luând iarba în gură, Glaukos a sărit în apă exact în acelaşi loc. Zeii mării, Okeanos şi Tethys l-au admis alături de ei şi l-au făcut zeu.

Anul 1492, în care Columb a plecat din Spania către „India", a

fost şi anul în care ocupaţia musulmană în peninsula Iberică s-a încheiat prin capitularea maurilor la Granada. De-a lungul celor aproape opt secole de dominare musulmană şi creştină a peninsulei, interacţiunea dintre cele două culturi a fost imensă. Iar povestea din Coran (cartea sfântă a musulmanilor) despre peşte şi fântâna vieţii era cunoscută şi de-o parte şi de cealaltă. Faptul că era aproape identică cu legenda greacă a pescarului Glaukos a fost considerat o dovadă a autenticităţii ei. A fost unul din motivele căutării legendarei fântâni în India - ţara pe care o căuta Columb şi pe care a crezut c-a găsit-o.

Segmentul din Coran care conţine legenda este *sura* a optsprezecea. Ea relatează despre câteva întâmplări din viaţa lui Moise, eroul biblic al exodului israeliţilor din Egipt. După ce a fost ales în noua sa calitate de „mesager al Domnului", el a fost instruit de către un „servitor al Domnului". Însoţit de un ajutor, trebuia să-şi întâlnească enigmaticul profesor după numai un indiciu: trebuia să ia cu el un peşte uscat, iar locul în care peştele va sări şi va dispărea va fi locul în care îşi va întâlni profesorul.

După multă căutare în zadar, însoţitorul lui Moise i-a sugerat să renunţe. Dar Moise a insistat să continue, fiindcă nu va renunţa până nu va ajunge la „întretăierea dintre două râuri". Fără ca ei să observe, miracolul se produsese deja:

Dar când au ajuns la confluenţa râurilor uitaseră de peşte, care sărise şi o luase pe râu în *jos ca printr-un tunel.*

După ce au mers mai departe, Moise i-a spus însoţitorului: „Adu mâncarea." Dar acesta i-a spus că peştele dispăruse:

„Când ne-am aşezat pe piatră, n-ai văzut ce s-a întâmplat? Uitai de peşte cu adevărat - Satan m-a făcut să uit să-ţi spun: Şi-a făcut drum prin râu în jos, minune mare s-a-ntâmplat. Şi Moise a spus:

„Atunci aici e locul pe care atât l-am căutat.„

Povestea din Coran (Fig. 1) a peştelui uscat care a fost readus la viaţă şi a revenit în mare printr-un tunel trece dincolo de paralela cu legenda lui Glaukos, referindu-se nu la un simplu pescar, ci la însuşi Moise.

Fig. 1

De asemenea, descrie incidentul nu ca pe o întâmplare, ci ca pe ceva premeditat de Dumnezeu, care cunoştea locul Apelor Vieţii, ape care puteau fi recunoscute cu ajutorul învierii peştelui.

Fiind creştini devotaţi, regele şi regina Spaniei trebuie să fi luat în sens literal viziunea descrisă în Cartea Revelaţiei, „a râului cu Apa Vieţii, limpede precum cristalul, ieşind din Tronul Domnului... iar în mijlocul lui se afla pomul vieţii, cu douăsprezece feluri de fructe". Aproape sigur au crezut în promisiunile Cărţii: „Celui însetat îi voi da să bea din fântâna vieţii" şi „celui înfometat îi voi da să mănânce din pomul vieţii". Şi nu aveau cum să nu cunoască psalmul:

Tu dai să bea
din apele nemuririi
Fiindcă a ta este Fântâna Vieţii.

Nu poate fi nici un dubiu, aşa cum spun scripturile, că râul Nemuririi şi Fântâna Vieţii existau; singura problemă era - şi este -

cum să fie găsite.

A optsprezecea *sura* a Coranului oferă indicii importante. Ea continuă cu înfăţişarea celor trei paradoxuri ale vieţii pe care servitorul Domnului i le arată lui Moise. Apoi sunt descrise alte trei episoade: mai întâi, o vizită în locul în care apune soarele; apoi în locul în care răsare, adică spre est; apoi în ţinutul de dincolo de cel de-al doilea, unde popoarele biblice ale lui Gog şi Magog (luptătorii de la Sfârşitul Lumii) plănuiau noi nelegiuiri asupra pământenilor. Pentru a pune capăt acestor lucruri, eroul, numit aici Du-al'karnain („Cel cu două coarne"), a astupat trecătoarea dintre munţi cu blocuri de fier, deasupra cărora a turnat plumb topit, creând o barieră atât de puternică încât nici Gog, nici Magog nu putea să o răzbată. Separat, cei doi nu mai puteau face rău omenirii.

Cuvântul *karnain,* atât în arabă, cât şi în ebraică, înseamnă şi „coarne duble" şi „raze duble". Conform celor trei episoade, Moise ar fi putut fi numit Du-al'karnain fiindcă faţa lui „avea raze" - radia - după întâlnirea cu Dumnezeu de pe muntele Sinai. Însă credinţele populare medievale atribuiau cele trei călătorii şi epitetul lui Alexandru cel Mare, regele Macedoniei care în secolul IV î.Ch. a cucerit aproape întreaga lume. ajungând în India.

Aceste credinţe populare, care îl schimbă pe Moise cu Alexandru, îi atribuie acestuia nu numai călătoriile în ţinutul lui Gog şi Magog, ci şi episodul cu peştele uscat adus la viaţă când Alexandru şi bucătarul său au găsit Fântâna Vieţii!

Poveştile referitoare la aventurile lui Alexandru cel Mare erau curente în Europa şi Orientul Apropiat în epoca medievală şi erau bazate pe scrierile istoricului grec Callisthenes din Olynth. El fusese numit de Alexandru să-i consemneze aventurile în expediţia din Asia, dar a murit în închisoare după ce îl jignise pe Alexandru. Scrierile sale au dispărut în mod misterios. Secole mai târziu, au început să circule în Europa texte latineşti despre care se spunea că sunt traduceri ale scrierilor lui Callisthenes. Savanţii numesc acest text „pseudo-Callisthenes".

Multe secole s-a crezut că multele traduceri ale aventurilor lui Alexandru care circulau în Europa şi Orientul Mijlociu erau făcute după acest text. Mai târziu s-a descoperit însă că au existat versiuni

paralele în mai multe limbi - printre care araba, persana, siriana, armeana şi etiopiana - şi cel puţin trei versiuni greceşti. Diferitele versiuni, dintre care unele îşi au originea în Alexandria secolului II î.Ch., diferă ici-colo, dar, în mare, similitudinile indică faptul că au o sursă comună, poate chiar scrierile Callisthenes, ori, aşa cum s-a spus uneori, în scrisorile lui Alexandru către mama sa Olimpia şi către profesorul său Aristotel.

Aventurile miraculoase au început după cucerirea Egiptului. Din texte nu rezultă în ce direcţie a pornit Alexandru şi nici nu este sigur dacă episoadele sunt aranjate în ordine cronologică sau geografică. Unul din primele episoade explică confuzia între Alexandru şi Moise: se pare că Alexandru a încercat să plece din Egipt asemenea lui Moise, despărţind apele şi traversând marea pe jos.

Ajungând la mare, Alexandru a cerut să se construiască în mijlocul acesteia un zid de plumb topit, iar constructorii săi „au continuat să toarne până când structura s-a ridicat deasupra apei. Apoi a construit deasupra ei un turn şi un stâlp pe care a pus să-i fie sculptat chipul, cu două coarne pe cap". Şi a pus să se scrie pe el: „Cine va ajunge aici şi va vrea să traverseze marea să ştie că eu am închis-o."

Îndiguind apele, Alexandru şi oamenii săi au vrut să traverseze. Din precauţie, au trimis înainte nişte prizonieri, dar când aceştia au ajuns la mijloc „valurile mării au căzut asupra lor şi marea i-a înghiţit, pierind cu toţii... Când Cel-cu-două-coarne a văzut asta, tare s-a înfricoşat de puterea apelor" şi a renunţat să-l mai imite pe Moise.

Dornic totuşi să cunoască „întunericul" de dincolo de mare, Alexandru a făcut câteva ocolişuri, în timpul cărora a vizitat izvoarele fluviilor Eufrat şi Tigru, studiind „secretele cerurilor, stelelor şi planetelor".

Lăsându-şi trupele în spate, Alexandru s-a întors în Ţinutul întunericului, ajungând la un munte numit *Mushas* la marginea deşertului. După câteva zile de marş, a văzut „o cale dreaptă care nu avea nici un zid, nici o înălţime, nici o vale". Şi-a părăsit cei câţiva însoţitori şi a pornit singur. După ce a mers douăsprezece zile şi douăsprezece nopţi, „a zărit aura strălucitoare a unui înger", dar când

s-a apropiat a văzut că era „un foc pârjolitor”. Alexandru şi-a dat seama că a ajuns la muntele care domina întreaga omenire.

Îngerul nu era mai puţin uimit decât Alexandru. „Cine eşti tu şi de ce ai venit aici, muritorule?” l-a întrebat îngerul nedumerit, „cum ai reuşit să pătrunzi în întuneric, căci nimeni n-a facut-o până acum”. La care Alexandru a răspuns că însuşi Dumnezeu i-a ghidat paşii şi i-a dat putere „să ajungă în acest loc, care este Paradisul”.

Pentru a convinge cititorul că Paradisul, spre deosebire de Iad, putea fi atins prin diverse tunele subterane, autorul antic introduce un dialog lung între Alexandru şi înger despre om şi Dumnezeu. Îngerul îi cere lui Alexandru să se întoarcă la oamenii săi, dar Alexandru insistă să afle secretele care guvernează Cerul, Pământul, pe Dumnezeu şi omenirea. În final, Alexandru spune că va pleca numai dacă i se va oferi ceva ce nu mai fuses oferit nici unui om până atunci. Supunându-se, „îngerul îi zise: «îţi voi spune ceva astfel încât să trăieşti fară a muri.» Cel-cu-două-coarne zise: «Spune-mi.» Iar îngerul îi spuse: «În ţinutul Arabiei, Dumnezeu a făcut un întuneric, în care a ascuns comoara cunoştinţelor sale. Tot acolo se află o fântână ale cărei ape sunt numite apele vieţii şi cel care bea din ea, chiar şi o singură picătură, nu va muri în veci.»„

Îngerul a atribuit şi alte puteri magice acestor „ape ale vieţii”, cum ar fi „puterea de a zbura prin ceruri asemenea îngerilor”. Nemaiavând nevoie de altceva, Alexandru întreabă nerăbdător: „În care sfert al Pământului se află fântâna?” „Întreabă-i pe aceia care sunt moştenitorii cunoştinţelor”, a fost răspunsul enigmatic al îngerului. Apoi îngerul i-a oferit lui Alexandru un ciorchine de struguri pentru a-şi hrăni oamenii.

Întorcându-se la oamenii săi, Alexandru le-a povestit ce i s-a întâmplat şi le-a oferit câte un bob de strugure. Dar după ce rupea un bob, în locul lui apărea altul. Şi astfel un singur ciorchine a reuşit să-i hrănească pe toţi.

Alexandru a început să-i întrebe pe toţi înţelepţii pe care i-a putut găsi. I-a întrebat pe aceştia: „Aţi aflat cumva, în cărţile voastre, că Dumnezeu a făcut un loc întunecat în care a pus toate cunoştinţele şi în acel loc se află o fântână numită «Fântâna Vieţii»?” Versiunea greacă susţine că a trebuit să se ducă până la capătul pământului

pentru a-l găsi pe înţeleptul care cunoştea răspunsul; versiunea etiopiană spune însă că el se afla chiar în armata sa. Se numea Matun şi cunoştea scrierile antice. Locul, a spus el, „se află în apropierea soarelui, când răsare pe partea dreaptă”.

Prea puţin lămurit de această ghicitoare, Alexandru s-a lăsat pe mâinile ghidului său. Au mers din nou într-un ţinut al întunericului. După o călătorie lungă, Alexandru a obosit şi l-a trimis pe Matun de unul singur înainte, să găsească drumul. Pentru a-l ajuta să vadă în întuneric, Alexandru i-a dat o piatră miraculoasă, pe care o primise el însuşi în împrejurări deosebite de la un rege bătrân care trăise printre zei - o piatră ce fusese adusa din Paradis de Adam când fusese alungat de acolo şi care era mai grea decât orice substanţă de pe pământ.

Matun, deşi a mers cu grijă, s-a rătăcit. Atunci a scos piatra magică şi a pus-o pe pământ. Când a atins pământul, aceasta a început să lumineze. În această lumină, Matun a văzut un puţ. Nu şi-a dat seama că dăduse peste Fântâna Vieţii. Versiunea etiopiană descrie ce s-a întâmplat mai departe:

Luase cu el un peşte uscat şi fiindu-i foarte foame s-a dus cu el la apă să-l spele pentru a-l găti. Dar, când peştele a atins apa, a ţâşnit în ea şi a fugit.

Când Maturi a văzut asta, s-a dezbrăcat şi s-a aruncat în apă după el.

Dându-şi seama că acesta era „Puţul cu Apa Vieţii”, Matun s-a spălat şi a băut. Când a ieşit din puţ, nu-i mai era foame, nici nu mai avea vreo nevoie umană, fiindcă devenise *El-Khidr* - veşnic tânăr.

Întorcându-se în tabără, el nu i-a spus nimic lui Alexandru (pe care versiunea etiopiană îl numeşte „Cel-cu-două-coarne”) despre descoperirea lui. Alexandru însuşi a pornit atunci şi a descoperit piatra uitată de Matun „strălucind în întuneric şi având acum doi ochi care aruncau lumină”. Dându-şi seama că a găsit calea cea bună, Alexandru a grăbit pasul, însă a fost oprit de o voce care-l certa pentru ambiţiile sale şi i-a profeţit că în loc de viaţa veşnică îşi va găsi curând moartea. Înspăimântat, Alexandru s-a întors la oamenii săi şi a renunţat la căutare.

Conform unora din versiuni, vocea aparţinea unei păsări cu chip uman şi l-a făcut să se întoarcă atunci când a ajuns într-un loc „bătut în smaralde, safire şi iacinte”. În scrisoarea lui Alexandru către mama sa, era vorba de doi oameni-pasăre care i-au blocat trecerea.

În versiunea greacă a pseudo-Chellistenes, bucătarul lui Alexandru, Andreas, a fost cel care a dus peştele uscat să-l spele în fântâna „ale cărei ape luceau cu lumini”. Când peştele a atins apa, a înviat şi i-a alunecat din mână. Realizând ce a descoperit bucătarul a băut din apă şi a luat cu el într-un vas de argint, fără a spune nimănui despre descoperirea lui. Când Alexandru (care în această versiune era însoţit de 360 de persoane) a ajuns într-un loc care strălucea deşi nu se vedea nici soarele, nici luna, nici stelele, calea i-a fost blocată de două păsări cu trăsături umane.

„Întoarce-te, i-a spus una dintre ele, fiindcă pământul pe care calci aparţine numai lui Dumnezeu. Întoarce-te, nefericitule, fiindcă în Ţara Binecuvântaţilor tu nu poţi pune piciorul!” Tremurând de frică, Alexandru şi oamenii săi s-au întors, dar înainte de a pleca au luat ca suvenir o palmă de ţărână şi câteva pietre. După câteva zile de marş au ieşit din Ţara Nopţii Veşnice şi când au ajuns la lumină au văzut că ţărâna şi pietrele pe care le luaseră erau praf de aur şi pietre preţioase.

Abia atunci a povestit bucătarul despre peştele care înviase, omiţând însă să spună că băuse şi păstrase din apă. Alexandru l-a bătut şi l-a alungat din tabără. Dar bucătarul nu voia să plece singur, fiindcă se îndrăgostise de fiica lui Alexandru. Aşa că i-a povestit acesteia secretul şi i-a dat să bea apă. Când Alexandru a aflat, a alungat-o şi pe ea: „Ai devenit făptură zeiască, căpătând nemurirea”, i-a spus el, aşa că nu mai putea trăi printre oameni şi să se ducă să trăiască în Ţara Binecuvântaţilor. Cât despre bucătar, Alexandru l-a aruncat în mare cu o piatră legată de gât. Însă, în loc să se înece, acesta s-a transformat în demon al mării.

„Şi aşa se încheie povestea bucătarului şi a fecioarei”, ni se spune.

Pentru înţelepţii sfetnici ai regilor europeni medievali, diferitele versiuni nu făceau decât să confirme autenticitatea şi vechimea legendei lui Alexandru şi a Fântânii Vieţii. Dar unde se aflau aceste

ape magice?

Era aproape de graniţa cu Egiptul, în peninsula Sinai, zona de activitate a lui Moise? în apropierea Tigrului şi a Eufratului, fluviile care izvorau de pe undeva din Siria? S-a dus Alexandru la capătul pământului - India - pentru a găsi fântâna sau s-a îmbarcat pentru aceste călătorii după ce s-a întors de aici?

Savanţii medievali s-au luptat să rezolve misterul, iar noile opere asupra subiectului din surse creştine au căzut de acord asupra Indiei. O compoziţie latină intitulată *Alexander Magni Inter Ad Paradisum,* o omilie siriană a episcopului Iacob de Sarug, *Recension of Iosippon* în armeană - completată cu povestea tunelului, a oamenilor-pasăre şi a pietrei magice - plasează Ţara întunericului sau Muntele întunericului la capătul pământului. Acolo, spun unele scrieri, Alexandru a pornit cu o corabie pe Gange, care n-ar fi fost altul decât râul Fison din Paradis. Acolo, în India (ori pe o insulă apropiată), Alexandru a ajuns la poarta Raiului.

Pe măsură ce aceste concluzii prindeau formă în Europa medievală, o nouă lumină a fost aruncată asupra subiectului dintr-o sursă cu totul şi cu totul neaşteptată. În 1145, episcopul german Otto de Freising a relatat în *Chronicon* despre o epistolă uimitoare. Papa, spune el, primise o scrisoare de la un conducător creştin din India, a cărui existenţă fusese complet necunoscută până atunci. Iar acel rege afirma că râul din Paradis curgea într-adevăr în ţara sa.

Episcopul Otto îl numea şi pe intermediarul care îi adusese Papei scrisoarea, episcopul Hugh din Gebal, un oraş pe coasta mediteraneană a Siriei. Conducătorul se numea Ioan Bătrânul sau, după numele de preot, părintele Ioan. Se spunea despre el că este descendent chiar din magii care îl întâmpinaseră pe Christos. Îi învinsese pe regii musulmani din Persia şi a întemeiat un puternic regat creştin la capătul pământului.

Astăzi, unii specialişti consideră totul un fals în scopuri propagandistice. Alţii consideră că ceea ce i se relatase Papei erau distorsionări ale evenimentelor reale. Lumea creştină din vremea aceea lansase cu cincizeci de ani în urmă o cruciadă împotriva ocupaţiei musulmane în Orientul Apropiat (în special în Ţara Sfântă), fiind înfrântă la Edessa în 1144. Dar la capătul pământului regii

mongoli începuseră să atace graniţele imperiului musulman, iar în l14l l-au învins pe sultanul Sanjar. Când vestea a ajuns în oaşele de pe coasta mediteraneană, a fost prezentată Papei ca o victorie a unui rege creştin care îi atacase pe musulmani din cealaltă parte.

Căutarea Fântânii Tinereţii nu a fost printre motivele primei cruciade (1095), însă se pare că a stat la originea celorlalte. Fiindcă imediat ce episcopul Otto i-a raportat Papei despre existenţa părintelui Ioan şi a râului Paradisului în ţara sa, acesta a şi cerut reluarea cruciadelor. Doi ani mai târziu, în 1147, împăratul Conrad al Germaniei, însoţit de alţi regi şi nobili, a pornit cea de-a doua cruciadă.

În timp ce roata norocului se învârtea când în favoarea, când împotriva cruciaţilor, în Europa s-a auzit din nou de părintele Ioan şi promisiunea sa de a-i ajuta. Conform cronicarilor vremii, părintele Ioan a trimis în 1165 o scrisoare împăratului Bizanţului, împăratului Sfântului Imperiu Roman şi altor regi, în care îşi declara intenţia clară de a veni în Ţara Sfântă cu armatele sale. Din nou, ţara sa era descrisă ca fiind locul prin care curge râul Paradisului şi în care se află poarta Raiului.

Ajutorul promis n-a venit niciodată. Drumul din Europa către India nu era încă deschis. La sfârşitul secolului al treisprezecelea cruciadele s-au încheiat, înfrânte definitiv de musulmani.

În timp ce armatele cruciate avansau şi se retrăgeau, credinţa că apele Paradisului curg în India continua să se răspândească.

Încă înainte de încheierea secolului doisprezece, o nouă versiune a aventurilor lui Alexandru îşi făcea loc în tabere şi pieţele oraşelor. Numită *Romance of Alexander,* era (aşa cum se ştie astăzi) opera a doi francezi care îşi bazaseră „romanţul" pe versiunea latină a pseudo-Callisthenes şi pe alte „biografii" ale eroului. Cavalerii, războinicii, orăşenii însă nu erau interesaţi de autori, fiindcă opera povestea în cuvintele lor aventurile lui Alexandru în ţinuturi exotice.

Printre acestea era povestea celor trei fântâni miraculoase: una îi întinerea pe cei bătrâni, a doua oferea nemurirea, iar a treia îi învia pe morţi. Cele trei fântâni, se explica, erau localizate în zone diferite, spunându-se că izvorau din Tigru şi Eufrat (Orient), Nil (Egipt) şi Gange (India). Acestea erau cele patru râuri ale Paradisului şi, deşi

curgeau în zone diferite, toate aveau aceeaşi origine: Grădina Edenului - exact aşa cum se spunea în Biblie.

Cartea spune că Alexandru şi oamenii săi au descoperit Fântâna Reîntineririi. Se dădea ca adevărat faptul că cincizeci şi şase de însoţitori ai lui Alexandru au băut din Fântâna Tinereţii şi „faţa lor a redevenit ca de treizeci de ani". Pe măsură ce noi traduceri ale cărţii îşi făceau drum în lume, detaliile deveneau şi mai specifice: nu numai feţele le întineriseră, ci şi bărbăţia şi virilitatea le fuseseră restaurate.

Dar cum să ajungi la această fântână, dacă drumul spre India era blocat de musulmani?

Iar şi iar, papii au încercat să comunice cu părintele Ioan, „ilustrul şi magnificul rege al Indiei şi mult-iubit fiu al Iui Christos". În 1245, Papa Inocenţiu IV l-a trimis pe fratele Giovanni da Pian del Carpini, prin sudul Rusiei către conducătorul mongolilor, crezându-i pe aceştia nestorieni (o ramură a bisericii ortodoxe) şi pe han ca fiind părintele Ioan. În 1254 conducătorul religios armean Haithon a călătorit deghizat prin estul Turciei către Mongolia. Însemnarea călătoriei sale consemnează trecerea pe lângă o trecătoare îngustă în apropiere de Marea Caspică, numită *Porţile de Fier;* speculaţia că această călătorie seamănă cu cea a lui Alexandru (care turnase fier topit pentru a închide o trecătoare) a servit la întărirea ideii că la „capătul pământului" se poate găsi poarta Raiului.

Aceştia, precum şi alţi emisari papali sau regali au fost însoţiţi în curând de alţi aventurieri, cum ar fi fraţii Nicolo şi Maffeo Polo, însoţiţi de fiul acestuia din urmă, Marco Polo (1260-1295), sau de cavalerul german William de Boldensele (1336) - toţi căutând ţara părintelui Ioan.

Dacă aceşti călători păstrau intact interesul curţilor sau al Bisericii, cea care menţinea treaz interesul era tot literatura. Astfel a apărut opera unui autor care se prezenta astfel: „Eu, John Maundeville, Cavaler", născut în oraşul St. Albans în Anglia, care „a plecat pe mare în anul Domnului nostru Iisus 1222".

Scriind la încheierea călătoriilor sale, treizeci şi patru de ani mai târziu, sir John povesteşte că „am pornit către Ţara Sfântă şi spre Ierusalim, şi încă spre Ţara Marelui Caan şi a părintelui Ioan şi încă

spre India şi multe alte ţări cu toate minunile dintr-însele".

În capitolul douăzeci şi şapte, supraintitulat „Despre bogăţiile regatului părintelui Ioan", cartea *(The Voyages and Travels of Sir John Maundeville, Knight)* spune:

Acest împărat, părintele Ioan, are o ţară întinsă şi multe oraşe nobile şi frumoase şi nenumărate insule mari. Fiindcă pe tot întinsul ei, India este împărţită în insule de apele care izvorăsc chiar din Paradis...

Şi tot acest pământ este bogat... În ţara părintelui Ioan sunt multe comori şi multe pietre preţioase, atât de mari, încât din ele se fac farfurii şi pocaluri...

Apoi Sir John descrie răul din Paradis:

În această ţară se află o mare, care este numită Marea de Catran... La distanţă de trei zile de mare se află un munte mare, din care curge un râu mare care vine din Paradis şi este plin de pietre preţioase, fără o picătură de apă; şi curge prin deşert, până ce ajunge la Marea de Catran.

Pe lângă Râul Paradisului, mai era „o insulă mare, lungă şi lată, numită Milsterak", care era raiul pe pământ. Avea „cele mai minunate grădini ce se pot imagina, iar în ele se aflau toţi pomii cu fructe şi toate naţiile de ierburi plăcut mirositoare şi de folos". Acest paradis, spune Sir John, avea numeroase pavilioane şi camere, a căror destinaţie era plăcerea sexuală, toate fiind opera unui om bogat şi diavolesc.

Aprinzând imaginaţia (şi lăcomia deopotrivă) cititorului cu poveşti despre pietre preţioase şi alte bogăţii, Sir John stimulează apoi dorinţele sexuale. Locul, scrie el, fusese umplut cu „cele mai frumoase demoazele sub paisprezece ani şi cei mai frumoşi flăcăi de aceeaşi vârstă". Iar diavoleasca făptură...

... pusese să se facă trei fântâni, înconjurate cu pietre de iască şi cristal, acoperite cu aur, bătute cu pietre preţioase şi perle orientale uriaşe. Şi a pus să se construiască sub pământ un mecanism astfel încât cele trei fântâni să dea, la dorinţa lui, una lapte, alta vin şi a treia miere. Şi locul acela îl numea Paradis.

În acel loc, el aduna cavaleri nobili şi viteji cu care petrecea, apoi îi trimitea la luptă contra duşmanilor săi spunându-le să nu se teamă de moarte ori de răni fiindcă vor fi înviaţi din morţi şi întineriţi:

Şi după moartea lor erau aduşi în acest Paradis şi erau făcuţi de vârsta demoazelelor şi lăsaţi să se joace cu ele. Şi după aceea erau duşi într-un alt Paradis; mai înalt, unde îl puteau vedea pe însuşi Dumnezeu în toată măreţia Lui.

Dar acesta nu era Paradisul Biblic, spune Sir John. Acesta, spune el în capitolul treizeci, se află dincolo de insulele şi ţinuturile prin care călătorise Alexandru cel Mare. Drumul către el duce spre răsărit, către două insule bogate în mine de aur şi argint „unde Marea Roşie se desparte de Ocean":

Şi dincolo de acele ţinuturi şi insule şi deşerturi de sub stăpânirea părintelui Ioan, mergând drept căre răsărit, nu mai găseşti decât munţi şi pietre; iar acolo este tărâmul întunericului, unde nu se poate vedea, nici ziua, nici noaptea... Şi acel pustiu ţine de la coasta aceasta până la paradisul terestru, acolo unde Adam, primul nostru tată, şi Eva au fost puşi.

De acolo izvorau râurile Paradisului:
În cel mai înalt vârf al Paradisului, chiar în mijloc,
se afla un puţ de unde ies patru râuri, care curg prin multe ţări,
Şi unul este Fison sau Gange, şi curge prin India, ori Emlak,
iar în el sunt multe pietre preţioase şi mult nisip de aur.
Iar al doilea râu este numit Nil, sau Gihon,
care curge prin Etiopia şi apoi prin Egipt.
Altul este numit Tigru şi curge prin Asiria şi Armenia Mare.
Altul este numit Eufrat, şi curge prin Media, Armenia şi Persia.

Mărturisind că el însuşi nu ajunsese în biblica grădină a Edenului, John Maundeville explică: „Nici un muritor nu se poate apropia de acel loc fară mila Domnului; aşa că despre acel loc nu mai pot să vă spun nimic."

În ciuda acestei recunoaşteri, multe din versiunile traduse după originalul englez afirmă că Sir John ar fi declarat „Eu, John de

Maundeville, am văzut fântâna şi am băut de trei ori din apa ei cu tovarăşii mei şi de când am băut mă simt bine." Faptul că în versiunea engleză Sir John se plânge de dureri de gută, fiind la capătul zilelor, se pare că nu a contat pentru cei entuziasmaţi de călătoriile sale. Nici nu conta atunci că, aşa cum susţin unii specialişti de astăzi, John de Maundeville era un doctor francez care nu călătorise niciodată, însă a imaginat un jurnal de călătorie din altele ale unora care îndrăzniseră să se aventureze în ţinuturi îndepărtate.

Scriind despre viziunile care motivaseră expediţiile ce duseseră la descoperirea Americii, Angel Rosenblat *(La Primera Vision de America y Otros Estudios)* conchide că: „Pe lângă credinţa în Paradisul terestru mai era şi dorinţă - de natură mesianică (faustică) - de a descoperi Fântâna Tinereţii Veşnice. Visul întregului Ev Mediu. În noua viziune a Paradisului Pierdut, pomul vieţii fusese convertit în Fântâna Tinereţii şi apoi în Râul Tinereţii." Motivaţia era convingerea că „Fântâna Tinereţii se afla în India... o fântână care vindeca pe bolnavi şi asigura nemurirea. Celebrul John Maundeville o întâlnise în călătoria sa în India... în regatul creştin al părintelui Ioan". Ajungerea în India şi la râurile care izvorau din Paradis a devenit „un simbol al eternei dorinţe umane pentru plăcere, tinereţe şi fericire".

Având rutele terestre blocate de duşmani, regatele creştine din Europa au căutat o nouă rută către India, pe mare. Sub Henry Navigatorul, regatul Portugaliei s-a ridicat pe la mijlocul secolului cincisprezece ca principala forţă în căutarea Indiei prin înconjurarea Africii. În 1445, navigatorul portughez Dinas Dias a ajuns la gurile fluviului Senegal şi, cu gândul la scopul presupus al voiajului, declara că „se spune că izvorăşte din Nil, fiind unul din glorioasele râuri ale pământului, fiindcă îşi are izvorul în paradisul terestru, Grădina Eden". Alţi exploratori i-au urmat, ajungând până la Capul Bunei Speranţe. În 1499, Vasco da Gama şi flota sa au navigat în jurul Africii, ajungând la tărâmul mult-dorit: India.

Totuşi, portughezii, cei care au lansat Epoca Descoperirilor, nu au câştigat întrecerea. Cercetând cu atenţie hărţi vechi şi scrierile celor care s-au aventurat spre răsărit, un italian la origine, Cristobal

Colon, a ajuns la concluzia că navigând spre *vest* ar putea ajunge în India pe o rută mult mai scurtă decât cea spre est. Căutând finanţare, el a ajuns la curtea lui Ferdinand şi a Isabelei. Avea cu el (şi a avut în timpul primului voiaj) o copie a versiunii latineşti a cărţii lui Marco Polo. De asemenea putea arăta cartea lui John de Maundeville, care explicase cu un secol şi jumătate mai devreme că mergând spre est se ajunge la vest „din cauza rotunjimii pământului... căci aşa l-a făcut Dumnezeu asemenea peste tot".

În ianuarie 1492, Ferdinand şi Isabel i-au înfrânt pe musulmani şi au eliberat peninsula. Nu era oare un semn divin că Spania va împlini ceea ce nu reuşiseră cruciaţii?

Pe 3 august, acelaşi an, Columb a pornit sub pavilion spaniol în căutarea unei noi rute spre India. Pe 15 octombrie a zărit pământul. Până la capătul vieţii sale, în 1506, a fost convins că a ajuns pe una din insulele legendarului părinte Ioan.

Două decenii mai târziu. Ferdinand i-a oferit lui Ponne de Leon un Patent de Descoperire, cerându-i să găsească fără întârziere apele care întinereau.

Spaniolii credeau că-l emulau pe Alexandru cel Mare. Habar nu aveau că puteau merge mult mai departe în antichitate.

2. Strămoşii nemuritori

Scurta viaţă a lui Alexandru Macedon - a murit la vârsta de treizeci şi trei de ani în Babilon - a fost plină de cuceriri, aventuri, explorări, o dorinţă arzândă de a ajunge la capătul pământului pentru a desluşi misterul divin.

Nu a fost o căutare în zadar. Fiul reginei Olimpia şi probabil al soţului acesteia, Filip al II-lea, a fost educat de filosoful Aristotel în spiritul înţelepciunii antice. A fost martor al certurilor şi al divorţului dintre părinţii săi, care a condus la lupta între fiu şi mamă. Apoi a urmat împăcarea. Pe urmă, asasinarea lui Filip, care a adus încoronarea lui Alexandru la vârsta de douăzeci de ani. Prima sa expediţie militară l-a adus în faţa oracolului din Delphi. Acolo a auzit primele profeţii care îi promiteau faimă, dar şi o viaţă scurtă.

Neînfricat, Alexandru a purces - aşa cum vor face spaniolii peste 1800 de ani - în căutarea Apelor Vieţii. În acest scop a pornit spre est. De acolo veniseră zeii: marele Zeus, care a traversat Mediterana, din oraşul fenician Tyr către insula Creta; Afrodita a venit şi ea de dincolo de Mediterana, via Cipru; Poseidon, care a adus cu el calul, din Asia Minor; Atena, care a adus în Grecia măslinul din Asia de vest. Acolo, adevereau istoricii greci pe care îi studiase Alexandru, se aflau apele care ofereau tinereţea veşnică.

Una dintre aceste legende era cea a lui Cambyses, fiul regelui persan Cyrus, care a traversat Siria, Palestina şi Sinaiul pentru a ataca Egiptul. Învingându-i pe egipteni, el i-a tratat cu cruzime şi a golit templele zeului Ammon. Apoi s-a gândit să plece în sud şi să-i atace pe „mult-trăitorii etiopieni".

Descriind evenimentele, Herodot - care a scris cu un secol înainte de vremea lui Alexandru - spune (*Istoria*, Cartea III):

Spionii săi au mers in Etiopia, sub acoperirea că aduc daruri regelui, dar cu adevărat pentru a scrie tot ce vedeau şi, mai presus de toate, să afle dacă există ori ba în Etiopia „Masa Soarelui"...

Spunând regelui că „optzeci de ani este cea mai lungă viaţă" în Persia, spionii l-au întrebat pe rege dacă este adevărat ce se spune despre etiopieni.

Fig. 2. Lumea lui Alexandru

Confirmându-le,

. .. regele i-a condus *la o fântâna şi, după ce s-au spălat, au văzut că mâinile lor uscate şi încreţite s-au netezit, ca unse cu ulei. Iar din fântână venea un miros ca de violete.*

Întorcându-se la Cambyses, spionii au descris apele ca fiind „ atât de moi că nimic nu pluteşte pe ele, nici lemn, nici altceva mai uşor, ci totul se duce degrabă la fund". Iar Herodot are următoarea concluzie:

Dacă ce se spune despre această fântână este adevărat, atunci apele ei îi ţin *pe etiopieni atât de mult în viaţă.*

Poveştile despre Fântâna Tinereţii din Etiopia şi cea despre violarea templelor lui Ammon de către Cambyses au o legătură directă cu Alexandru. Asta din cauza zvonurilor că Alexandru nu era de fapt fiul lui Filip, ci al zeului Ammon (Fig. 3). Relaţiile tensionate dintre Olimpia şi Filip n-au făcut decât să-i întărească bănuielile.

Aşa cum relatează diferitele versiuni ale lui pseudo-Callisthenes, curtea lui Filip fusese vizitată de un faraon egiptean pe care grecii îl numeau Nectanebus. Era un maestru magician, un prezicător, şi el a sedus-o pe Olimpia.

Fig.3

Fig.4

Fără ca ea să-şi dea seama, în realitate era zeul Ammon, apărut sub forma lui Nectanebus. Aşa că, atunci când îl născuse pe Alexandru, ea născuse copilul unui zeu. Exact acelaşi zeu pe care persanul Cambyses îl umilise.

După ce a învins armatele persane în Asia Minor, Alexandru a pornit spre Egipt. Aşteptându-se la o aprigă împotrivire din partea viceregilor persani ai Egiptului, Alexandru a fost uimit să vadă că aceştia i se supun fără efort: un semn divin, cu siguranţă. Fără să piardă o clipă, Alexandru s-a dus direct în Marea Oază, lăcaşul lui Ammon. Acolo, zeul însuşi (spun legendele) i-a confirmat ascendenţa divină. Astfel, preoţii egipteni l-au zeificat ca faraon. Dorinţa lui de a învinge soarta umană a devenit nu un privilegiu ci un drept. (De aici înainte, pe monedele bătute, Alexandru va apărea ca Zeus-Ammon - Fig. 4.)

Alexandru s-a îndreptat apoi spre sud, la *Karnak*, centrul religios al lui Ammon. Călătoria avea însă şi alte scopuri. Centru religios venerat încă din al treilea mileniu înainte de Christos, Karnak era un conglomerat de temple, altare şi monumente construite de generaţii de faraoni. Unul dintre cele mai impresionante dintre toate era cel construit de regina Hatshepsut cu mai bine de o mie de ani înainte de vremea lui Alexandru. Şi despre ea se spunea că a fost fiica lui

Ammon, concepută de o regină vizitată de Ammon deghizat!

Nu este foarte clar ce s-a petrecut acolo. Cert este că, în loc să se îndrepte cu armata sa spre est către inima imperiului persan, Alexandru, însoţit doar de o mică escortă, a pornit spre sud. Companionii săi au fost făcuţi să creadă că este vorba de o călătorie de plăcere - capriciu de îndrăgostit.

Interludiul total necaracteristic a fost la fel de nedumeritor pentru istoricii acelor vremuri, ca şi pentru generalii lui Alexandru. Încercând să raţioneze, cronicarii călătoriilor lui Alexandru descriu femeia pe care Alexandru urma s-o viziteze ca fiind o *femme fatale*, „a cărei frumuseţe nici un muritor n-o poate descrie în cuvinte". Era Candace, regina unui teritoriu din sudul Egiptului (Sudanul de astăzi). Întorcând pe dos povestea lui Solomon şi a reginei din Sheba, de data aceasta regele s-a dus în ţara reginei. Fiindcă Alexandru nu căuta dragostea, ci nemurirea.

După o şedere plăcută, regina a fost de acord să-i dezvăluie lui Alexandru, ca dar de despărţire, secretul „peşterii vrăjite unde se adună zeii". Urmând indicaţiile ei, Alexandru a descoperit locul ascuns. A intrat însoţit doar de câţiva soldaţi şi a zărit o lumină ceţoasă. Stalactitele şi stalagmitele luminau ca şi cum ar fi fost felinare. Zeii luaseră forme materiale, iar o mulţime de oameni îi slujeau tăcuţi.

La început a fost speriat şi uluit. Dar a rămas să vadă ce se întâmplă, fiindcă observase câteva figuri mai strălucitoare care emiteau săgeţi de lumină.

Vederea unor fiinţe care emiteau prin ochi raze de lumină l-a făcut pe Alexandru să se oprească. Erau zei sau muritori zeificaţi? A fost apoi surprins să audă o voce: una din figuri îi vorbea:

Şi unul îi zise:
„Bine ai venit, Alexandru. Ştii cine sunt?"
Iar el a zis:
„Nu, stăpânul meu."
Iar celălalt zise:
„Sunt Sesonchusis, regele cuceritor al lumii,
iar acum am ajuns în rândul zeilor."

Alexandru, departe de a fi surprins, crezu că a găsit exact persoana pe care o căuta. Sosirea lui se pare că era aşteptată. Alexandru a fost invitat înăuntru la „Creatorul şi Atotveghetorul întregului univers". „A intrat şi a văzut o strălucire ca de foc; aşezat pe tron, zeul pe care o dată îl văzuse adorat de oamenii din Rokotide, zeul Serapis." (În versiunea greacă este vorba de Dionysos.)

Alexandru a crezut că este momentul oportun să aducă în discuţie problema longevităţii sale. „Mare zeu, câţi ani îmi este dat să trăiesc?"

Dar zeul nu-i dădu nici un răspuns. Atunci Sesonchusis a căutat să-l consoleze pe Alexandru, fiindcă tăcerea zeului vorbea de la sine. „Cu toate că şi eu am ajuns în rândul zeilor", i-a spus Sesonchusis, „tu eşti mai norocos decât mine, fiindcă, deşi am cucerit întreaga lume şi am stăpânit atâţia oameni, nimeni nu-şi mai aduce aminte de mine, pe când numele tău va dăinui în vecii vecilor după moartea ta". „Vei trăi dincolo de moarte, prin numele tău",l-a consolat el pe Alexandru.

Dezamăgit, Alexandru a părăsit peştera şi „a continuat călătoria pe care o începuse" - căutând sfatul altor înţelepţi pentru a scăpa de soarta ce-i fusese hărăzită şi pentru a se alătura celorlalţi care înaintea lui deveniseră nemuritori.

Printre cei pe care i-a căutat şi întâlnit Alexandru era şi Enoh, patriarhul biblic de dinainte de Potop, străbunicul lui Noe. Întâlnirea s-a petrecut într-un loc din munţi, „acolo unde se află Paradisul, Ţara Vieţii", „lăcaşul unde locuiesc sfinţii". În vârful unui munte se afla o structură strălucitoare din care se ridica spre cer o scară uriaşă, făcută din 2500 de lespezi din aur. Într-un hol sau cavernă de dimensiuni imense, Alexandru a văzut „chipuri aurite, fiecare stând în câte o nişă", un altar de aur şi două candelabre uriaşe de şaizeci de picioare înălţime.

Pe o canapea din apropiere se odihnea o formă ce părea un om învelit într-o pătură bătută cu aur şi nestemate, iar deasupra lui, lucrată în aur, se găsea o ramură de viţă, cu ciorchini de struguri din pietre nestemate.

Omul s-a ridicat dintr-o dată în picioare, identificându-se ca fiind

Enoh. „Nu cerceta misterele Domnului”, l-a avertizat pe Alexandru. Ascultând avertismentul, acesta s-a întors la oamenii săi, dar înainte de plecare a primit în dar un ciorchine de struguri cu care a reuşit să-şi hrănească toată armata.

Într-o altă versiune, Alexandru a întâlnit nu unul, ci doi oameni din trecut, Enoh şi Ilie - cei doi care, conform tradiţiilor biblice, nu ar fi murit niciodată. Asta s-a întâmplat în timp ce Alexandru traversa un deşert nelocuit. Deodată, calul său a fost „posedat” de un spirit care i-a purtat, cal şi călăreţ, către un tabernaclu aurit. Înăuntru, el a văzut doi oameni. Feţele le străluceau, dinţii le erau albi ca laptele, iar ochii mai strălucitori ca stelele; erau „de statură nobilă, cu o înfăţişare plină de graţie”. Spunându-i cine erau, i-au zis că „Dumnezeu i-a ascuns de moarte”. I-au spus că acel loc era „oraşul lăcaşului vieţii”, de unde curg „apele strălucitoare ale vieţii”. Dar înainte ca Alexandru să afle mai multe despre aceste ape, el a fost luat de un „car de foc” şi dus înapoi la trupele sale.

(Conform tradiţiei musulmane, profetul Mahomed a fost purtat la cer, cu o mie de ani înainte, pe calul său alb.)

Să fi fost episodul din peştera zeilor - ca şi alte episoade ale aventurilor lui Alexandru - pură ficţiune, mituri pur şi simplu, sau o variantă „literară” a unor evenimente istorice?

A existat vreo regină Candace, un oraş regal pe nume Shamar, un cuceritor pe nume Sesonchusis? Până recent, aceste nume nu însemnau nimic pentru istorici. Dacă erau nume ale unor personaje regale egiptene, ele au fost ascunse în negura timpului asemenea monumentelor; apărând din nisip, piramidele şi Sfinxul nu au făcut decât să adâncească enigma. Descoperirea hieroglifelor a demonstrat că misterul era de fapt şi mai mare. Poveştile din antichitate, venite pe filieră romană sau greacă, s-au dizolvat în legendă, apoi au dispărut în uitare.

Abia după ce Napoleon a cucerit Egiptul în 1798, Europa începe să redescopere Egiptul. Alături de soldaţi, el a fost însoţit de savanţi care au dat la o parte nisipul şi au ridicat cortina uitării. Apoi, într-un sat, Rosetta, a fost descoperită o piatră pe care se afla aceeaşi inscripţie în trei limbi diferite. Fusese descoperită cheia pentru descifrarea limbii şi inscripţiilor Egiptului antic.

Prin anii ‘20 ai secolului trecut, exploratorii europeni care au pătruns în Sudan au raportat descoperirea unor monumente antice impresionante (printre care şi câteva piramide) pe malul Nilului într-un loc numit Meroe. O expediţie regală prusacă a descoperit rămăşiţe arheologice impresionante în timpul excavaţiilor dintre 1842 şi 1844. Între 1912 şi 1914 alţi arheologi au descoperit noi situri. Inscripţiile hieroglifice indicau că era vorba de un loc numit Templul Soarelui - poate chiar cel numit de spionii lui Cambyses „Masa Soarelui”. Alte săpături, punerea cap la cap a descoperirilor arheologice şi continua descifrare a inscripţiilor au stabilit că într-adevăr a existat în acel loc un regat nubian în primul mileniu înainte de Christos. Era biblica Ţară Cuş.

Şi a existat într-adevăr o regină Candace. Hieroglifele au arătat că, pe la începuturile regatului nubian, el a fost condus de regină înţeleaptă şi binevoitoare. Numele ei era Candace (Fig. 5). De atunci încolo, orice femeie care urca pe tron (lucru ce nu era deloc rar pe vremea aceea) adopta şi acest nume ca semn al regalităţii superioare. Iar mai la sud de Meroe, în acelaşi regat, se afla un oraş numit *Sennar* - probabil acel *Shamar* despre care se povesteşte în aventurile lui Alexandru.

Dar Sesonchusis? În versiunea etiopiană a pseudo-Challisthenes, se povesteşte că în drum spre (sau din) Egipt, Alexandru a trecut pe lângă un lac plin de crocodili: acolo, un conducător anterior construise o punte pentru traversarea lacului.

Fig. 5

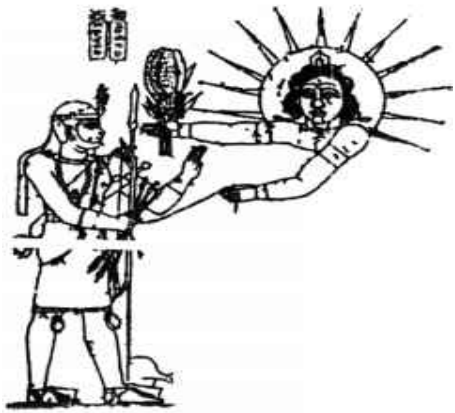

Fig. 6

„Şi acolo se afla o construcţie pe ţărm, pe care se găsea un altar pe care era scris: „Sunt Kosh, regele lumii, marele cuceritor, şi eu am traversat acest lac.”

Cine era acest cuceritor *Kosh,* regele care a condus probabil Nubia sau Ţara Cuş? În versiunea greacă, cuceritorul care şi-a comemorat astfel trecerea lacului - descris ca o parte a Mării Roşii - este numit Sesonchusis. Deci Sesonchusis şi Kosh erau unul şi acelaşi, un faraon care condusese şi Egiptul, şi Nubia. Acest rege este reprezentat pe monumentele nubiene primind de la zeul Soarelui Fructul Vieţii, de forma unor frunze de curmal (Fig 6).

Inscripţiile egiptene vorbesc de un mare faraon care, pe la începutul mileniului doi înainte de Christos, a fost într-adevăr cuceritorul lumii. Numele său era Senusert, fiind un adept al lui Ammon. Istoricii grec îl creditează cu cucerirea Libiei şi Arabiei, precum şi a Etiopiei şi a unei părţi din insulele Mării Roşii, a unei părţi importante din Asia - pătrunzând spre răsărit mult mai departe decât aveau s-o facă ulterior persanii şi invadând Europa prin Asia Minor. Herodot descrie marile fapte ale acestui conducător, pe care îl numeşte Sesostris. Povestind că el ridica un stâlp memorial oriunde ajungea, Herodot afirmă: „Aceşti stâlpi se mai văd şi astăzi.” Astfel, atunci când Alexandru a văzut stâlpul lângă lac a fost confirmarea scrierilor lui Herodot.

Sesonchusis a existat cu adevărat. Numele său egiptean însemna „Cel ai cărui strămoşi trăiesc”. Fiindcă, datorită faptului că era faraon, avea toate drepturile de a se alătura zeilor şi a trăi veşnic.

În căutarea Apelor Vieţii şi a Tinereţii Veşnice, un lucru important îl constituie credinţa că această cercetare nu era zadarnică, fiindcă şi alţii în trecut reuşiseră. Mai mult, dacă aceste ape izvorau din Paradisul pierdut, găsirea celor care au fost acolo nu era cel mai potrivit mijloc de a afla cum să ajungi acolo?

Cu aceasta idee în minte, Alexandru a căutat să ajungă la strămoşii nemuritori. Dacă i-a întâlnit sau nu i-a întâlnit nu contează foarte mult: important este că în secolele dinaintea erei creştine, Alexandru ori istoricii săi (sau împreună) credeau că strămoşii nemuritori existau cu adevărat - că în vremurile care pentru ei erau „de demult”, muritorii ar fi putut deveni nemuritori la dorinţa zeilor.

Autorii sau editorii istoriilor lui Alexandru relatează diferite situaţii în care i-au întâlnit pe Sesonchusis, Ilie şi Enoh ori numai pe Enoh. Identitatea lui Sesonchusis nu poate fi decât dedusă, iar maniera în care a ajuns nemuritor nu este descrisă. Nu este cazul lui Ilie - tovarăşul lui Enoh în Templul Luminii, conform unei versiuni.

Ilie a fost un profet care a lucrat în regatul lui Israel în secolul nouă înainte de Christos, în timpul regilor Ahab şi Ahaziah. Aşa cum indică numele său *(Eli Yah* - Dumnezeul meu este Yahve), el era inspirat şi credincios al zeului ebraic Yahweh, ai cărui adepţi erau prigoniţi de cei ai zeului caanit Baal. După o perioadă de pustnicie într-un loc secret de lângă apa Iordanului, unde se pare că a fost învăţat chiar de zeu, i s-a oferit o „manta" cu puteri magice şi putea să facă minuni. Locuind în apropiere de oraşul fenician Sidon, primul miracol înfăptuit (aşa cum se spune în *Cartea I a Regilor,* capitolul 17) a fost să facă făina şi untdelemnul unei văduve, ce-i dăduse adăpost, să dureze multă vreme. Apoi i-a înviat acesteia fiul care murise. De asemenea, putea chema „focul lui Dumnezeu" împotriva celor care veneau să-l ispitească. Despre el scripturile spun că nu a murit pe pământ, „ci s-a ridicat la cer într-un vârtej". Conform tradiţiilor ebraice, Ilie este nemuritor, şi chiar şi în ziua de astăzi este invitat în case în noaptea de Paşte. Ascensiunea lui la cer este descrisă în Vechiul Testament în detaliu. În *Cartea a Il-a a Regilor,* capitolul 2, evenimentul apare ca fiind premeditat. A fost o operaţiune planificată, pregătită dinainte şi comunicată lui Ilie din timp.

Locul ales era pe valea Iordanului, pe malul estic - poate chiar în locul în care fusese făcut „om al lui Dumnezeu". În timpul ultimei călătorii spre Ghilgal - loc ce comemora unul din miracolele sale -, el s-a străduit din răsputeri să scape de discipolul său Elisei. De-a lungul drumului, cei doi profeţi erau agasaţi de „fiii proorocilor" care îi tot întrebau: „Este adevărat că Domnul răpeşte astăzi pe Ilie?"

Dar să lăsăm naratorul biblic să povestească întâmplarea:

Când a voit Domnul să ridice pe Ilie la cer într-un vârtej de vânt, Ilie pleca din Ghilgal cu Elisei. Ilie a zis lui Elisei: „Rămâi aici, te rog, căci Domnul mă trimite până la Betel." Elisei a răspuns: „ Viu este Domnul şi viu este sufletul tău că nu te voi părăsi." Şi

s-au pogorât la Betel. Fiii proorocilor care erau la Betel au ieşit la Elisei şi i-au zis: „Ştii că Domnul răpeşte astăzi pe stăpânul tău deasupra capului tău?" Şi el a răspuns: „Ştiu şi eu, dar tăceţi. „

Acum Ilie recunoaşte că destinaţia sa era de fapt Ierihon, lângă apa Iordanului, şi l-a rugat pe Elisei să nu vină cu el. Dar din nou a fost refuzat „şi au ajuns la Ierihon".

Fiii proorocilor care erau la Ierihon au ieşit la Elisei şi i-au zis: „Ştii că Domnul răpeşte astăzi pe stăpânul tău deasupra capului tău? „ Şi el a răspuns: „Ştiu şi eu, dar tăceţi."

Ilie l-a rugat încă o dată pe Elisei să-l lase singur ca să se poată duce pe malul apei singur. Dar Elisei a refuzat. Încurajaţi, „cincizeci de inşi dintre fiii proorocilor au sosit şi s-au oprit la o oarecare depărtare în faţa lor şi ei amândoi s-au oprit pe malul Iordanului".

Atunci Ilie a luat mantaua, a facut-o sul şi a lovit cu ea apele, care s-au despărţit într-o parte şi într-alta, şi au trecut amândoi pe uscat.

După ce au traversat, Elisei i-a cerut lui Ilie să pogoare asupra lui o parte din duhul său, dar înainte de a primi un răspuns:

Pe când mergeau ei vorbind, iată că un car de foc
şi nişte cai de foc i-au despărţit unul de altul
şi Ilie s-a înălţat la cer
într-un vârtej de vânt.
Elisei se uita
şi striga:
„Părinte!
Carul lui Israel şi călărimea lui!"
şi nu l-a mai văzut.

Uluit, Elisei a rămas pe loc o vreme. Apoi a văzut mantaua lăsată în urmă de Ilie. Din întâmplare sau intenţionat? Dorind să afle, Elisei a luat mantia şi s-a întors pe malul Iordanului, a invocat numele lui Yahwe şi a lovit apele. Şi apele „s-au despărţit într-o parte şi în alta şi Elisei a trecut". Iar fiii profeţilor, care rămăseseră pe malul

celălalt, au văzut asta şi au zis: „«Duhul lui Ilie s-a pogorât asupra lui Elisei» şi au venit în faţa lui şi s-au închinat până la pământ.”

Necrezând ceea ce tocmai văzuseră, cei cincizeci de fii s-au întrebat dacă Ilie fusese luat într-adevăr la cer. Poate că un vârtej îl dusese ceva mai încolo, au zis ei. În ciuda obiecţiilor lui Elisei, ei l-au căutat vreme de trei zile. Şi când s-au întors, Elisei le-a zis: .„Nu v-am spus să nu vă duceţi?” Fiindcă el cunoştea adevărul: Domnul Israelului îl luase cu el la cer pe Ilie într-un car de foc.

Întâlnirea cu Enoh, pe care istoricii lui Alexandru i-o atribuie acestuia, introduce în scenă un personaj prezentat în Vechiul şi în Noul Testament ca unul din strămoşii nemuritori, legenda urcării sale la ceruri precedând Biblia, fiind înregistrată independent. Conform Bibliei, Enoh a fost cel de-al şaptelea patriarh în linia lui Adam prin Set (distinctă de ramura lui Cain). A fost străbunicul lui Noe, eroul Potopului. Al cincilea capitol al *Genezei* oferă genealogia acestor patriarhi, vârstele la care moştenitorii lor li s-au născut. Dar Enoh este o excepţie. Nu se spune vârsta la care a murit. Explicând că el „a umblat cu Domnul”, Geneza spune că la vârsta de 365 ani Enoh „nu s-a mai văzut, pentru că l-a luat Dumnezeu”.

Încercând să desluşească enunţul biblic, comentatorii citează surse mai vechi care par să descrie ascensiunea lui Enoh la cer, unde a fost (după unele versiuni) „mutat” ca Metatron, „îngerul ajutor”, chiar lângă tronul Domnului.

Conform acestor legende, adunate de I.B. Lavner în *Kol Agadoth Israel* (Toate legendele Israelului), când Enoh a fost chemat în lăcaşul Domnului, a fost trimis după el un cal de foc. La vremea aceea Enoh predica oamenilor dreapta credinţă. Si el le-a spus „Ştiu că a venit vremea să vă las şi să urc la cer.” Dar când s-a urcat pe cal, oamenii nu au vrut să-l lase să plece şi l-au urmat vreme de o săptămână. „Şi a fost în a şaptea zi că un car de foc tras de cai de foc şi de îngeri s-a pogorât şi l-a urcat pe Enoh la ceruri.” În timp ce era urcat, îngerii s-au plâns lui Dumnezeu „Cum se face că un om născut din femeie urcă la cer?” Dar Dumnezeu a arătat devotamentul şi duhul lui Enoh şi a deschis Porţile vieţii şi ale înţelepciunii şi l-a împodobit cu o haină minunată şi o coroană strălucitoare.

În alte instanţe, enunţuri criptice din scripturi sugerează că

cititorii erau la curent şi cu alte scrieri despre subiectul respectiv. Sunt chiar menţiuni specifice ale unor astfel de cărţi - *Cartea celor drepţi* sau *Cartea războaielor lui Yahwe* - care probabil au existat, însă au fost pierdute în întregime. În cazul lui Enoh, există o referinţă cum că „acesta a fost mutat" de către Dumnezeu, „ca să nu vadă moartea", amintindu-se şi de *Mărturisirea lui Enoh,* scrisă sau dictată de el înainte de „mutare" (Evrei 11:5). În *Cartea Judecătorilor,* cap. 14, se fac de asemenea referiri la unele scrieri ale patriarhului.

Numeroase scrieri creştine de-a lungul timpului conţin de asemenea referinţe de acest fel şi, aşa cum a reieşit ulterior, circulaseră începând din secolul doi înainte de Christos câteva variante ale *Cărţii lui Enoh.* Când au fost studiate manuscrisele în secolul nouăsprezece, savanţii au ajuns la concluzia că au existat în principal două surse. Prima, identificată ca *I Enoh* numită şi *Cartea Etiopiană a lui Enoh,* este o traducere etiopiană a unei tălmăciri greceşti a operei originale din ebraică (sau aramaică). Cealaltă, identificată ca *II Enoh* este o traducere slavonă după un original scris în greacă, al cărui titlu complet era *Cartea secretelor lui Enoh.*

Savanţii care au studiat aceste versiuni nu exclud posibilitatea ca atât *I Enoh,* cât şi *II Enoh* să se tragă dintr-un original mai vechi si că ar fi putut exista în antichitate o *Carte a lui Enoh. The Apocrypha and Pseudepigrapha of the Old Testament*, pe care R.H. Charles a început s-o publice în 1913, este în continuare cea mai importantă traducere în engleză a Cărţii lui Enoh şi a altor scrieri ce au fost excluse din versiunea canonizată a Vechiului şi Noului Testament.

Scrisă la persoana I, *Cartea secretelor lui Enoh* începe cu definirea exactă a locului şi a timpului acţiunii:

În prima zi a primei luni a celui de-al 365-lea an eram singur în casa mea şi mă odihneam... Şi au apărut doi oameni, înalţi, aşa cum nu mai văzusem pe Pământ; şi feţele le străluceau ca soarele, iar ochii le ardeau ca nişte lumânări şi foc le ieşea de pe buze. Hainele lor păreau din pene şi aveau picioarele de aramă. Aripile lor erau mai lucitoare ca aurul, mâinile mai albe ca zăpada. Stăteau la căpătâiul patului meu şi mă chemau pe nume.

Fiindcă dormea când aceştia veniseră, Enoh consemnează faptul că se trezise: „I-am văzut bine pe aceşti oameni fiindcă mă trezisem.” Le face plecăciuni şi se închină fiind cuprins de frică. Dar cei doi îl linitesc:

Veseleşte-te, Enoh, şi nu te teme;
Dumnezeu cel veşnic ne-a trimis
fiindcă astăzi te vei ridica la cer cu noi.

I-au spus apoi lui Enoh să-şi trezească familia şi slujitorii şi să le zică să nu-l caute, „până când Dumnezeu îl va aduce înapoi la ei”. Aşa a şi făcut, profitând de ocazie de a-l povăţui pe fiul său în dreapta credinţă. Apoi a venit vremea să plece:

Când vorbeam cu fiii mei, a venit vremea ca să plecăm şi aceşti oameni m-au chemat şi m-au luat pe aripile lor şi m-au dus în nori; şi acolo norul s-a mişcat. Urcând mai sus am văzut aerul şi (mergând mai departe) mai sus am văzut eterul; şi ei m-au pus în primul cer; şi mi-au arătat o mare întinsă, mai întinsă decât orice mare de pe pământ.

Urcând la cer „cu un nor care se mişca”, Enoh a fost transportat din primul cer - unde „două sute de îngeri conduceau stelele” - în al doilea; apoi în al treilea. Acolo i s-a arătat:

O grădină dumnezeiască;
şi-ntr-însa se aflau pomi minunaţi şi plăcut-mirositori.
Şi între ei se afla Pomul Vieţii - în locul
în care se hodineşte Dumnezeu când vine în Paradis.

Uluit de măreţia copacului, Enoh reuşeşte să-l descrie cu următoarele cuvinte: „Este mai minunat decât orice lucru făcut de Dumnezeu; din toate părţile, înfăţişarea lui pare de aur şi purpură, transparent ca un foc.” De la rădăcinile sale porneau patru pârâuri în care curgea miere, lapte, untdelemn şi vin şi ele curg din acest paradis către grădina din Eden, înconjurând Pământul. Acest al treilea cer şi Copacul Vieţii sunt păzite de trei sute de îngeri „prea-curaţi”. În acest al treilea cer se află Locul Drepţilor şi Locul

înfricoşător, în care păcătoşii sunt chinuiţi.

Urcând mai departe, spre al patrulea cer, Enoh a văzut luminariile şi alte creaturi stranii şi pe Oaspeţii Domnului. În al cincilea cer, a văzut mai mulţi „oaspeţi". În al şaselea cer, „cete de îngeri urmăreau mişcarea stelelor". Apoi a ajuns în al şaptelea cer unde se găseau cei mai drepţi îngeri şi l-a văzut pe Dumnezeu „de la depărtare" - stând pe tronul său.

Cei doi oameni înaripaţi l-au lăsat pe Enoh la marginea celui de-al şaptelea cer şi au plecat; de acolo, Dumnezeu l-a trimis pe arhanghelul Gabriel să-l aducă pe Enoh.

Vreme de treizeci şi trei de zile Enoh a fost instruit în toate cunoştinţele şi toate evenimentele din trecut şi viitor, apoi a fost readus pe Pământ de un înger „foarte rece". În total, el a lipsit de pe Pământ şaizeci de zile. Dar s-a întors numai ca să-i înveţe pe fiii săi legile şi poruncile; treizeci de zile după aceea a fost luat din nou la cer, de data aceasta pentru totdeauna.

Scrisă atât ca testament personal, cât şi, probabil, ca istorie, *Cartea etiopiană a lui Enoh*, al cărui titlu original a fost probabil *Lumile lui Enoh,* descrie călătoriile sale spre Cer şi către cele patru colţuri ale Pământului. Călătorind spre nord, „către capătul din nord al lumii", a văzut „o sculă minunată şi sfântă", fară însă a preciza despre ce este vorba. Şi a văzut acolo, la fel ca în capătul vestic, „trei porţi ale cerului deschise" în fiecare loc, prin care lapoviţa şi ninsoarea, răceala şi îngheţul intrau în lume.

„Şi de acolo am plecat spre sud la capătul Pământului" şi prin porţile Cerului de acolo veneau ploile şi roua. Şi de acolo am pornit către porţile de la răsărit, prin care intră stelele şi-şi urmează cursul.

Dar misterele şi secretele trecutului şi viitorului i-au fost dezvăluite când a ajuns „în miezul Pământului". „Miezul Pământului" era locul viitorului Templu al Ierusalimului. În călătoria către răsărit, Enoh a ajuns la Pomul Cunoaşterii Binelui şi Răului; la apus, i s-a arătat Pomul Vieţii.

În călătoria spre răsărit, Enoh a traversat munţi şi pustiuri, a văzut ape izvorând din munţi acoperiţi de nori şi gheaţă („apa care nu curge") şi copaci de diverse arome. Mergând şi mai spre est, Enoh a ajuns pe vârfurile unui munte de lângă Marea Eritreană (Marea

Arabiei şi Marea Roşie). Continuând, a trecut de Zotiel, îngerul care păzea intrarea în Paradis, şi a ajuns în „Grădina Drepţilor”. Acolo, printre alţi copaci plăcuţi la înfăţişare, se afla „Pomul Cunoaşterii Binelui şi Răului”. Era înalt cât un brad, frunzele ca de carob, iar fructele ca ciorchinii de viţă. Iar îngerul care era cu el i-a confirmat că este chiar pomul din ale cărui fructe au mâncat Adam şi Eva înainte de izgonirea din grădina Edenului.

În călătoria către apus, Enoh a ajuns la „un munte ce sufla foc şi ardea zi şi noapte”. Dincolo de el a ajuns într-un Ioc încercuit de munţi despărţiţi de „rovine mari şi adânci”. Din mijlocul lor se ridica un al şaptelea munte, „ce semăna cu un scaun de tron, iar pomi plăcut-mirositori înconjurau tronul. Şi printre ei se afla un pom pe care nu-l mai mirosisem vreodată... cu fructele ce semănau cu cele ale curmalului”.

Îngerul care îl însoţea i-a explicat că muntele din mijloc „va fi Tronul Dumnezeului Celui Veşnic, atunci când se va pogorî pe Pământ”. Cât despre pomul ale cărui fructe erau ca de curmal, a spus:

De acest pom mirositor nici un muritor nu are voie să se atingă până la Judecata de Apoi...

Fructele sale vor fi hrana celor aleşi...

Mirosul lui va fi în oasele lor

şi vor trăi viaţă lungă pe Pământ.

În timpul acestei călătorii, Enoh a văzut „cum acestor îngeri li se dau funii lungi şi ei îşi iau aripi şi apoi pleacă spre nord”. Şi când Enoh a întrebat ce înseamnă astea, îngerul i-a spus: „Au plecat să măsoare... vor aduce măsura celor drepţi între drepţi... şi aceste măsuri vor dezvălui secretele Pământului.”

Vizitând toate locurile secrete de pe Pământ, a venit vremea ca Enoh să urce la Cer. Şi, la fel ca alţii după el, a dus pe „un munte al cărui vârf ajungea la Cer” în „Ţara întunecată”.

Şi ei (îngerii) *m-au luat într-un loc în care toţi erau ca nişte flăcări arzânde şi, când doreau, apăreau ca oameni.*

Şi m-au dus într-un loc întunecat şi la un munte, al cărui vârf ajunge la cer.

Şi am văzut camerele luminariilor şi comorile stelelor

şi ale tunetelor,
iar în adâncime erau arcuri de foc şi săgeţi de foc,
şi un scut de foc şi o sabie de foc, toate din trăsnete.

Dacă, într-un moment similar, Alexandru nu reuşise să atingă nemurirea fiindcă el o căutase în ciuda destinului ce-i fusese hărăzit, Enoh asemenea faraonilor apoi, a fost întâmpinat cu binecuvântarea dumnezeiască. Astfel, în acest moment, a fost considerat demn să fie acceptat; aşa că „ei (îngerii) m-au dus la Apele Vieţii".

Apoi el a ajuns la „Casa Focului":

Şi am mers până am ajuns aproape de un zid
care fusese făcut din cristale şi era înconjurat de limbi de foc;
şi a început să mi să facă frică.
Şi am mers în limbile de foc şi m-am apropiat de o casă mare
care era construită din cristale;
iar zidurile casei erau ca o podea de cristal,
iar postamentul era de cristal.
Tavanul era ca un drum de stele şi trăsnete,
iar între ele erau heruvimi de foc
iar cerul de deasupra lor era ca apa.
Un foc arzând înconjura casa şi portalurile luminau de flăcări.
Şi am intrat în acea casă şi era fierbinte ca un foc
şi rece ca gheaţa...
Şi am avut o viziune: dincolo mai era o casă
mai mare decât prima şi uşa ei era deschisă
pentru mine şi era construită din flăcări...
Şi m-am uitat înăuntru şi am văzut un tron dumnezeiesc:
era ca de cristal, iar roţile sale ca soarele de strălucitoare;
şi acolo era înfăţişarea unui heruvim.
Şi de sub tron ieşeau flăcări
şi nu puteam ca să mă uit sub el.

Ajungând la „râul de foc", Enoh a fost luat.

Putea vedea întregul Pământ - „gurile tuturor râurilor Pământului şi colţurile Pământului şi aripile Pământului care purtau norii". Ridicându-se şi mai sus, a ajuns „unde vânturile întind bolţile

Cerului şi fac rotundul soarelui şi la toate stelele". Urmând „drumul îngerilor" a ajuns „pe firmamentul Cerului" de unde putea vedea „capătul Pământului".

De acolo, putea vedea în întregime „cerul şi cele şapte stele strălucind ca nişte munţi" - „şapte munţi de piatră minunată". De unde vedea el toate acestea, „trei erau către est" unde era o regiune de „foc ceresc"; acolo, Enoh vedea ridicându-se şi coborând „coloane de foc" - erupţii de foc „ce erau peste măsură de lucitoare, toate la fel în lăţime şi lungime". Pe partea cealaltă, alte trei corpuri cereşti „se găseau spre sud"; acolo, Enoh a văzut „un abis, un loc ce nu avea firmamentul Cerului deasupra şi nici Pământ dedesubt... era un loc gol şi înfricoşător." Când l-a întrebat pe înger ce este acolo, acesta i-a răspuns: „Acolo au fost făcute cerurile... este capătul Cerului şi Pământului, este închisoarea stelelor şi adăpostul cerului".

Steaua din mijloc „ajungea la cer ca Tronul lui Dumnezeu". Părea făcută din alabastru, iar „în vârf era un safir", steaua arzând „ca un foc".

Călătorind spre ceruri, Enoh spune: „Am mers până în haos. Şi acolo am văzut ceva înfricoşător". Ceea ce văzuse erau „stelele cerului legate împreună". Iar îngerul i-a explicat: „Acestea sunt stelele care au încălcat poruncile Domnului şi vor sta acolo până vor trece zece mii de ani."

Încheindu-şi consemnarea călătoriei la Cer, Enoh spune: „Şi eu, Enoh, singur am văzut sfârşitul tuturor lucrurilor şi nici un om nu va vedea ce am văzut eu." După ce a fost instruit în Cer, el a fost trimis înapoi pe pământ pentru a împărtăşi cunoştinţele şi celorlalţi oameni. Pentru o perioadă de timp nespecificată, „Enoh a fost ascuns şi nici unul din copiii oamenilor nu a ştiut unde este, unde stătea şi ce s-a petrecut cu el". Dar când s-a apropiat potopul, el şi-a scris învăţăturile şi l-a sfătuit pe strănepotul său Noe cum să fie demn de alegere şi salvare. După aceea, Enoh a fost încă o dată „ridicat la cer dintre cei care locuiesc pe Pământ. A fost ridicat într-un car al Duhurilor şi «numele» său a dispărut dintre ei".

3. Călătoria faraonului către viaţa de apoi

Aventurile lui Alexandru şi căutarea strămoşilor nemuritori conţin în mod cert elemente care imitau experienţele acestora: peşteri, îngeri, focuri subterane, care şi cai de foc. Dar la fel de clar este că, în secolele de dinainte de era creştină, se credea (de către Alexandru sau istoricii săi, ori împreună) că dacă cineva vrea să devină nemuritor trebuie să emuleze faraonii egipteni.

Astfel, în pretenţia lui că este urmaşul unui zeu, Alexandru a ales o complicată afinitate cu o zeitate egipteană, şi nu una care, probabil, ar fi fost mai simplă, cu una locală greacă. Este un fapt istoric, nu o legendă, faptul că Alexandru a găsit necesar ca, în loc să-i urmărească pe persani în Asia Minor, s-a dus în Egipt pentru a găsi o dovadă a presupuselor sale „rude" divine şi de acolo să înceapă căutarea Apelor Vieţii.

Dacă evreii, grecii şi alte popoare ale antichităţii au legende doar despre câteva persoane care au scăpat de soarta lor de muritori cu ajutorul zeilor, egiptenii au făcut din acest privilegiu un drept. Nu un drept universal, nu un drept rezervat celor drepţi, ci unul rezervat numai regelui, faraonului, pentru singurul merit de a fi stat pe tron. Argumentaţia acestui drept era că primii regi ai Egiptului nu au fost oameni, ci zei.

Tradiţiile egiptene susţin că în vremuri imemoriale „zeii din Cer" au venit pe Pământ dintr-un „disc celest" (Fig. 7). Când Egiptul a fost inundat de ape, „un mare zeu a venit (pe Pământ) la începuturi" şi, literalmente, a ridicat ţara de sub ape şi noroi, îndiguind Nilul şi făcând numeroase lucrări de drenaj şi regularizare a cursului (de atunci Egiptul fiind numit „Pământul ridicat).

Acest zeu vechi se numea PTAH - „Cel care dezvoltă". Se consideră că a fost un mare savant, un maestru inginer şi arhitect, meşterul-şef al zeilor, care a avut un rol chiar în crearea omului. Instrumentul său este descris frecvent ca un băţ gradat, asemenea celor utilizate de topografii de astăzi (Fig. 7).

Egiptenii cred că Ptah s-a retras spre sud, de unde a continuat să supravegheze apele Nilului cu ajutorul unor mecanisme instalate într-o peşteră aflată la prima cataractă a Nilului (locul actualului baraj de

la Aswan). Înainte de a pleca, a construit primul oraş subteran şi l-a numit AN, în onoarea zeului cerului (biblicul *On,* pe care grecii îl numesc *Heliopolis).* Acolo l-a instalat pe primul conducător divin al Egiptului, RA, fiul său (numit astfel în onoarea globului celest).

Fig. 7. Discul celest şi zeii Egiptului (1 - Ptah, 2 - Ra-Amon, 3 – Thot, 4 – Seker, 5 - Osiris, 6 - Isis cu Horus, 7 - Nephtys, 8 - Hator, 9 - Ra-Şoimul, 10 - Horus-Şoimul, 11 - Seth-Măgarul, 12 - Thot-Ibis, 13 – Hator)

Ra, mare „zeu al Cerului şi al Pământului", a pus să se construiască la An un mare altar, unde era adăpostit *ben-ben*-ul, „obiect sacru" în care se spune că ar fi venit el pe Pământ.

Apoi Ra a împărţit regatul între OSIRIS şi SETH. Însă această

împărţire nu a dat roade. Seth a căutat să-l detroneze şi să-l omoare pe fratele său. După multe manevre, Seth a reuşit să-l păcălească pe Osiris să intre într-o ladă pe care a închis-o bine şi a aruncat-o în mare. ISIS, sora şi soţia lui Osiris, a reuşit să găsească lada, undeva pe ţărmul Libanului de astăzi. L-a ascuns şi s-a dus să ceară ajutorul celorlalţi zei pentru a-l readuce la viaţă, însă Seth l-a descoperit şi a tăiat corpul în bucăţi, pe care le-a împrăştiat prin toată ţara. Ajutată de sora ei, NEPHTYS, Isis a reuşit să găsească toate bucăţile (cu excepţia falusului) şi să reconstituie întregul corp, astfel înviindu-l.

După aceea, Osiris a trăit în Cealaltă Lume, printre ceilalţi zei. Despre el, scrierile sacre susţin că:

A intrat pe porţile secrete
Spre gloria zeilor celor veşnici,
Păşind cu el, care străluceşte la orizont,
Pe calea lui Ra.

Locul lui Osiris pe tronul Egiptului a fost luat de HORUS, fiul său. Când l-a născut, Isis l-a ascuns în trestiile Nilului ca să nu fie găsit de Seth. (Aşa cum se va întâmpla şi cu Moise.) Însă băiatul a fost muşcat de un scorpion şi a murit. Imediat, mama lui a apelat la zeiţa THOT, ce avea puteri magice. Thot, care se afla în cer, a venit pe Pământ cu „barca anilor cereşti" a lui Ra şi l-a readus pe Horus la viaţă.

Crescând, Horus l-a provocat pe Seth. Lupta s-a dus atât în Cer, cât şi pe Pământ. Horus a atacat cu un *Nar*, termen care în Orientul Apropiat însemna „stâlp de foc". Desene din timpul perioadei predinastice arată aceste care ca fiind nişte obiecte cilindrice cu o coadă şi aripioare şi un cap din care ies raze, asemenea unui submarin de astăzi (Fig. 8). În faţă, *Nar-ul* avea două faruri sau „ochi", care, conform legendelor egiptene, îşi schimbau culorile de la albastru la roşu.

Bătălia înclina când de-o parte, când de cealaltă şi a durat câteva zile. Horus trăgea în Seth din *Nar* cu nişte „harpoane" speciale şi l-a rănit, facându-l să-şi piardă testiculele. În bătălia finală, deasupra peninsulei Sinai, Seth a tras în Horus cu o rază şi acesta şi-a pierdut un „ochi". Marii zei au impus armistiţiul şi au ţinut un consiliu. După

parlamentări îndelungate, zeul Pământului a decis să-i dea Egiptul lui Horus stabilind că el este moştenitorul legal în linia Ra-Osiris. (De atunci încolo lui Horus i s-au atribuit însuşiri de şoim, în timp ce Seth era indicat ca o zeitate asiatică, simbolizat de un măgar, animalul de povară al nomazilor - Fig. 7.)

Urcarea lui Horus pe tronul reunit al celor două ţări (Egiptul de Sus şi Egiptul de Jos) a rămas în istoria Egiptului ca punctul de la care domnia primea legătura divină, fiindcă fiecare faraon era desemnat succesor al lui Horus şi ocupator al tronului lui Osiris.

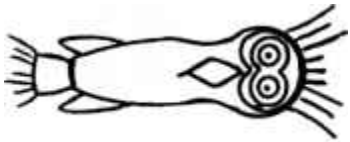

Fig. 8

Din motive neclare, domnia lui Horus a fost urmată de o perioadă de haos şi declin, care nu se ştie cât a durat. În cele din urmă, în jurul anului 3200 î.Ch. o „rasă dinastică" a sosit în Egipt şi un anume Menes a urcat pe tronul Egiptului reunificat. Atunci au acordat zeii Egiptului civilizaţia şi ceea ce numim astăzi religie. Regatul început de Menes a continuat vreme de douăzeci şi şase de dinastii de faraoni, până la cucerirea persană din 525 î.Ch. şi apoi cea greacă şi romană.

Când Menes, primul faraon, a înfiinţat regatul unificat, el a ales un punct pe Nil, la sud de Heliopolis, ca loc al capitalei celor două Egipturi. Emulând operele lui Ptah, el a înfiinţat *Memphis* pe o colină artificială ridicată din apele Nilului şi a dedicat toate templele din oraş lui Ptah. Memphis a rămas centrul politico-religios al Egiptului vreme de aproape o mie de ani.

Pe la 2200 î.Ch. asupra Egiptului s-a abătut o serie de calamităţi a căror natură nu este foarte clară pentru savanţi. Unii consideră că ţara a fost ocupată de invadatori asiatici care au dus populaţia în sclavie şi au întrerupt adorarea zeilor. Ceea ce a mai rămas din independenţa Egiptului s-a concentrat în Egiptul de Sus. Când ordinea a fost restaurată, cca. 150 de ani rnai târziu, puterea politico-religioasă a fost transferată la *Teba* un oraş vechi, dar până atunci

lipsit de importanţă.

Zeul său era AMEN - „cel ascuns” chiar zeul Ammon pe care Alexandru îl considera adevăratul său tată. Ca zeitate supremă el era adorat sub numele de Amen-Ra - „ascunsul Ra” şi nu este foarte clar dacă e vorba de acelaşi Ra, din anumite motive devenit „invizibil” sau „ascuns”, ori de o altă zeitate.

Grecii numeau oraşul Teba *Diospolis* „oraşul lui Zeus”, fiindcă îl echivalau cu zeul lor suprem Zeus. Acest lucru i-a înlesnit lui Alexandru afilierea cu Ammon şi la Teba s-a grăbit el după ce a primit oracolul lui Ammon la Siwa.

Acolo, la Teba şi în împrejurimile lui (cunoscute acum sub numele de Karnak, Luxor, Dier-el-Bahari), Alexandru a găsit numeroase monumente ale lui Ammon - impresionante şi în ziua de astăzi, cu toate că sunt goale şi în ruine. Ele au fost construite în cea mai mare parte de către faraonii dinastiei a XII-a, printre care se afla probabil şi „Sesonchusis” care căutase Apele Vieţii cu 1500 de ani înainte de Alexandru. Unul din aceste temple colosale a fost construit de regina Hatshepshut, despre care se spune că a fost fiica lui Ammon.

Astfel de lucruri nu erau neobişnuite. Pretenţia faraonului la un statut divin era argumentată uneori nu numai pe faptul că ocupa tronul lui Osiris, ci şi pe faptul că era fiul sau fiica cutărui zeu sau cutărei zeiţe. Savanţii consideră că astfel de declaraţii aveau numai valoare simbolică, însă unii dintre faraoni - în special cei din dinastia a V-a - susţineau că erau, fizic, fiii zeului Ra, născuţi din împreunarea zeului cu fiica preotului templului său.

Alţi faraoni îşi susţineau ascendenţa lor divină mult mai sofisticat. Se spunea că Ra se încarna el însuşi în faraon, prin acest subterfugiu putându-se culca cu regina. Astfel, moştenitorul la tron putea pretinde legătura directă cu Ra. Dar dincolo de acestea, fiecare faraon era considerat din punct de vedere teologic o încarnare a lui Horus şi, prin extensie, fiu al zeului Osiris. În mod corespunzător, faraonul avea dreptul la viaţă veşnică asemenea lui Osiris, prin înviere din morţi.

Acestui cerc voia să i se alăture Alexandru.

Se credea că Ra şi alţi zei nemuritori trăiau veşnic fiindcă

reîntinereau. Astfel, faraonii purtau nume însemnând, de exemplu, „cel care se naşte de mai multe ori", „născut de mai multe ori". Zeii reîntinereau cu ajutorul mâncărurilor divine. Din această cauză, încercarea faraonului de a ajunge la viaţa de apoi presupunea ajungerea în lăcaşul zeilor, astfel încât să se împărtăşească din alimentele divine. Incantaţiile antice solicitau zeilor să-şi împartă cu cel decedat hrana lor: „Luaţi-l pe acest rege la voi, ca să mănânce ce mâncaţi voi, ca să bea ce beţi voi, ca să trăiască unde trăiţi voi." Şi mai specific este un text din piramida lui Pepi:

Daţi voi de mâncare lui Pepi
Din mâncarea sfântă
Mâncarea voastră veşnică.

Faraonul decedat spera să-şi obţină alimentele veşniciei din lăcaşul lui Ra, pe „Steaua Nepieritoare". Acolo, în miticul „Câmp al Ofrandelor" sau „Câmpul Vieţii", creştea „Planta Vieţii". Un text în piramida lui Pepi I descrie cum acesta trece de gardieni cu înfăţişare de „păsări împănate" pentru a fi primit de emisarii lui Horus. Cu ei

A călătorit la Marele Lac
Unde se pogoară Marii zei.
Cei Mari de pe Steaua Nepieritoare
I-au dat lui Pepi Planta Vieţii
din care ei însuşi trăiesc
Ca şi el să trăiască pe veci.

Reprezentări egiptene arată cum în Paradis decedatul (uneori împreună cu soţia) bea Apa Vieţii din care creşte Pomul Vieţii (Fig. 9).

Fig. 9

Destinaţia era locul naşterii lui Ra, unde acesta se întorsese de pe Pământ. Acolo, Ra însuşi era întinerit sau „retrezit" cu ajutorul Zeiţei Celor Patru Ulcele, care îi oferea periodic un elixir. Speranţa regelui era ca aceeaşi zeiţă să-i ofere şi lui elixirul şi „astfel să-i învioreze inima". În aceste ape, numite „Apele Tinereţii", fusese înviat Osiris. Astfel i s-a promis decedatului rege Pepi I că i se va oferi o nouă tinereţe: „Ţi se va întoarce tinereţea în apele al căror nume este *Apele tinereţii."*

Înviat în viaţa de apoi, chiar reîntinerit, faraonul intra într-o viaţă paradisiacă: „Viaţa lui e printre zei; apa lui e vinul, ca cel al lui Ra. Ce mănâncă Ra, şi el mănâncă; ce bea Ra, şi el bea." Şi, ca după o şedinţă de psihoterapie din secolul XX, faraonul „doarme sănătos în fiecare zi... şi astăzi arată mai bine decât ieri".

Faraonul nu părea deloc deranjat de paradoxul că mai întâi trebuia să moară pentru a ajunge nemuritor. În calitate de conducător suprem al celor două Egipturi, el se bucura de cea mai bună viaţă, iar învierea în rândul zeilor era o perspectivă şi mai atrăgătoare. Pe lângă asta, numai corpul pământesc urma să fie îmbălsămat şi îngropat, fiindcă egiptenii credeau că fiecare persoană posedă un *Ba*, ceva similar cu ceea ce noi numim „suflet", care se ridică la cer după moarte, şi un *Ka* - tradus de obicei ca „dublu", „spirit ancestral", „esenţă", „personalitate"- prin care faraonul era mutat în viaţa de apoi. Samuel Mercer, în introducerea sa la textele piramidelor, consideră că acest „Ka" trebuie considerat personificarea muritoare a unui zeu. Cu alte cuvinte, conceptul implică existenţa în om a unui element divin, un dublu celest sau zeiesc care îşi putea relua viaţa în viaţa de apoi.

Dar, deşi viaţa de apoi era posibilă, nu se ajungea la ea cu uşurinţă. Regele decedat trebuia să parcurgă un drum lung şi greu, trebuia să treacă prin pregătiri ceremoniale elaborate înainte de a se putea îmbarca în călătoria lui.

Zeificarea faraonului începea prin purificarea sa şi includea îmbălsămarea (mumificarea), astfel încât decedatul să îi semene lui Osiris cu toate membrele legate. Faraonul îmbălsămat era purtat într-o procesiune funerară către o structură ce avea în vârf o piramidă, în faţa căreia era ridicat un stâlp oval (Fig. 10).

În acest templu funerar se performau o serie de ritualuri menite să aducă acceptarea faraonului la capătul călătoriei. Ceremoniile, numite în textele funerare „Deschiderea gurii", erau supervizate de un preot *Shem* - întotdeauna reprezentat îmbrăcat într-o piele de leopard (Fig. 11). Savanţii cred că ritualul era exact ceea ce numele său implică: deschiderea gurii mumiei sau a unei statui de către preot cu ajutorul unei unelte de fier. Este clar însă că ceremonia avea rolul simbolic de deschidere pentru decedat a „gurii" sau a Porţii la Cer.

Mumia era legată apoi cu multe fâşii de material şi era acoperită cu masca mortuară de aur.

Fig. 10

Fig. 11

Astfel, atingerea gurii (sau cea a statuii regelui) nu putea fi decât simbolică. Într-adevăr, preotul nu cerea decedatului, ci zeilor să „deschidă gura" astfel încât faraonul să ajungă la viaţa veşnică. Apeluri speciale se făceau către „ochiul" lui Horus, pierdut de el în bătălia cu Seth, să facă gura să se deschidă „ca regelui să i se deschidă calea către Cei Strălucitori şi lor să li se alăture".

Mormântul pământesc (deci temporar) al faraonului - conform textelor antice şi descoperirilor arheologice - avea o uşă falsă pe

latura estică, astfel încât să apară ca o uşă, fiind însă zid solid. Purificat, cu toate membrele legate, cu „gura deschisă”, faraonul era imaginat apoi ca ridicându-se, scuturându-se de praful pământesc şi ieşind pe uşa falsă. Conform unui text care tratează paşii procesului de înviere, faraonul nu putea trece de zidul de piatră singur. „Acum stai la uşa care-i ţine înapoi pe oameni”, spune textul, până când „cel care este stăpân” - un mesager divin responsabil cu această sarcină - „vine la tine. Te ia în braţe şi te duce în cer, la tatăl tău.”

Ajutat de acest mesager divin, faraonul ieşea din mormânt prin uşa falsă. Şi preoţii izbucneau în incantaţii: „Regele a pornit spre Cer! Regele a pornit spre Cer!”

Regele a pornit spre Cer!
Regele a pornit spre Cer!
Pe aripile vântului, pe aripile vântului.
Nimic nu-l opreşte;
De nimeni nu e împiedicat.
Regele este singur, fiu al zeilor.
Ofrandele vor veni din Cer.
Regele este „Cel Care Vine Din Nou”.

Dar, înainte ca regele decedat să poată pleca la cer să mănânce şi să bea alături de zei, el trebuia să facă o călătorie periculoasă. Ţinta era o ţară numită *Neter-Khert*, „Ţara Zeilor Muntelui”. Uneori era reprezentată în hieroglife adăugând la simbolul zeului *(Neter)* pe cel al unei bărci .

Pentru a ajunge in acea ţară, faraonul trebuia sa traverseze un lung şi lat Lac al Trestiilor. Aceste ape mlăştinoase puteau fi traversate numai cu ajutorul unui „barcagiu divin”, însă acesta nu-l trecea pe faraon fără să-i pună o serie de întrebări despre originea sa: Ce l-a făcut să creadă că are dreptul să traverseze? Era fiul unui zeu sau al vreunei zeiţe?

Dincolo de lac, dincolo de un deşert şi un lanţ de munţi, dincolo de tot felul de zei paznici, se afla *Duat*, un „Lăcaş al celor care se ridică la Cer”, ale cărui localizare şi nume i-au nedumerit pe savanţi. Unii îl consideră Lumea lui Neter (a spiritelor), acolo unde regele

trebuie să ajungă, asemenea lui Osiris. Alţii cred că este Lumea Subterană şi, într-adevăr, multe din scenele ce o reprezintă înfăţişează tunele şi peşteri cu zei invizibili, ape fierbinţi, lumini ciudate, uşi care se deschid singure. Acest ţinut magic era împărţit în douăsprezece părţi şi era traversat în douăsprezece ore.

Duat era şi mai uluitor, fiindcă, în ciuda naturii sale terestre (se ajungea la el după traversarea unei trecători montane) sau a aspectului subteran, numele său era scris hieroglific cu o stea şi un şoim ca determinanţi ai săi sau, mai simplu, ca o stea în interiorul unui cerc , ceea ce indică o asociere celestă sau divină.

Oricât de uimitor ar părea, este adevărat că textele piramidelor care urmăresc drumul faraonului către viaţa de apoi consideră că problema oamenilor o constituie faptul că nu puteau zbura asemenea zeilor. Un text tratează această problemă şi soluţia ei în două fraze: Oamenii sunt îngropaţi, zeii zboară. Fă ca acest rege să zboare la Cer, ca să se alăture fraţilor săi zei."

Un text din piramida lui Teti exprimă speranţa regelui şi apelul său către zei în cuvintele:

Oamenii cad,
Ei nu au nume.
Ia-l pe regele Teti de braţe,
Du-l pe regele Teti la cer,
Ca el să nu moară pe Pământ asemenea oamenilor.

Aşa că regele trebuia să ajungă la „Locul Ascuns" şi să traverseze labirinturi subterane până ajungea la un zeu care purta emblema Copacului Vieţii şi la un zeu care era „Mesagerul Cerului". Ei îi vor deschide porţile secrete şi-l vor conduce la „ochiul" lui Horus, o scară celestă - un obiect care îşi schimba culorile, de la albastru la roşu, în funcţie de faptul dacă era sau nu „pornit". Apoi, el se transforma în Zeul-Şoim, ca să poată zbura către viaţa de apoi spre Steaua Nepieritoare. Acolo, Ra însuşi îl aştepta:

Porţile Cerului s-au deschis pentru tine;
Uşile Locului Rece s-au deschis pentru tine.
îl vei găsi pe Ra aşteptându-te.
îţi va lua mâna.

Te va duce la Altarul Dublu al Cerului;
Te va pune pe tronul lui Osiris...
Vei sta pe el, ca un zeu îmbrăcat...
Printre cei veşnici, pe Steaua Nepieritoare.

Mult din ceea ce se ştie astăzi despre acest subiect provine din textele piramidelor - mii de versuri combinate în sute de strofe, care au fost descoperite gravate sau pictate (în scrisul hieroglific al vechiului Egipt) pe pereţi, culoarele şi galeriile piramidelor a cinci faraoni (Unas, Teti, Pepi I, Merenra şi Pepi II) care au condus Egiptul de pe la 2350 î.Ch. până la 2180 î.Ch. Aceste texte au fost sortate şi numărate de Kurt Sethe în *Die altaegyptischen Pyramidentexte*, care rămâne sursa de referinţă alături de textul englez *The Pyramid Texts* al lui Samuel A.B. Mercer.

Miile de versuri par a fi doar o antologie de incantaţii repetitive, fără legătură între ele, apeluri către zei sau laudaţii ale regelui. Pentru a înţelege ceva din acest material, savanţii au conceput teorii despre teologiile care se modificau în Egipt, un conflict, apoi o unificare între o „religie solară" şi o „religie a cerului", între o supremaţie a lui Ra şi una a lui Osiris etc., arătând că avem de-a face cu un material ce s-a acumulat de-a lungul mileniilor.

Pentru şcolarii care văd în imensa cantitate de versuri o expresie a unei mitologii primitive, expresia imaginaţiei unor oameni înfricoşaţi de şuieratul vântului şi tunetul trăsnetului, numind aceste fenomene „zei", versurile rămân confuze şi încurcate. Dar aceste versuri, cade toată lumea de acord, au fost extrase de scribi din texte mai vechi şi mai bine organizate, perfect inteligibile.

Inscripţiile ulterioare de pe sarcofage, ca şi cele de pe papirusuri (acestea din urmă însoţite de imagini) arată că într-adevăr versurile, strofele şi capitolele (purtând nume cum ar fi „Capitolul celor care urcă" au fost copiate din *Cartea morţilor*, care are titluri ca *Despre ceea ce este în Duat, Cartea Porţilor, Cartea celor două căi.* Savanţii consideră că aceste „cărţi" au fost variante ale două opere anterioare: scrieri antice ce se refereau la călătoriile celeste ale lui Ra şi o sursă mai recentă care sublinia binecuvântările vieţii de apoi ale celor care i s-au alăturat lui Osiris: mâncarea, băuturile, plăcerile

conjugale într-un lăcaş ceresc. (Versete din aceasta din urmă erau inscripţionate chiar şi pe talismane în vederea atragerii „împreunării cu femeia ziua şi noaptea" sau pentru „stârnirea dorinţei femeilor".)

Teoriile ştiinţifice lasă însă neexplicate aspectele magice ale informaţiilor oferite de aceste texte. „Ochiul lui Horus" este un obiect independent de acesta - un obiect în interiorul căruia regele putea intra şi care îşi schimba culorile. Există bărci care merg singure, uşi care se deschid singure, zei invizibili ale căror feţe radiază lumină. În lumea subterană, locuită chipurile numai de spirite, apar „poduri" şi „sârme de alamă". Dar cel mai uluitor dintre toate: de ce, dacă transformarea faraonului îl duce în lumea spiritelor, incantaţiile spun că „regele e în drum spre Cer"?

Peste tot, versurile indică faptul că regele urmează calea zeilor, că traversează un lac la fel cum a făcut-o un zeu, că utilizează o barcă, asemenea lui Ra, că urcă la Cer „îmbrăcat ca un zeu" etc. Astfel apare întrebarea dacă nu cumva aceste texte nu sunt fantezii primitive - mitologie ci relatări ale unor călătorii simulate, în care faraonul imita ceea ce făcuseră zeii? Dacă aceste texte, înlocuind cu numele regelui pe cel al zeului, erau copii ale unora anterioare care vorbeau nu de călătoriile faraonilor, ci de cele ale zeilor?

Unul dintre cei mai mari egiptologi, Gaston Maspero *(L'Archeologie egyptienne* şi alte opere), analizând forma gramaticală şi alte dovezi, sugera că textele piramidelor îşi au originea chiar la începutul civilizaţiei egiptene, poate chiar dinainte de a fi transcrise în hieroglife. J.H. Breasted a ajuns mai recent la concluzia că „un astfel de material a existat, chiar dacă nu a ajuns până la noi" *(Development of Religion and Thought in Ancient Egypt).* El a găsit în texte informaţii despre condiţiile civilizării şi alte evenimente care măresc veridicitatea textelor ca purtătoare de informaţii reale şi nu de fantezii.

„Pentru cineva cu atât de puţină imaginaţie, spune el, textele abundă în imagini complexe ale unei lumi demult dispărute, ale cărei reflecţii sunt".

Luate împreună, textele şi ilustraţiile descriu o călătorie către un ţinut care începe la suprafaţa pământului, duce sub pământ şi se încheie în cer, alături de zei (Fig. 12). De aici hieroglifele care

combină funcţiile subterane cu cele celeste.

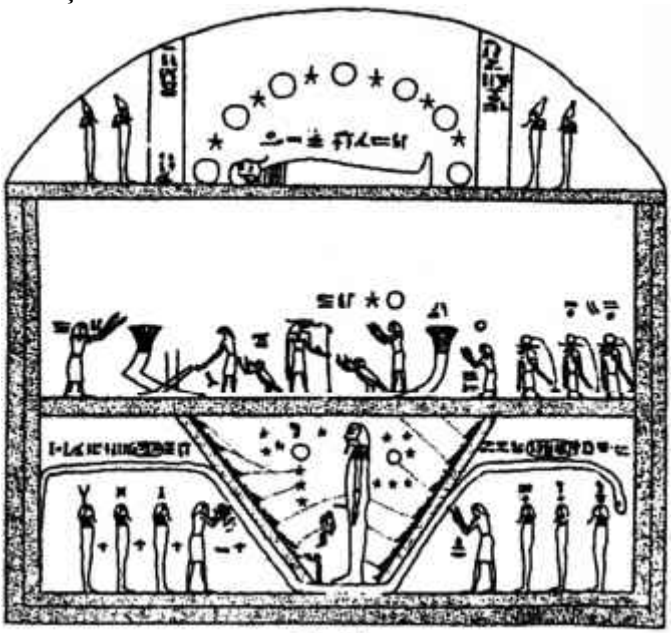

Fig. 12

Au ajuns faraonii cu adevărat la cer? Chiar şi egiptenii antici înşişi susţineau nu călătoria corpului, care era mumificat, ci a lui *Ka.*Dar dacă textele reflectă o lume care a existat într-adevăr şi faraonii nu făceau altceva decât să imite ceva ce s-a petrecut de mult, în preistorie?Să pornim împreună pe calea zeilor.

4. Trepte spre cer

Să ne imaginăm în magnificul templu funerar al faraonului. După ce l-au mumificat şi pregătit pe faraon pentru călătoria sa, preoţii *shem* se roagă acum zeilor să deschidă regelui calea şi poarta. Mesagerul divin a sosit de partea cealaltă a porţii false, gata să-l ducă pe faraon dincolo de zidul de piatră.

Ieşind pe uşa falsă, faraonul este instruit să pornească spre est. Era avertizat în mod explicit să nu pornească spre vest: „Cei ce pornesc într-acolo nu se mai întorc!" Ţinta sa era *Duat. Ín* „Ţara zeilor muntelui". Acolo trebuia să intre în „Marea Casă a Celor Doi... Casa Focului", unde, „după noaptea numărării anilor", urma să fie transformat în fiinţă divină şi să urce în „partea de răsărit a Cerului".

Primul obstacol în calea regelui era Lacul Trestiilor - o întinsă zonă mlăştinoasă alcătuită din câteva lacuri. În mod simbolic, primea binecuvântarea zeului gardian să traverseze lacul prin despărţirea apelor (Fig. 13). În mod fizic, trecerea era posibilă prin existenţa Zeului Bacului, care îi transporta pe zei într-o barcă făcută de Khnum, meşterul zeilor.

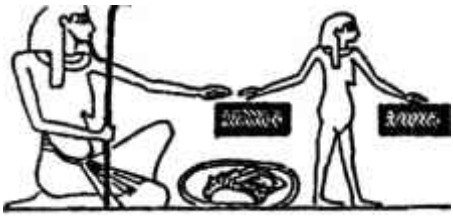

Fig. 13

Dar Zeul Bacului stătea pe malul celălalt şi regele trebuia să-l convingă de faptul că avea dreptul să fie trecut.

Zeul Bacului îl întreba pe faraon despre originea sa. Era fiul unui zeu sau al unei zeiţe? Era înscris în „Lista celor doi mari zei"? Faraonul explica că este „sămânţă divină" şi dădea asigurări asupra credinţei sale. În unele cazuri, funcţiona. În alte cazuri, trebuia să facă apel la Ra sau la Toth pentru a-l trece. În aceste cazuri, barca şi vâslele sale veneau la viaţă ca prin minune şi barca începea să se mişte singură, la indicaţiile regelui. Pe scurt, devenea autopropulsată. Într-un fel sau altul, faraonul reuşea să treacă lacul şi să ajungă la

„Cei doi care aduc cerul mai aproape”:

În barcă se pogoară precum Ra,
la ţărmul cumpenei apelor.
Regele vâsleşte în barca hanbu,
şi se îndreaptă spre câmpia
„ Celor doi care aduc cerurile mai aproape”,
în ţara ce începe de dincolo de Lacul Trestiilor.

Lacul Trestiilor era situat la răsărit de domeniul lui Horus. Dincolo se afla teritoriul duşmanului acestuia, Seth, „ţările Asiei”. Aşa cum e de aşteptat la o asemenea graniţă sensibilă, regele descoperea că este păzită de „gardieni ce poartă apărători”. Modul în care îşi purtau părul aceştia era foarte straniu. „Negru ca tăciunele, era strâns în şuviţe pe frunte, tâmple şi la spate, iar în creştetul capului aveau găitane.”

Combinând diplomaţia cu fermitatea, regele îşi afirma din nou originea divină, susţinând că fusese chemat de „tatăl meu, Ra”. Se spune că un faraon a recurs chiar la ameninţări „întârzie-mă, tu, şi-ţi voi smulge floacele alea caraghioase, ca pe petalele de lotus!” Altul chema zeii în ajutor. Până la urmă faraonii reuşeau să treacă.

Regele părăsea acum teritoriul lui Horus. Locul în care trebuia să ajungă - deşi sub egida lui Ra - se afla în stăpânirea lui Seth.

Ţinta era o zonă muntoasă, Munţii Răsăritului (Fig. 14). Drumul său ducea către o trecătoare între doi munţi, „Cei doi munţi care se tem de Seth”. Dar mai înainte trebuia să treacă o zonă deşertică, un fel de *no-god-land* între domeniile lui Horus şi Seth. Tocmai când tonul şi ritmul strofei se înteţeşte, vestind apropierea de locul ascuns unde se află porţile cerului, regele este din nou oprit de paznici. „Unde mergi?” este întrebat.

Sprijinitorii săi răspund: „Regele merge la cer, ca să aibă viaţă şi bucurie veşnice, ca regele să-l vadă pe tatăl lui, ca regele să-l vadă pe Ra.” În timp ce paznicii încă pregetă, regele îşi pledează cauza: „Deschide bariera, ridic-o şi lasă-mă să trec asemenea zeilor!”

Venind din Egipt, domeniul lui Horus, regele şi cei care îl ajută ştiu că e nevoie de prudenţă. Multe versuri şi strofe sunt dedicate explicării neutralităţii regelui în războiul dintre zei. Regele este

prezentat pe de-o parte ca „născut din Horus, la numele căruia Pământul se cutremură”, iar pe de alta „conceput de Seth, la numele căruia Cerul se cutremură”. Regele subliniază nu numai rudenia cu Ra, ci şi faptul că „se deplasează în slujba lui”, având astfel un fel de permis de liberă trecere din partea celei mai înalte autorităţi. Pe ocolite şi cu o abilă subtilitate, textul arată că cei doi zei au tot interesul ca regele să-şi continue călătoria fiindcă în mod sigur Ra va aprecia ajutorul acordat de ei unuia care vine în serviciul său.

Fig. 14

În cele din urmă, grănicerii domeniului lui Seth îl lasă să treacă. Susţinătorii regelui au grijă ca el să realizeze importanţa momentului:

Acum eşti în drum spre locurile înalte în ţara lui Seth.
În ţara lui Seth, vei fi aşezat într-un loc înalt,
pe înaltul copac al Cerului de Răsărit,
pe care stau zeii.
Regele a ajuns la *Duat.*

Duat fusese conceput ca un Cerc al Zeilor, complet închis (Fig. 15), în vârful căruia se afla o deschidere spre cer (simbolizată de zeiţa Nut) prin care Steaua Nepieritoare (simbolizată de Discul Celest) putea fi ajunsă. Alte surse sugerează în realitate o vale mai alungită sau ovală, înconjurată de munţi. Prin acest ţinut curgea un râu împărţit în mai multe braţe, însă în cea mai mare parte a timpului nu era navigabil, aşa încât barca lui Ra trebuia utilizată ca „barcă de pământ” (sanie).

Duat era împărţit în douăsprezece diviziuni, descrise variabil ca fiind câmpuri, câmpii, zone încercuite de ziduri, peşteri sau caverne, începând deasupra pământului şi continuând sub pământ. Regele

avea nevoie de douăsprezece ore pentru a traversa acest ţinut încântător. Acest lucru era posibil fiindcă Ra punea la dispoziţia regelui barca sa magică, în care călătorea alături de zeii care îl ajutau.

Existau şapte trecători în munţii care înconjurau *Duat*, iar două dintre ele se aflau în munţii de la est de Egipt (adică în munţii din vestul *Duat),* care erau numiţi „Orizontul", ori „Cornul" sau „Locul Ascuns".

Fig. 15

Trecătoarea prin care mersese Ra avea 220 *atru* lungime (cca. douăzeci şi şapte de mile) şi urma cursul unui pârâu. Însă acesta a secat şi barca lui Ra a funcţionat ca sanie. Trecătoarea era păzită şi avea fortificaţii „cu porţi puternice".

Faraonul, aşa cum indică unele papirusuri, se îndrepta spre o a doua trecătoare, mai scurtă (cca. cincisprezece mile). Papirusurile care îl înfăţişează pe faraon îl arată trecând cu barca/sania lui Ra printre două vârfuri muntoase, pe fiecare dintre ele aflându-se un grup de doisprezece zei. Textele descriu un „Lac cu ape clocotite" - ape care, în ciuda aparenţei, sunt reci. Un foc arde sub pământ. Locul are un puternic miros de „pucioasă", care îndepărtează păsările. Însă nu foarte departe este desenată o oază.

Odată depăşită trecătoarea, regele întâlneşte un alt grup de zei. „Bine ai venit", îl întâmpină aceştia. Sosise în a doua diviziune.

Este numită, după râul care o traversează, *Ur-nes*, nume pe care unii istorici îl echivalează cu *Uranus,* zeul grec al cerului. Având cam cincisprezece pe treizeci şi nouă mile, este locuită de oameni cu părul lung, care mănâncă doar came de măgar şi depind de zei pentru apă şi alte alimente, fiindcă zona este foarte aridă. Barca lui Ra se transformă din nou în „barcă de pământ". Este un domeniu asociat cu zeul Lunii şi cu Hathor, zeiţa de turcoaz.

Ajutat de zei, regele trece cu bine prin a doua diviziune şi în ora a treia ajunge la *Net-Asar,* „râul lui Osiris”. Asemănător în dimensiuni cu a doua divizie, este locuit de „luptători”. Aici locuiesc cei patru zei care au în grijă punctele cardinale.

Reprezentările pictografice care însoţesc textele hieroglifice ne arată râul lui Osiris curgând printr-o zonă agricolă către un lanţ de munţi, unde se împarte în mai multe cursuri. Acolo, vegheată de legendara pasăre Phoenix, se află *Scara spre cer.* Acolo, barca lui Ra este reprezentată fie aşezată pe vârful unui munte, fie ridicându-se la cer (Fig.16).

În acest moment, ritmul rugăciunilor se înteţeşte din nou. Regele invocă „protectorii magici”, ca „acest om de pe pământ să intre în *Neter-Kherț*” nevătămat. Regele a ajuns aproape de inima *Duat.* A ajuns la *Amen-Ta,* „Locul Ascuns”.

Tot acolo se ridicase la Cer, în Viaţa de Apoi, şi Osiris. Aici stăteau „Cei doi care aduc cerul aproape”, „colo spre cer” ca doi copaci magici. Regele înalţă o rugă către Osiris (titlul capitolului în Cartea morţilor este „Despre cum se face acordarea n*umelui* în *Neter-Kherty.*

Fig. 16

Daţi-mi nume, în Marea casă a celor doi.
Daţi-mi nume.
În noaptea numărării anilor,
şi a măsurării lunilor,
să fiu făcut fiinţă cerească,
ca să pot sta în răsăritul cerului.
Fie ca zeul să mă ajute,
veşnic fie numele său.

Regele a ajuns în faţa „Muntelui Luminii".
A ajuns la SCARA SPRE CER.

Textele piramidelor spun că este „o scară pentru atingerea înălţimilor". Treptele sale sunt descrise ca „trepte spre cer, care sunt întinse pentru ca regele să poată urca la cer". Pictograma pentru Scara spre cer era uneori o scară simplă (care era pusă şi pe bijuterii şi purtată ca talisman) sau, mai adesea, ca scară dublă asemenea unei piramide în trepte. Scara spre cer fusese construită de zei în oraşul lui An - locul unde se afla principalul templu al lui Ra - astfel ca zeii să fie „legaţi de Lăcaşul sfânt".

Ţinta regelui era Scara Celestă, un fel de „ascensor" care îl urca la cer. Dar pentru a ajunge la el în Casa Focului, Marea Casă a celor doi, trebuia să intre în *Amen-Ta,* Locul ascuns al căutătorului, zeul sălbăticiunilor.

Domeniul său este descris ca un cerc fortificat. Este Ţinutul întunericului la care se ajungea pătrunzând într-un munte şi, subteran, coborând pe nişte coridoare străjuite de uşi secrete. Este cea de-a patra diviziune a *Duat.* Dar intrarea muntelui era protejată de două ziduri, iar intervalul de trecere dintre ele era măturat de flăcări păzite şi controlate de nişte zei.

Când Ra însuşi a ajuns la această intrare în locul ascuns, „el a întocmit planurile" - şi apoi manevrele necesare - asfel ca ea să fie deschisă la sunetul vocii, „fără ca zeii să fie văzuţi". Dar putea singură vocea regelui să-i permită intrarea? Textele reamintesc că „numai cel care cunoaşte planul ascunselor şaltăre care sunt în ţara Căutătorului, va fi în stare să călătorească prin teritoriul pasajelor

subterane şi să mănânce pâinea zeilor.

Încă o dată, regele trebuie să-şi expună originea. „Sunt Taurul, fiu al strămoşilor lui Osiris", anunţă el. Atunci, zeii care îl ajută spun pentru el cuvintele magice care permit intrarea:

Intrarea nu-ţi e refuzată
La poarta Duat.
Uşile Muntelui Luminii
Ţi se deschid.
Uşile se deschid singure în faţa ta.
Pătrunzi în Sala celor două adevăruri.
Zeul care e acolo te întâmpină.

Formula sau parola magică astfel pronunţată, un zeu pe nume Sa rosteşte o comandă. Flăcările se opresc, gărzile se retrag, uşile se deschid automat şi faraonul pătrunde în lumea subterană.

„Gura pământului se deschide pentru tine, poarta de răsărit a cerului este deschisă pentru tine", îl anunţă zeii din *Duat* pe rege. Este reasigurat că, deşi intră în „miezul pământului", aceasta este într-adevăr calea spre cer.

Călătoria în cea de-a patra şi în următoarele ore îl conduce pe rege prin caverne şi tunele acolo unde zei cu diverse funcţii sunt uneori văzuţi, alteori doar auziţi. Există canale subterane prin care zeii circulă numai în bărci speciale. Există lumini stranii, ape fosforescente, torţe care luminează drumul. Înfricoşat, regele merge în continuare, către „stâlpii care ajung la Cer".

Zeii pe care îi întâlneşte pe drum sunt de cele mai multe ori organizaţi în grupuri de câte doisprezece şi poartă epitete ca „Zeii muntelui", „Zeii muntelui din ţinutul ascuns". Desenele care însoţesc unele texte permit identificarea acestor zei datorită sceptrelor ori a „căştilor", sau prin reprezentarea animalului cu care este asociat - cap de şoim, cap de şacal, cap de leu etc. De asemenea apar şi şerpi care reprezintă paznici subterani sau servitori ai zeului din ţinutul subteran.

Textele şi ilustraţiile sugerează că regele a pătruns într-un complex subteran circular, prin care există tunele spiralate care duc în sus sau în jos. Reprezentările, înfăţişate transversal în secţiune,

arată un tunel care se îngustează treptat, având cca. patruzeci de picioare înălţime, cu un tavan şi podele lustruite, făcute dintr-un material gros de cca. două-trei picioare. Tunelul este împărţit în trei niveluri, iar regele merge prin cel din mijloc.

Cel de sus şi cel de jos sunt ocupate de zei, şerpi sau structuri cu diverse funcţiuni.

Sania regelui, purtată de patru zei, îşi începe călătoria alunecând lent prin tunelul din mijloc. Drumul este luminat doar de o rază care iese de la prora bărcii. Dar curând trecerea este blocată şi regele trebuie să coboare şi să continue pe jos.

Partiţia, aşa cum ne arată reprezentarea, este realizată de un zid care traversează cele trei tunele (care sunt înclinate cam la 15°) într-un unghi de cca. 40°. Se pare că începe deasupra tunelului, la nivelul pământului sau chiar mai sus în interiorul muntelui şi pare a se sfârşi la podeaua celui de-al treilea nivel. Este numit *Re-Stau,* „Calea uşilor ascunse". La primul şi al doilea nivel, zidul formează nişte camere, ce permit căutătorului şi „zeilor ascunşi" să treacă prin „uşa care nu are foi". Regele, care a lăsat sania, trece prin această uşă cu ajutorul unei comenzi date de un zeu, a cărui voce a activat încuietoarea. Este primit de partea cealaltă de reprezentanţii lui Horus şi Toth şi trece de la un zeu la altul (Fig. 17).

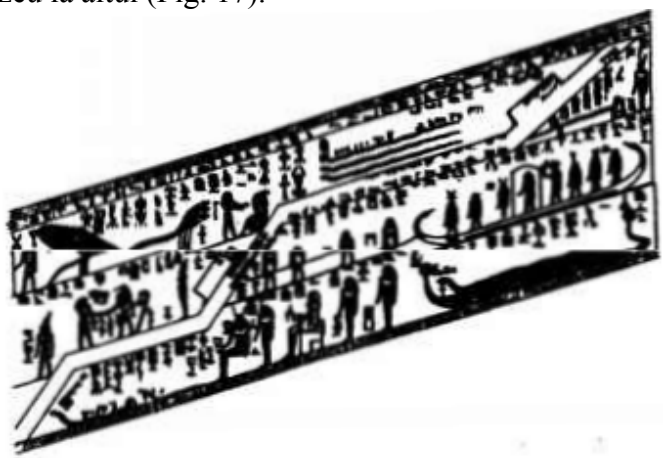

Fig. 17

În drumul său, regele întâlneşte „zei fără chip" - ale căror feţe nu puteau fi văzute. Supărat, sau doar curios, el se roagă:

Descoperiţi-vă feţele,
Scoateţi-vă acoperământul,
Când mă vedeţi.
Fiindcă, aveţi grijă,
[şi] eu sunt un mare zeu,
Venit să mă alătur vouă.

Dar nu au dat curs rugăminţii, iar textele precizează că „aceste ascunse făpturi nici nu văd, nici nu se uită" la conducătorul lor, zeul Seker, „când se găseşte în această formă, în lăcaşul său de pe pământ".

Continuându-şi drumul, regele trece printr-o uşă şi ajunge la al treilea nivel, cel mai de jos. Intră într-o anticameră, ce poartă emblema Discului Celest, şi este întâmpinat de un zeu care este „Mesagerul Cerului" şi o zeiţă care poartă o emblemă înaripată a lui Shu, „Cel care se odihneşte în cer la capătul Scăriispre Cer" (Fig. 18).

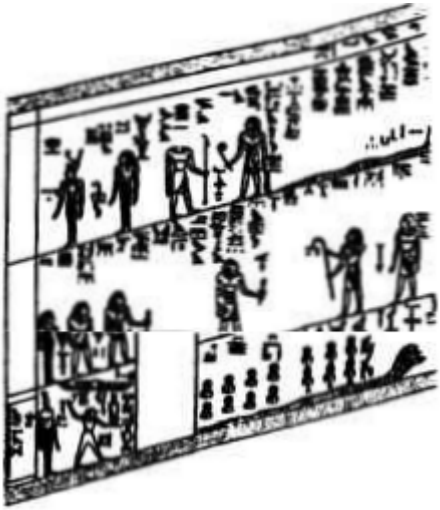

Fig. 18

După cum cere uzanţa, conform Cărţii morţilor, regele spune:
Trăiască cei doi copii ai lui Shu!
Trăiască, *copiii Locului orizontului...*
Pot să urc?
Pot să-mi continuu călătoria; asemenea lui Osiris?

Răspunsul este probabil pozitiv, fiindcă regele este acceptat să treacă printr-o uşă masivă.

În Ora a cincea, faraonul ajunge la cele mai de jos subterane, care sunt căile lui Seker. Pe un drum înclinat în sus, într-o parte şi în jos, faraonul merge, dar nu-l poate vedea pe Seker. Însă reprezentările ni-l înfăţişează ca pe un zeu cu cap de şoim, stând pe un şarpe şi având două aripi în interiorul unei structuri ovale complexe, aflate adânc în subterană, păzită de doi sfincşi.

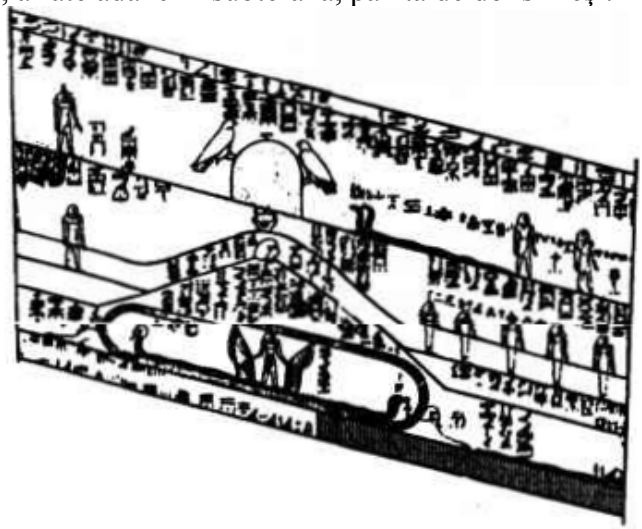

Fig. 19

Deşi regele nu poate vedea această cameră, aude din ea „un zgomot uriaş, ca cel ce se aude în tăriile cerului când sunt supărate de furtună". Dintr-o cameră sigilată izvorăşte un lac subteran, ale cărui ape „sunt ca focul". Camera şi lacul sunt înconjurate de o structură de tip bunker, cu o uşă specială pe partea stângă şi o uşă uriaşă pe partea dreaptă. Ca o măsură superioară de protecţie, o movilă de pământ este ridicată deasupra camerei, în vârful acesteia stă o zeiţă, căreia i se vede doar capul, în coridorul coborâtor. Un cărăbuş, simbolizând „ a se rostogoli, a căpăta viaţă", leagă capul zeiţei cu o cameră sau obiect de formă conică în coridorul de sus (Fig. 19). Deasupra acesteia sunt aşezate două păsări.

Textele şi simbolurile ne informează că, deşi Seker era ascuns, prezenţa sa era simţită chiar şi în întuneric, din cauza unei străluciri

„prin capul şi ochii marelui zeu, a cărui faţă radiază lumină". Aranjamentul triplu - zeiţă, cărăbuş *(Kheper)* şi camera sau obiectul conic - serveşte probabil pentru informarea zeului ascuns despre ce se întâmplă în camera ermetică. Textul hieroglific vorbeşte despre „Kheper care, imediat ce (barca) este trasă în vârful acestui cer, se leagă de căile lui *Duat.* Când zeul stă pe capul zeiţei, el vorbeşte cu Seker în fiecare zi".

Trecerea faraonului pe deasupra camerei lui Seker şi modul în care Seker a fost informat de această trecere sunt considerate momente cruciale. Egiptenii nu erau singurii din antichitate care credeau că fiecare persoană decedată trebuie să facă faţă unei judecăţi a faptelor şi credinţelor sale şi sufletul sau dublul său era fie condamnat să se chinuie în Apele de foc sau Iad, fie binecuvântat să se bucure de minunile Paradisului. Pentru faraon, acesta era momentul judecăţii.

Vorbind în numele Stăpânului *Duat*-ului, zeiţa căreia i se vede doar capul îl anunţă pe faraon decizia favorabilă: „Vino în pace în *Duat*... mergi cu barca pe drumul care este în pământ". Ea îşi spunea Ament (femininul de la „ascuns") şi i-a zis faraonului: „Ament te cheamă, ca tu să ajungi la cer, ca Cel Mare care este în Orizont."

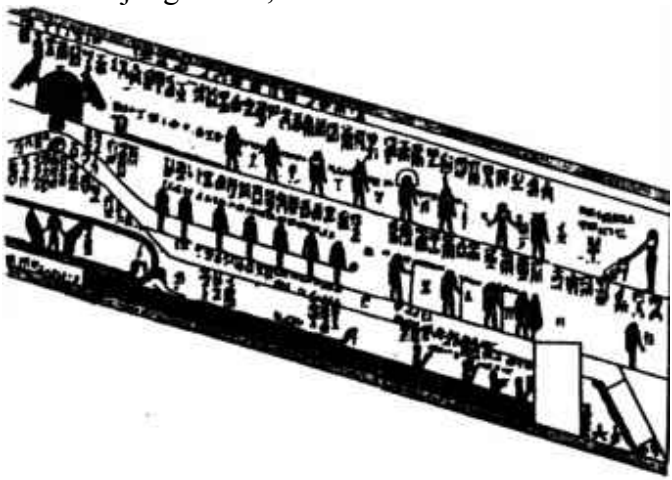

Fig. 20

Trecând testul, nemaimurind a doua oară, regele se naşte din nou. Drumul era deschis de o coloană de zei a căror menire era să-i pedepsească pe condamnaţi, însă regele trece fără să păţească nimic.

Ajunge înapoi la barca/sania lui, însoţit de o procesiune de zei, unul din ei având în mână emblema copacului vieţii (Fig. 20).

Regele fusese găsit demn de a căpăta viaţa de apoi.

Părăsind zona lui Seker, regele intră în diviziunea a şasea, asociată cu Osiris. (În unele versiuni ale Cărţii Porţilor, în această a Şasea oră se petrecea judecata de către Osiris). Zeii cu capete de şacal „care deschid calea" îl invită pe rege să facă o baie în Lacul Vieţii, aşa cum făcuse marele zeu însuşi.

Alţi zei, „bâzâind ca albinele", stăteau în firide ale căror uşi se deschideau singure la trecerea regelui. Pe măsură ce continuă călătoria, epitetele zeilor capătă accente mai tehnice. Sunt cei doisprezece zei care „ţin funia în *Duat*" şi cei doisprezece care „măsoară coarda".

Diviziunea a şasea este ocupată de o serie de camere aşezate una lângă alta. Un drum curbat poartă numele „calea secretă a locului ascuns". Barca regelui este purtată de zei îmbrăcaţi în piele de leopard, asemenea preoţilor *shem* care au performat ceremonia deschiderii gurii.

Se apropia regele de Deschiderea Gurii Muntelui? În Cartea morţilor, capitolele poartă titluri ca „Despre fluieratul în aer şi căpătarea puterii". Vehiculul a căpătat acum puteri magice, „călătorind acolo unde nu e apă şi unde n-are cine să-i vâslească şi trebuie să înainteze prin cuvintele puterii" care sunt rostite de un zeu.

Apoi regele pătrunde printr-o poartă păzită în a şaptea diviziune, iar zeii şi însoţitorii lor îşi pierd înfăţişarea „subterană" şi capătă aspect celest. Regele întâlneşte un zeu cu cap de vultur, *Heru-Her-Khent*, al cărui nume hieroglific include simbolul scării şi care poartă pe cap emblema discului celest. Sarcina lui era de a trimite „zeii-stele pe drumul lor şi pe zeiţele-constelaţii la locul lor". Aceştia formau un grup de doisprezece zei şi douăsprezece zeiţe care erau reprezentaţi purtând emblema unei stele. Incantaţii către ei erau adresate „zeilor înstelaţi":

Care sunt carne divină, ale căror magice puteri au înviat...
Care sunt uniţi în stele, care se ridică pentru Ra...
Fie ca stelele voastre să-i călăuzească paşii
ca să ajungă la locul ascuns în pace.

În această diviziune sunt prezente două grupuri de zei asociate cu *ben-ben*-ul, obiectul misterios ţinut de Ra în templul său din oraşul lui An (Heliopolis). Ei sunt „cei care au misterul", păzindu-l în interiorul *Het-Benben* (Casa ben-ben-ului), iar opt îl păzesc de afară, „dar intră şi în obiectul ascuns". Mai sunt de asemenea nouă obiecte, puse în coloană, reprezentând simbolul *Shem* care în scrierea hieroglifică însemna „urmăritorul".

Regele ajunsese în partea de *Duat* asociată cu An, după care fusese numit Heliopolisul. În A noua oră, el vede locul de odihnă al celor doisprezece „divini vâslaşi ai bărcii lui Ra", cei care operau „Barca milioanelor de ani" a lui Ra. În A zecea oră, trecând printr-o poartă, regele intră într-un loc în care se desfăşura o activitate intensă. Sarcina zeilor de aici era de a asigura flăcările şi focul pentru barca lui Ra. Unul dintre zei este numit „căpitanul zeilor bărcii". Alţi doi sunt cei „care comandă cursul stelelor". Ei şi alţi zei sunt reprezentaţi cu una, două sau trei stele, ca şi cum ar exista o ierarhizare printre zei.

Trecând din a zecea în a unsprezecea diviziune, afinitatea cu cerul creşte. Zeii poartă emblema Discului Celest sau una a stelelor. Sunt opt zeiţe ce poartă ca embleme stele „care au venit din lăcaşul lui Ra". Regele îi cunoaşte pe „Doamna stelelor" şi pe „Domnul stelelor" şi pe alţi zei a căror sarcină este de a oferi „puterea de a pleca" din *Duat*, „pentru a face obiectul lui Ra să ajungă în Casa ascunsă din Cerurile de Sus".

În acest loc apar zei şi zeiţe a căror sarcină este de a-l echipa pe rege pentru călătoria „în cer". Împreună cu unii zei el intră într-un „şarpe", înăuntrul căruia el trebuie să-şi „lepede pielea" şi să iasă sub forma „lui Ra reîntinerit". Unii dintre termenii utilizaţi în text nu sunt inteligibili, dar procesul este clar explicat: regele, intrat îmbrăcat aşa cum plecase, iese ca un şoim, „echipat ca un zeu"; regele „se aşază pe haina *Mshdt,* pe spate îşi pune „haina marcată", îmbracă „divina haină *Shuh* „ şi îşi pune „colierul iubitului Horus", care este „la fel ca cel de la gâtul lui Ra". După toate acestea, „regele ajunge zeu, asemenea lor. Îi spune apoi zeului care îl însoţise: Dacă mergi la cer, şi regele merge cu tine".

Ilustraţiile textelor antice reprezintă un grup de zei îmbrăcaţi cu

o costumaţie ciudată, lipită de corp, împodobită cu panglici (Fig. 21).

Ei sunt conduşi de un zeu cu emblema discului celest pe cap, care stă cu braţele întinse între aripile unui şarpe cu patru picioare umane. Pe un fundal înstelat, zeul şi şarpele au în faţă un alt şarpe care, deşi fără aripi, zboară în mod clar, deoarece îl poartă în spate pe Osiris. (Fig. 22)

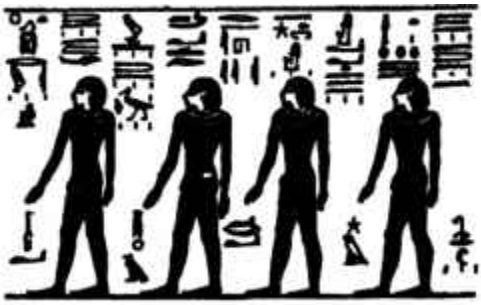

Fig. 21

Fig. 22

Fiind acum echipat corespunzător, regele este condus către o deschizătură într-un zid semicircular. El trece de o uşă ascunsă. Apoi merge printr-un tunel de „o mie trei sute de stânjeni", numit „zorii la capăt". El ajunge într-un vestibul unde se pot vedea peste tot embleme ale Discului înaripat. Întâlneşte zeiţe „care luminează drumul lui Ra" şi un sceptru magic reprezentându-l pe „Seth, veghetorul".

Zeii îi explică regelui uluit:

Această peşteră este a lui Osiris
Unde vântul e adus;
Vântul de nord, când va bate,
Pe tine te va ridica, O, Rege, precum Osiris.

A ajuns acum în a douăsprezecea diviziune, ultima Oră a călătoriei subterane. „Este capătul cel mai îndepărtat al

întunericului”.

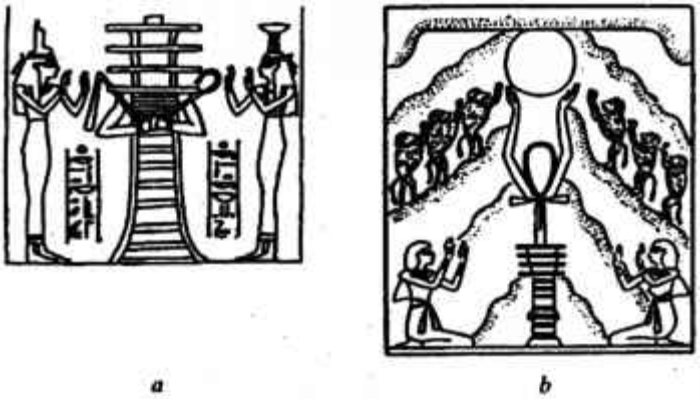

Fig. 23

Punctul atins se numeşte „Muntele urcării la Ra”. Regele priveşte în sus şi este uimit: în faţa lui se află barca lui Ra în toată măreţia ei.

A ajuns la un obiect numit „Cel care te urcă la cer”. Unele texte sugerează că Ra însuşi pregăteşte ascensorul pentru rege, „ca regele să se poată urca la cer”. Alte texte spun că ascensorul este pregătit de alţi zei. Este „Cel care l-a purtat pe Seth la cer”. Osiris n-ar fi putut ajunge la firmamentul Cerului decât cu un astfel de aparat, deci şi regele avea nevoie de el pentru a fi strămutat în viaţa de apoi.

Ascensorul sau „Scara divină” nu era o scară comună. Era strâns cu nişte cabluri de cupru; „muşchii lui (sunt ca cei ai) taurului celest”. Părţile laterale erau acoperite cu un fel de „piele”; spiţele lui erau „cioplite din *Shesha”* (cuvânt cu semnificaţie necunoscută. Sub el fusese pus un suport mare de către „Cel care leagă”.

Ilustraţiile Cărţii morţilor reprezintă această Scară divină - uneori cu semnul *Ankh* („viaţă”) ajungând simbolic la Discul celest - în forma unui turn înalt cu o suprastructură (Fig. 23 a, b). În forma stilizată, turnul însuşi era scris hieroglific („ded”) şi însemna veşnicie.

Era un simbol asociat îndeaproape cu Osiris, fiindcă o pereche de astfel de turnuri se spune că a fost ridicată în faţa

principalului său templu la Abydos, pentru a comemora cele două obiecte care stăteau în ţara lui Seker şi au făcut posibilă ascensiunea lui Osiris la cer.

O strofă lungă din textele piramidelor reprezintă un imn al ascensorului - „Scara divină" - şi o rugăciune pentru permiterea accesului lui Pepi la ea:

Slavă ţie, Scară divina,
Slavă ţie, Scară a lui Seth.
Dreaptă să stai, scară a zeilor,
Dreaptă să stai, scară a lui Seth.
Dreaptă să stai, scară a lui Horus
cu care Osiris a ajuns în Cer...
Zeu al Scării
Cui îi vei da tu Scara zeilor?
Cui vei da tu Scara lui Seth,
ca Pepi să urce şi el la Cer,
Lui Ra ca servitor să-i slujească ?
Fă ca scara zeilor să-i fie şi lui Pepi dată,
Fă ca scara lui Seth lui Pepi să îi fie dată
ca Pepi să urce la Cer în ea.

Ascensorul era manevrat de doi oameni-şoim, „copiii lui Horus", Zeul-şoim, care erau „marinarii bărcii lui Ra". Erau „patru tineri", care erau „copiii cerului". Ei care veniseră „de la răsăritul cerului... vor pregăti bărcile pentru rege, astfel ca el să urce la orizont, spre Ra". Ei sunt cei care „leagă la un loc" Ascensorul pregătindu-l pentru rege: ‚Ei aduc Ascensorul... ei pregătesc Ascensorul... ei ridică Ascensorul... ca să urce regele la cer"

Regele spune o rugăciune:

Să mi se dea „numele" în Marea casă a celor doi,
„Numele" meu să fie chemat în Casa focului,
în noaptea Numărării anilor.

Fig. 24

Unele ilustraţii arată că regelui i se oferă *Ded-* „veşnicia”. Binecuvântat de Isis şi Nephtys, el este condus de un zeu-şoim într-un *ded* în formă de rachetă, echipat cu aripioare (Fig. 24).

Rugăciunea regelui pentru a-i fi acordată Veşnicia, un ,”Nume”, o Scară divină, îi fusese ascultată. Este gata să pornească ascensiunea propriu-zisă la cer.

Deşi avea nevoie doar de o singură Scară divină pentru el, nu unul, ci două Ascensoare sunt pregătite. Atât „ochiul lui Ra”, cât şi „ochiul lui Horus” sunt pregătiţi, unul pe „aripa lui Toth” şi celălalt pe „aripa lui Seth”. Regelui uimit i se explică faptul că cel de-al doilea este pentru „fiul lui Aten”, un zeu coborât din Discul înaripat - poate zeul cu care vorbise regele în „camera de echipare”:

Ochiul lui Horus este pregătit
Pe aripa lui Seth.
Sforile sunt legate,
bărcile sunt asamblate.
Pentru ca fiul lui Aten
Să nu rămână fară barcă.
Regele este cu fiul lui Aten
El nu este fără barcă.

„Echipat ca un zeu”, regele este asistat de două zeiţe care „îi strâng sforile” şi-l pun în „Ochiul lui Horus”. Termenul „Ochi” (al lui Horus, al lui Ra), care înlocuise gradual pe cel de „Ascensor” sau „Scară”, este acum la rândul lui înlocuit de „barcă”. „Ochiul” sau „barca” în care este urcat regele are 770 de stânjeni lungime (cca. 1000 de picioare, aprox 350 metri). Un zeu care este însărcinat cu barca stă la proră. El este instruit să „ia pe acest rege cu tine în

cabina bărcii tale".

În timp ce regele „se suie în perş" - un termen ce denotă un loc ridicat pentru odihnă, mai ales pentru păsări - poate vedea faţa zeului care e în cabină, „fiindcă faţa zeului este deschisă". „Regele ocupă un loc în barca divină" între doi zei. Locul se numeşte „Adevărul care aduce la viaţă". Două „coarne" ies din capul (sau casca) regelui. „El se leagă de ceea ce a ieşit din capul lui Horus". Este gata pentru decolare.

Textele care se referă la călătoria către viaţa de apoi a regelui Pepi I descriu momentul: „Pepi este înveşmântat în hainele lui Horus şi rochia lui Toth; Isis e în faţa sa, iar Nephtys în spatele său; Ap-uat care este Deschizătorul de drum deschide calea pentru el; Shu, Purtătorul cerului, îl ridică; zeii lui An îl urcă pe scară şi îl duc spre firmamentul cerului; Nut, zeiţa cerului îi întinde mâna."

Momentul magic a sosit. Mai sunt doar două uşi de deschis, iar regele - asemenea lui Ra şi Osiris - va ieşi triumfător din *Duat* şi barca sa va pluti pe Apele celeste. Regele spune o rugăciune: „O, nobilă... Poartă a cerului, regele a venit la tine, fă ca această uşă să i se deschidă." Cei „doi *ded* sunt în picioare", nemişcaţi.

Şi, dintr-o dată, „poarta dublă a cerului s-a deschis!"

Textul izbucneşte:

Poarta Cerului s-a deschis!
Poarta Pământului s-a deschis!
Deschizătura ferestrei cerului s-a deschis!
Scara spre Cer s-a deschis,
Treptele luminii acum se văd...
Poarta dublă a Cerului s-a deschis,
Poarta dublă a lui Khebhu s-a deschis
pentru Horus de la răsărit,
în zori.

Zei-maimuţă, simbolizând luna apunând („Zorii") încep să recite „cuvintele puterii care fac splendoarea să iasă din ochiul lui Horus". „Radianţa" - despre care mai devreme se spusese că este semnul distinctiv al Muntelui luminii - se intensifică:

Zeul-cer
a întărit radianţa pentru rege
ca regele să se ridice la Cer
ca Ochiul lui Ra.
Regele este în Ochiul lui Horus,
acolo unde se aud poruncile zeilor.

„Ochiul lui Horus" începe să-şi schimbe nuanţele: la început este albastru, apoi devine roşu. În jur este multă veselie şi agitaţie:

Ochiul roşu al lui Horus este tare furios
nimeni nu se poate măsura cu puterea sa.
Mesagerii lui se agită, alergătorii săi aleargă.
Ei spun celui care îşi ridică braţul
la Răsărit: „Lasă-l să treacă pe acesta."
Şi zeii poruncesc penelor, zeilor:
„Faceţi linişte..., mâna la gură puneţi-o...
staţi la poarta orizontului,
deschideţi porţile duble (ale cerului)."

Tăcerea este spartă: se aud zgomote de furie, vâjâituri şi trosnituri:

Cerul vorbeşte. Pământul se cutremură;
Pământul tremură;
Cele două cete de zei strigă;
Pământul se desparte...
Când regele urcă la Cer
când porneşte spre boltă (a cerului).
Pământul râde, Cerul zâmbeşte
când regele urcă la cer.
Pământul strigă de bucurie pentru el,
Pământul se cutremură pentru el.
Furtuna îl conduce,
Ea mormăie ca Seth.
Paznicii cerului se dau deoparte
deschid uşa Cerului pentru el.

Apoi, „cei doi munţi se despart” şi începe ridicarea spre cerul zorilor de pe care au dispărut stelele:

Cerul este liber,
stelele s-au întunecat.
Arcurile sunt întinse.
Oasele Pământului trosnesc.

În mijlocul agitaţiei, cutremurelor şi tunetelor, „Taurul Cerului” („a cărui burtă e plină de minuni”) se ridică din „Insula flăcărilor”. Apoi agitaţia încetează, iar regele se ridică „asemenea unui şoim”:

Îl văd pe rege plutind ca un şoim,
ca un zeu.
Ca să trăiască lângă taţii lui,
Ca să mănânce de la mamele lui...
Regele este Taurul Cerului...
A cărui burtă e plină de minuni
din Insula flăcărilor.

Strofa 422 descrie foarte elocvent acest moment:

O, tu Pepi!
Tu ai plecat!
Tu eşti Cel slăvit,
tare ca un zeu, stând ca Osiris!
Sufletul tău e cu tine;
Puterea ta („Control”) e la spatele tău$_t$
Pe capul tău
Coroana Misut...
Tu urci la mama ta, zeiţa Cerului,
Ea te ia de mână,
iţi arată orizontul,
şi locul unde este Ra.
Poarta dublă a cerului s-a deschis pentru tine,
Poarta dublă a cerului s-a deschis pentru tine...
Te ridici, O, Pepi!... Îmbrăcat ca un zeu!

(O ilustraţie din mormântul lui Ramses IX sugerează că poarta dublă se deschide prin depărtarea celor două uşi una de cealaltă, prin

înclinare. Acest lucru se realiza prin manevrarea unor pârghii şi scripeţi de câte şase zei pentru fiecare uşă. Prin deschizătura rezultată, putea astfel să iasă un şoim uriaş de formă umană.) (Fig. 25)

Pline de satisfacţie pentru această realizare, textele anunţă pe supuşii regelui: „El zboară. Regele Pepi a zburat de la voi, muritorilor. Acum el nu mai e de pe Pământ, acum el e din Cer... Regele Pepi zboară ca un nor spre cer, ca o pasăre. Regele Pepi sărută cerul ca un şoim. Ajunge la zeul Orizontului în cer."

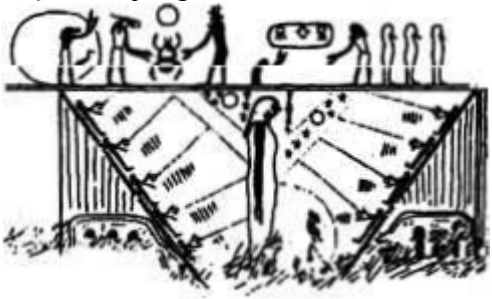

Fig. 25

Regele, continuă textele piramidelor, este acum „pe Purtătorul cerului, cel care ţine stelele, din umbra Zidului zeilor, el traversează cerul".

Regele nu zboară la cer pur şi simplu, orbitează în jurul Pământului:

Înconjoară cerul precum Ra,
Traversează cerul precum Toth,
Călătoreşte prin ţinuturile lui Horus,
Călătoreşte prin ţinuturile lui Seth...
De două ori a-nconjurat cerurile,
S-a rotit în jurul a două tărâmuri...
Regele este un şoim ce depăşeşte şoimii,
El este Marele Şoim!

(Un alt vers susţine că regele „traversează cerul ca *Sunt,* care îl traversează de nouă ori într-o noapte", dar semnificaţia lui *Sunt,* deci şi a acestei comparaţii, nu este încă descifrată.)

Stând încă între „cei doi tovarăşi cu care zboară la cer", regele se

îndreaptă către răsărit, departe-departe în ceruri. Destinaţia este *Aten,* Discul înaripat, care mai este numit şi Steaua Nepieritoare. Rugăciunile se concentrează acum pe ajungerea regelui la *Aten* şi aterizarea acolo: „r*Aten,* dă-i voie să ajungă la tine, cuprinde-l în îmbrăţişarea ta", intonează textele în numele regelui. Acolo este lăcaşul lui Ra, iar rugăciunile urmăresc să-i asigure o primire favorabilă, prezentând sosirea regelui ca o întoarcere a fiului la tatăl său:

Ra de pe Aten,
Fiul tău s-a întors la tine,
Pepi vine la tine.
Lasă-l să urce la tine,
Cuprinde-l în îmbrăţişarea ta.

Acum „e veselie în cer: «Am văzut ceva nou», spun zeii celeşti. «Un Horus este în razele lui Ra»„. Regele - „în drumul său spre Cer, pe aripile vântului" - „înaintează, păşeşte pe firmamentul Cerului" şi se aşteaptă la o primire caldă la destinaţie.

Călătoria celestă durează opt zile: „Când vor veni orele de mâine, orele zilei a opta, regele va fi primit de Ra". Zeii care păzesc intrarea în *Aten* sau a lăcaşului lui Ra îl vor lăsa să intre, fiindcă Ra însuşi îl aşteaptă pe rege pe Steaua Nepieritoare:

Când vine ora de mâine...
Când regele va sta acolo, pe stea
care e în partea de jos a Cerului,
va fi judecat ca un zeu,
ascultat ca un prinţ.
Regele îi va chema,
Şi vor veni la el cei patru zei
care stau pe sceptrele Dam ale Cerului,
ca să vestească numele regelui lui Ra,
să anunţe numele său lui Horus al Orizontului:
„A venit la tine!
Regele a venit la tine!"

Umblând pe „lacul care este cerul", regele se apropie de

„malurile cerului”. Pe măsură ce se apropie, zeii de pe Steaua Nepieritoare îi anunţă sosirea aşteptată: „Cel care soseşte va veni... Ra i-a întins braţul pe Scara spre cer. «Cel care ştie locul» vine, spun zeii.” Acolo, la porţile Palatului dublu, Ra îl aşteaptă într-adevăr pe rege:

Îl vei găsi pe Ra stând acolo,
El te va întâmpina şi te va lua în braţe.
Te va duce în zeiescul Palat dublu.
Şi te va pune pe tronul lui Osiris.

Şi textele anunţă: „Ra l-a luat pe rege la el, la Cer, în partea de răsărit a Cerului... Regele a ajuns pe acea stea ce străluceşte în Cer.”

Acum a mai rămas un singur detaliu de îndeplinit. În compania lui „Horus din *Duat*”, descris ca „marele şoim divin”, regele trebuie să găsească Pomul vieţii în Locul Ofrandelor. „Regele Pepi merge pe Câmpia vieţii, locul în care s-a născut Ra în ceruri. Îl vede pe Kebehet apropiindu-se cu patru boluri cu care împrospătează inima Marelui zeu în ziua în care se trezeşte. Ea învie inima lui Pepi şi-l aduce la viaţă.”

Misiune îndeplinită, anunţă textele cu bucurie:

Ura, rege Pepi!
Toată viaţa bucuroasă îţi este dată,
„ Veşnicia e cu tine” spune Ra...
Nu vei mai pieri, nu vei mai muri
în vecii vecilor.

Regele a urcat pe Scara spre cer. A ajuns pe Steaua Nepieritoare. „Viaţa lui ţine cât veşnicia, iar limitele-i sunt infinitul.”

5. Zeii care au venit pe pământ

În zilele noastre, zborul spaţial nu este ceva neobişnuit. Citim fără să clipim despre planuri de construire a unor staţii orbitale permanente. Dezvoltarea unei navete spaţiale refolosibile nu mai este un simplu vis. Toate acestea, desigur, fiindcă le-am văzut cu ochii noştri, în presă sau la TV. Acceptăm călătoriile spaţiale şi contactele interplanetare fiindcă l-am auzit cu urechile noastre pe comandantul misiunii Apollo 11, raportând - ca să audă întreaga lume - că „Vulturul a aterizat" pe Lună.

„ Vulturul" nu era doar numele de cod al modulului lunar, ci şi epitetul cu care era apelată nava spaţială Apollo 11, precum şi porecla adoptată cu mândrie de astronauţi (Fig. 26). Şi *Vulturul* a zburat în spaţiu şi a aterizat pe Lună. În imensul National Air and Space Museum de la Smithsonian Institution din Washington se pot vedea navele care au zburat sau care au fost folosite ca vehicule de rezervă în cadrul programului spaţial american. Într-o secţiune specială în care se simulează aselenizările, vizitatorii pot auzi mesajul înregistrat pe suprafaţa Lunii:

Fig. 26

„OK, Houston. *Vulturul* a ajuns pe câmpia de la Hadley!" Iar Centrul de control al zborurilor spaţiale anunţa lumea cu mândrie că „Acesta a fost exuberantul Dave Scott raportând că Apollo 15 se află pe câmpia de la Hadley."

Cu două decenii în urmă (n.t. anul apariţiei cărţii este 1981), ideea că un muritor obişnuit îşi poate pune nişte haine speciale, se aşază într-un obiect lunguieţ, apoi dispare de pe faţa Pământului părea scandaloasă, dacă nu şi mai mult. Cu un secol sau două în urmă, aşa ceva nici măcar nu putea fi imaginat, fiindcă nu exista

nimic în existenţa omenirii care să genereze o astfel de idee.

Cu toate acestea, aşa cum am arătat în capitolul anterior, egiptenii - cu cinci mii de ani în urmă - puteau vizualiza tot ceea ce se întâmplă cu faraonul lor: va merge către un loc de lansare din estul Egiptului, va intra într-un complex subteran alcătuit din camere şi tuneluri, va trece cu bine de instalaţiile atomice şi camerele cu radiaţii. Îşi va pune apoi costumul şi va intra în cabina unui Ascensor, unde va sta legat între doi zei. Apoi, în timp ce uşile duble se vor deschide, lăsând să se vadă cerul zorilor, motoarele vor fi pornite, iar Ascensorul se va transforma într-o Scară celestă prin care faraonul ajunge în lăcaşul zeilor pe „Planeta milioanelor de ani".

Pe ce ecran TV văzuseră egiptenii aşa ceva de credeau cu atâta tărie că este posibil?

În absenţa televiziunii, singura alternativă ar fi că, fie au mers la spaţioport şi au văzut rachetele decolând şi aterizând, fie au fost la Institutul Smithsonian şi au văzut navele expuse, însoţite de explicaţiile unui ghid competent. Dovezile sugerează că egiptenii chiar au fost la un spaţioport şi au văzut echipamentul astronauţilor cu propriii ochi. Însă aceştia nu erau pământeni, ci, mai degrabă, astronauţi din altă parte care veniseră pe planeta noastră.

Mari iubitori de artă, egiptenii au reprodus în mormintele lor ce văzuseră în timpul vieţii. Detaliile arhitecturale din desenele de pe coridoarele şi camerele subterane ale *Duat* vin din mormântul lui Seti I. Reprezentări şi mai stranii pot fi văzute în mormântul lui Huy, care a fost vicerege în Nubia şi peninsula Sinai în timpul domniei renumitului faraon Tut-Ankh-Amon/Tutankamon. Decorat cu scene de oameni, locuri şi obiecte din cele două domenii pe care a fost vicerege, mormântul a păstrat până astăzi o reprezentare în culori vii a unei rachete: corpul ei se află sub pământ, iar partea superioară cu modulul de comandă la suprafaţă (Fig. 27). Corpul este împărţit, ca o rachetă în trepte, în partea de jos, două persoane se ocupă de mecanismele rachetei, deasupra lor se află un rând de mecanisme circulare. Secţiunea hangarului indică faptul că racheta era înconjurată de celule circulare pentru păstrarea temperaturii sau alte funcţii.

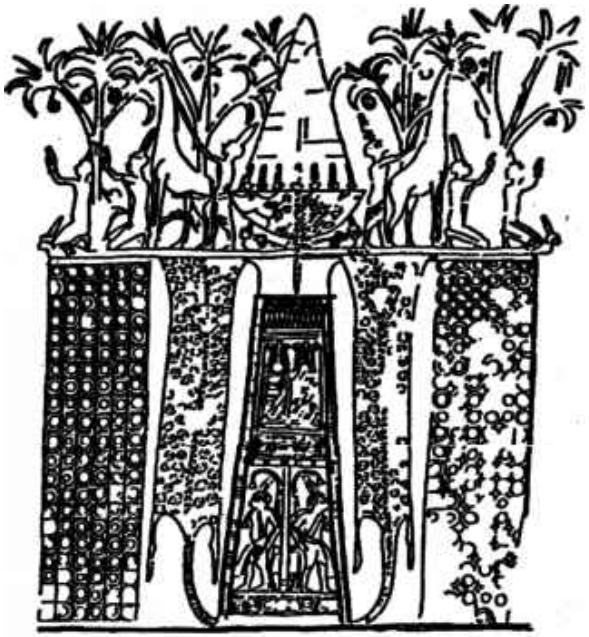

Fig. 27

La suprafaţă, baza conică a modulului de comandă este desenată cu vopsea scorojită, ca de la numeroasele intrări şi ieşiri din atmosferă. Modulul - suficient de mare pentru a adăposti trei-patru persoane - are formă conică şi numeroase hubloane în partea de jos. Cabina este înconjurată de adoratori, într-un peisaj populat cu curmali şi girafe.

Camera subterană este decorată cu piei de leopard, acest lucru oferind o legătură directă cu anumite secvenţe din călătoria faraonului către nemurire. Pielea de leopard era purtată de preoţii *shem* în timpul performării ceremoniei de Deschidere a Gurii. Era purtată de zeii care îl transportau pe faraon prin „Calea secretă a Locului ascuns" din *Duat* - un simbolism repetat pentru a sublinia legătura între călătoria faraonului şi racheta din hangarul subteran.

Aşa cum textele piramidelor o spun în mod clar, trecerea faraonului în Viaţa de apoi imita călătoria zeilor Ra şi Seth, Osiris şi Horus, precum şi a altora care urcaseră la cer în acest fel. Dar, mai credeau egiptenii, cu o aceeaşi Barcă celestă veniseră Marii zei pe Pământ la bun început. În oraşul lui An (Heliopolis), cel mai vechi

centru religios al Egiptului, zeul Ptah a construit o structură specială - un Institut Smithsonian, dacă vreţi - în care o capsulă spaţială să poată fi văzută şi adorată de toţi egiptenii!

Obiectul secret - *Ben-ben* - a fost pus în *Het Benben,* „Templul ben-ben-ului". Cunoaştem din reprezentările hieroglifice ale templului că această structură arăta exact ca un turn de lansare masiv, din vârful căruia o rachetă era îndreptată spre cer *(Fig.* 28).

Fig. 28

Ben-ben-ul era, conform vechilor egipteni, un obiect solid care venise pe Pământ de pe Discul celest. Era „Camera celestă" în care însuşi zeul Ra aterizase pe Pământ. Termenul *ben* (literal „care iese") avea atât semnificaţia de „a străluci", cât şi pe cea de „a porni pre cer".

O inscripţie de pe o stelă a faraonului Pi-Ankhi (cf. Brugsch, *Dictionnaire Geographique de l'Ancienne Egypte)* spune astfel:

Regele Pi-Ankhi a ridicat scările spre fereastra cea mare ca să-l vadă pe Ra înăuntrul Ben-ben-ului. Regele însuşi, fiind singur, a tras de şaltăre şi a deschis cele două uşi. Apoi l-a văzut pe tatăl său Ra în minunatul templu Het-Benben. A văzut Maad, barca lui Ra şi a văzut Sek-tet, barca lui Aten.

Altarul, aflăm din textele antice, era păzit de două grupuri de zei. Erau cei care „erau în afara *Het-Benben*", însă le era permis să intre şi în cele mai sacre părţi ale templului, fiindcă era sarcina lor să primească ofrandele de la pelerini şi să le ducă înăuntru. Ceilalţi paznici, erau nu doar ai *Ben-ben*-ului însuşi, ci şi ai „lucrurilor secrete ale lui Ra care sunt în *Het-Benben*" Aproape la fel cum turiştii de astăzi se îngrămădesc să vadă şi să atingă navele spaţiale de la Institutul Smithsonian, şi egiptenii antici făceau pelerinaje la Heliopolis, pentru a se ruga la *Ben-ben* - probabil cu o fervoare

religioasă asemenea celei a musulmanilor care vin la Mecca pentru a se ruga la *Qa'aba* (o piatră neagră despre care se crede că este o replică a „Camerei cereşti" a lui Alah).

Lângă altar era o fântână sau puţ, ale cărei ape au căpătat reputaţia că ar fi vindecătoare, mai ales în probleme de virilitate şi fertilitate. Termenul *ben* şi reprezentarea sa hieroglifică au căpătat în timp conotaţii referitoare la virilitate şi reproducere. Ar putea fi de asemenea sursa înţelesului de „urmaş de parte bărbătească" pe care *Ben* l-a căpătat în ebraică. Pe lângă virilitate şi reproducere, templul a căpătat şi atributele reîntineririi. Acest lucru a dus la naşterea legendei păsării *Ben*, pe care grecii care au vizitat Egiptul au numit-o pasărea *Phoenix*. Aşa cum spune legenda, *Phoenix* era un vultur cu pene roşcate şi aurii, care o dată la 500 de ani, când îşi simţea sfârşitul aproape, venea la Heliopolis şi într-un fel sau altul renăştea din propria cenuşă (sau a penelor sale).

Heliopolisul şi apele sale au fost venerate şi la începutul epocii creştine. Tradiţiile locale susţin că, atunci când Iosif şi Maria împreună cu pruncul Iisus au scăpat din Egipt, s-au odihnit lângă fântâna altarului.

Templul de la Heliopolis, spun poveştile egiptene, a fost distrus de câteva ori de invadatori. Nu a mai rămas nimic din el în zilele noastre. De asemenea, a dispărut şi *Ben-ben*-ul. Dar pe monumentele egiptene este descris ca o cameră conică în interiorul căreia se putea vedea un zeu. Arheologii au descoperit un model la scară, care înfăţişează un zeu în deschizătura sa cu mâinile deschise într-un gest de bun-venit (Fig. 29). Forma adevărată a Camerei celeste este probabil cea desenată în mormântul lui Huy (Fig. 27). Faptul că modulele de comandă ale navelor modeme au aceeaşi formă-capsulele care îi adăpostesc pe astronauţi la lansare şi în care se reîntorc pe Pământ (Fig. 30) - se datorează mai mult ca sigur similarităţii de scop şi funcţie.

În absenţa *Ben-ben-ului* însuşi, mai există oare şi o altă dovadă fizică - şi nu doar desene şi modele la scară - rămase din altarul de la Heliopolis? Am notat mai devreme că, în conformitate cu textele antice egiptene, în templu mai existau şi alte obiecte secrete ale lui Ra. În Cartea morţilor sunt reprezentate nouă obiecte asemănătoare

cu hieroglifa pentru *Shem.* Se prea poate că au mai existat nouă obiecte legate de spaţiu expuse în templu.

Fig. 29

Fig. 30

De asemenea, este posibil ca arheologii să fi descoperit o replică a unuia dintre aceste nouă obiecte mai mici. Este un obiect de o formă circulară stranie, plin de curbe şi tăieturi (Fig. 31a). De la descoperirea sa în 1936 el a uimit pe toţi savanţii. Este important să notăm că obiectul a fost găsit - printre „alte obiecte neobişnuite de alamă" - în mormântul prinţului Sabu, fiul regelui Adjib din Prima Dinastie. Deci obiectul a fost pus în acel mormânt în jurul anului 3100 î.Ch. Poate fi mai vechi, însă cu siguranţă nu mai nou de această dată.

Anunţând descoperirea de la Saqqara (la sud de marile piramide de la Gizeh), Walter B. Emery *(Great Tombs of the First Dynasty)* descria obiectul ca fiind „un fel de castronel din şisturi" şi remarca faptul că „nu există nici o explicaţie satisfăcătoare despre designul curios al acestui obiect". Obiectul a fost sculptat dintr-un bloc solid de şisturi - o rocă foarte aspră şi care se sparge uşor în straturi neregulate. Dacă ar fi fost folosit la ceva, s-ar fi spart imediat, aşa încât roca respectivă a fost aleasă fiindcă forma ciudată putea fi sculptată cel mai bine într-un astfel de material - un mod de a păstra forma, în nici un caz pentru uz curent. Ceea ce i-a făcut pe alţi savanţi, ca Cyril Aldred *(Egypt to the End of the Old Kingdom)* să afirme că obiectul din piatră „este probabil o imitaţie a unui original de metal".

Dar ce metal putea fi folosit în mileniul patru î.Ch. pentru a crea

un obiect ce necesita o asemenea precizie? Şi, mai presus de toate, în ce scop?

Un studiu tehnic asupra design-ului unic al obiectului (Fig. 31b) aruncă o oarecare lumină asupra uzului şi originii sale.

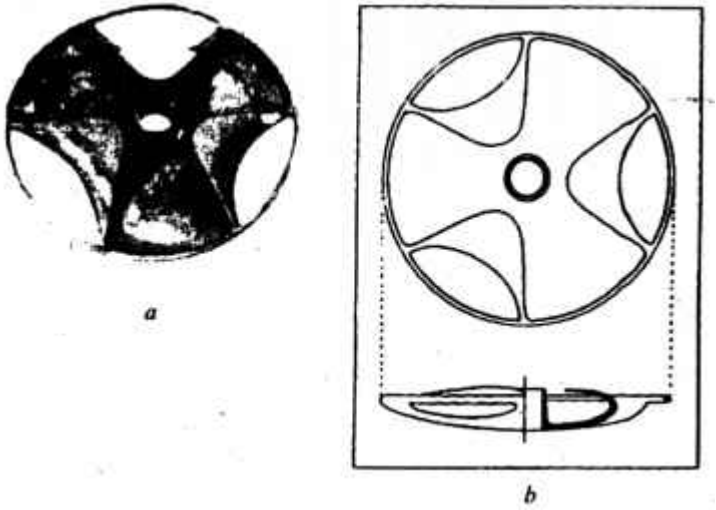

Fig. 31

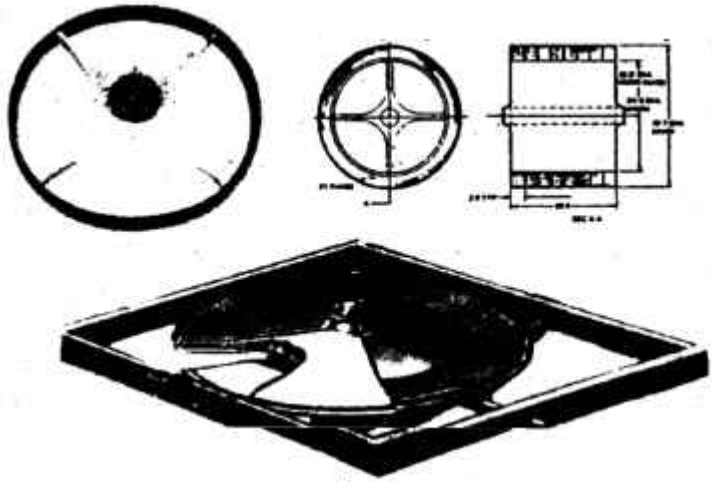

Fig. 32

Obiectul rotund, de aprox. 24 inci în diametru şi 4 inci în cea mai groasă parte a sa, a fost construit în mod sigur pentru a fi pus într-un mecanism în care să se rotească în jurul unei axe. Cele trei tăieturi

ale paletelor sugerează posibilitatea imersiunii într-un lichid în timpul rotaţiei.

Dar după 1936 nu s-a mai făcut nici un efort pentru descifrarea enigmei. Însă posibila lui funcţiune ne-a venit în minte în 1976 când am citit într-o revistă despre proiectul revoluţionar al unei elice dezvoltate în legătură cu programul spaţial american. Elicele, ataşate la rotorul unei maşini sau al unui motor, sunt utilizate de mai puţin de două secole ca mijloc de regularizare a vitezei maşinăriei şi pentru acumularea energiei pentru o singură izbitură, ca la presa metalică.

Ca regulă, elicele aveau circumferinţa groasă, fiindcă acolo era înmagazinată energia. Dar în anii '70, inginerii de la Lockheed Missile & Space Company au venit cu un proiect invers. Proiectul a fost continuat de Airesearch Manufacturing Company. Modelul conceput de ei - dar care nu a fost perfectat niciodată - este înfăţişat în Fig. 32. Faptul că o elice revoluţionară arată exact ca una de acum 5000 de ani descoperită în Egipt este mai puţin uluitor ca faptul că un obiect de la 3100 î.Ch. arată ca un echipament aflat încă în stadiul de proiect în anul de graţie 1978!

Unde este originalul de metal? Unde sunt celelalte obiecte care erau prezentate la Heliopolis? Şi, mai ales, unde este *Ben-ben*-ul însuşi? Ca multe alte artefacte a căror existenţă a fost documentată amplu de cei din vechime, au dispărut - distruse poate de calamităţile naturale sau războaie, dezmembrate şi duse în altă parte - ca pradă de război sau pentru a fi puse la adăpost într-un loc ascuns şi astăzi uitat. Poate au fost duse înapoi în ceruri. Poate că mai sunt încă cu noi, uitate prin cine ştie ce pivniţă a unui muzeu. Sau - cum sugerează legenda păsării Phoenix, care face legătura între Heliopolis şi Arabia – asc unse sub camera ermetică a Qa'aba de la Mecca...

Se poate presupune că distrugerea, dispariţia sau retragerea obiectelor sacre ale altarului a avut loc probabil în timpul aşa-numitei Prime perioade intermediare. Ştim că templele de la Heliopolis au fost distruse în timpul acelor dezordini. În acea perioadă, unificarea Egiptului s-a întrerupt şi peste tot domnea anarhia. Probabil că atunci a părăsit Ra templul de la Heliopolis şi a devenit *Amon* - „Zeul ascuns".

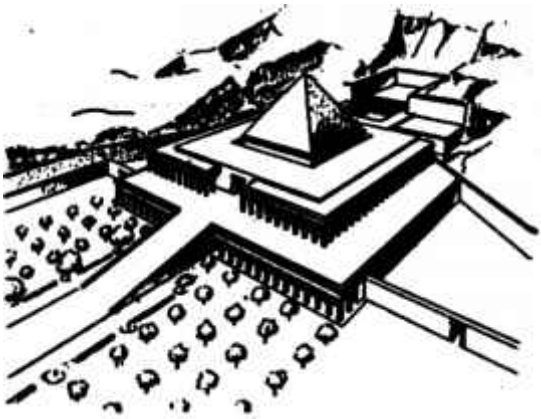

Fig. 33

Când ordinea a fost refăcută în Egiptul Superior în timpul dinastiei a unsprezecea, capitala a fost mutată la Teba, iar zeul suprem era numit Amon (sau Amen). Faraonul Mentuhotep (Neb-Hepet-Ra) a construit un templu uriaş lângă Teba, dedicat lui Ra şi a construit în vârful lui un „pyramidion" pentru a comemora camera celestă a lui Ra (Fig. 33).

Curând după anul 2000 î.Ch., o dată cu începerea domniei dinastiei a douăsprezecea, Egiptul a fost reunificat, ordinea restabilită şi Heliopolisul recucerit. Primul faraon al dinastiei, Amen-Em-Hat I, a început imediat reconstruirea templelor şi altarelor de la Heliopolis. Nu se ştie însă dacă a utilizat artefactele originale ori numai reproduceri. Fiul său, faraonul Sen-Usert (Kheper-Ka-Ra) - Sesostris sau Sesonchusis al istoricilor greci - a ridicat în faţa templelor două coloane de granit (peste şaizeci şi şase de picioare înălţime). În vârful lor a pus o imitaţie a camerei lui Ra - un pyramidion, din aur sau cupru alb. Unul dintre aceste obiecte de granit se mai află încă în picioare acolo unde a fost ridicat în urmă cu 4000 de ani. Celălalt a fost distrus în secolul doisprezece, d.Ch.

Grecii au numit aceşti stâlpi *obelisc*, însemnând „stâlp indicator". Egiptenii le numeau „Razele zeilor". Au mai fost ridicate şi altele - întotdeauna în pereche în faţa templelor (Fig. 34) - în timpul dinastiilor a optsprezecea şi a nouăsprezecea (şi în cele din urmă unele au ajuns la Londra, New York, Roma, Paris). Aşa cum declarau faraonii, au ridicat aceste obeliscuri pentru „a obţine (de la

zei) darul Vieţii veşnice", pentru a obţine „Viaţa fară moarte". Fiindcă obeliscurile imitau în piatră ceea ce văzuseră (şi obţinuseră) faraonii dinaintea lor în *Duat*: rachetele zeilor (Fig. 35).

Mormintele de astăzi, gravate cu numele decedatului pentru amintire veşnică, sunt asemenea obeliscuri - un obicei născut în vremea când zeii şi rachetele erau un fapt obişnuit.

Cuvântul egiptean pentru aceste Făpturi Celeste era NTR - un termen care în limbile Orientului Apropiat însemna „Cel care veghează".

Fig. 34

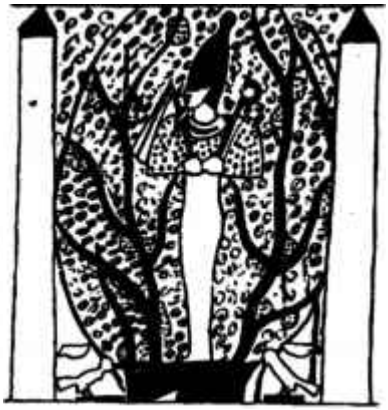

Fig. 35

Semnul hieroglific pentru *Neter* era . Ca toate semnele hieroglifice, trebuie să fi reprezentat un obiect real, vizibil. Sugestiile savanţilor au mers de la topor, până la steag Margaret Murray *(The Splendor That Was Egypt)* a lansat un alt punct de vedere. Arătând că un băţ cu două panglici constituia un motiv recurent în ceramica predinastică (Fig. 36), ea trage concluzia că „băţul cu două panglici a devenit semnul hieroglific pentru zeu".

Ceea ce este interesant la aceste desene vechi este că ele înfăţişează bărcile sosind dintr-o ţară străină. Când bărcile înfăţişează şi oameni, vâslaşii sunt conduşi de o persoană foarte înaltă, care are ca semn distinctiv două coarne care ies din cască (Fig. 36), semnul că este un *Neter.*

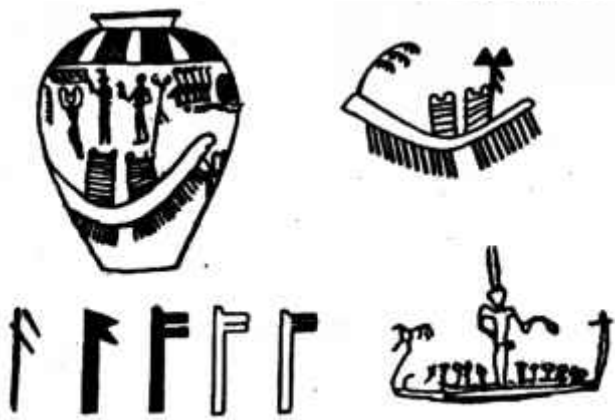

Fig. 36

Pictografic, egiptenii afirmau chiar de la bun început că zeii lor au venit din altă parte. Asta confirmă legendele despre înfiinţarea Egiptului - că zeul Ptah a venit din sud şi, găsind Egiptul inundat, a realizat ample lucrări pentru a face zona locuibilă. Exista în geografia egipteană un loc numit *Ta Neter* - „Locul/Ţara zeilor". Era strâmtoarea de la capătul sudic al Mării Roşii care acum este numită Bab-el-Mandeb. Prin acea strâmtoare au venit vasele purtând însemnele NTR.

Numele egiptean pentru Marea Roşie era Marea lui UR. Termenul *Ta Ur* însemna Ţara străină de la răsărit. Henri Gauthier, care a compilat *Dictionnaire des Noms Geographiques* din toate numele de locuri din textele hieroglifice, arată că hieroglifa pentru *Ta Ur* „era un simbol destinat unui element nautic"... Însemna că „trebuie să mergi cu barca, spre stânga". Privind pe hartă (Fig. 2), vedem că navigând spre stânga, prin strâmtoarea Bab-el Mandeb, s-ar ajunge pe lângă Peninsula Arabică spre Golful Persic.

Există şi alte indicii: *Ta Ur* însemna literal Ţara lui Ur, iar numele *Ur* nu este necunoscut. Este locul naşterii lui Avram, patriarhul biblic. Descendent al lui *Shem*, fiul cel mare al lui Noe (eroul biblic al potopului), el a fost născut în Ur, în Chaldeea, şi „Terah a luat pe fiul său Avram şi pe Lot, fiul lui Haran, fiul fiului său, şi pe Sarai, noru-sa, nevasta fiului său Avram. Au ieşit împreună din Ur din Chaldeea, ca să meargă în ţara Canaan".

Când arheologii şi lingviştii au început să descopere, la începutul

secolului al nouăsprezecelea, istoria şi înscrisurile Egiptului, Ur era complet necunoscut din vreo altă sursă, în afară de Vechiul Testament. Dar Chaldeea era cunoscută, era numele acordat de greci Babylonului, vechiul regat mesopotamian.

Istoricul grec Herodot, care a vizitat Egiptul şi Babylonul în secolul cinci î.Ch., a găsit numeroase asemănări între obiceiurile egiptenilor şi cele ale chaldeenilor. Descriind incinta sacră a zeului suprem *Bel* (pe care l-a numit Jupiter Belus) din Babylon şi turnul său uriaş, el scrie că „pe cel mai înalt turn este un templu larg, iar în interiorul templului se află o canapea de mărime neobişnuită, bogat împodobită, alături de ea fiind o masă de aur. În acest loc nu se află nici o statuie de nici un fel, iar camera nu este ocupată decât de o femeie băştinaşă, despre care chaldeenii spun că este aleasă de zeul însuşi... Ei mai spun că zeul vine în persoană în această cameră şi doarme pe canapea. Este la fel ca legenda egipteană a templului lui Jupiter, Thebanul (Amon) în care vine să doarmă o femeie în fiecare noapte."

Cu cât savanţii secolului nouăsprezece aflau mai multe şi făceau comparaţie cu relatările istoricilor greci şi romani, două lucruri se afirmau cu tot mai multă hotărâre: mai întâi, civilizaţia egipteană şi măreţia ei nu erau o floare înflorită în deşert, ci parte a dezvoltării culturale a antichităţii. Şi al doilea, relatările biblice despre regate, ţări, cetăţi fortificate despre drumuri comerciale, despre războaie şi armistiţii, migraţii şi aşezări nu numai că erau adevărate, ci aveau chiar o mare acurateţe.

Hitiţii, cunoscuţi multă vreme numai prin scurtele menţionări din Biblie, apar din scrierile egiptene ca mari adversari ai faraonilor. O pagină complet necunoscută a istoriei - o bătălie crucială între armatele egiptene şi cele hitite venite din Asia Minor, care a avut loc la Kadesh, în nordul Canaanului - a fost nu numai descoperită în texte, ci şi reprezentată în desenele din temple. Există chiar şi o notă romantică a poveştii, fiindcă faraonul s-a căsătorit cu fiica regelui hitit, într-o încercare de a cimenta pacea între ei.

Filistinii, „oamenii mării", fenicienii, hurienii, amoriţii - popoare şi regate a căror existenţă era menţionată numai de Vechiul Testament - au început să apară ca realităţi istorice pe măsură ce

descoperirile arheologice se înmulţeau în Egipt şi începeau şi în teritoriile biblice. Cele mai importante dintre toate s-au dovedit a fi fost Imperiile Asirian şi Babilonian. Dar unde erau templele magnifice şi celelalte urme ale măreţiei lor? Şi unde erau înscrisurile lor?

Tot ceea ce raportau călătorii în ţinutul dintre cele două fluvii, vasta câmpie dintre Tigru şi Eufrat, erau coline - *tells* în arabă şi ebraică. În absenţa pietrei, chiar şi cele mai mari structuri ale Mesopotamiei antice au fost construite din cărămidă, iar războaiele, vremea şi timpul le-au transformat în ţărână. În loc de construcţii monumentale, în aceste zone s-au descoperit ocazional doar artefacte mici. Printre ele, numeroase tăbliţe de lut, inscripţionate cu un scris ciudat. În 1686, un călător pe nume Engelbert Kampfer a vizitat Persepolis, vechea capitală a regilor cu care luptase Alexandru. Din monumentele de acolo, el a copiat semne şi simboluri în scrierea cuneiformă, descoperita şi pe sigiliul lui Darius (Fig. 37). Dar el a crezut că sunt numai decorative. Când s-a realizat în sfârşit că este vorba de înscrisuri, nimeni nu ştia în ce limbă fuseseră scrise şi cum ar putea fi descifrate.

Şi cu scrierile cuneiforme s-a petrecut ca în cazul hieroglifelor egiptene: cheia a constituit-o o inscripţie trilingvă. A fost găsită pe o piatră din munţii interzişi, într-un loc în Persia numit Behistun.

Fig. 37

În 1835, un maior din armata britanică, Henry Rawlinson, a reuşit să copieze inscripţia şi să descifreze scrisul şi limba. Aşa cum a reieşit, inscripţia trilingvă era în persana veche, elamită şi acadiană. Acadiana era limba-mamă a tuturor limbilor semitice; şi prin intermediul ebraicei au reuşit savanţii să descifreze inscripţiile Asiriei şi Babilonului.

Inspirat de aceste descoperiri, un englez născut la Paris pe nume

Henry Austen Layard a ajuns în 1840 la Mosul, în nord-vestul Irakului, la vremea aceea parte a Imperiului Otoman. Acolo el a fost oaspetele lui William F. Aisworth, a cărui *Researches in Assyria, Babylonia and Chaldea* (1838) - împreună cu alte scrieri şi descoperiri ale lui Claudius J. Rich *(Memoir on the Ruins of Babylon)* - nu numai că au aprins imaginaţia lui Layard, ci au condus şi la obţinerea unui sprijin financiar şi logistic de la British Museum şi Royal Geographical Society. La curent cu referinţele biblice, precum şi cu scrierile istoricilor greci, Layard îşi amintise că un ofiţer al lui Alexandru a susţinut că a ajuns într-o zonă în care „se găseau piramide şi ruine ale unui oraş vechi" – un oraş considerat vechi chiar şi pe vremea lui Alexandru!

Prietenii locali i-au arătat diferite *tells* susţinând că aparţineau oraşului vechi îngropat sub ei. Exaltarea sa a crescut când a ajuns într-un loc numit *Birs Nimrud*. „Am zărit pentru prima dată forma conică a colinei lui Nimrud ridicându-se spre cerul senin al serii", scrie el în *Autobiography*. „Impresia care mi-a provocat-o nu poate fi uitată." Nu cumva era acesta locul piramidelor îngropate pe care le văzuse ofiţerul lui Alexandru? Cu siguranţă era un oraş asociat cu Nimrod, „viteaz vânător înaintea lui Dumnezeu", care a înfiinţat regatul şi oraşele din Mesopotamia (Geneza 10)...

El a domnit la început peste *Babel, Erec, Acad* şi *Calne,* în ţara Şinear *(Shin'ar);* din ţara aceasta a intrat în Asiria *(Ashur);* a zidit *Ninive* - un oraş al uliţelor largi - şi *Ressen* şi *Khalah.*

Cu ajutorul maiorului Rawlinson, care ajunsese consulul britanic la Bagdad, Layard s-a întors în 1845 la Mosul şi a început să dezgroape Nimrodul. Dar, indiferent ce avea să găsească - şi va găsi - , el nu se putea lăuda că este primul arheolog modern în Mesopotamia. Doi ani mai devreme, Paul-Emile Botta, consulul francez la Mosul (cu care Layard se întâlnise şi se împrietenise) a început să facă săpături într-o colină la nord de Mosul, pe celălalt mal al Tigrului. Localnicii numeau locul Khorsabad. Inscripţiile descoperite acolo l-au identificat ca *Dur-Sharru-Kin,* capitala biblicului Sargon, regele Asiriei. Dominând vastul oraş, templele şi palatele sale, se afla o piramidă în şapte trepte, denumită zigurat (Fig. 38).

Inspirat de descoperirile lui Botta, Layard a început să sape în movila sa, unde credea că va descoperi *Ninive*, capitala asiriană. Deşi până la urmă se va dovedi că este centrul militar al asirienilor, numit Kalhu (biblicul *Khala),* comorile descoperite acolo au meritat efortul. Printre ele se afla un obelisc ridicat de regele Shalmanaser II, pe care printre cei care îi plăteau tribut era listat şi „Jehu, fiul lui Omri, regele Israelului" (Fig. 39).

Descoperirile din Asiria au confirmat veridicitatea Vechiului Testament.

Încurajat, Layard a început să sape în 1849 o colină diametral opusă faţă de Mosul, pe malul estic al Tigrului. Locul, numit de localnici Kuyunjik, era într-adevăr Ninive - capitala înfiinţată de Sennacherib, regele asirian a cărui armată a fost spulberată de îngerul Domnului în timpul asediului Ierusalimului (II Regi 18). După el, Ninive a fost capitala lui Esarhaddon şi Ashurbanipal. Operele de artă aduse de acolo la British Museum constituie cea mai impresionantă parte a tezaurului asirian.

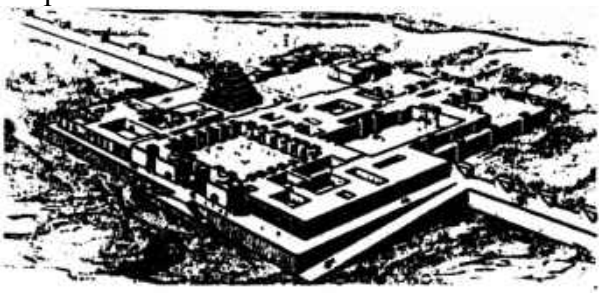

Fig. 38

Pe măsură ce escavaţiile se înteţeau şi alte echipe arheologice, de alte naţionalităţi, se adăugau cursei descoperirilor, toate oraşele Asiriei şi Babilonului menţionate în Biblie (cu o minoră excepţie) au fost scoase la lumină. Deşi muzeele lumii se umpleau cu descoperirile arheologice, până la urmă cele mai importante se dovedeau tăbliţele de lut - unele suficient de mici ca să încapă în palma scribului - pe care asirienii, babilonienii şi celelalte popoare ale Asiei vestice îşi scriau contractele comerciale, ordinele curţii, însemnări ale căsătoriilor sau moştenirilor, liste geografice, informaţii matematice, reţete medicale, legi şi regulamente, istorii regale - toate aspectele vieţii unei societăţi civilizate.

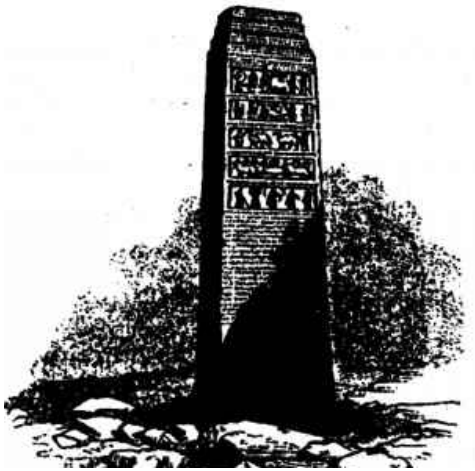

Fig. 39

Poveşti epice, mituri ale creaţiei, proverbe, scrieri filosofice, cântece de dragoste şi altele alcătuiesc o vastă moştenire literară. Există apoi textele astronomice: liste ale stelelor şi constelaţiilor, informaţii planetare, tabele astronomice, liste ale zeilor cu relaţiile lor de rudenie, cu atributele, sarcinile şi funcţiile lor - zei conduşi de cei Doisprezece Mari zei, „Zeii Cerului şi Pământului", cu care erau asociate cele douăsprezece luni, cele douăsprezece constelaţii ale zodiacului şi cei doisprezece membri ai sistemului nostru solar.

Aşa cum menţionează din când în când inscripţiile, limba lor se trăgea din akadiană. Aceasta, precum şi alte dovezi confirmă relatarea din Biblie că Asiria şi Babilonul (care au apărut pe scena istoriei în jurul anului 1900 î.Ch.) au fost precedate de un regat numit Akad. A fost fondat de *Sharru-Kin* - „Dreptul Conducător" - pe care îl numim Sargon I, cca 2400 î.Ch. Au fost găsite şi unele din inscripţiile sale. În ele se laudă că prin graţia zeului său *Enlil,* imperiul său se întindea de la Golful Persic la Marea Mediterană. Se numea pe el însuşi „Rege al Akadului, rege al *Kish*" şi pretindea că a „înfrânt *Uruk,* i-am zdrobit zidurile... şi (am fost) victorios în bătălia cu locuitorii din Ur".

Mulţi savanţi consideră că Sargon I a fost biblicul Nimrod, astfel că versetele biblice i se aplică lui şi unei capitale numite Kish (sau Cuş după ortografia biblică) în care monarhia existase înainte de Akad:

Şi Cuş l-a născut pe Nimrod;
el este acela care a început să fie puternic pe pământ...
El a domnit la început peste Babei Erec şi Akad în ţara Şinear.

Oraşul regal al Akadului a fost descoperit la sud-est de Babilon. A fost descoperit şi oraşul Kish, la sud-est de Akad. Într-adevăr, cu cât avansau spre sud-est arheologii, cu atât mai vechi erau oraşele descoperite de ei. A fost descoperit un oraş numit azi Warka, oraşul lui Uruk, pe care Sargon I pretinde că l-a înfrânt, biblicul *Erec*. I-a dus pe arheologi din al treilea mileniu î.Ch., în *al patrulea* mileniu! Acolo au găsit prima ceramică realizată vreodată într-un cuptor. Dovezi ale primei folosiri al roţii olarului; un pavaj din blocuri de cărămidă, cel mai vechi de acest tip; primul zigurat (piramidă în trepte); primele însemnări scrise (Fig. 40) şi primele sigilii cilindrice gravate (Fig. 41), care rostogolite pe lut moale lasă o amprentă permanentă.

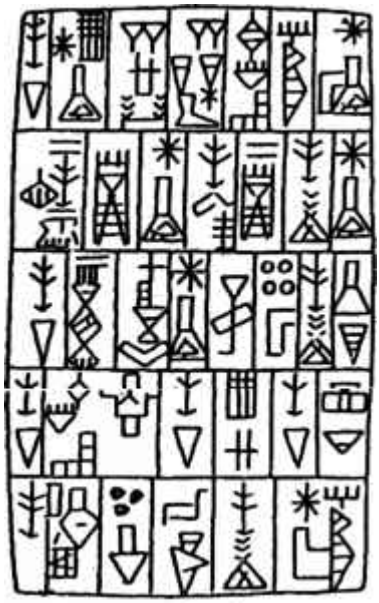

Fig. 40

A fost găsit şi Ur - locul unde s-a născut Avram - şi mai la sud, acolo unde în antichitate ajungeau ţărmurile Golfului Persic. Era un mare centru comercial, locul unui imens zigurat, oraşul de scaun al

multor dinastii. Era atunci Sudul partea cea mai veche a Mesopotamiei, biblica ţară Şinear - locul unde au loc evenimentele din Turnul lui Babei?

Fig. 41

Una dintre cele mai importante descoperiri din Mesopotamia a fost biblioteca lui Ashurbanipal din Ninive, care conţinea mai bine de 25.000 de tăbliţe de lut aranjate în funcţie de subiect. Un rege de o mare cultură, Ashurbanipal a păstrat orice text pe care l-a găsit şi, în plus, i-a pus pe scribii săi să copieze şi să traducă texte altfel inaccesibile. Multe tăbliţe poartă însemnul „Copiat după un text mai vechi". Un grup de douăzeci şi trei de tăbliţe, de exemplu, se încheie cu un post-scriptum:"A douăzeci şi treia tăbliţă. Limba lui *Shumer* nu a fost schimbată." Însuşi Ashurbanipal declara într-o inscripţie:

Zeul scribilor m-a fericit cu darul cunoaşterii artei sale. Am fost iniţiat in secretele scrisului. Pot citi chiar şi complicatele tăbliţe în shumeriană. Înţeleg cuvintele misterioase gravate pe tăbliţele din zilele de dinaintea potopului.

În 1853, Henry Rawlinson sugera Royal Asiatic Society că este posibil să mai existe o limbă necunoscută care să preceadă acadiana, arătând că textele babiloniene şi asiriene utilizează deseori cuvinte împrumutate din această limbă, mai ales în cele religioase sau ştiinţifice. În 1869, Jules Oppert a propus la o întrunire a Societăţii Franceze de Numismatică şi Arheologie să se recunoască existenţa unei astfel de limbi şi a poporului care a vorbit-o şi a scris-o.

A arătat că acadienii îi numeau pe predecesorii lor *shumerieni* şi vorbesc de ţara *Shumer* (Fig. 42).

Era, de fapt, biblica ţară Şinear. Era ţara a cărui nume - *Shumer* - însemna Ţara Veghetorilor, ţara de unde veniseră zeii în Egipt.

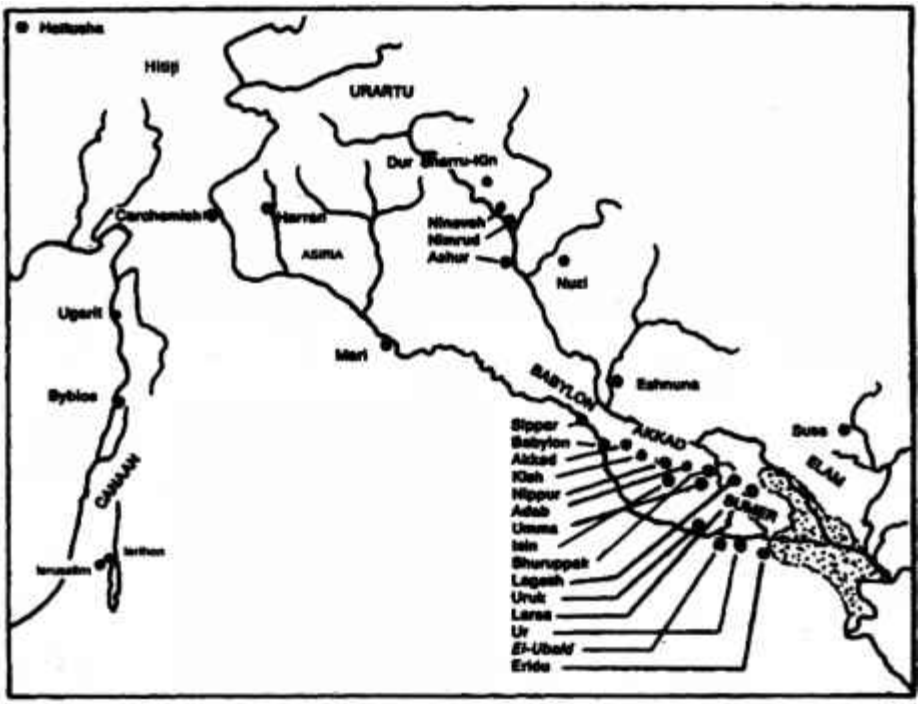

Fig. 42

Deşi a fost dificil la vremea respectivă, savanţii au fost nevoiţi să accepte după descoperirea măreţiei culturii egiptene că civilizaţia (aşa cum este înţeleasă de occident) nu a început cu grecii şi romanii. Dar nu cumva, aşa cum egiptenii înşişi au sugerat, civilizaţia şi religia au început nu în Egipt, ci în sudul Mesopotamiei?

În secolul care a urmat primei descoperiri din Mesopotamia, a devenit evident, dincolo de orice dubiu, că Civilizaţia (cu literă mare) a început în Sumer (savanţii au considerat că aşa este mai uşor de pronunţat). Acolo a înflorit dintr-o dată, în jurul lui 4000 î.Ch - cu şase mii de ani în urmă - o înaltă civilizaţie, ca din pământ, şi fără vreun motiv aparent. Cu greu poate fi găsit un aspect al civilizaţiei şi culturii noastre ale cărui rădăcini şi precursori să nu se afle în Sumer: oraşe, clădiri supraînălţate, străzi, pieţe, hambare, şcoli, temple; metaluigie, medicină, chirurgie, textile, mâncăruri alese, agricultură, irigaţii; uzul cărămizilor, inventarea cuptorului de olărie; roata, carul; nave şi navigaţie; comerţ internaţional; mărimi şi unităţi de măsură;

monarhie, legi, curte, judecătorii; scris; muzică şi note muzicale, instrumente muzicale, dans şi acrobaţii; animale domestice şi grădini zoologice; războaie, meserii, prostituţie. Şi mai presus de toate: cunoştinţele şi studierea cerului şi zeii „care din Cer pe Pământ au venit".

Trebuie să clarificăm aici că nici acadienii, nici mai înaintea lor sumerienii nu i-au numit pe aceşti vizitatori zei. Abia păgânismul ulterior a infiltrat în gândirea şi limbajul nostru noţiunea de fiinţă divină sau zeu. Dacă folosim aici acest termen, este numai fiindcă aşa a fost impus el de tradiţie.

Acadienii îi numeau *Ilu* - „Nobilii" - de unde se trage ebraicul El. Canaaniţii şi fenicienii îl numeau Ba'al - „stăpân".Dar la începutul acestor religii, sumerienii îi numeau DIN.GIR, „cei drepţi veniţi din rachete". În scrisul pictografic vechi al sumerienilor (care ulterior a fost stilizat în scriere cuneiformă), termenii DIN şi GIR erau scrişi . Când cele două sunt combinate, observăm că GIR - în forma unui modul de comandă conic - se potriveşte perfect în DIN, reprezentat ca o rachetă în trepte.

Mai mult, dacă privim în ansamblu, realizăm că pictograma este identică cu racheta desenată într-un siloz subteran din mormântul faraonului egiptean Huy (Fig. 43).

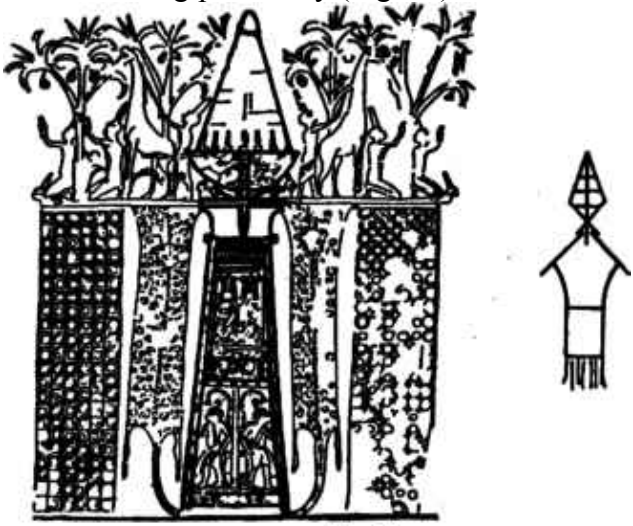

Fig. 43

Din miturile cosmogonice sumeriene şi din poemele epice, din texte care reprezentau un fel de autobiografii ale acestor zei, din lista funcţiilor lor şi a relaţiilor cu diverse cetăţi şi oraşe, din listele regilor şi dintr-o mulţime de alte texte, inscripţii şi desene am pus cap la cap o istorie coerentă a ceea ce s-a întâmplat în preistorie şi cum a început totul.

Povestea începe la începuturile sistemului solar. Atunci a apărut din spaţiu o planetă uriaşă, care a fost atrasă în sistemul nostru solar. Sumerienii o numesc NIBIRU - „Planeta Traversării"; numele babilonian era Marduk. După ce a trecut pe lângă alte planete, Marduk a deviat, intrând pe o traiectorie de coliziune cu un membru mai vechi al sistemului solar - o planetă numită Tiamat.

Când cele două s-au apropiat, sateliţii lui Marduk au tăiat-o pe Tiamat în două. Partea de jos s-a spart în bucăţi, formând cometele şi centura de asteroizi aflată între Jupiter şi Marte. Partea superioară a lui Tiamat, împreună cu cel mai mare satelit al ei au devenit Pământul şi Luna.

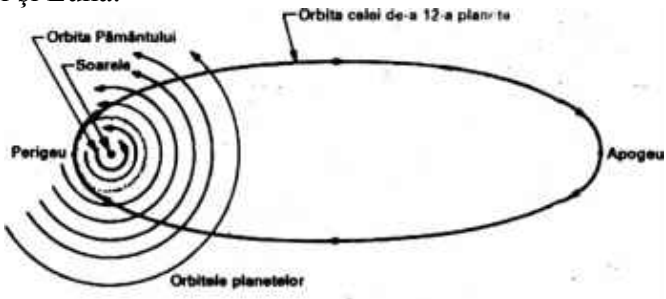

Fig. 44

Marduk însuşi a rămas intact, însă a fost propulsat pe o orbită care îl aduce la locul bătăliei dintre Jupiter şi Marte o dată la 3600 de ani (Fig. 44). Aşa s-a ajuns că sistemul nostru solar are doisprezece membri - Soarele, Luna (pe care sumerienii o considerau un corp ceresc cu drepturi depline), cele nouă planete cunoscute plus încă una - a douăsprezecea: Marduk.

Când Marduk a pătruns în sistemul nostru solar a adus cu el sămânţa vieţii. În urma coliziunii cu Tiamat, o parte din acestea au trecut pe partea rămasă din Tiamat, planeta Pământ. Pe măsură ce viaţa evolua pe Pământ, ea imita evoluţia de pe Marduk. Aşa că, atunci când pe Pământ specia umană abia începea să se dezvolte,

fiinţele inteligente de pe Marduk atinseseră deja un nivel înalt de civilizaţie şi tehnologie.

De pe acest al doisprezecelea membru al sistemului nostru solar, spun sumerienii, au venit astronauţii pe Pământ - „Zeii Cerului şi ai Pământului". Din aceste credinţe sumeriene şi-au format celelalte popoare religia şi zeii. Aceşti zei, spun sumerienii, au creat omenirea şi i-au oferit civilizaţia cu toate cunoştinţele, ştiinţele, inclusiv un nivel avansat în astronomie.

Aceste cunoştinţe includeau recunoaşterea rolului central al Soarelui în cadrul sistemului solar, cunoaşterea tuturor planetelor pe care le ştim astăzi - inclusiv planetele mai îndepărtate Uranus, Neptun şi Pluto, care au fost descoperite abia recent cu mijloacele astronomiei modeme - planete care n-ar fi putut fi observate şi identificate cu ochiul liber. Şi în textele planetare, şi în liste, precum şi în reprezentări, sumerienii insistau că mai exista o planetă - NIBIRU, Marduk - care, atunci când se apropia de Pământ, trecea între Marte şi Jupiter, după cum se arată pe acest sigiliu cilindric de acum 4500 de ani (Fig. 45).

Fig. 45

Sofisticatele cunoştinţe astronomice - atribuite de sumerieni astronauţilor veniţi de pe Marduk - nu se limitau doar la noţiuni despre sistemul nostru solar. Exista un univers infinit, plin de stele. Sumerienii, şi nu grecii, cum s-a crezut, au fost primii care au identificat şi grupat stelele în constelaţii. Toate constelaţiile de pe emisfera nordică a cerului şi aproape toate cele din emisfera sudică sunt prezente pe tăbliţele astronomice sumeriene - în ordinea corectă şi cu aceleaşi nume pe care le folosim astăzi!

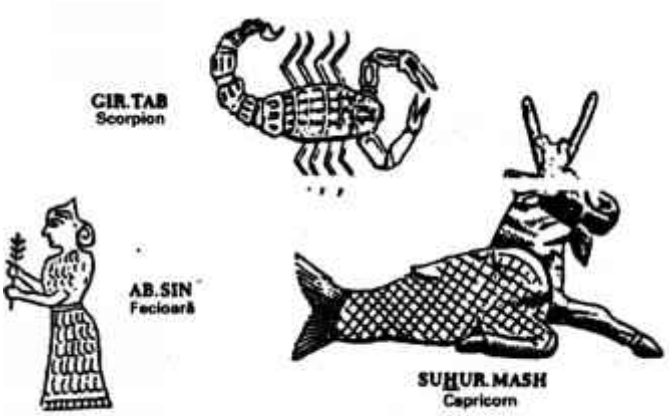

Fig. 46

De o mare importanţă erau constelaţiile care orbitează în planul sau banda în care planetele orbitează în jurul Soarelui. Numite de sumerieni UL.HE („Turma strălucitoare") - pe care grecii au adoptat-o sub forma *zodiakos kyklos* („Cercul animalelor") şi încă mai sunt numite zodiac - erau grupate în douăsprezece grupe, pentru a forma cele douăsprezece case zodiacale. Nu numai numele pe care sumerienii le-au acordat acestor grupuri (Taur, Gemeni, Cancer, Leu ş.a.m.d.), dar şi reprezentările pictografice ale acestora au rămas nemodificate de-a lungul mileniilor (Fig. 46). Zodiacul egiptean, mult ulterior, va utiliza o reprezentare aproape identică (Fig. 47).

Pe lângă conceptele de astronomie sferică pe care le utilizăm şi astăzi (inclusiv noţiunile de axă celestă, poli, eclipse, echinocţii ş.a.m.d.) şi care erau deja puse în practică de către sumerieni, tot la ei apare şi descrierea fenomenului de precesie. După cum se ştie astăzi, există iluzia de întârziere a mişcării Pământului pe orbită pentru un observator de pe Pământ care stabileşte o dată fixă (de ex. prima zi de primăvară) când Soarele trece printr-o anumită constelaţie zodiacală, dată ce reprezintă un punct de reper pentru spaţiul cosmic. Cauzată de poziţia înclinată a axei Pământului faţă de orbita în jurul Soarelui, această întârziere - sau precesie - este infinitezimală raportat la durata medie de viaţă a unui om: în şaptezeci şi doi de ani diferenţa este de 1° din cele 360° ale Zodiacului.

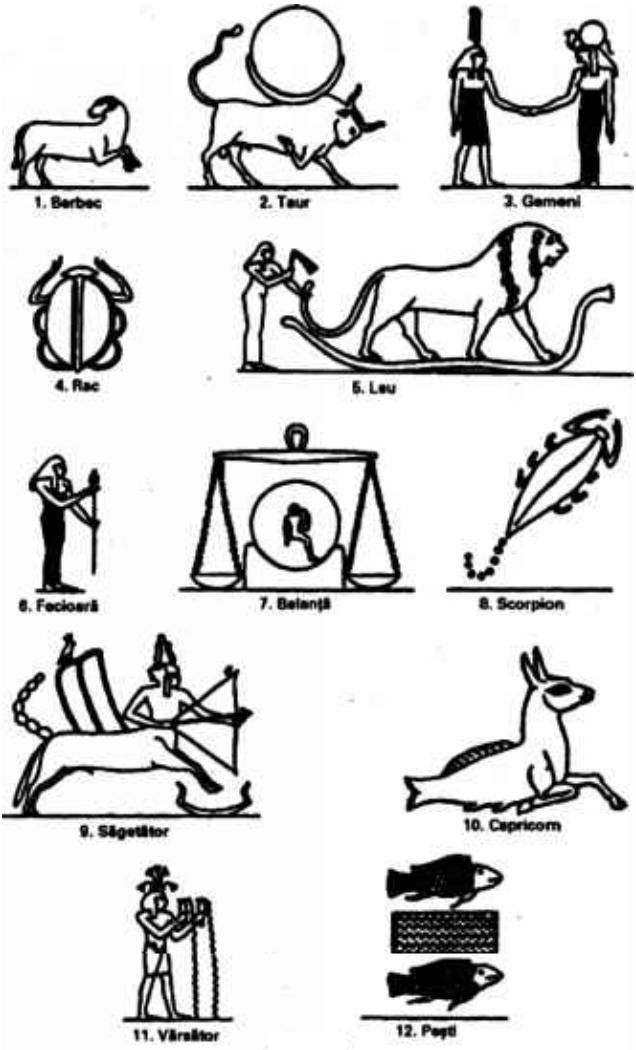

Fig. 47

Cum cercul zodiacal înconjoară Pământul într-o bandă în care acesta şi celelalte planete orbitează în jurul Soarelui, a fost împărţit în douăsprezece Case zodiacale, adică 30°. Pământul are nevoie de 2160 ani (72x30) pentru a acoperi o întreagă casă zodiacală. Cu alte cuvinte, dacă un astronom priveşte cerul în ziua în care Soarele răsare în constelaţia Peştilor, un urmaş al său va putea vedea peste 1160 de ani cum Soarele va răsări în casa Vărsătorului.

Nici un singur individ, nici măcar o singură naţiune n-ar fi putut observa, nota şi înţelege un astfel de fenomen. Cu toate acestea, dovezile sunt irefutabile: sumerienii, care şi-au început calendarul în epoca Taurului (care a început în jurul anului 4400 î.Ch.), cunoşteau şi au şi înregistrat în listele lor astronomice celelalte precesii (Gemeni - cca 6500 î.Ch., Cancer - cca 8700 î.Ch. şi Leu - cca 10900 î.Ch.)! Nu e nevoie să mai spunem că în prima zi a primăverii - Anul Nou pentru popoarele mesopotamiene - cca 2200 î.Ch. Pământul a trecut în constelaţia Berbecului (KU.Mal în sumeriană).

Unii dintre savanţii care au combinat cunoştinţele lor de astronomie cu cele de egiptologie/asiriologie au recunoscut că reprezentările textuale şi pictografice utilizau zodiacul ca un calendar celest prin care evenimentele petrecute pe Pământ erau legate de cele din cer. Cunoştinţele au fost utilizate mai recent în stabilirea cronologiei în unele studii de către G. de Santillana şi H. von Dechend *(Hamlet's Mill)*. Nu există nici un dubiu, de exemplu, că Sfinxul cu formă de leu de la sud de Heliopolis şi cele în formă de berbec de la templele de la Karnak reprezintă epocile zodiacale în care s-au petrecut evenimentele comemorate de ele sau în care zeul ori regele reprezentat a avut supremaţia.

În centrul cunoştinţelor de astronomie, şi în consecinţă pentru toate religiile, credinţele, evenimentele şi reprezentările lumii antice, era credinţa că mai există o planetă în sistemul nostru solar, o planetă cu o orbită mai mare, o planetă supremă, un „Stăpân celest" - cea pe care egiptenii o numeau „Steaua Nepieritoare" sau „Planeta milioanelor de ani" - Lăcaşul zeilor. Oamenii din antichitate, fără excepţie, omagiau această planetă, având cea mai vastă şi maiestuoasă orbită. În Egipt, Mesopotamia şi pretutindeni, emblema ei era discul înaripat (Fig. 48).

Recunoscând că Discul celest, în reprezentările egiptene, constituia lăcaşul lui Ra, savanţii au insistat să se refere la Ra ca „zeul Soarelui" şi la Discul înaripat ca la „Discul solar". Trebuie să fie clar însă că nu de discul solar este vorba, ci de a douăsprezecea planetă. Într-adevăr, reprezentările egiptene fac distincţie între Discul celest reprezentând această planetă şi Soare. Aşa cum se poate vedea (Fig. 49), *ambele* sunt arătate în cer (reprezentat de forma arcuită a

zeiţei Nut); în mod clar, deci, este vorba de două corpuri cereşti distincte. La fel de clar, A douăsprezecea planetă este înfăţişată ca Disc celest - ca planetă, în vreme ce Soarele este înfăţişat emiţând raze (în acest caz către zeiţa Hat-Hor, „Stăpâna minelor" din peninsula Sinai).

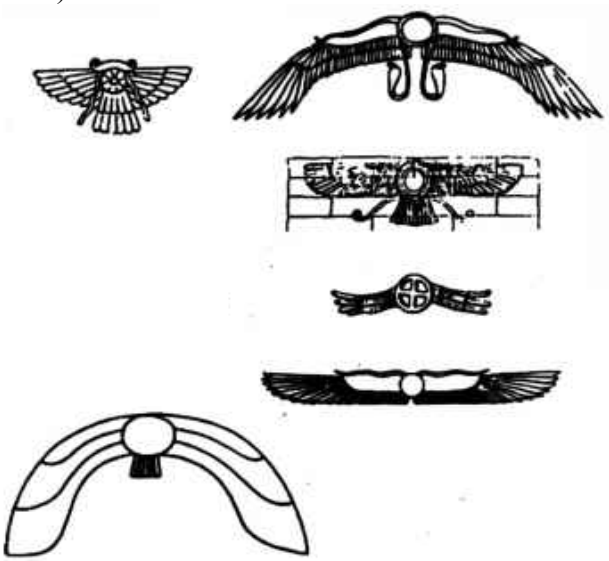

Fig. 48

Deci şi egiptenii, asemenea sumerienilor, cunoşteau cu mii de ani în urmă că Soarele este centrul sistemului nostru solar şi că el consta în doisprezece membri? Aşa este, după cum rezultă din reprezentările de pe sarcofage.

Fig. 49

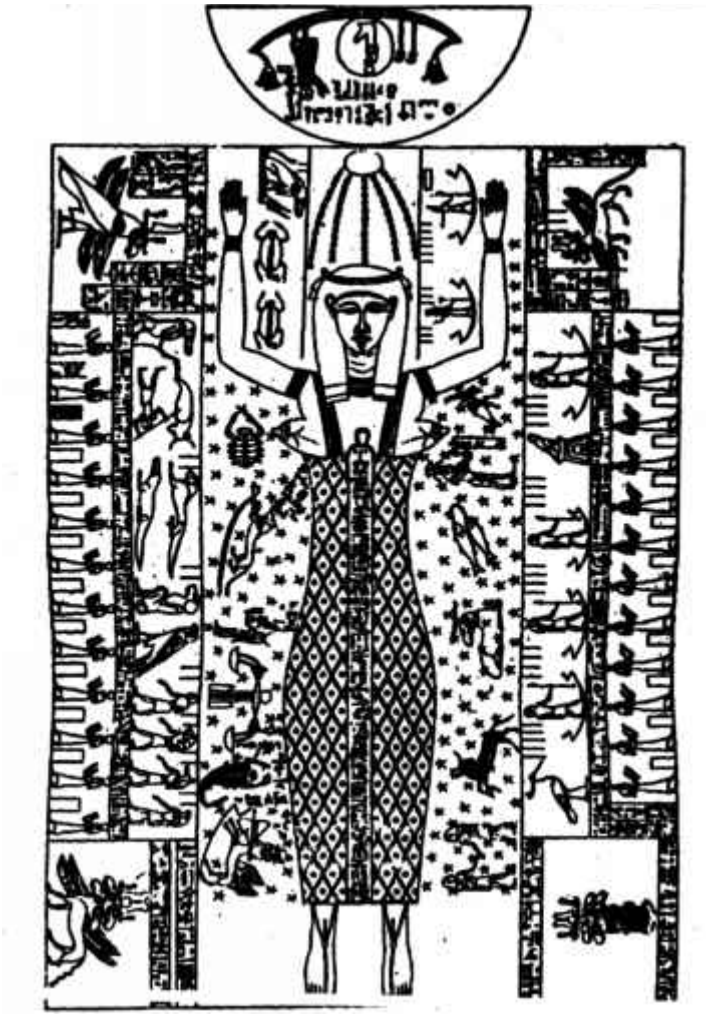

Fig. 50

Unul foarte bine păstrat, descoperit de H.K. Brugsch în 1857 într-un mormânt din Teba (Fig, 50), o arată pe zeiţa Nut („cerurile") în panoul central (pictat pe capacul mormântului), înconjurată de cele douăsprezece constelaţii ale zodiacului. Pe părţile laterale ale sarcofagului, coloana de jos reprezintă cele douăsprezece ore ale zilei şi nopţii. Apoi planetele - zei celeşti - sunt arătate parcurgându-şi orbitele, lacurile cereşti (sumerienii le numeau „destinele" planetelor).

În poziţia centrală, vedem globul solar emiţând raze. În apropiere de Soare, lângă braţul drept ridicat al lui Nut, vedem două planete: Venus şi Mercur (Venus reprezentată corect ca femeie - singura planetă considerată femeie de către toate popoarele antice). Apoi, pe partea stângă, vedem Pământul (însoţit de emblema lui Horus), Luna, Marte şi Jupiter ca zei celeşti călătorind în bărcile lor.

Dincolo de Jupiter mai există patru zei celeşti. Cu orbite necunoscute egiptenilor, deci fără bărci, îi vedem pe Saturn, Uranus, Neptun şi Pluto. Timpul mumificării este marcat de un suliţaş care înfige o suliţă în Taur.

Întâlnim deci toate planetele, în ordinea corectă, inclusiv pe cele descoperite de astronomi relativ recent (Brugsch nu era la curent cu existenţa planetei Pluto).

Savanţii care au studiat cunoştinţele planetare ale popoarelor antichităţii au presupus că acestea credeau că cinci planete - Soarele fiind una din ele - înconjurau Pământul. Orice reprezentare sau listare a mai multor planete se datora unei „confuzii". Dar nu era nici o confuzie, ci chiar precizie, acurateţe impresionantă: că Soarele era în centrul sistemului solar, că Pământul era o planetă şi, în plus, pe lângă Pământ, Lună şi celelalte opt planete cunoscute astăzi, mai există una, cea mai mare. Este reprezentată în vârful celorlalte, deasupra capului lui Nut, ca cel mai mare zeu, cu cea mai mare barcă (orbită). Cu patru sute cincizeci de mii de ani în urmă - conformsurselor sumeriene - astronauţii de pe această planetă au aterizat pe Pământ.

6. În zilele de dinaintea potopului

Înţeleg cuvintele misterioase gravate in zilele de dinainte de Potop. Aşa declara într-o inscripţie regele asirian Ashurbanipal . Într-adevăr, în literatura diversificată a mesopotamienilor există referinţe răzleţe la potopul care a măturat întregul Pământ. Atunci, s-au întrebat savanţii, este posibil ca evenimentul relatat în Biblie să nu fie doar un mit, ci un eveniment real, amintit nu doar de evrei?

Mai mult, chiar şi această singură propoziţie conţinea suficientă dinamită. Nu numai că ea confirma că fusese un Potop, ci regele declara că, având ajutorul Zeului scribilor, putea să înţeleagă inscripţiile prediluviene, „cuvintele misterioase gravate în zilele de dinainte de potop" - şi deci existase înainte de potop o civilizaţie care cunoştea scrisul!

A fost suficient de traumatic faptul că s-a descoperit că civilizaţia occidentală nu începea în Grecia şi Iudeea primului mileniu î.Ch., nici în Asiria şi Babilonul mileniului doi î.Ch., nici măcar în Fgintul celui de-al treilea mileniu î.Ch. - ci în Sumerul mileniului patru. Acum istoria se întindea şi mai departe, spre ceea ce şi sumerienii considerau „zilele de demult" - o eră enigmatică de dinainte de potop.

Dar aceste revelaţii şocante nu ar fi trebuit să surprindă, dacă s-ar fi acceptat cuvintele Vechiului Testament în înţelesul lor real: că după facerea Pământului şi a centurii de asteroizi *(Raki'a,* în varianta biblică), după ce Pământul a fost adus la forma cunoscută de noi şi a început viaţa, după crearea lui „Adam", omul a fost pus în Grădina Raiului. Dar prin maşinaţiunile unui „şarpe" care a îndrăznit să nesocotească cuvântul Domnului, Adam şi femeia lui au aflat unele cunoştinţe pe care n-ar fi trebuit să le afle. Atunci, Domnul, vorbind cu nişte colegi nenumiţi, a început să se îngrijoreze că omul „a devenit ca unul din noi", că ar putea ajunge la Pomul Vieţii şi să mănânce „şi să trăiască în veci".

Astfel a izgonit El pe Adam; şi El a pus la răsărit de Eden Heruvimii, să învârtească Sabia de Foc, ca să păzească drumul ce duce la Pomul Vieţii.

Aşa a fost alungat Adam din minunata grădină făcută de

Dumnezeu în Eden şi pus în situaţia de a „mânca ierburile pământului" şi să-şi obţină cele necesare cu „sudoarea frunţii". Şi „Adam a cunoscut-o pe nevasta sa Eva; ea a rămas însărcinată şi a născut pe Cain... a mai născut şi pe fratele său Abel; Abel era cioban, iar Cain plugar".

Biblia susţine deci că civilizaţia antediluviană a continuat pe două linii, prima fiind linia lui Cain. După ce l-a omorât pe Abel, Cain a fost împins şi mai spre est, în „Ţara Fugarilor". Acolo soţia lui l-a născut pe Enoh - nume însemnând „fundaţie". Şi Biblia explică apoi că el a „zidit o cetate" şi „i-a pus numele Enoh, după fiul său". (Botezarea unei cetăţi cu numele unei persoane era un obicei păstrat în întregul Orient Apropiat.)

Linia lui Cain a continuat prin Irad, Mechuyah-el, Me- tusha-el şi Lamech. Primul fiu al lui Lamech a fost Jabal - nume care în ebraică *(Yuval)* însemna „Cântăreţul din alăută". Aşa cum explică Geneza,, Jabal era strămoşul cântăreţilor din alăută si liră". Al doilea fiu al lui Cain, Tubal-Cain, era „făuritorul tuturor uneltelor de aramă şi fier". Ce s-a mai întâmplat cu ei, Biblia nu mai spune, fiindcă se considera că linia lui Cain a fost blestemată şi astfel s-a pierdut orice interes în consemnarea genealogiei şi sorţii ei.

Biblia se întoarce înapoi la Adam (cap. 5 din Geneză) şi la cei de-al treilea fiu al său, Seth. Adam, ni se spune, avea 130 de ani când s-a născut Seth şi a mai trăit încă 800 de ani, în total 930. Seth, care l-a născut pe Enosh la 105 ani, a trăit 912 ani. Enosh l-a născut pe Cainan la 90 de ani şi a murit la 905. Cainan a trăit 910; fiul său, Mahalal-el, a murit la 895, iar fiul său, Jared, 962.

Pentru aceşti patriarhi antediluvieni, Cartea Genezei oferă doar informaţii biografice simple: cine a fost tatăl lor, când s-a născut moştenitorul şi („după ce a mai născut fii şi fiice") când a murit. Dar când apare următorul patriarh, el beneficiază de alt tratament:

După naşterea lui Enoh, Iared a mai trăit opt sute de ani...
La vârsta de şaizeci şi cinci de ani, Enoh l-a avut pe Metusaleh.
După naşterea lui Metusaleh,
Enoh a umblat cu Dumnezeu trei sute de ani; şi a avut fii şi fiice.
Toate zilele lui Enoh au fost trei sute şaizeci şi cinci de ani.

Şi aici urmează explicaţia de ce i s-a acordat atâta atenţie lui Enoh - una surprinzătoare: Enoh nu a murit!

Enoh a umblat cu Dumnezeu; apoi nu s-a mai văzut, pentru că l-a luat Dumnezeu.

Metusaleh a trăit cel mai mult - 969 ani - şi a fost urmat de Lameh. Lameh (care a trăit doar 777 ani) l-a avut pe Noe - eroul potopului. Şi aici ne sunt oferite câteva detalii în plus: Lameh l-a numit astfel pe fiul său fiindcă omenirea trecea prin vremuri grele şi pământul nu mai dădea roade.

Numindu-l pe fiul său Noe („mângâiere"), Lameh îşi exprima speranţa: „Acesta ne va mângâia pentru osteneala şi truda cerute de pământul acesta pe care l-a blestemat Domnul."

Şi astfel, după zece generaţii de patriarhi antediluvieni cu durate de viaţă numite de savanţi „legendare", naraţiunea biblică ajunge la momentul potopului.

El este prezentat în Geneză ca o oportunitate de care a profitat Dumnezeu pentru a distruge de pe faţa Pământului „pe omul pe care l-am făcut". Autorul a găsit necesar să explice motivele unei decizii atât de categorice. Era în legătură cu perversiunile sexuale ale omului, mai ales cu relaţii între „fiicele omului" şi „fiii lui Dumnezeu".

În ciuda străduaniilor monoteiste ale autorilor şi editorilor compilaţiei, luptându-se să proclame credinţa într-o singură zeitate într-o lume care în vremea aceea credea în mai mulţi zei, rămân numeroase scăpări în care se vorbeşte despre zeitate la plural. Chiar şi termenul „zeitate", atunci când numele nu este pomenit (Yahwe), nu este singularul *El*, ci pluralul *Elohim.* Când apare ideea creării lui Adam, naraţiunea adoptă pluralul: „Şi Elohim (zeităţile) au spus: să facem un om după chipul şi asemănarea *noastră*." Şi după incidentul cu Pomul Cunoaşterii, Elohim vorbeşte din nou la plural către nişte colegi nenumiţi.

Mai departe, în Cartea Genezei, nu numai că este vorba ici-colo de zeităţi la plural, ci acestea au şi fii (la plural). Aceşti fii l-au supărat pe Dumnezeu fiindcă s-au culcat cu fiicele omului, făcând copii sau semizei născuţi din această dragoste ilicită:

Când au început oamenii să se înmulţească
pe faţa Pământului şi li s-au născut fete,
fiii lui Dumnezeu au văzut că fetele oamenilor erau frumoase;
şi din toate şi-au luat de neveste pe acelea pe care şi le-au ales.

Şi Vechiul Testament explică mai departe:

Nefilimii erau pe Pământ în vremurile acelea, şi chiar şi după ce s-au împreunat fiii lui Dumnezeu cu fetele oamenilor, şi le-au născut ele copii; aceştia erau vitejii care au fost în vechime, oameni cu shem.

Nefilim - tradus de obicei prin „uriaş" - însemna literal „cei care au fost trimişi pe Pământ". Ei erau „fiii zeilor" - oamenii cu *Shem", oamenii rachetelor.* Ne întoarcem iar în Sumer şi la DIN.GIR, „cei drepţi din rachete".

Să ne întoarcem la relatarea sumeriană, unde am întrerupt-o - cu 450.000 ani în urmă.

Cu 450.000 de ani în urmă, susţin textele sumeriene, astronauţii de pe Marduk au venit pe Pământ în căutare de aur. Nu pentru bijuterii, ci datorită unei nevoi presante care afecta însăşi viaţa pe A douăsprezecea planetă.

Prima misiune număra cincizeci de astronauţi. Ei au fost numiţi *anunnaki* -"Cei din Cer care sunt pe Pământ". Ei au aterizat în Marea Arabiei şi au mers apoi la Golful Persic, înfiinţând acolo prima staţiune terestră E.RI.DU - „Casa construită departe". Comandantul lor era un savant şi un inginer deosebit, căruia îi plăceau călătoriile pe mare şi al cărui hobby era pescuitul. Era numit E.A - „Cel a cărui casă e pe apă" şi era reprezentat ca prototip pentru Vărsător. Dar fiindcă a coordonat aterizarea pe Pământ, i-a fost acordat titlul de EN.KI - „Stăpânul Pământului". Ca la toţi zeii sumerieni, trăsătura sa distinctivă era o pălărie cu coarne (Fig. 51).

Fig. 51

Fig. 52

Planul original, se pare, era să se extragă aurul din apele mării, însă nu a dat satisfacţie. Singura alternativă era să se caute zăcăminte în Africa, apoi să fie transportate pe apă până în Mesopotamia şi acolo topite şi rafinate. Aurul astfel obţinut era expediat cu navete către o staţie orbitală. Acolo se aştepta sosirea periodică a navei-mamă care ducea preţiosul metal înapoi acasă.

Pentru a face posibil acest lucru, pe Pământ au venit mai mulţi anunnaki, până când numărul lor a ajuns la 600. Alţi 300 serveau navetele de transport şi staţia orbitală. La *Sippar* („oraşul păsărilor") a fost construit primul spaţioport, pe aceeaşi linie cu cel mai distinctiv semn al Orientului Apropiat, vârfurile Araratului. Alte centre cu diferite funcţii - cum ar fi oţelăria de la *Bad-Ubira,* un centru medical numit *Schurupak* - au fost construite în formă de săgeată pentru a constitui un coridor de aterizare. În centrul acestuia, a fost înfiinţat NIBRU.KI - „locul de intersecţie pe Pământ" *(Nippur* în acadiană) - centrul de control al misiunii.

Comandantul acestei expediţii a fost EN.LIL - „Stăpânul care porunceşte". În scrisul pictografic sumerian, numele lui En- lil şi centrul său de control al misiunii erau reprezentate ca o structură complexă cu antene mari şi ecrane radar (Fig. 52).

Ea/Enki şi Enlil erau fiii conducătorului de atunci al celei de-A douăsprezecea planete, AN *(Anu* în acadiană), al cărui nume însemna „cel care este în cer" şi era reprezentat pictografic ca o stea . Ea era primul născut, dar fiindcă Enlil fusese născut de o altă soţie care îi era şi soră-vitregă, Enlil şi nu Ea era moştenitorul tronului. Acum Enlil a fost trimis pe Pământ si a preluat controlul de la Ea. Lucrurile

au fost complicate de sosirea pe Pământ a lui NIN.HUR.SAG („doamna din vârful muntelui”), sora vitregă a celor doi, care i-a împins pe cei doi să se lupte pentru a-i câştiga favorurile, fiindcă, după aceleaşi reguli, fiul unuia dintre ei cu ea ar fi moştenit tronul. Resentimentele lui Ea, amplificate de râca dintre cei doi s-a transmis şi odraslelor lor şi a stat la baza multora din evenimentele care vor urma.

O dată cu trecerea timpului pe Pământ - însă pentru anunnaki un an însemna 3600 ani tereştri - astronauţii de rând au început să se plângă. Chiar trebuia să sape în mine murdare şi pline de praf? Ea - poate şi pentru a evita fricţiuni cu fratele său - locuia mai mult în sud-estul Africii, departe de Mesopotamia. Anunnakii care munceau în mine i s-au adresat lui cu plângerile lor.

Şi, într-o zi când Enlil a sosit în zona minieră pentru o vizită, s-a dat semnalul. A izbucnit revolta. Anunnaki au părăsit minele, şi-au pus uneltele pe foc şi au mărşăluit către reşedinţa lui Enlil scandând:„Ajunge!”

Enlil l-a contactat pe Anu şi şi-a oferit demisia vrând să se întoarcă pe planeta natală. Anu a venit pe Pământ. S-a înfiinţat o curte marţială. Enlil a cerut ca iniţiatorii revoltei să fie condamnaţi la moarte. Anunnakii au refuzat însă să divulge numele acestora. Anu a ajuns astfel la concluzia că poate aveau dreptate. Să se renunţe însă la aur?

Atunci Ea a oferit soluţia. În sud-estul Africii, a spus el, există o fiinţă care poate fi dresată să îndeplinească activităţile - miniere - dacă se va implanta „semnul anunnakilor”. Era vorba de oamenii-maimuţă, care evoluaseră pe Pământ - departe însă de nivelul atins de fiinţele de pe A douăsprezecea planetă. După îndelungă deliberare, Ea a primit acordul: „Creează un *Lulu”,* un „muncitor primitiv”. Să poarte el „jugul anunnakilor”.

El urma să fie asistat în această sarcină de Ninhursag. A fost nevoie de multe încercări până când procedura a reuşit. Ex- trăgând un ou de la o femeie-maimuţă, l-au fertilizat cu sperma unui astronaut. Apoi au implantat oul fecundat nu în pântecele unei femei-maimuţă, ci în al unei femei anunnaki. În cele din urmă, „modelul perfect” a fost creat şi Ninhursag a strigat de bucurie: „L-

am creat, mâinile mele l-au făcut!" Ea l-a ţinut în braţe să vadă toată lumea primul *Homo Sapiens* (Fig. 53) - primul bebe-eprubetă din istoria Pământului.

Dar, ca orice hibrid, pământeanul nu putea procrea. Pentru a obţine mai mulţi muncitori primitivi, ouăle femeilor-maimuţă erau extrase şi implantate în pântecele „zeiţelor naşterii" - câte paisprezece o dată, şapte din ele urmând să nască bărbaţi, celelalte femei.

Fig. 53

În vreme ce pământenii preluau muncile din mine în Africa, anunnaki din Mesopotamia deveneau geloşi. În ciuda obiecţiilor lui Ea, Enlil a luat câţiva pământeni şi i-a dus la E.DIN - „Lăcaşul celor drepţi" în Mesopotamia. Evenimentul este redat şi în Biblie: „ Şi Domnul Dumnezeu a luat pe om şi l-a aşezat în Grădina Raiului, ca s-o lucreze şi s-o păzească."

Tot timpul, astronauţii care au venit pe Pământ au fost preocupaţi de problema longevităţii. Ceasurile lor biologice erau „potrivite" după propria planetă: timpul în care planeta lor înconjura Soarele constituia pentru ei un an. Dar într-un astfel de an, Pământul înconjura Soarele de 3600 de ori - 3600 de ani pământeni. Pentru a-şi menţine ciclurile lor de viaţă în condiţiile terestre, astronauţii consumau „Mâncarea vieţii" şi „Apa vieţii" care proveneau de pe planeta lor. În laboratoarele de la Eridu, a cărui emblemă era semnul şerpilor încolăciţi (Fig. 54), Ea a încercat să descopere secretele vieţii, reproducerii şi morţii.

De ce copiii născuţi de astronauţi pe Pământ îmbătrâneau şi mureau mai rapid decât părinţii lor? De ce oamenii-maimuţă trăiau atât de puţin? De ce hibridul *Homo Sapiens* trăia mult mai mult decât omul-maimuţă, însă atât de puţin în comparaţie cu vizitatorii? Era mediul sau trăsăturile genetice?

Fig. 54

De ce copiii născuţi de astronauţi pe Pământ îmbătrâneau şi mureau mai rapid decât părinţii lor? De ce oamenii-maimuţă trăiau atât de puţin? De ce hibridul *Homo Sapiens* trăia mult mai mult decât omul-maimuţă, însă atât de puţin în comparaţie cu vizitatorii? Era mediul sau trăsăturile genetice?

Continuând experimentele în manipularea genetică a hibrizilor, Ea a reuşit să creeze „modelul perfect" de pământean. *Adapa*, cum l-a numit, avea o inteligenţă superioară şi căpătase capacitatea de reproducere. Dar nu avea longevitatea astronauţilor:

Cu multă înţelegere l-a făcut perfect... I-a dat Cunoaşterea, Dar Viaţă lungă nu i-a dat.

Aşa le-a fost oferită biblicilor Adam şi Eva din Cartea Genezei darul sau fructul Cunoştinţei binelui sau răului, ci şi *Cunoaşterea* - termenul ebraic utilizat pentru împreunarea în vederea conceperii de copii. Această „biblică" poveste este ilustrată de un desen sumerian (Fig. 55).

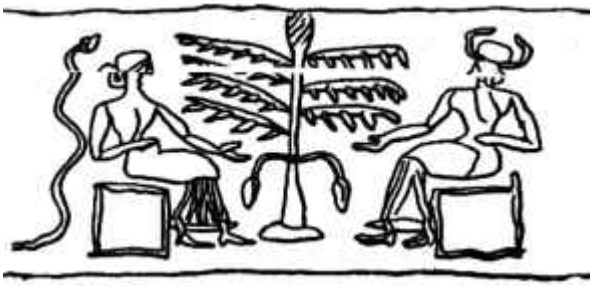

Fig. 55

Enlil a fost furios când a descoperit ce făcuse Ea. Nu fusese vorba ca pământenii să poată procrea asemenea zeilor. Ce urma?

Viaţa veşnică? Pe planeta natală, şi Anu a fost supărat. „Sculându-se de pe tronul său, Anu a ordonat: Aduceţi-l aici pe *Adapa!”*

Temându-se ca nu cumva creaţia să-i fie distrusă, Ea l-a instruit să nu mănânce şi să bea ce i se oferă „în Cer”. I-a dat următoarele sfaturi:

Adapa,
Acum te duci la Anu, Conducătorul,
Pe drumul Cerului vei apuca.
Când vei pleca în Cer
Şi aproape de poarta lui Anu vei ajunge,
Tammuz şi Gizzida la poartă vor sta...
Ei îi vor vorbi lui Anu;
Faţa lui Anu ţi se va arăta.
Când tu vei sta în faţa lui.
Şi Pâinea morţii ţi se va da,
Să nu mănânci.
Când Apa morţii să bei ţi se va da, Tu să nu bei...

Apoi l-a făcut s-o ia „pe calea Cerului şi în Cer a plecat” . Când Anu l-a văzut pe Adapa, a fost impresionat de inteligenţa şi de mulţimea de cunoştinţe acumulate de la Ea. „Ce să facem cu el, a întrebat Anu pe consilierii săi, acum că Ea l-a distins de ceilalţi făcându-i un *shem*” - lăsându-l pe Adapa să călătorească într-o navă spaţială de pe Pământ pe Marduk.

Decizia luată a fost să fie păstrat pe Marduk. Ca să supravieţuiască, „Pâinea vieţii i-a fost adusă” şi „Apa vieţii”. Dar, avertizat de Ea, Adapa a refuzat să mănânce şi să bea.

Când s-au descoperit motivele, a fost prea târziu, şansa de a obţine Viaţa veşnică a fost pierdută.

Adapa s-a întors pe Pământ - o călătorie în care acesta a văzut „minunăţia spaţiului”, de la „orizontul Cerului până la zenitul Cerului”. A fost făcut Mare preot la Eridu. I s-a promis că Zeiţa vindecărilor va avea grijă de el. Dar ţinta ultimă a oricărui muritor, viaţa veşnică, fusese ratată.

De atunci încolo, omenirea a proliferat. Oamenii nu mai erau doar sclavi în mine sau şerbi pe câmpuri. Îndeplineau toate sarcinile,

construiau „case” pentru zei - noi le numim „temple” - şi au învăţat să gătească, să danseze şi să cânte. Nu a durat mult până când tinerii anunnaki, lipsiţi de femei de rasa lor, au început să se împreuneze cu fiicele omului. Cum proveneau din aceeaşi sămânţă primordială a vieţii, anunnakii şi oamenii au descoperit că sunt perfect compatibili din punct de vedere biologic: „Şi le-au născut ele copii.”

Enlil urmărea aceste evoluţii din ce în ce mai furios. Scopul misiunii terestre se disipase şi fusese pierdut. Viaţa lipsită de griji părea a fi singura preocupare a anunnakilor şi mai urma să înflorească o generaţie de hibrizi!

Natura îi oferea lui Enlil şansa de a pune capăt acestei destrăbălări. Pământul intra într-o nouă eră glaciară şi clima se deteriora. Pe măsură ce vremea se răcea, ea devenea şi uscată, râurile secând în albie. Recoltele se pierdeau, foamea se răspândea. Omenirea începea să treacă prin suferinţe grele: fiicele ascundeau hrana de mamele lor, mamele îşi mâncau propriii copii. La cererea lui Enlil, zeii au refuzat să ajute omenirea: să moară de foame, să fie decimată, a ordonat el.

În „Marele dedesubt” - Antarctica - era glaciară provoca schimbări. An după an, calota glaciară devenea din ce în ce mai groasă. Sub presiunea greutăţii din ce în ce mai mari, au crescut frecarea şi căldura dedesubtul ei. Curând, ea plutea pe noroi. Din staţia orbitală a venit avertismentul: calota polară devenea inctabilă. Dacă o bucată din ea ajungea în ocean, ar fi provocat un val uriaş care ar fi acoperit întreg Pământul!

Nu era o primejdie de ignorat. În cer, A Douăsprezecea planetă se apropia de Locul traversării, între Jupiter şi Marte. Ca şi în celelalte ocazii, în care s-a apropiat de Pământ, gravitaţia ei exercita o puternică influenţă asupra acestuia, generând cutremure şi alte perturbaţii. Acum, această atracţie gravitaţională era suficientă pentru a crăpa calota glaciară şi a inunda Pământul. La această catastrofă, nici astronauţii nu puteau rămâne imuni.

În timp ce se făceau pregătiri pentru a-i aduce pe toţi anunnakii în apropiere de spaţioport, omenirii i-a fost ascunsă catastrofa ce se apropia. Temându-se că spaţioportul va fi asaltat, zeii au jurat să păstreze secretul. Cât despre omenire - a zis Enlil - să piară, să

dispară toată seminția umană de pe fața Pământului.

În Shuruppak, orașul condus de Ninhursag, relațiile dintre oameni și zei merseseră cel mai departe. Acolo, pentru prima dată, un om fusese ridicat la rangul de rege. Pe măsură ce suferințele omenirii creșteau, ZI.U.SUD.RA (cum îl numeau sumerienii) a cerut ajutorul lui Ea. Din când în când, Ea și ajutoarele sale aduceau oamenilor pește. Dar acum era în joc chiar soarta omenirii. Va pieri opera lui Ea și Ninhursag, transformându-se în „țărână", așa cum voia Enlil, sau va fi păstrată?

De capul său, dar având grijă să păstreze jurământul făcut, Ea a văzut în Ziusudra șansa de a salva omenirea. Următoarea dată când acesta a venit în templu pentru a se ruga, Ea a început să-i vorbească de după un paravan. Prefacându-se că vorbește cu el însuși, Ea i-a dat lui Ziusudra instrucțiuni urgente:

Dărâmă-ți casa, fă o corabie!
Renunță la ce ai, salvează-ți viața!
Renunță la avere, păstrează-ți sufletul!
Pe corabie să iei sămânța la toate cele ce trăiesc.
Corabia pe care ai facut-o,
Dimensiunile ei să le măsori.

Corabia trebuia să fie un vas submersibil un „submarin"care să poată rezista avalanșei apelor. Textele sumeriene conțin dimensiuni și alte instrucțiuni structurale pentru diferitele punți și compartimente, atât de detaliat încât poate fi desenată fără probleme, așa cum a facut-o Paul Haupt (Fig. 56). Ea i-a oferit *lui* Ziusudra și un navigator, instruindu-l să conducă nava către „Muntele Salvării", muntele Ararat. Fiind cel mai înalt munte din Orientul Apropiat, va fi primul care va ieși de sub apă.

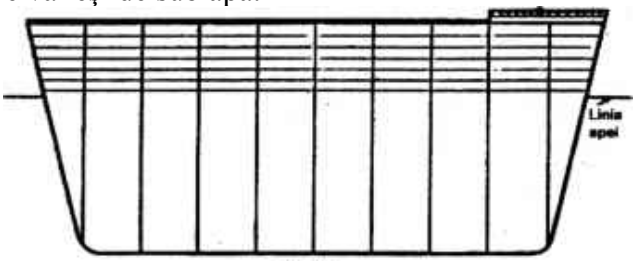

Fig. 56

Potopul a venit aşa cum era de aşteptat. „Adunând putere” pe măsură ce venea dinspre sud, „acoperea munţii şi bieţii oameni”. Urmărind catastrofa de pe staţia orbitală, zeii au realizat cât de mult iubeau de fapt Pământul şi omenirea. „Ninhursag plângea... zeii plângeau cu ea... anunnakii, toţi stăteau şi plângeau.”

Când apele s-au retras şi au aterizat pe Ararat, zeii s-au bucurat să vadă că seminţia umană fusese salvată. Dar când a sosit şi Enlil, el a fost furios să vadă că „un suflet îi scăpase”. A trebuit ca anunnakii şi Ea să se roage, să-i explice că, dacă voiau să-şi reia activităţile pe Pământ, omul era indispensabil.

Şi aşa a fost: fiii Iui Ziusudra şi familiile lor au fost trimise pe crestele munţilor până când apele se vor retrage din câmpie suficient ca aceasta să poată fi locuită. Cât despre Ziusudra, anunnakii...

Viaţă ca unui zeu i-au dat, Ca un zeu veşnic să trăiască.

Acest lucru s-a făcut prin schimbarea „Suflării pământeşti” cu „Suflarea zeilor” . Apoi l-au luat pe Ziusudra, „păstrătorul seminţiei umane” şi pe soţia sa, să „trăiască într-un loc de departe”

În Ţara Traversării,
în Ţara Tilmun,
Locul de unde Utu răsare,
l-au pus să trăiască.

Este clar acum că poveştile sumerienilor despre Zeii Cerului şi ai Pământului, despre Crearea Omului şi despre Potop au constituit izvorul din care Orientul Apropiat antic şi-a hrănit credinţa şi „miturile”. Am văzut cum credinţele egiptene se potrivesc perfect cu cele sumeriene, cum primul lor centru religios a fost numit după An, cum *Benbenul* seamănă cu sumerianul GIR etc.

În general se acceptă acum că relatarea biblică a Creaţiei şi a altor evenimente de dinainte de Potop sunt versiuni concentrate ale poveştilor sumeriene. Noe, eroul biblic al potopului, este echivalentul sumerianului Ziusudra *(Utnapishtim* în versiunea acadiană). Dar, în timp ce sumerienii susţin că eroul a primit nemurirea, Biblia nu face nici o astfel de referire. Nemurirea lui Enoh este „rezolvată” de Biblie în câteva versete, spre deosebire de povestea sumeriană a lui Adapa sau altele similare. Dar această

atitudine abruptă a Bibliei nu a putut împiedica răspândirea, de-a lungul mileniilor, a legendelor referitoare la eroii biblici şi călătoriile sau revenirea lor în Paradis.

Conform unei legende foarte vechi, care a supravieţuit în mai multe versiuni care se trag dintr-o compoziţie din jurul anului 2000 î.Ch. numită *Cartea lui Adam şi Eva,* Adam s-a îmbolnăvit la vârsta de 930 de ani. Văzându-şi tatăl „bolind şi jelindu-se", fiul său Seth s-a oferit să se ducă la „cea mai apropiată poartă a Raiului... şi să se jeluiască Domnului; şi-atunci El poate că-mi va asculta plânsul şi îşi va trimite îngerul să-mi aducă fructul, după care tânjeşti" - fructul Pomului vieţii.

Dar Adam, acceptându-si soarta de muritor nu voia decât să i se pună capăt durerilor. A rugat-o pe Eva să-l ia pe Seth şi, amândoi, să se ducă „la vecinătatea Raiului", iar acolo să ceară nu fructul vieţii, ci numai o „picătură din uleiul vieţii" care curge din pom, „şi cu el ca să mă ungi şi de durere să mă scapi".

Făcând ce-i ceruse Adam, Eva şi Seth au ajuns la poarta Raiului şi au intrat la Dumnezeu. În cele din urmă a apărut îngerul Mihail, însă numai pentru a-i anunţa că cererea lor nu va fi aprobată. „Vremea lui Adam s-a sfârşit", a spus îngerul, iar moartea nu putea fi amânată sau împiedicată. Şase zile mai târziu, Adam a murit.

Chiar şi istoricii lui Alexandru au creat o legătură între Adam şi aventurile miraculoase ale macedoneanului. Adam a fost primul om care a trăit în Rai, acest lucru fiind considerat o dovadă a existenţei şi a puterii acestuia. Puntea de legătură era o piatră-minune care emitea lumină. Se spune că aceasta fusese adusă din Grădina Raiului de către Adam, apoi a fost transmisă din generaţie în generaţie până a ajuns la un faraon nemuritor, care i-a oferit-o lui Alexandru.

Paralelele devin şi mai evidente dacă citim o veche legendă evreiască, conform căreia băţul cu care Moise a realizat multe minuni, printre care şi despărţirea apelor Lacului trestiilor, fusese adus din Grădina Raiului de către Adam. Acesta i l-a dat lui Enoh, Enoh strănepotului său Noe. Apoi a fost dat lui Shem, fiul lui Noe, şi, din generaţie în generaţie, a ajuns la Avram (primul patriarh evreu). Strănepotul lui Avram, Iosif, l-a adus în Egipt, unde a ajuns mare la curtea faraonului. Aici băţul a rămas în mâna faraonilor

egipteni, ajungând astfel la Moise, care ajunsese prinţ egiptean înainte de a fugi în peninsula Sinai. În unele versiuni, băţul era făcut dintr-o bucată de piatră, în altele, dintr-o ramură a Pomului vieţii, care creştea în Grădina Raiului.

În acest păienjeniş de relaţii care merge până în cele mai vechi timpuri, există unele legende care îl leagă pe Moise de Enoh. O legendă evreiască, numită „înălţarea lui Moise", povesteşte cum Dumnezeu l-a chemat pe Moise pe muntele Sinai şi l-a însărcinat să-i conducă pe israeliţi afară din Egipt.

Moise a încercat să refuze porunca, în special datorită faptului că nu era un orator strălucit. Pentru a-i alunga reţinerile, Dumnezeu a decis să-i arate tronul Său şi „îngerii cerului". Astfel, Domnul „i-a poruncit lui Metatron, îngerul ajutător, să-l ducă pe Moise în ceruri". Speriat, Moise l-a întrebat pe Metatron: „Cine eşti?" iar îngerul (literal „mesager") Domnului i-a spus: „Sunt Enoh, fiul lui Iared, strămoşul tău." (însoţit de Enoh, Moise a zburat prin cele Şapte Ceruri şi a văzut Raiul şi Iadul. Apoi s-a întors pe muntele Sinai şi a acceptat misiunea.)

O altă carte veche, *Cartea Jubileelor,* va aduce mai multă lumină referitoare la Enoh şi preocupările sale faţă de iminentul potop, precum şi la eroul acestuia, strănepotul său,Noe. În vremurile de demult a circulat şi sub titlul de *Apocalipsa lui Moise*, fiindcă se spune că a fost scrisă de Moise pe muntele Sinai, trecutul fiindu-i istorisit de un înger. (Savanţii consideră că ea a fost scrisă în secolul doi î.Ch.)

Cartea urmează îndeaproape relatarea biblică a Genezei, oferind însă mai multe amănunte, cum ar fi numele soţiilor şi fiicelor patriarhilor antediluvieni. De asemenea, detaliază o parte din evenimentele din istoria omenirii în preistorie. Biblia ne informează că tatăl lui Enoh a fost *Iared* („coborâre"), însă nu ne spune şi de ce a fost numit aşa. *Cartea Jubileelor* oferă această informaţie. Se spune că părinţii lui Iared l-au numit aşa fiindcă

în zilele lui, îngerii Domnului s-au pogorât pe Pământ - cei numiţi Veghetorii - ca ei să-i povăţuiască pe fiii oamenilor, ca să ţină judecata şi dreapta credinţă a oamenilor.

Împărţind epocile în Jubilee", *Cartea Jubileelor* relatează mai departe că „în al unsprezecelea jubileu Iared şi-a luat soţie; numele ei era *Baraka* («Lumina Strălucitoare»), fiica lui Rasujal, o fiică a fratelui tatălui său... şi ea i-a făcut un băiat şi i-au pus numele Enoh. Şi el (Enoh) a fost primul dintre oameni care s-a născut pe Pământ care a învăţat scrisul şi toate cunoştinţele şi înţelepciunea şi care a scris semnele cerului într-o carte în ordinea lunilor, ca oamenii să ştie anotimpurile după lunile care sunt".

În al doisprezecelea jubileu, Enoh şi-a luat ca soţie pe *Edni* - („Edenul meu"), fiica lui Dan-el. Ea i-a născut un fiu şi i-au pus numele Matusalem. După asta, Enoh „a umblat cu îngerii Domnului şase jubilee, iar ei i-au arătat toate cele care sunt pe Pământ şi în Cer... iar el a scris totul".

Dar deja apăruseră problemele. Cartea Genezei spune că, înaintea Potopului, „fiii lui Dumnezeu au văzut că fiicele omului sunt frumoase şi şi-au luat dintre ele neveste alese de ei... şi lui Dumnezeu i-a părut rău că a făcut om pe Pământ... şi Domnul a spus: Am să şterg de pe faţa Pământului pe omul pe care l-am făcut".

Conform *Cărţii Jubileelor*, Enoh a jucat un oarecare rol în schimbarea atitudinii Domnului, „fiindcă a mărturisit despre Veghetorii care păcătuiseră cu fiicele omului". Şi pentru a-l apăra de răzbunarea îngerilor căzuţi l-a luat Dumnezeu dintre fiii oamenilor şi l-a dus în Grădina Raiului". Numit în mod special ca unul dintre cele patru locuri ale lui Dumnezeu pe Pământ, în Grădina Raiului a fost ascuns Enoh şi acolo şi-a scris el Testamentul.

Abia după asta s-a născut Noe, cel ales să supravieţuiască Potopului. Naşterea lui, venită într-un moment în care fiii Domnului se împreunau cu fiicele omului, a provocat o criză conjugală în familia patriarhală. Aşa cum relatează *Cartea lui Enoh,* Matusalem a „ales o soţie pentru fiul său Lameh şi ea a rămas însărcinată şi a născut un fiu". Dar când s-a născut copilul - Noe - acesta nu era deloc obişnuit:

Trupul său era alb precum zăpada şi roşu ca bobocul de trandafir, iar părul din capul său era alb şi creţ ca lâna şi avea ochi frumoşi.

Şi când a deschis ochii s-a luminat toată casa ca de la soare şi

toată casa strălucea.

Şi apoi s-a ridicat în braţele moaşei, a deschis gura şi a început să vorbească cu Domnul Dumnezeu.

Şocat, Lameh a fugit la tatăl său şi i-a spus:
Am născut un fiu deosebit, care nu este ca un fiu de om,
ci seamănă cu fiii Domnului; şi el nu este ca noi...
Şi eu cred că nu de la mine este, ci de la îngeri.

Suspectând, cu alte cuvinte, că soţia lui a rămas însărcinată nu cu el, ci cu un înger, Lameh a avut o idee: cum străbunicul său Enoh stătea cu fiii Domnului, de ce să nu rezolve el problema? El l-a rugat pe tatăl său: „Rogu-te, părinte al meu, du-te la Enoh, care este tatăl tău şi află de la el adevărul, căci casa lui este printre îngeri."

Matusalem a acceptat rugămintea fiului său şi, ajungând la Lăcaşul divin, l-a chemat pe Enoh şi i-a povestit despre copilul neobişnuit. Întrebând pe îngeri, Enoh l-a asigurat pe Matusalem că Noe era într-adevăr fiul lui Lameh, iar înfăţişarea lui ciudată era un semn a ceea ce va fi: „Căci va veni Potop pe Pământ vreme de un an" şi numai acest fiu, care trebuia să fie numit *Noe* („mângâiere"), şi familia lui urmau să fie salvaţi. Aceste lucruri care vor veni, i-a spus Enoh, „sunt scrise şi eu le-am citit în tăbliţele dumnezeieşti".

Termenul utilizat de aceste scripturi - extrabiblice - pentru „fiii zeilor" este *Veghetori*. Este exact acelaşi termen folosit de egipteni pentru zeii lor, *Neter* (care înseamnă *veghetor*), precum şi semnificaţia numelui *Shumer*, locul aterizării lor pe Pământ.

Cărţile acestea care aruncă lumină asupra evenimentelor de dinainte de Potop au fost păstrate în versiuni care sunt doar traduceri (directe şi indirecte) ale originalelor ebraice. Însă autenticitatea lor a fost confirmată de recenta descoperire a manuscriselor de la Marea Moartă, fiindcă printre ele se află şi fragmente care sunt indubitabil părţi ale unor astfel de „memorii ale patriarhilor.

De un interes deosebit pentru noi este un fragment care se referă la naşterea neobişnuită a lui Noe, din care aflăm termenul original ebraic pentru ceea ce a fost tradus ca „Veghetori" sau „Uriaşi", nu numai de versiunile antice, ci şi de specialiştii de astăzi (T.H. Gaster,

The DeadSea Scriptures şi H. Dupont-Sommer, *The Essene Writings from Qumran)*. Conform acestora, coloana doi a manuscrisului începe astfel:

Căci în inima mea eu cred că acest fiu vine de la unul dintre Veghetori, unul dintre cei Sfinţi, şi (copilul aparţine cu adevărat) Uriaşilor

Şi inima mea s-a întristat din cauza copilului. Şi atunci eu, Lameh, m-am dus la soţia mea Bath-Enosh şi i-am spus:

(Vreau să-mi juri) pe cel mai de Sus, Domnul Dumnezeu, Stăpânul lumii,

căpetenia Fiilor Cerului, că-mi vei spune adevăr...

Dar, dacă examinăm originalul ebraic (Fig. 57), descoperim că termenul folosit nu este cel de *Veghetor* sau *Uriaş,* ci tot cel utilizat în Biblie, *nefilim.*

Astfel, toate cărţile vechi se confirmă una pe cealaltă.

Zilele de dinaintea Potopului au fost zilele în care „Nefili- mii erau pe Pământ - Cei puternici, Oamenii cu rachete."

În cuvintele Listei sumeriene a regilor, „Potopul a măturat Pământul" la 120 *shars* - 120 rotaţii a câte 3600 de ani - de la prima aterizare. Aceasta îl plasează acum cca. 13000 de ani. Este exact perioada în care s-a încheiat abrubt ultima glaciaţiune şi a început agricultura. A fost urmată după alţi 3600 de ani de Noua Epocă de piatră (aşa cum este numită de savanţi), epoca olăriei. Apoi, după alţi 3600 de ani, a înflorit dintr-o dată civilizaţia, în „câmpia dintre râuri" - Shumer.

„Şi tot Pământul avea o singură limbă şi aceleaşi cuvinte", spune Biblia, dar curând după ce oamenii s-au stabilit în Ţara Şinear (Sumer) şi şi-au construit case din cărămidă arsă, ei s-au unit pentru „a zidi o cetate şi un Turn care să atingă cerul".

Textele sumeriene din care s-a tras această relatare biblică nu au fost încă descoperite, însă găsim aluzii la acest eveniment în alte lucrări. Ceea ce pare că s-a întâmplat a fost o încercare a lui Ea de a obţine cu ajutorul oamenilor controlul facilităţilor spaţiale ale nefilimilor - unul din multele incidente dintre Ea şi Enlil. Ca urmare a acestui eveniment, Biblia spune că Dumnezeu şi colegii săi

nenumiţi au decis să împrăştie Omenirea şi să le „încurce” limbile - oferindu-le civilizaţii diferite şi separate.

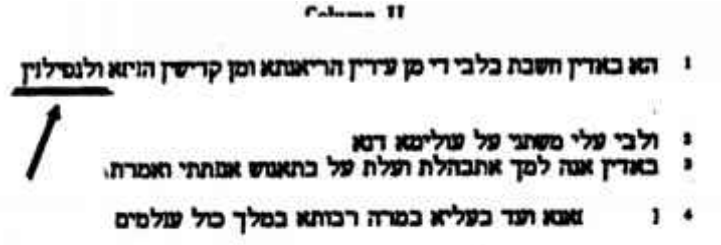

Fig. 57

Deliberările zeilor în epoca de după Potop sunt relatate de unele texte sumeriene. Unul dintre ele, numit Epopeea lui Etana, spune:

Marii anunnaki au ţinut sfat să vadă ce să facă cu oamenii. Cei care au creat cele patru ţări, care au zidit cetăţile, care cercetau pământul erau prea nobili pentru Omenire.

Decizia de a înfiinţa pe Pământ patru regiuni a fost cuplată cu decizia de a pune intermediari (regi-preoţi) între zei şi Omenire, „astfel regatul s-a pogorât din ceruri pe Pământ”.

Într-o încercare - ce s-a dovedit inutilă - de a încheia sau atenua lupta dintre familiile lui Enlil şi Ea, zeii au tras la sorţi care ce regiune va primi în stăpânire. Astfel, Asia şi Europa i-au revenit lui Enlil şi familiei sale, iar Africa lui Ea.

Prima Regiune a civilizaţiei a fost Mesopotamia şi ţinuturile din jurul ei.

Zona deluroasă care a devenit leagănul agriculturii şi vieţii civilizate, care a ajuns să fie cunoscută sub numele de Elam, i-a fost dată lui NIN.UR.TA, moştenitorul legal al lui Enlil. Au fost găsite unele texte sumeriene care povestesc eforturile eroice ale lui Ninurta de a închide trecătorile din munţi pentru a-şi proteja supuşii umani de necazurile cauzate de Potop.

Când noroiul care acoperise Câmpia dintre cele două râuri s-a uscat suficient pentru a permite recolonizarea, Shumerul şi regiunea care se întindea spre vest către Mediterană i-au fost acordate fiului lui Enlil NAN.NAR *(Sin* în acadiană). Zeu binevoitor, el a supervizat refacerea Sumerului, reconstruind oraşele antediluviene pe locurile lor originale şi înfiinţând altele noi. Printre acestea din urmă se afla

oraşul său preferat, *Ur,* locul de naştere al lui Avram. Reprezentările sale conţin semiluna, care era „corespondentul" lui celest (Fig. 58). Fiului celui mai mic al lui Enlil, ISH.KUR (numit de acadieni *Adad),* i-a fost oferită zona de nord, Asia Minor şi insulele mediteraneene de unde a ajuns civilizaţia - „regalitatea" - în Grecia.

Fig. 58. Zeii din Cer şi de pe Pământ:
1. ENLIL 2. NINURTA 3. NANNAR/Sin 4. ISHKUR/Adad 5. NERGAL 6. GIBIL 7. MARDUK.IRNINl/Ishtar,
Stăpâna Puternică (8), Încântătoare (9), Războinic (l0), Pilot (11)

Asemenea lui Zeus în Grecia, Adad era reprezentat călare pe un taur şi ţinând în mână un trăsnet.

Ea a împărţit cea de-a doua Regiune, Africa, între fiii săi. Se ştie că un fiu numit NER.GAL a domnit peste partea de sud a Africii. Un fiu pe nume GI.BIL a învăţat de la tatăl său arta mineritului şi a metalurgiei şi a preluat controlul minelor de aur africane. Un al

treilea fiu - favoritul lui Ea - a fost numit după planeta natală, *MARDUK*, şi a fost învăţat de tatăl său astronomia şi celelalte ştiinţe. (Pe la 2000 î.Ch., Marduk a uzurpat conducerea Pământului şi a fost declarat zeul suprem al Babilonului şi al „celor Patru colţuri ale Pământului".) Şi, aşa cum am văzut, un fiu numit de egipteni *Ra* a condus centrul civilizaţiei din Regiunea sa, cea din valea Nilului.

A treia Regiune aşa cum s-a descoperit cu cca. cincizeci de ani în urmă, a fost în India. Şi acolo a apărut în antichitate o mare civilizaţie, la aproape 1000 de ani după cea sumeriană. Este numită civilizaţia văii Indului, iar centrul său se afla într-un oraş nedescoperit încă, *Harappa.* Oamenii de acolo venerau nu un zeu, ci o zeiţă, reprezentată în figurine şi statuete ca o femeie atrăgătoare, împodobită cu coliere.

Datorită faptului că scrisul civilizaţiei din valea Indului nu a fost încă descifrat, nu ştim cum îşi numeau ei zeiţa sau cine era ea. Concluzia noastră este că ea era fiica lui Sin, pe care sumerienii o numeau IR.NI.NI („Stăpâna Puternică, Plăcut Mirositoare"), iar acadienii *Ishtar.* Textele sumeriene spun că domeniul ei era un ţinut îndepărtat numit *Aratta* - o zonă agricolă, la fel ca şi Harappa - spre care ea se ducea zburând ca pilot.

A patra Regiune a fost înfiinţată de anunnaki din necesitatea unui spaţioport - o regiune pentru uzul lor exclusiv. Toate facilităţile lor spaţiale construite de la prima aterizare - spaţio-portul de la Sippar, Centrul de control al misiunii de la Nippur - au fost spulberate de Potop. Câmpia mesopotamiană era încă prea mlăştinoasă pentru aşa ceva. Trebuia găsit un alt loc - mai ridicat, însă potrivit pentru scopurile lor, ascuns, însă accesibil - pentru spaţioport şi anexele sale. Trebuia să fie o „zonă sacră" - în care se ajungea numai cu permisiunea lor. În sumeriană era numită TIL.MUN - literal „Ţara rachetelor".

La conducerea acestui nou spaţioport a fost pus fiul lui Sin (nepotul lui Enlil), fratele geamăn al lui Irnini/Ishtar. Numele său era UTU („Strălucitorul") - *Shamash* în acadiană. El a fost cel care fusese însărcinat cu operaţiunea „Potopul", evacuarea spaţioportului vechi de la Sippar. Era şeful astronauţilor de pe Pământ, „Vulturii", şi îşi purta cu mândrie uniforma la ocaziile oficiale (Fig. 59).

În zilele de dinaintea Potopului, spun tradiţiile, câţiva muritori aleşi au fost lansaţi în cer de la spaţioport: *Adapa*, care a ratat ocazia; *Enmeduranki*, pe care zeii Shamash şi Adad l-au dus în Lăcaşul ceresc pentru a fi iniţiat ca preot (şi apoi readus pe pământ). Apoi *Ziusudra* („Viaţă prelungită"), eroul Potopului, care a fost luat împreună cu soţia sa în Tilmun.

După Potop, spun istoriile sumeriene, *Etana* - unul din primii conducători din Kish, a fost luat într-un *Shem* şi ridicat în Lăcaşul zeilor, acolo fiindu-i oferite Planta reîntineririi şi aducătoare de naştere (însă el a fost prea speriat pentru a duce călătoria până la capăt).

Fig. 59

Faraonul Thothmes/Tutmes III pretinde în inscripţiile sale că zeul Ra l-a luat cu el, înconjurând împreună cerul şi întorcându-se înapoi pe Pământ:

A deschis pentru mine poarta Cerului,
A deschis pentru mine poarta orizontului.
Am zburat la cer ca Şoimul divin...
Ca să pot vedea căile misterioase ale cerului...
Şi mi-a fost dată înţelepciunea zeilor.

Ulterior, *shem-ul* a fost venerat ca un obelisc, iar racheta salutată de „Vulturi" a făcut loc sacrului Pom al vieţii (Fig. 60). Dar în Sumer, acolo unde zeii erau o prezenţă cotidiană - ca în Egiptul

primului faraon - *Tilmun*, „Ţara rachetelor”, era un loc real: locul unde omul putea afla Nemurirea.

Şi tot acolo, în Sumer, a fost consemnată povestea omului care, neinvitat de zei, a încercat să-şi schimbe soarta în ciuda tuturor împotrivirilor.

Fig. 60

7. Gilgamesh: Regele care a refuzat să moară

Povestea sumeriană a primului Căutător al Nemuririi cunoscut se referă la un rege care a domnit cu mult, mult timp în urmă şi care i-a cerut naşului său divin să-l lase să intre în „Tărâmul vieţii". Despre acest conducător neobişnuit, scribii antici au scris epopei. Se spune despre el că:

Lucruri ascunse a văzut, Ce-i Omului ascuns el a aflat. Şi chiar a adus veşti Din vremea de dinainte de Potop. Călătorie mare a făcut. De mare osteneală şi necazuri mari. Când s-a întors, pe un stâlp mare A trecut toate faptele sale.

Din povestea sumeriană au mai rămas mai puţin de două sute de versuri. Însă o cunoaştem din traducerile în limbile po- noarelor care au urmat sumerienilor în Orientul Apropiat: asi- rieni, babilonieni, hitiţi, hurieni. Toţi au spus şi au tot spus această poveste, iar tăbliţele de lut pe care a fost scrisă - unele păstrate integral, altele fragmentar, iar unele ininteligibile - au permis cercetătorilor să pună cap la cap epopeea. Esenţialul provine din douăsprezece tăbliţe de lut scrise în acadiană, care provin din biblioteca lui Ashurbanipal din Ninive. Ele au fost găsite de George Smith, a cărui slujbă la British Museum era să sorteze şi să catalogheze zecile de mii de tăbliţe şi fragmente de tăbliţe care au sosit la muzeu din Mesopotamia. Într-o zi, i-au căzut ochii pe un fragment care relata povestea potopului. Nu putea fi o greşeală: textul cuneiform, din Asiria, conţinea povestea unui rege care l-a căutat pe eroul potopului şi a aflat de la el relatarea acestui eveniment!

Cu un entuziasm de înţeles, conducerea muzeului l-a trimis pe Smith la faţa locului pentru a descoperi fragmentele lipsă. Cu mult noroc, el a găsit suficiente fragmente pentru a putea reconstrui textul şi a ghici ordinea tăbliţelor. În 1876, el a demonstrat că era vorba de, aşa cum şi-a intitulat el lucrarea, *The Chaldean Account of the Flood* (Povestea caldeeană a potopului). Din limbă şi stil, a ajuns la concluzia că a fost compusă în jurul lui 2000 î.Ch. în Babilon.

George Smith a citit numele regelui care l-a căutat pe Noe *Isdubur* şi a sugerat că nu este altul decât biblicul Nimrod. Pentru o vreme, cercetătorii au preluat această variantă şi s-au referit la cele

doisprezece tablete ca la „epopeea lui Nimrod”. Alte descoperiri şi cercetări au stabilit originea sumeriană a poveştii şi s-a reuşit citirea corectă a numelui regelui: GIL.GA.MESH. Din alte texte istorice - inclusiv Lista regilor sumerieni - s-a confirmat că a fost conducătorul oraşului Uruk, biblicul Erec, pe la 2900 î.Ch. Deci *Epopeea lui Gilgamesh*, cum este numită astăzi, ne duce înapoi cu 5000 de ani.

Pentru a înţelege epopeea, este important să se cunoască istoria oraşului Uruk. Confirmând”relatările biblice, istoriile sumeriene susţin că după potop, monarhia - dinastiile regale - au început cu Kish. De aici a fost transferată la Uruk în urma ambiţiilor zeiţei Irnini/lshtar, căreia nu-i plăcea deloc domeniul ei.

La început, Uruk era doar locul unui templu al lui An, „Domnul cerurilor”, construit în vârful unui zigurat numit E.AN.NA („casa lui An”). Cu rarele ocazii când vizita Pământul, An trăgea la Irnini. I-a oferit titlul de IN.AN.ANA - „cea plăcută lui An” (bârfele susţin că ea era plăcută într-un mod deloc platonic) şi a instalat-o la Eana, care altfel era neocupat.

Dar la ce bun un oraş fără oameni, un conducător fără supuşi? Nu prea departe spre sud, pe ţărmurile golfului Persic, Ea locuia la Eridu în semiizolare. De acolo, el supraveghea evoluţia omenirii, oferindu-le oamenilor tot felul de cunoştinţe. Dichisită şi parfumată, Inana i-a făcut o vizită lui Ea (care-i era unchi). Îmbătându-se şi fermecat de ea, i-a oferit ce-şi dorea: transformarea Urukului în noul centru al civilizaţiei sumeriene, capitala monarhiei în locul Kishului.

Pentru a-şi atinge planurile grandioase, zeiţa mai trebuia să intre în cercul interior al celor doisprezece zei. Ea i-a cerut ajutorul fratelui său Utu/Shamash. Dacă în zilele de dinaintea potopului, mariajele între zei şi femeile oamenilor era prohibită, interdicţia a fost eliminată după potop. Aşa se face că marele preot al templului lui An era un fiul lui Shamash de la o femeie. Ishtar şi Shamash l-au uns rege al Urukului, înfiinţând prima dinastie de regi-preoţi. Conform listei sumeriene a regilor, a domnit 324 ani. Fiul său „care a construit Uruk” a condus 420 de ani. Când Gilgamesh, al cincilea rege din dinastie, a ajuns pe tron, Uruk era deja centrul civilizaţiei sumeriene, stăpânindu-şi vecinii şi făcând comerţ la mari depărtări. (Fig. 61)

Fig. 61 Fig. 62

Rudă cu marele zeu Shamash, pe linie paternă, Gilgamesh era considerat „două treimi zeu, o treime om" datorită faptului că mama sa era zeiţa NIN.SUN (Fig. 62). Din această cauză i s-a acordat privilegiul de a-şi scrie numele cu prefixul „divin".

Mândru şi sigur pe el, Gilgamesh a început ca un rege binevoitor şi conştiincios, lansându-se în acţiuni de sporire a oraşului şi împodobire a templelor. Dar pe măsură ce dobândea mai multe cunoştinţe despre relaţiile dintre oameni şi zei cu atât devenea mai filosof şi neliniştit. În mijlocul bucuriei, gândurile sale se îndreptau spre moarte. Va trăi el mai mult, datorită celor „două treimi" de zeu sau la fel ca ceilalţi oameni din cauza treimii umane? Curând, el şi-a mărturisit neliniştile lui Shamash:

În oraşul meu oamenii mor; supărată mi-este inima.
Oamenii mor; grea îmi este inima...
Omul cel mai înalt nu se poate înălţa la cer;
Omul cel mai lat nu poate acoperi Pământul.
„Şi eu voi cădea peste zid?"
l-a întrebat pe Shamash, „voi avea soarta crudă?"

Evitând un răspuns direct - poate necunoscându-l - Shamash a încercat să-l facă pe Gilgamesh să-şi accepte soarta, care va fi

aceasta, şi să se bucure de viaţă cât putea:

Când zeii au făcut pe oameni,
Moartea le-au hărăzit.
Viaţa au păstrat-o numai pentru ei.
Din această cauză:
Burta să îţi fie plină, Gilgamesh,
Veseleşte-te şi noaptea şi ziua!
Din fiecare zi sărbătoare fă,
Zi şi noapte, petrece şi cântă!
Hainele să-ţi fie proaspete,
Capul spălat, în apă să te-mbai.
Grijă să ai de cel micuţ ce mâna ţi-o apucă,
soţia-ţi fă-o să se bucure,
fiindcă asta-i soarta Omului.

Dar Gilgamesh a refuzat să-şi accepte soarta. Nu era el două treimi divin şi doar o singură treime om? De ce să determine partea cea mai mică soarta sa, şi nu cea mare, de natură divină? Bântuind ziua şi frământându-se noaptea, Gilgamesh a început să se amestece în viaţa tinerelor cupluri, poruncind ca mireasa să se împreuneze mai întâi cu el. Apoi, într-o seară a avut o viziune pe care a considerat-o semn rău. S-a repezit la mama sa pentru a-i povesti visul ca să i-l interpreteze:

Mamă,
Azi-noapte nu m-am putut linişti.
Şi m-am plimbat pe străzi.
În miezul nopţii, semne mi-au apărut.
O stea se făcea din ce în ce mai mare în cer.
Lucrarea lui Anu spre mine cobora!

„Lucrarea lui Anu" care cobora din cer a căzut pe Pământ lângă el, continuă Gilgamesh:

Să o ridic am încercat,
Prea grea era pentru mine.
Am încercat s-o clatin,
Dar nici măcar nu s-a mişcat.

În vreme ce se chinuia cu obiectul, care probabil că se îngropase adânc în pământ, „orăşenii s-au repezit la el, nobilii în jurul lui se învârteau”. Căderea obiectului a fost văzută de întreg oraşul, fiindcă „tot Urukul era acolo”. „Eroii” - cei puternici - l-au ajutat pe Gilgamesh să disloce obiectul căzut din cer: „Eroii l-au apucat de partea de jos, iar eu de partea sa de sus.”

Fig. 63

Fig. 64

Dacă obiectul nu este descris în text, cu siguranţă că el nu era un meteorit, ci un obiect demn de a fi numit *lucrarea* lui Anu însuşi. Cititorul antic nu avea se pare nevoie de prea multe explicaţii fiind probabil familiar cu termenul („Lucrarea lui Anu”) sau cu reprezentarea acestuia. Probabil că despre el este vorba pe un sigiliu cilindric (Fig. 63).

Textul epopeii descrie partea de jos, care a fost ridicată de către eroi, cu un termen care poate fi tradus prin „picioare”. Avea şi alte părţi protuberante şi chiar se putea intra în el, după cum reiese din descrierea făcută:

Am apăsat cu putere faţa lui,
Dar n-am putut să-i scot acoperământul,
nici să-i ridic Ascensorul...
Cu o mare vălvătaie capacul i l-am scos
Şi în măruntaiele lui am intrat.
Mişcătoarele „ Care împing înainte”
Le-am ridicat şi ţi le-am adus.

Gilgamesh era sigur că apariţia obiectului era un semn din partea zeilor referitor la soarta lui. Dar mama lui, zeiţa Ninsun, l-a dezamăgit. Ceea ce coborâse ca o stea din Cer, a spus ea, prevesteşte sosirea „unui tovarăş devotat ce te va salva, un prieten vine la tine... el e cel mai puternic în ţară... şi niciodată nu te va părăsi. Acesta este

înţelesul viziunii."

Ştia despre ce vorbea, fiindcă, fără ca Gilgamesh să ştie, ca răspuns la plângerile oamenilor din Uruk, zeii aranjaseră ca un sălbatic să sosească la Uruk pentru a-i distrage atenţia de la preocupările sale sumbre. Era numit ENKJ.DU - „creatura lui Enki" - un sălbatic care trăise în păduri printre animale ca unul dintre ele: laptele sălbăticiunilor l-a supt". Este reprezentat cu o barbă deasă, păros, gol, deseori fiind înfăţişat în compania prietenelor sale animale. (Fig. 64)

Pentru a-l atrage, nobilii din Uruk au angajat o prostituată. Enkidu, care până atunci cunoscuse numai compania animalelor, s-a împreunat cu ea de mai multe ori. Apoi, ea l-a adus într-o tabără din apropierea oraşului, unde a fost învăţat să vorbească, obiceiurile din Uruk şi preferinţele lui Gilgamesh. „Distrează-l pe Gilgamesh, la jocuri să-i fii tovarăş."

Prima întâlnire a avut loc într-o noapte, când Gilgamesh şi-a părăsit palatul căutând o aventură sexuală. Enkidu l-a întâlnit pe stradă, barându-i drumul. „S-au apucat unul pe altul şi s-au împins ca nişte tauri." În timpul luptei, „zidurile se clătinau, uşile se zdrobeau". În cele din urmă, Gilgamesh „genuchiul şi l-a îndoit": meciul se încheiase. Pierduse în faţa străinului. „Furia i s-a domolit, Gilgamesh s-a întors." Abia atunci i-a vorbit Enkidu şi Gilgamesh şi-a amintit cuvintele mamei sale. Acesta era deci prietenul său. „S-au sărutat şi s-au împrietenit."

Când cei doi au devenit buni prieteni, Gilgamesh i-a împărtăşit lui Enkidu temerile sale. Auzind, „ochii lui Enkidu de lacrimi s-au umplut, inima i s-a-ntristat, din greu ofta". Atunci el i-a spus lui Gilgamesh că există o posibilitate să-şi schimbe soarta: să pătrundă în Lăcaşul secret al zeilor. Acolo, dacă Shamash şi Adad îl vor susţine, zeii i-ar putea acorda statutul divin la care avea dreptul.

„Lăcaşul zeilor, i-a spus Enkidu, era în Muntele cedrilor." L-a descoperit din întâmplare, spunea el, când hălăduia prin păduri alături de animale. Dar era păzit de un monstru înfricoşător numit *Huwawa:*

L-am găsit, prietene; în munţi
Pe când hălăduiam cu fiarele.

Şi multe leghe se întinde în pădure:
În miezul lui am intrat.
Huwawa (este acolo).
Sforăitul său e ca un potop,
Gura lui foc aruncă,
Şi răsuflarea moarte...
Paznicul Pădurii cedrilor, Războinicul de foc,
E preaputemic, nu se odihneşte...
Ca să păzească Pădurea cedrilor.
Pe oameni ca să-i înspăimânte, Enlil l-a pus.

Numai faptul că Huwawa avea ca principală sarcină să-i oprească pe muritori să intre în Pădurea cedrilor nu a făcut decât să mărească dorinţa lui Gilgamesh de a pătrunde în acest loc. Cu siguranţă, acolo putea să li se alăture zeilor şi să scape de soarta sa muritoare:

Cine, prietene, să urce la cer poate?
Numai zeii,
Ducându-se în peşterile lui Shamash.
Zilele Omului sunt numărate.
Şi ei nu adună decât vânt.
Chiar şi tu te temi de moarte,
Deşi puterea uriaşă-ţi este.
Aşa că
Lasă-mă să merg 'naintea ta,
Şi gura ta să-mi zică:
„Mergi fără teamă!"

Acesta era deci planul: mergând în „peşterile lui Shamash" din Muntele cedrilor, pentru a putea să „urce la cer" precum zeii.

Chiar şi cel mai înalt om, a spus Gilgamesh mai înainte, „nu poate să ajungă la cer". Acum aflase locul de unde se putea ajunge la Cer. A căzut în genunchi şi s-a rugat lui Shamash: „Lasă-mă să merg, o Shamash! Mâinile-mi sunt împreunate în rugăciune... la locul aterizării, dă ordinul... Oferă-mi protecţia ta!"

Versurile care conţin răspunsul lui Shamash sunt din nefericire

pierdute. Aflăm doar că „Gilgamesh a privit semnul... faţa lui s-a umplut de lacrimi”. Se pare că i se dăduse voie să continue, însă pe propriul risc. Cu toate acestea, Gilgamesh a decis să continue şi să se lupte cu Huwawa fără ajutorul zeului. „Dacă nu voi reuşi”, a spus, oamenii mă vor pomeni: „Gilgamesh, vor spune ei, a fost învins de Huwawa.” Dar dacă voi reuşi, a continuat - voi obţine un *Shem* - vehiculul „cu care se atinge veşnicia”.

Când Gilgamesh a poruncit să i se facă arme speciale cu care să se lupte cu Huwawa, înţelepţii din Uruk au încercat să-l convingă să renunţe. „Eşti încă tânăr, Gilgamesh”, au spus ei, aşa că ce rost avea să rişte să moară când mai avea mulţi ani înainte, pentru ceva în care nu se ştie dacă avea vreo şansă: „Ce vei obţine nu se ştie.” Adunând toate informaţiile disponibile despre Pădurea cedrilor, ei l-au avertizat pe Gilgamesh:

Am aflat că Huwawa măiastru a fost construit,
Cine-i poate sta in faţă?
E-o luptă inegală
Cu-această maşinărie de asediu.

Dar Gilgamesh „a privit în jur şi le-a zâmbit”. Faptul că se spunea despre Huwawa că este un monstru mecanic, o „maşinărie de asediu”, l-a încurajat să creadă că era într-adevăr controlabilă prin poruncile zeilor Shamash şi Adad. Cum el nu reuşise să obţină sprijinul lui Shamash, a cerut ajutorul mamei sale pentru asta. „Luându-se de mână, Gilgamesh şi Enkidu au mers la Palatul cel mare, la Ninsun, Marea regină. Când a intrat, Gilgamesh a înaintat şi i-a zis: „O, Ninsun! Într-o călătorie mare voi pleca, acasă la Huwawa. O mare bătălie voi lupta, pe căi nemaibătute voi umbla. O, mamă, roagă-te tu lui Shamash pentru mine!”

„Ninsun a intrat în camera ei, îşi puse o rochie ce pe trupu-i se lipea, mărgele ce pe sâni i se odihnesc...” Apoi a început să se roage lui Shamash, aruncând vina pentru această călătorie pe el: „De mi l-ai dat ca fiu pe Gilgamesh, de ce o inimă neostenită tu i-ai dat? Şi-acuma l-ai făcut să plece departe, acasă la Huwawa!” I-a cerut lui Shamash să-l apere pe Gilgamesh:

Până ce va ajunge în Pădurea cedrilor,

Până ce va omorî pe Huwawa,
Până când acasă se va întoarce.

Când populaţia a aflat că Gilgamesh pleacă în ţara lui Huwawa, a venit la el şi i-a urat succes. Înţelepţii oraşului i-au oferit sfaturi mai practice: „Lasă-l pe Enkidu să meargă înaintea ta, căci ştie drumul... prin pădure, pe drumurile lui Huwawa să pătrundă... cel care merge înainte, tovarăşu'-şi salvează!" Şi ei au invocat binecuvântarea lui Shamash: „Fie ca Shamash să-ţi împlinească dorinţa ce-o doreşti, el să-ţi limpezească ochii, calea să ţi-o bătătorească, drumul de oameni nebătut, muntele de oameni necălcat!"

Ninsun şi-a luat la revedere în cuvinte puţine. Întorcându-se spre Enkidu, i-a cerut să-l apere pe Gilgamesh: „Deşi nu ai ieşit din pântecul meu, ca fiu eu te adopt", i-a spus. „Apără-l pe rege ca pe fratele tău." Apoi şi-a pus emblema la gâtul lui Enkidu. Şi cei doi au plecat în călătorie.

Tăbliţa a patra relatează călătoria celor doi către Pădurea cedrilor. Din nefericire, este atât de spartă încât, în ciuda descoperirii unui text în limba hitită, nu s-a putut înţelege nimic din ea.

Este evident însă că cei doi au mers cale lungă, spre vest. Din când în când, Enkidu încerca să-l convingă să renunţe. Huwawa, îi spunea, poate auzi o vacă mişcându-se de la şaizeci de leghe. „Plasa" lui poate prinde de la mare distanţă, strigătele sale de la „Locul de unde se răsare" ajung până la Nippur. „Slăbiciunea îl cuprinde" pe cel care se apropie de pădure. Să ne întoarcem, se ruga el. Dar au continuat:

La muntele verde cei doi au ajuns.
Cuvintele amuţiseră
Şi în tăcere stăteau.
În tăcere stăteau şi priveau spre pădure.
La înălţimea cedrilor ei priveau.
La intrarea în pădure se uitau.
Unde Huwawa voia să se ducă, acolo cărare era,
drept era drumul, de foc era drumul.
La Muntele cedrilor ajunseseră,
Lăcaşul zeilor,

Răspântia lui Ishtar.

Uluiţi şi obosiţi, cei doi s-au culcat. În toiul nopţii însă au fost treziţi. „Tu m-ai trezit?" l-a întrebat Gilgamesh pe Enkidu. Nu, a răspuns acesta. Abia se culcară la loc şi Gilgamesh îl trezi iarăşi pe Enkidu. Văzuse ceva extraordinar şi nu era sigur dacă visase sau era treaz:

În viziunea mea, prietene,
Pământul s-a zguduit,
M-a trântit jos, picioarele mi-a prins...
Lucirea era neasemuit de tare!
Un om a apărut.
Cel mai de seamă om era...
Din pământ m-a scos afară.
Apă de băut mi-a dat, inima mi-a potolit.
Mi-a pus picioarele la loc pe pământ.

Cine era acest om - „cel mai de seamă" - care l-a tras pe Gilgamesh din pământ? Ce era „lucirea neasemuit de tare" care a acompaniat cutremurul? Enkidu nu putea să răspundă. Obosit, el s-a culcat la loc. Însă liniştea nopţii a fost spulberată încă o dată:

În toiul veghii,
Somnul lui Gilgamesh s-a sfârşit.
S-a ridicat, spunându-i fratelui său:
„Frate, tu m-ai strigat?
De ce sunt treaz?
Tu m-ai atins?
De ce m-am trezit?
N-a trecut un zeu pe-aici?
De ce mi-e carnea amorţită?"

Negând că l-ar fi trezit pe Gilgamesh, Enkidu l-a lăsat pe tovarăşul său să se întrebe dacă vreun „zeu a trecut pe-aici". Uimiţi, cei doi s-au culcat la loc, însă au fost treziţi încă o dată. De data asta Gilgamesh descrie ce a văzut:

Viziunea ce-o avui de tot fu înfricoşătoare!
Cerurile ţipau, pământul bubuia.

Deşi zorii se arătau, întunericul căzuse.
Trăsnetele luceau, o flacără apăru.
Norii asudau şi cu moarte plouau!
Apoi lucirea dispăru, focul se stinse.
Şi tot ce a căzut în cenuşă se transformă.

Gilgamesh îşi dădu seama că asistase la decolarea unei „camere rereşti." Pământul se cutremura când au fost pornite motoarele, nori de fum şi praf au acoperit zona, întunecând cerul dimineţii, strălucirea motoarelor întrezărită printre nori şi, o dată decolată, dispariţia luminilor. O viziune „de tot înfricoşătoare" într-adevăr! Însă aceasta nu a făcut decât să-l încurajeze pe Gilgamesh să continue, fiindcă îi confirma că ajunsese unde trebuia.

Dimineaţă, cei doi au încercat să pătrundă în pădure, atenţi să evite „copacii-arme", care pot ucide. Enkidu a găsit poarta despre care îi vorbise lui Gilgamesh. Dar când încercă s-o deschidă fu împins la o parte de o forţă nevăzută. Vreme de douăsprezece zile a zăcut paralizat.

Când a putut să se mişte şi să vorbească din nou l-a rugat pe Gilgamesh: „Să nu mai mergem în inima pădurii!" Dar Gilgamesh avea o veste bună pentru tovarăşul său: cât îşi revenea după şoc, el - Gilgamesh - găsise un tunel. După sunetele care se auzeau din el, Gilgamesh era sigur că era legat de „peştera de unde se dau poruncile". Haide, l-a grăbit pe Enkidu, „nu mai sta, prietene, să mergem amândoi!"

Gilgamesh avusese dreptate, fiindcă textele sumeriene spun că
Intrând în pădure,
lăcaşul secret al anunnakilor
se deschise.

Intrarea tunelului era (fusese ascunsă) sub nişte copaci şi arbuşti, blocată de pământ şi pietre. „În vreme ce Gilgamesh tăia copacii, Enkidu săpa." Dar abia ce făcură loc pentru a putea intra când teroarea îşi făcu apariţia: „Huwawa a auzit zgomotul şi tare s-a supărat." Acum îşi face apariţia în scenă, căutându-i pe intruşi. Înfăţişarea lui era înspăimântătoare: „Puternic, dinţi ca de dragon

avea, faţa ca de leu, mersul său ca potopul apelor era.” Dar cea mai înfricoşătoare era „raza care radia”. Ieşind din fruntea lui, „devora pomi şi copaci”. De forţa sa ucigătoare „nimenea n-avea scăpare”. Pe un sigiliu cilindric sumerian reprezentând un zeu, Gilgamesh şi Enkidu apar flancaţi de un robot mecanic, fără îndoială monstrul din epopee (Fig. 65).

Fig. 65

Din textele sumeriene rezultă că Huwawa avea o armură din „şapte haine”, dar când a apărut în scenă „numai una era încheiată, celelalte fiind descheiate”. Considerând asta ca pe o oportunitate, cei doi prieteni au încercat să-l atragă într-o ambuscadă. Când monstrul îşi întorcea capul către atacatori, raza sa ucigaşă lăsa în urmă distrugeri.

După scurt timp salvarea apăru din cer. Văzând dificultatea în care se aflau cei doi, „de sus din cer divinul Shamash le vorbi”. Nu încercaţi să fugiţi, i-a sfătuit el, ci „trageţi-vă lângă Huwawa”. Şi zeul a dat drumul la vânturi „care au închis ochii lui Huwawa” şi i-au neutralizat raza ucigaşă. Aşa cum intenţionase Shamash, „raza dispăru, strălucirea se înnoră”. Curând Huwawa a fost imobilizat: „Nu mai poate umbla înainte, nici înapoi să umble nu mai poate.” Atunci cei doi l-au atacat pe Huwawa: „Enkidu l-a lovit pe paznicul Huwawa şi l-a doborât. Două leghe de jur împrejur cedrii tremurară”, atât de puternică fusese căderea monstrului. Atunci Enkidu „moartea i-o aduse lui Huwawa”.

Bucuroşi de victorie, însă epuizaţi de bătălie, cei doi s-au oprit să se odihnească lângă un pârâu. Gilgamesh s-a dezbrăcat să se spele. „Îşi lepădă hainele murdare şi-şi puse altele curate.” Dichiseala lui a durat ceva timp, însă nu era nici o grabă: drumul către „lăcaşul secret” al anunnakilor nu mai era blocat.

Nu realiza însă că dorinţa unei femei îi va anula victoria...

Locul, aşa cum se spusese mai devreme în epopee, era numit şi „Răspântia lui Ishtar”. Zeiţa însăşi venea şi pleca când voia din acest

loc. Probabil că şi ea, asemenea lui Shamash, ur mărise bătălia - poate din Camera cerească („înaripată"), aşa cum este reprezentată pe un sigiliu cilindric hitit (Fig. 66).

Fig. 66

Acum, urmărindu-l pe Gilgamesh cum se dezbracă şi face baie, „zeiţa Ishtar a tras cu ochiul la bărbăţia lui Gilgamesh".

Apropiindu-se de erou, ea nu a ascuns deloc ce avea în minte:

Vino, Gilgamesh, tu să-mi fii iubit!
Oferă-mi fructul iubirii tale.
Tu să-mi fii bărbat,
Eu să-ţi fiu femeie!

Promiţându-i care de aur, un palat magnific, domnia peste regate, Ishtar era sigură că-l va cuceri pe Gilgamesh. Dar răspunzându-i, el a arătat că nu are nimic să-i ofere ei, o zeiţă. Cât despre „dragostea" ei, cât va dura? Mai devreme sau mai târziu îl va arunca „ca pe-o opincă ce strânge piciorul". Înşirând numele celorlalţi bărbaţi cu care ea se „iubise", a refuzat-o. Înfuriată de acest refuz insultător, Ishtar s-a dus la Anu cerându-i să asmută „Taurul Cerului" pe Gilgamesh.

Atacaţi de Monstrul Cerului, Gilgamesh şi Enkidu au uitat de ideea lor şi au luat-o la fugă. Ajutându-i în fuga lor, zeul Shamash i-a făcut să „traverseze o cale de o lună şi cincisprezece zile în numai trei", până la Uruk. Dar la intrarea în Uruk, pe malurile Eufratului, monstrul i-a ajuns. Gilgamesh a reuşit să intre în oraş şi să-şi adune soldaţii. În afara zidurilor a rămas Enkidu singur să lupte cu monstrul. Când Taurul Cerului „sforăia", răsăreau în pământ gropi „mari cât să-nghită două sute de ostaşi". Când Enkidu a căzut în una din ele, taurul s-a întors. Enkidu a ieşit din groapă şi l-a omorât.

Nu se ştie exact ce era Taurul Cerului. Termenul sumerian - GUD.AN.NA - poate însemna şi „arma de atac a lui Anu", „racheta

de croazieră". Fascinaţi de episod, artiştii antici îi reprezintă deseori pe Gilgamesh şi Enkidu luptându-se cu un taur, în vreme ce zeiţa Ishtar cea goală (şi uneori Adad) privesc (Fig.67a).

Fig. 67

Dar din textul epopeii este clar că această armă era ceva mecanic şi echipată cu două protuberanţe („coarne") care „erau turnate din treizeci de *minas* de lapis, groase de două degete". Există unele reprezentări ale acestui „taur", venind din cer (Fig. 67b).

După ce Taurul Cerului a fost înfrânt, Gilgamesh „pe toţi armurierii i-a chemat, să vadă cum este alcătuit taurul". Apoi, triumfători, el şi Enkidu s-au dus să-i mulţumească lui Shamash.

Iar „Ishtar în casa ei, s-a pus pe bocit".

În palat, Gilgamesh şi Enkidu se odihneau după sărbătorirea victoriei, însă în Lăcaşul zeilor, aceştia analizau plângerea lui Ishtar. Anu i-a spus lui Enlil: „Fiindcă au ucis Taurul Cerului, şi pe Huwawa l-au distrus, amândoi trebuie să moară." Însă Enlil a spus: „Enkidu să moară, iar Gilgamesh să nu moară." Atunci a intervenit Shamash: „Au fost împreună, de ce să moară doar nevinovatul Enkidu?"

În timp ce zeii deliberau, Enkidu a intrat în comă. Supărat şi îngrijorat, „Gilgamesh mergea încolo şi-ncoace pe lângă patul" în care zăcea Enkidu. Lacrimi amare îi curgeau pe obraji. Oricât de rău îi părea de tovarăşul său, gândurile sale au revenit la ceea ce-l neliniştea cel mai tare: va ajunge şi el să zacă asemenea lui Enkidu? Va sfârşi el, după toate chinurile, ca orice muritor?

La adunarea lor, zeii ajunseseră la un compromis. Sentinţa de condamnare la moarte a lui Enkidu a fost comutată în muncă silnică pe viaţă. Pentru a duce sentinţa la îndeplinire şi a-l duce la noua lui casă, „vor veni doi oameni, ca păsările îmbrăcaţi".

Unul din ei, „un tânăr a cărui faţă este neagră, ca un om-pasăre

are faţa" îl va duce în Ţara Minelor:

Va fi îmbrăcat ca un Vultur,
Cu braţul el te va conduce.
„Urmează-mă" el îţi va spune, te va conduce
În Casa întunericului,
În locul de sub pământ.
Locul de unde nimeni nu mai pleacă, din cei ce intră.
Un drum de unde nu există întoarcere,
O Casă ai cărei locuitori sunt lipsiţi de lumină,
Acolo unde praf este în gura lor
Şi pământul le e mâncarea.

O reprezentare de pe un sigiliu cilindric ilustrează scena cu un mesager înaripat („înger") conducându-l pe Enkidu (Fig. 68).

Auzind sentinţa dată tovarăşului său, Gilgamesh a avut o idee. Nu departe de Ţara Minelor era, aflase el, *Ţara Vieţii*: locul unde duceau zeii pe oamenii cărora le acordau viaţa veşnică!

Era „locul strămoşilor care de marii zei cu apele purificatoare fuseseră unşi". Acolo, împărtăşindu-se cu mâncarea şi băutura zeilor, trăiau

Prinţii regilor ce au domnit
în zilele jugului,
Ca Anu şi Enlil ei cu mâncare sunt serviţi,
Din burdufe, apă pură lor le e turnată.

Fig. 68

Nu era locul unde fusese dus eroul potopului, Ziusudra/Utnapishtim, locul de unde Etana „la ceruri se urcase"?

Aşa se face că „Regele Gilgamesh, la Ţara Vieţii tot timpul se gândea". Anunţându-l pe Enkidu că-l va însoţi, măcar o parte din călătorie, Gilgamesh explică:

O, Enkidu,
Chiar şi cel mai puternic de soartă e învins.
În Ţara Vieţii eu voi intra,
Îmi voi face un Shem,
În locul unde Shem-urile se ridică,
Un Shem îmi voi ridica şi eu.

Totuşi, trecerea din Ţara Minelor în Ţara Vieţii nu putea fi decisă de un muritor. Cu cele mai puternice cuvinte posibile, înţelepţii din Uruk şi mama sa l-au sfătuit pe Gilgamesh să ceară mai întâi permisiunea lui Utu/Shamash:

Dacă în ţară vrei să intri,
Spune-i lui Utu, spune-i lui Utu, marele Utu!
Ţara e în stăpânirea lui Utu,
Ţara în care cedrii sunt aliniaţi,
Utu acolo e stăpân.
Spune-i lui Utu!

Astfel avertizat şi sfătuit, Gilgamesh a oferit un sacrificiu în cinstea lui Utu şi s-a rugat la el pentru consimţământ şi protecţie:

O, Utu,
În ţară vreau să intru,
fii alături de mine!
În ţara în care cedrii sunt aliniaţi
Vreau să intru, fii alături de mine!
în ţara de unde se ridică Shem-urile,
Lasă-mă să-mi fac un Shem!

La început, Utu/Shamash s-a îndoit că Gilgamesh ar merita să intre în ţară. Apoi, după alte rugăciuni, l-a avertizat că va trebui să călătorească printr-o zonă aridă şi pustie, „praful de pe la răspântii îţi va fi adăpostul, deşertul pat îţi va fi, ţepii şi nisipul îţi vor zdreli picioarele, setea îţi va usca sufletul". Nereuşind să-l convingă să renunţe, el i-a spus că „locul de unde se ridică *Shem*-urile" este înconjurat de şapte munţi, iar trecătorile sunt păzite de „uriaşi" care pot „arunca foc încins" sau „trăsnet care nu poate fi trimis înapoi".

Dar în final Utu a cedat: „Lacrimile lui Gilgamesh le-a acceptat ca pe-o ofrandă, ca o ofrandă de milă, şi el i-a arătat mila sa."

Dar „regele Gilgamesh a fost nesăbuit". Decât să călătorească pe drumul cel greu, a preferat să facă cea mai mare parte a călătoriei pe mare. După ce ajungeau la destinaţie, Enkidu urma să meargă în Ţara Minelor, iar el se va duce în Ţara Vieţii. A ales cincizeci de tineri puternici ca să-l însoţească pe el şi pe Enkidu şi care să vâslească. Prima lor sarcină a fost să taie şi să construiască din lemnul special de Uruk o barcă specială MA.GAN - „corabie de Egipt". Fierarii din Uruk au construit arme speciale. Când totul a fost gata, au pornit pe mare.

Conform relatărilor, ei au navigat spre Golful Persic, plănuind fără îndoială să înconjoare Peninsula Arabică, apoi să se îndrepte prin Marea Roşie spre Egipt. Însă supărarea lui Enlil îi va ajunge. Nu i se spusese lui Enkidu că va veni un „înger" şi-l va lua de mână şi-l va duce în Ţara Minelor? Atunci cum se face că era într-o barcă regală, alături de veselul Gilgamesh şi cincizeci de oameni înarmaţi?

La lăsarea întunericului, Utu - care îi urmărise cu mare supărare - „cu capul sus a plecat". Munţii de pe ţărm „s-au întunecat, umbrele i-au înghiţit". Atunci, „pe lângă munţi" era ceva/cineva care - asemenea lui Huwawa - emitea raze „de care nimeni nu putea să scape". „Ca un taur stătea pe casa Pământului" - se pare un turn de veghe. Înfricoşătorul paznic a atacat corabia şi pasagerii ei şi Enkidu a fost cuprins de frică. „Să ne întoarcem la Uruk", s-a rugat el, însă Gilgamesh nici nu voia să audă. În loc de asta, el a îndreptat vasul spre ţărm hotărât să se lupte cu paznicul - „acel om, de om este, ori zeu este".

Atunci i-a lovit nenorocirea. Pânza s-a destrămat. Ca smucit de o mână nevăzută, vasul s-a ridicat de la proră în sus şi s-a scufundat. Gilgamesh a reuşit să înoate până la ţărm, la fel şi Enkidu. În urma lor, vedeau nava scufundându-se cu echipajul încă la posturile sale, părând ca fiind în viaţă:

După ce s-a scufundat, în mare la fund s-a dus,
Nava Magan la fundul mării s-a dus,
După ce nava Magan s-a scufundat,
Înăuntru ei, ca şi când ar fi fost vii,

Şedeau morţi toţi cei
care din pântec de femeie au fost născuţi.

Au petrecut noaptea pe un ţărm necunoscut, certându-se încotro s-o ia. Gilgamesh era încă hotărât să meargă la ţărm. Enkidu l-a sfătuit să se întoarcă în oraş, la Uruk. Totuşi, curând slăbiciunea l-a doborât pe Enkidu. Gilgamesh l-a sprijinit şi încurajat din răsputeri: „Slăbuţul meu prieten, la ţărm te voi duce", i-a promis. Dar Moartea, „ce nu cunoaşte deosebiri" nu putea fi evitată.

Vreme de şapte zile şi şapte nopţi l-a jelit Gilgamesh pe Enkidu, până când „un vierme i-a ieşit din nas". La început a rătăcit la întâmplare: „Pentru prietenul său Enkidu, Gilgamesh amarnic a mai plâns, cu un junghi în pântec, cu frică de moarte, prin sălbăticie umblând." Din nou era preocupat de soarta lui „de moarte temându-se" - întrebându-se: „Când o să mor, o să fiu şi eu ca Enkidu?"

Hotărârea de a-şi schimba soarta de muritor s-a întărit şi mai tare. „Trebuie să-mi bag capul în pământ şi să dorm tot restul zilelor lumii?" l-a întrebat pe Shamash. „Lasă-mi ochii să se umple de soare, lasă-mă să mă bucur de lumină!" l-a implorat pe zeu. Urmându-şi drumul după răsăritul şi apusul Soarelui, „spre Vaca Sălbatică, la Utnapishtim, fiul lui Ubar-Tutu, a pornit".

Călătorea pe cărări nemaibătute, fără a întâlni vreun om, vânând pentru a-şi asigura hrana. „Ce munţi a urcat, ce râuri a traversat nimeni nu ştie", notează scribul antic cu tristeţe.

După multă vreme, relatează versiunile descoperite la Ninive şi în aşezări hitite, s-a apropiat de zone locuite. Ajunsese într-o regiune dedicată lui *Sin,* tatăl lui Shamash. „Când a sosit seara la o trecătoare, Gilgamesh a văzut lei şi s-a temut."

Capul şi l-a ridicat spre Sin şi s-a rugat:
„La locul unde zeii reîntineresc
Eu am plecat...
Ajută-mă!"

„Când s-a dus noaptea la culcare, s-a trezit dintr-un vis" pe pe care l-a interpretat ca un semn de la Sin că îl va „învia". Încurajat, Gilgamesh „ca o săgeată a tăbărât peste lei". Bătălia cu leii a fost

comemorată nu numai în Mesopotamia, ci în întregul Orient Apropiat, chiar şi în Egipt (Fig. 69 a, b, c).

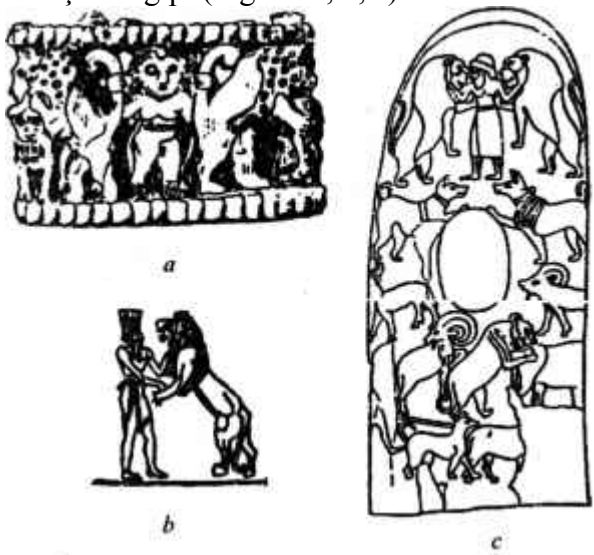

Fig. 69

După ce au apărut zorii, Gilgamesh a traversat o trecătoare, în depărtare a văzut o apă mare, ca un lac mare, „zbuciumat de vânturi mari". În câmpia de la malul apei se afla un oraş, înconjurat de un zid. În el se afla un templu dedicat lui Sin.

În afara oraşului, „aproape de mare", Gilgamesh a văzut un han. Când s-a apropiat a văzut-o pe „hangiţa Siduri". Ea avea în mână „un butoi (de bere) şi un castron de păsat". Dar când l-a văzut pe Gilgamesh s-a speriat de el: „Era îmbrăcat în piei... burta îi era trasă, faţa ca de sălbatic." Lesne de înţeles, când l-a văzut, hangiţa s-a închis în casă şi a încuiat bine uşa. Cu mare dificultate a convins-o Gilgamesh de identitatea sa adevărată şi de bunele sale intenţii.

După ce Siduri l-a lăsat să se odihnească, să bea şi să mănânce, Gilgamesh era nerăbdător să-şi continue drumul. Care e cel mai bun drum către Tărâmul Vieţii? a întrebat-o. Să înconjoare marea sau s-o traverseze?

Hangiţo, care este calea... Care sunt semnele?
Spune-mi, spune-mi care sunt semnele!
Mai bine pe mare să pornesc,
Ori pe uscat s-o ocolesc?

Alegerea nu era chiar aşa de simplă, fiindcă marea era „Marea Morţii”:

Hangiţa îi spuse lui Gilgamesh,
„Marea, Gilgamesh, nu poate fi trecută,
Căci demult, de tare demult,
Nimeni n-a venit de dincolo de mare.
Curajosul Shamash a traversat-o,
Dar în afară de el, cine poate?
Imposibil de trecut este.
Pustii sunt drumurile ei.
Goale sunt Apele morţii
Care sunt în mare.
Atunci cum, tu, Gilgamesh, vrei să treci?

Cum Gilgamesh tăcea, Siduri a vorbit din nou, arătându-i că ar putea exista o modalitate de a traversa Marea Apelor Morţii:

Gilgamesh,
Există Urshanabi, marinarul lui Utnapishtim.
La el sunt cele ce plutesc,
În pădure el ştie să aleagă lucrurile ce se pun cap la cap.
Du-te la el,
Dacă se va putea, cu tine el va traversa,
Dacă nu, înapoi te dă.

Urmând indicaţiile ei, Gilgamesh l-a găsit pe Urshanabi, marinarul. După multe întrebări, a fost găsit demn de serviciile sale. Utilizând vâsle lungi, ei au înaintat pe mare. În trei zile „cale de o lună şi cincisprezece zile - o călătorie de patruzeci şi cinci de zile - „au lăsat în urma lor”.

Ajunsese la TIL.MUN - „Tărâmul Vieţii”.

Unde să se ducă acum?, s-a întrebat Gilgamesh. Trebuia să ajungă la un munte, i-a răspuns Urshanabi, „numele muntelui e *Mashu”*.

Instrucţiunile oferite de Urshanabi ne sunt disponibile din versiunea hitită a epopeii, fragmente găsite la Boghazkoy şi în alte

aşezări hitite. Din aceste fragmente (adunate de Johannes Friedrich: *Die hethitischen Bruchstukes des Gilgamesh-Epos*), aflăm că Gilgamesh a fost instruit să găsească şi să urmeze „un drum bătut" care duce la „Marea cea mare, care e departe". Trebuia să se uite după două coloane de piatră sau „semne", care, spune Urshanabi, „mă duc mereu la destinaţie". Acolo trebuia să cotească şi să ajungă la un oraş numit *Itla,* oraşul sacru al unui zeu pe care hitiţii îl numesc *Ullu-Yah* („Cel de pe culmi"?). Acolo trebuia să obţină binecuvântarea zeului înainte de a merge mai departe.

Fig. 70

Urmărind instrucţiunile, Gilgamesh a ajuns la Itla. În depărtare se putea vedea Marea cea mare. Acolo, Gilgamesh a mâncat şi a băut, s-a spălat şi a arătat din nou aşa cum trebuie să arate un rege. Din nou, Shamash a venit în ajutorul său, sfătuindu-l să aducă ofrande lui Ulluyah. Ducându-l pe Gilgamesh în faţa Marelui zeu (Fig. 70), el l-a rugat pe Ulluyah: Acceptă-i ofrandele, „dă-i viaţă". Dar Kumarbi, un alt zeu bine cunoscut din legendele hitite, s-a opus. Lui Gilgamesh nu i se poate acorda nemurirea.

Realizând că nu i se va da un *Shem*, Gilgamesh a cerut altceva: putea măcar să se întâlnească cu strămoşul său Utnapishtim? Cum zeii întârziau cu decizia lor, Gilgamesh (cu acceptul lui Shamash?) a părăsit oraşul şi a plecat spre muntele *Mashu,* oprindu-se în fiecare zi pentru a aduce ofrande lui Ulluyah. După şase zile, a ajuns la munte: era într-adevăr locul *Shem-urilor:*

Numele muntelui e Mashu.
La muntele Mashu a ajuns.
Şi zi cu zi la Shem-uri se uita
Cum pleacă şi cum vin.

Funcţiunile muntelui permiteau conectarea acestuia cu cerul şi cu adâncimile Pământului:

În înălţimi, la Centura cerească
El este legat,
Iar jos,
La Lumea subterană e legat.

Exista o modalitate de a pătrunde înăuntrul muntelui, însă intrarea era bine păzită:

Oamenii cu rachete păzeau poarta,
Înfricoşători sunt ei, privirea lor e moarte.
Razele lor de lumină, pământul îl mătură,
Îl urmăresc pe Shamash,
Cum urcă şi coboară.

(Au fost descoperite reprezentări ce înfăţişează oameni înaripaţi sau oameni-taur ce operează un mecanism circular ridicat pe un stâlp. Este posibil ca ele să reprezinte acele „raze ce mătură pământul" - faruri sau reflectoare - Fig. 71 a, b, c.)

„Când Gilgamesh a văzut cumplita strălucire, faţa şi-a acoperit-o". Recăpătându-şi cumpătul, el s-a apropiat. Când unul dintre operatori a văzut că raza l-a afectat pe Gilgamesh doar temporar i-a spus colegului său: „Cel care vine are în el carne de zeu!" Se pare, deci, că razele puteau paraliza sau omorî numai oameni - fiind nevătămătoare pentru zei.

Fig. 71

Permiţându-i-se să se apropie, lui Gilgamesh i s-a cerut să-şi decline identitatea şi motivele călătoriei în zona interzisă.

Descriindu-şi originile divine, el a explicat că se află „în căutarea Vieţii”. Dorea să-şi întâlnească strămoşul, pe Utnapishtim:

Să-l caut pe Utnapishtim, strămoşul meu,
Eu am venit.
El care în rândul zeilor a intrat,
Despre Viaţă şi Moarte vreau să-l întreb.

„Niciodată un muritor asta nu a reuşit”, au spus cei doi paznici. Gilgamesh l-a invocat pe Shamash şi a explicat că este două treimi zeu. Ce se petrece mai departe nu se ştie, fiindcă tăbliţa este spartă. Dar la final dorinţa sa este acceptată: „Poarta muntelui se va deschide pentru tine!”

(„Poarta Cerului” este un motiv frecvent pe sigiliile cilindrice din Orientul Apropiat, fiind reprezentată ca o poartă înari pată, în trepte, conducând la Pomul vieţii. Uneori era păzită de şerpi - Fig. 72)

Fig. 72

Gilgamesh a continuat, urmând „calea pe care mersese Shamash”. Călătoria sa a durat douăsprezece *beru* (ore duble). Majoritatea timpului „nimic nu putea să vadă, în faţă sau în spate”. Probabil că fusese legat la ochi, fiindcă textul spune că *„pentru el,* lumina nu mai era”. În a opta *beru*, a ţipat de frică, în a noua, „a simţit adiindu-i în faţă vântul de nord”. Când a ajuns în a unsprezecea oră, zorii se iţeau”. În sfârşit, în a douăsprezecea oră, „în mijlocul luminii a ajuns”.

Putea să vadă din nou şi ceea ce vedea era uluitor. A văzut „o închidere ca pentru zei", în care „creştea" o grădină făcută în întregime din pietre preţioase! Măreţia locului este redată de versurile mutilate ale epopeii:

Fructele sunt de cameol,
Viţa e prea frumoasă ca s-o poţi privi.
Frunzişul e din lapis,
Iar strugurii nici să-i priveşti nu poţi.
Din... sunt făcuţi...
A le ei... de pietre albe...
În apele ei sunt trestii pure... făcute din pietre sasu.
Ca Pomul vieţii şi Pomul...
Din pietre An-Gug sunt făcute...

Şi descrierea continuă. Uluit şi emoţionat, Gilgamesh se plimba prin grădină. Era în mod clar într-o grădină ce *imita* Grădina Raiului!

Nu se ştie ce se întâmplă mai departe, fiindcă întreaga tăbliţă este prea mutilată ca să se înţeleagă ceva. Fie în grădina artificială, fie altundeva, Gilgamesh l-a întâlnit pe Utnapishtim. Prima sa reacţie când a văzut un om din „zilele jugului" a fost să observe cât de mult semănau:

Gilgamesh îi spuse
Lui Utnapishtim, „ Cel depărtat":
„Când mă uit la tine, Utnapishtim,
Tu nu eşti diferit deloc.
Chiar ca tine sunt..."
Apoi Gilgamesh trece direct la subiect:
Spune-mi,
Cum ai ajuns tu în rândul zeilor
Căutând Viaţa?

Răspunzând la această întrebare, Utnapishtim îi spuse lui Gilgamesh: „Îţi voi dezvălui, Gilgamesh, un lucru ascuns, secretul zeilor şi-l voi spune." Secretul era *Povestea Potopului:* cum, când el era regele Shuruppakului, iar zeii au decis să lase Potopul să spulbere Omenirea, Enki l-a învăţat pe ascuns să construiască un vas

submersibil, iar la bordul lui să pună „sămânţa tuturor lucrurilor vii". Un navigator pe care i-l dăduse Enki a condus vasul la muntele Ararat. Când apele s-au retras, a părăsit vasul pentru a oferi ofrande. Zeii şi zeiţele - care înconjurau Pământul în navetele lor spaţiale în timpul Potopului - au aterizat pe munte şi au savurat carnea friptă. În cele din urmă a aterizat şi Enlil şi s-a înfuriat când a văzut că, în ciuda jurământului făcut de zei, Enki ajutase Omenirea să supravieţuiască.

Dar când furia i-a trecut, Enlil a realizat beneficiile acestei acţiuni şi atunci, a spus Utnapishtim, i s-a acordat viaţa veşnică:

Atunci Enlil s-a urcat la bord.
Ţinându-mă de mână, m-a dus la bord.
Pe soţia mea a luat-o la bord.
Şi a pus-o să îngenuncheze lângă mine.
Stând între noi,
Ne-a atins frunţile şi ne-a binecuvântat:
„Până acum, Utnapishtim, a fost om.
De aici înainte, Utnapishtim şi soţia lui
Ca zeii să fie pentru noi.
Departe omul Utnapishtim va locui,
La gura izvoarelor."

Aşa se face că a fost dus în Lăcaşul îndepărtat, să locuiască cu zeii, a încheiat Utnapishtim. Dar cum putea şi Gilgamesh să realizeze acest lucru? „Dar acum cine, de dragul tău, Marea Adunare a zeilor o va strânge, ca Viaţa pe care o cauţi să-ţi fie dată?"

Auzind povestea şi realizând că numai adunarea zeilor îi putea oferi viaţa veşnică şi că, de unul singur, nu putea face acest lucru, Gilgamesh a leşinat. Şase zile şi şapte nopţi a zăcut inconştient. Sarcastic, Utnapishtim i-a spus soţiei sale: „Uită-te la acest erou care caută Viaţa, din somn el se topeşte ca ceaţa!" În timp ce dormea, au avut grijă de Gilgamesh, ţinându-l în viaţă, astfel încât „să se întoarcă sănătos pe drumul ce-a venit, ca prin poarta ce-a intrat să se întoarcă acasă".

A fost chemat Urshanabi să-l ducă înapoi pe Gilgamesh. Dar în ultimul moment, când Gilgamesh era gata să plece, Utnapishtim i-a

dezvăluit un alt secret. Dacă nu putea evita moartea, exista totuşi un mod de a o amâna. Putea face asta găsind planta secretă pe care o mâncau zeii, pentru a se ţine *veşnic tânăr!*

Utnapishtim îi spuse lui Gilgamesh:

„Ai ajuns până aici, chinuindu-te tare,
Ce vrei să-ți dau ție
Încât să te întorci în fara ta?
Îți voi spune, o, Gilgamesh, un mare secret:
un secret al zeilor îți voi spune:
Există o plantă,
Ca mura e rădăcina ei,
Măinile-ți va înțepa,
Ţepi are ca via sălbatică,
Rămurele subțiri.
Dacă mâinile tale o găsesc,
O nouă Viaţă vei primi.”

Planta, află Gilgamesh mai departe, creştea sub apă:

Imediat ce auzi Gilgamesh asta,
A şi deschis poarta apelor.
Pietre grele de picioare şi-a legat,
Şi ele în adânc l-au tras.
Atunci a văzut planta.
A cules-o, deşi mâinile i-a-nțepat.
Înapoi pe pământ a fost tras.

Întorcându-se înapoi cu Urshanabi, Gilgamesh i-a spus triumfător:

Urshanabi,
Această plantă e unică între toate:
Prin ea omul îşi recapătă puterea!
O voi duce la Uruk,
Acolo o voi tăia şi mânca.
Fie ca numele ei să fie
„Bătrânul care întinereşte!”
Din această plantă voi manca.
Şi tânăr din nou voi deveni.

Un sigiliu cilindric sumerian de pe la 1700 î.Ch., care ilustrează scene din epopee, arată un Gilgamesh pe jumătate gol, luptându-se cu doi lei; la dreapta, Gilgamesh îi arată lui Urshanabi planta tinereţii. În centru, un zeu ţine o spirală neobişnuită sau o armă (Fig. 73).

Fig. 72

Dar soarta, ca în cazul tuturor celor care i-au urmat lui Gilgamesh, a intervenit.

Când Gilgamesh şi Urshanabi se pregăteau de culcare, Gilgamesh a văzut un puţ cu apă rece. S-a dus să se spele. Atunci s-a întâmplat. „Un şarpe planta a mirosit-o şi a venit şi a luat-o."

Şi Gilgamesh s-a aşezat şi-a plâns,
Lacrimile-i curg pe faţă.
El a luat mâna marinarului Urshanabi.
„Pentru cine au muncit mâinile mele?
Pentru cine (l-a întrebat) mi-am rănit mâinile?
Pentru mine nimic nu a rămas,
Ci pentru şarpe am muncit..."

Un alt sigiliu cilindric ilustrează tragicul sfârşit al epopeii: poarta înaripată în fundal, barca condusă de Urshanabi şi pe Gilgamesh luptându-se cu şarpele. Negăsind Nemurirea, acum era urmărit de îngerul morţii (Fig. 74).

Fig. 73

Aşa că generaţii după aceea, scribii au copiat şi tradus, poeţii au recitat şi toţi oamenii au spus povestea primei căutări inutile a nemuririi, epopeea lui Gilgamesh.

Iată cum a început:
Acum voi spune spre ştiinţă ţării,
Despre cel ce a văzut Tunelul.
Despre cel ce ştie mările,
Povestea lui întreagă am s-o spun.
El a fost şi în... (?)
Ascunse cunoaşterii, toate lucrurile...
Lucruri ascunse a văzut,
Ce-i omului ascuns, el a aflat.
Şi chiar a adus veşti
Din vremea de dinainte de Potop.
Călătorie mare a făcut,
De mare osteneală şi necazuri mari.
Când s-a întors, pe un stâlp mare
A trecut toate faptele sale.

Şi, conform Listei sumeriene a regilor, iată cum s-a încheiat:

Divinul Gilgamesh, al cărui tată a fost om, mare preot la templu, a domnit 126 de ani. Ur-lugal, fiul său, a domnit după el.

8. Călători în nori

Călătoria lui Gilgamesh în căutarea Nemuririi a fost fără îndoială sursa de inspiraţie a multor poveşti din mileniile următoare despre semizei sau eroi care au pornit şi ei în căutarea paradisului pe Pământ sau a Lăcaşului zeilor. Fără dubiu, legenda lui Gilgamesh a servit ca ghid pentru căutătorii care au urmat, aceştia încercând să găsească semnele prin care se putea ajunge în Tărâmul Vieţii.

Similitudinile între aceste semne geografice, tunelurile făcute de mâna omului (ori mai degrabă a zeilor), coridoarele, uşile încuiate, camerele de radiaţie, fiinţele asemănătoare păsărilor, „Vulturii", precum şi alte detalii minore sau majore sunt prea numeroase şi identice pentru a fi simple coincidenţe. În acelaşi timp, epopeea explică şi confuzia care a durat milenii referitor la localizarea exactă a ţintei. Fiindcă, aşa cum a arătat analiza noastră detaliată, Gilgamesh a făcut nu una, ci două călătorii - un fapt ignorat în general de specialiştii de azi, ca şi de cei de ieri.

Drama lui Gilgamesh a atins punctul culminant în ţara *Tilmun*, un Lăcaş al zeilor în care se aflau *Shem*-uri. Acolo a întâlnit un strămoș care reușise să scape de moarte și a găsit planta tinereţii veşnice. Acolo au avut loc în mileniile următoare întâlniri cu zeii, precum şi alte evenimente care au afectat istoria omenirii. Acolo se afla, credem noi, *Duat* - Scara spre Cer.

Dar nu aceasta a fost prima destinaţie a lui Gilgamesh şi trebuie să-i urmărim paşii în exact aceeaşi ordine în care s-a îmbarcat el în călătoriile sale: prima sa destinaţie pe drumul spre Nemurire nu a fost Tilmun, ci „Locul aterizărilor" din Muntele Cedrilor, în marea Pădure a Cedrilor.

Savanţii (de exemplu S.N. Kramer, *The Sumerians)* au numit „criptică şi încă enigmatică" afirmaţia sumerienilor că Shamash se putea „ridica" şi în Ţara Cedrilor, nu numai în Tilmun. Răspunsul este că, pe lângă spaţioportul de la Tilmun, de unde se puteau atinge cerurile îndepărtate, mai exista un „Loc al aterizării" de unde zeii puteau zbura în atmosfera Pământului. Această concluzie este sprijinită de faptul că zeii aveau două tipuri de nave: GIR-urile, care erau operate de la Tilmun, şi ceea ce sumerienii numeau MU, o

„Cameră cerească”. Datorită tehnologiei nefilimilor, partea superioară a GIR-ului, modulul de comandă - ceea ce egiptenii numeau *Ben-ben* putea fi detaşat şi putea zbura prin atmosfera Pământului ca MU.

Oamenii din antichitate au văzut GIR-urile în silozurile lor (Fig. 27) sau chiar în zbor (Fig. 75). Dar mult mai frecvente sunt reprezentările „Camerelor cereşti” - vehicule pe care astăzi le clasificăm ca OZN-uri. Ceea ce a văzut patriarhul Iacob în viziunea sa poate fi foarte bine una din aceste „Camere cereşti”.

Fig. 75

Fig. 76

Roata zburătoare descrisă de profetul Ezechiel este foarte aproape de reprezentările asiriene ale Zeilor zburători care umblă prin cer, cu o Cameră cerească cilindrică (Fig. 76a). Reprezentări găsite într-o aşezare de la malul Iordanului în apropiere de Ierihon sugerează faptul că, pentru aterizare, aceste obiecte cilindrice scoteau trei picioare (Fig. 76b). S-ar putea ca ele să fie „Vârtejul” în care a fost ridicat la cer profetul Ilie în exact acelaşi loc.

Zeii zburători ai antichităţii au fost reprezentaţi asemenea „Vulturilor” sumerieni, Fiinţe înaripate ale căror reprezentări pot sta la originea acceptării de către iudeo-creştini a heruvimilor înaripaţi şi a îngerilor (literal: mesager) Domnului (Fig. 77).

Tilmun, deci, era locaţia spaţioportului. Muntele Cedrilor era

„Locul aterizării”, „Răspântia lui Ishtar” - Aeroportul zeilor. Şi către acesta din urmă pornise mai întâi Gilgamesh.

Fig. 77

Dacă identificarea Timunului constituie o provocare, nu există nici o problemă în localizarea Pădurii Cedrilor. Cu excepţia unor mici pâlcuri în insula Cipru, nu există decât o singură zonă în întregul Orient Apropiat în care să crească aşa ceva: munţii Libanului. Aceşti copaci maiestuoşi, ce pot atinge şi 150 de picioare, sunt deseori pomeniţi în Biblie, iar unicitatea lor le era cunoscută oamenilor încă din cele mai vechi timpuri. Aşa cum atestă Biblia şi alte texte din Orientul Apropiat, cedrii de Liban erau utilizaţi pentru construcţia şi decorarea templelor („casele zeilor”) - practică descrisă detaliat în *I Regi,* în capitolele dedicate construirii Templului de la Ierusalim de către Solomon (după ce Yahweh se plânsese: „De ce nu-mi faci o Casă din lemn de cedru?”).

Dumnezeul biblic era foarte familiarizat cu cedrii şi îi utiliza frecvent ca termen de comparaţie pentru conducători: „Asiria a fost un cedru în Liban, cu crengile mari şi umbră mare şi mare la

înălţime... apele îl udau, izvoarele subterane îi dădeau înălţime" - până când supărarea lui Yahweh i-a scuturat crengile. Se pare că oamenii nu au fost niciodată capabili să cultive aceşti copaci, iar Biblia consemnează o încercare eşuată. Atribuind încercarea împăratului Babilonului (adevărat sau doar alegoric), afirmă că „a venit în Liban şi a luat cea mai înaltă ramură" alegând din ea o sămânţă. Această sămânţă a pus-o „într-un pământ roditor, lângă ape". Dar ceea ce a crescut nu a fost un cedru, ci o piticanie de copac.

Pe de altă parte. Domnul din Biblie cunoştea secretul cultivării cedrilor:

Şi astfel a zis Domnului Yahweh:

„Din vârful pomului, de pe cea mai înaltă ramură o sămânţă voi lua şi o voi planta pe un munte mare...

Şi va scoate ramuri, va face fructe şi va deveni un cedru."

Fig. 78

Se pare că cedrul creştea în „Grădina zeilor”. Acolo, nici un alt pom nu se putea măsura cu el: „era pizmuit de toți copacii care erau în Eden”. Termenul ebraic *Gan* (livadă, grădină), tră- gându-se din rădăcina *gnn* (protecţie, pază), implică sensul de zonă interzisă, păzită - acelaşi sens care transpare şi din epopeea lui Gilgamesh: o pădure care se întinde pe „multe leghe”, păzită de un Războinic de foc (Spaima muritorilor”) accesibilă numai printr-o poartă care paraliza pe intrusul care o atingea. Înăuntru se afla „lăcaşul secret al anunnakilor”. Un tunel conducea la „peştera de unde veneau poruncile” - „locul subteran al lui Shamash”.

Gilgamesh aproape că ajusese la aeroportul zeilor, fiindcă a avut permisiunea şi ajutorul lui Shamash. Dar supărarea lui Ishtar (când i-a refuzat avansurile) a răsturnat complet cursul evenimentelor. Nu aceeaşi a fost însă soarta unui alt rege, conform Vechiului Testament. Regele din Tyr - un oraş-cetate pe coasta Libanului, nu foarte departe de Muntele Cedrilor - a primit permisiunea Domnului să viziteze Muntele sacru (capitolul 28 din Cartea lui Ezechiel):

Stăteai în Eden, grădina lui Dumnezeu,
şi erai acoperit cu tot felul de pietre scumpe...
Erai un heruvim ocrotitor, te pusesem pe Muntele cel sfânt
şi umblai prin mijlocul Pietrelor scânteietoare.

Gilgamesh a vrut să intre în Locul aterizărilor neinvitat. Regele Tyrului nu numai că fusese invitat, ci i se oferise şi o călătorie în „pietrele scânteietoare”, zburând ca un heruvim. Ca rezultat: „Eu sunt Dumnezeu şi pe Tronul Domnului stau în mijlocul mărilor.” Pentru semeţia lui, profetul îl va informa că va pieri de mâna „străinilor”.

Atât evreii din vremurile biblice, cât şi vecinii lor erau familiarizaţi cu localizarea şi natura „Locului de aterizare” din Muntele Cedrilor pe care Gilgamesh a încercat să-l penetreze în mileniul anterior. Era, aşa cum vom arăta, nu un loc „mitologic”, ci unul real: există nu numai texte din vremurile antice, ci si reprezentări pictografice ale locului şi ale funcţiunilor sale.

În povestea regelui care a încercat să cultive cedri, Vechiul Testament spune că acesta a dus „ramura într-o ţară de negustori” şi

a plantat sămânţa „într-un oraş de negustori”. O astfel de ţară şi un astfel de oraş nu trebuie căutate prea departe: pe coasta Libanului, de unde începe Anatolia în Nord, până în Palestina, în sud, există câteva oraşe canaanite ale căror măreţie şi bogăţie proveneau din comerţul internaţional. Din relatările biblice, cele mai cunoscute erau Tyrul şi Sidon, centre marinăreşti şi de comerţ vreme de milenii, faima lor atingându-şi apogeul în vremea fenicienilor.

În ruine, acoperit cu pământ de la distrugerea lui de către invadatorii asirieni, se află un alt oraş, probabil cel mai nordic centru canaanit, la graniţa cu imperiul hitit. Ruinele au fost descoperite accidental în 1928 de către un fermier care dorea să are un câmp nou-defrişat în apropiere de muntele Ras Shamra. Excavaţiile care au urmat au dus la descoperirea oraşului *Ugarit.* Descoperirile includ un palat mare, un templu închinat zeului Ba’al (Domnul) şi alte artefacte. Dar adevărata comoară o constituie zecile de tăbliţe de lut în scris cuneiform (Fig. 79), scrise într-o limbă „vest-semitică” înrudită cu ebraica. Tăbliţele, al căror conţinut a fost prezentat pentru prima dată de către Charles Virollaud de-a lungul anilor în revista *Syria,* scot din obscuritate canaaniţii, modul lor de viaţă, obiceiurile, religia.

În capul panteonului canaanit se afla un zeu numit *El* - care în ebraica biblică era termenul generic pentru „zeu”, trăgându-se din cuvântul acadian *Ilu*, care însemna la origine „nobil”. Dar în poveştile canaanite, El era numele unui zeu, care era autoritatea supremă în problemele zeilor şi oamenilor. El era tatăl zeilor, precum şi *Ab Adam* („tatăl oamenilor”); epitetele sale erau, „Blândul”, „Milosul”. Era „creatorul lucrurilor create” şi „singurul care putea acorda coroana regilor”. O stelă descoperită în Palestina (Fig. 80) îl reprezintă pe El stând pe tronul său şi fiindu-i servită o băutură de către o zeitate mai tânără, probabil unul din mulţii săi fii. El poartă o căciulă conică cu coarne, semnul caracteristic al zeilor în tot Orientul Apropiat. Scena este dominată de omniprezentul Disc înaripat, emblema Planetei zeilor.

În „vremurile de demult”, El era principala zeitate a Cerurilor şi Pământului. Dar în momentul în care se petrec evenimentele povestite în textul canaanit el se retrăsese din „activitate” şi locuia

„în munţi", „la cumpăna apelor". Acolo stătea în pavilionul său, primind emisari, ţinând consiliile zeilor şi încercând să rezolve disputele dintre zeii mai tineri. Mulţi dintre ei erau fiii lui, fiindcă din unele texte reiese că El a avut şaptezeci de copii. Dintre aceştia, treizeci erau cu soţia sa oficială Asherah (Fig. 8l). Ceilalţi proveneau de la diverse concubine sau chiar de la pământence. Un text relatează cum două femei l-au văzut pe zeu gol, în timp ce făcea baie. Fascinate de mărimea penisului său, ele i-au făcut fiecare câte un copil. (Acest atribut al lui El apare şi pe o monedă feniciană, ca zeu înaripat - Fig. 82.)

Fig. 79 – 80 - 81

Fig. 82

Principalii copii ai lui El erau trei fii şi o fiică: zeii *Yam* („ocean, mare"), *Ba'al* („domn, stăpân") şi *Mot* („apucătorul, anihilatorul") şi zeiţa *Anat* („cea care răspunde"). În nume şi relaţii ei sunt în mod clar paralela zeilor greci Poseidon (zeul mărilor), Zeus (zeul suprem) şi Hades (zeul lumii întunericului). Ba'al, asemenea lui Zeus, este totdeauna reprezentat înarmat cu un trăsnet-rachetă (Fig. 82) şi are taurul ca simbol al cultului.

Fig. 83 Fig. 84

Când Zeus s-a luptat cu Typhori, doar sora sa Atena, zeiţa

războiului şi a iubirii, i-a stat alături. În poveştile egiptene, doar Isis a stat alături de soţul/fratele său Osiris. La fel şi când Ba'al s-a luptat cu cei doi fraţi: sora/iubita sa Anat a venit în ajutorul său. La fel ca Atena, ea era pe de o parte „Fecioara", deseori etalându-şi nuditatea (Fig. 82), pe de altă parte era zeiţă a războiului, cu un leu ca simbol al curajului său (Fig. 83). (Vechiul Testament o numeşte *Ashtoreth.)*

Legăturile cu legendele şi credinţele egiptene nu sunt mai puţin evidente decât acelea cu cele greceşti. Osiris a fost înviat de Isis după ce i-a găsit rămăşiţele în oraşul canaanit Byblos. La fel, Ba'al a fost adus la viaţă de către Anat după ce a fost măcelărit de Mot. Seth, adversarul lui Osiris, era numit uneori în scrierile egiptene „Seth din *Saphon*". Ba'al, aşa cum vom vedea, a primit titlul de „Domn al Zaphonului". Monumentele egiptene din timpul Noului regat - paralele cu perioada canaanită - reprezintă deseori zeii canaaniţi ca zei egipteni, numindu-i Min, Reshef, Kadesh, Anthat (Fig. 84). Avem deci aceleaşi poveşti aplicându-se aceloraşi zei, însă cu nume diferite, în tot Orientul Apropiat.

Savanţii au arătat că aceste poveşti sunt ecouri, dacă nu chiar versiuni ale poveştilor originale sumeriene: căutarea nu numai a Nemuririi de către Omenire, ci şi iubirea, moartea şi învierea zeilor. Tot timpul, poveştile sunt completate cu episoade, detalii, epitete şi învăţături care, de asemenea, completează şi Vechiul Testament - atestând tradiţii comune şi versiuni originale comune.

Un astfel de text este povestea lui *Danel* (Dan-El - „Judecătorul lui El" - *Daniel* în ebraică), o căpetenie care nu reuşea să aibă un moştenitor. A apelat la zei cerându-le unuk, astfel ca atunci când va muri fiul său să-i construiască o stella în amintirea sa la *Kadesh*. De aici putem trage concluzia că aria evenimentelor era locul unde sudul Canaanului *(Negev)* pătrunde în peninsula Sinai, fiindcă acolo se află Kadesh („oraşul sacru").

Kadesh era inclus în teritoriul biblicului patriarh Avram, iar povestea lui Danel este similară cu cea despre naşterea lui Isaac şi a bătrânilor Avram şi Sara. Aproape la fel ca în Cartea Genezei, din povestea lui Danel aflăm că el a văzut oportunitatea de a obţine un moştenitor când doi zei şi-au făcut apariţia în zona sa. „Imediat, ofrande a adus, de mâncare şi de băut le-a dat nobililor." Oaspeţii

divini - care s-au dovedit a fi El „Cel care dă sănătate” şi Ba’al - au rămas cu Danel o săptămână întreagă în care au fost copleşiţi cu rugăciuni. În cele din urmă, Ba’al „s-a dus la El cu rugăciunea lui (Danel)”. Cedând, El „de mână îşi ia servitorul” şi îi oferă *„Spirit”*redându-i lui Danel virilitatea:

Cu suflare de viaţă Danel este ridicat...
Cu suflare de viaţă Danel este învigorat.

Neîncrezătorului Danel, El i-a promis un fiu. Urcă-te în pat, îi spune, sărută-ţi soţia, îmbrăţişeaz-o... „şi ea va face un fiu lui Danel”. Şi, la fel ca în povestea biblică, bătrâna naşte un fiu moştenitor şi succesiunea este asigurată. L-au numit *Aqhat*, iar zeii l-au numit *Na’aman* („Cel plăcut”).

Când băiatul a crescut mare, făurarul zeilor i-a oferit în dar un arc unic. Acest lucru a stârnit invidia lui Anat care voia ea arcul fermecat. Pentru a-l avea, i-a promis lui Aqhat orice dorea - aur, argint, chiar Nemurirea:

Cere Viaţă, o, tinere Aqhat,
Cere Viaţă; şi eu ţi-o voi da.
Nemurirea cere-o,
Şi eu ţi-o voi da.
Cu Ba ‘al voi face numărătoarea anilor
Cu fiii lui El vei face numărătoarea lunilor.

Mai mult - a promis ea - nu numai că va trăi la fel de mult ca zeii, dar va fi invitat alături de ei la Ceremonia Vieţii:

Şi Ba ‘al, când dă Viaţă,
Praznic mare ţine.
Petrecere mare pentru Cel căruia i s-a dat Viaţă.
Îi dă de băut,
cântece fi dansuri îl veselesc.

Dar Aqhat nu crede că omul poate scăpa de moarte şi nu vrea să se despartă de arcul său:

Nu minţi, o, Fecioară,
Pentru un erou, minciunile sunt o ruşine.

Cum poate un muritor Viaţă de Apoi să aibă?
Cum poate un muritor Veşnicia s-o primească?
De moartea oamenilor şi eu voi muri.
Da, voi muri cu siguranţă.

De asemenea, el a arătat că arcul a fost făcut pentru bărbaţi, nu pentru femei. Insultată, Anat a traversat pământul până la El pentru a-i cere permisiunea de a-l omorî pe Aqhat. Răspunsul enigmatic al lui El permitea însă pedepsirea numai până la un punct.

Anat recurge la viclenie. „O mie de câmpuri, zece mii de pogoane" ea a călătorit înapoi la Aqhat. Pretinzând că vine cu dragoste şi pace, ea râde şi se gudură. Adresându-se lui cu „tinere Aqhat" ea spune: „Tu îmi eşti frate şi eu îţi sunt soră." Îl convinge să vină cu ea în oraşul „tatălui zeilor, Zeului Lunii". Acolo ea îi cere lui *Taphan* să-l „taie pe Aqhat" şi să-i ia arcul, însă apoi să-l învie la loc - să-l omoare pe Aahat temporar numai cât să-i ia arcul. Taphan, urmând instrucţiunile lui Anat, „îl taie pe cap pe Aqhat de două ori, de trei ori lângă ureche" şi sufletul acestuia „fuge ca un abur". Dar înainte ca Aqhat să fie înviat - dacă Anat intenţionase asta - corpul său a fost furat de vulturi. Vestea teribilă îi este adusă lui Danel, care „sub un copac stătea, în faţa porţii", judecând pricina văduvei, pricina orfanului". Cu ajutorul lui Ba'al, se începe căutarea corpului lui Aqhat, în zadar însă. Ca să se răzbune, o soră a lui Aqhat se deghizează şi se duce la Taphan şi, îmbătându-l, încearcă să-l taie. (Un posibil happy end, în care Aqhat să fie înviat totuşi lipseşte.)

Transferul acţiunii din munţii Libanului în „Oraşul zeului Lunii" este de asemenea un element care se găseşte şi în epopeea lui Gilgamesh. În Orientul Apropiat, zeitatea asociată cu Luna era Sin (Nannar în sumeriană). Epitetul său ugaritic era „Tatăl zeilor". Într-adevăr, era tatăl lui Ishtar şi al fraţilor ei. Prima încercare a lui Gilgamesh de a-şi atinge scopul la Locul Aterizării din Muntele Cedrilor a fost zădărnicită de Ishtar, care a vrut să-l omoare cu ajutorul Taurului cerului, după ce i-a refuzat avansurile. În a doua sa călătorie, Gilgamesh a ajuns într-un oraş „al cărui templu era dedicat lui Sin".

Dar în timp ce Gilgamesh a ajuns în regiunea lui Sin după o

călătorie lungă şi periculoasă, Anat - la fel ca Ishtar - putea merge din loc în loc aproape instantaneu, fiindcă nu era nevoită să călătorească pe jos sau pe măgar. Ea zbura din loc în loc. Multe texte mesopotamiene se referă la călătoriile lui Ishtar şi la capacitatea sa de a străbate atmosfera, „cerul traversează, pământul traversează". O reprezentare din templul ei de la Ashur, o capitală asiriană, o înfăţişează cu ochelari de protecţie, o cască strânsă şi căşti (Fig. 58). În ruinele de la Mari, pe malul Eufratului, a fost găsită statuia în mărime naturală a unei zeiţe, echipată cu o „cutie neagră", tuburi, o caschetă cu căşti şi alte atribute ale unui astronaut (Fig. 85).

Fig. 85

Această capacitate „de a zbura ca o pasăre" era atribuită şi zeităţilor canaanite, apărând în toate poveştile descoperite la Ugarit.

O astfel de poveste, în care o zeiţă zboară în ajutor, este un text intitulat de savanţi „Legenda regelui Keret" - *Keret* putând fi interpretat fie ca numele regelui, fie ca cel al oraşului său („Capitala"). Tema principală a poveştii este aceea a epopeii lui Gilgamesh: căutarea Nemuririi. Dar începe precum povestea biblică a lui Iov, având şi alte similitudini cu poveştile biblice.

Iov, conform relatărilor biblice, era un om credincios şi „sfânt", foarte bogat şi puternic, din „Ţara Utz" (Uţ) („Ţara sfatului"), un ţinut în domeniul „Copiilor Răsăritului". Totul a mers bine până într-o zi când „fiii zeilor au venit de s-au înfăţişat înaintea Domnului. Şi a venit şi Satan în mijlocul lor". Convingându-l să-l pună la încercare pe Iov, Satan a primit învoirea de a-l chinui, mai întâi prin pierderea fiilor şi a întregii averi, apoi cu tot felul de boli. În timp ce Iov jelea,

au venit la el trei prieteni pentru a-l consola. Cartea lui Iov este compusă ca o consemnare a discuţiilor cu aceştia despre viaţă şi moarte şi misterele Cerului şi Pământului.

Jelind întorsătura evenimentelor, Iov tânjea după zilele de demult, când era onorat şi respectat: „La porţile *Keretului*, în piaţa publică, locul meu era gata pregătit." În acele zile, îşi aminteşte Iov, credea că „în cuibul meu voi muri, ca Phoenix, şi ca nisipul zilele mele". Dar acum, fără nimic, plin de boli şi suferinţi, se simţea ca şi mort.

Prietenul care a venit din sud i-a reamintit că „omul este născut ca să muncească, numai fiii lui *Reshef* pot zbura în înălţimile cerului": omul este muritor, aşa că ce rost avea agitaţia?

Dar Iov răspunde enigmatic că nu este chiar atât de simplu: „Suflarea lui Dumnezeu este în nările mele." Nu cumva în acest vers enigmatic Iov îşi afirmă originea divină? Că, asemenea lui Gilgamesh, se aşteptase să trăiască cât pasărea Phoenix şi să moară numai când va muri şi Dumnezeu. Dar acum realizase că „veşnic nu voi trăi, ca aburul sunt zilele mele".

Povestea lui Keret vorbeşte de asemenea despre un om prosper care îşi pierde treptat foarte repede soţia şi copiii, din cauza bolilor şi războiului. „Îşi vede odraslele topindu-se ca nişte lumânări... toată averea lui dispărând" şi realizează că acesta este sfârşitul dinastiei sale: „Tronul său se clatină." Jalea şi durerea sa cresc pe zi ce trece. Patul îi este inundat de lacrimi. În fiecare zi se duce la templu şi se roagă zeilor. În cele din urmă, El „coboară la el" ca să afle „ce are Keret de plânge". Atunci textul ne dezvăluie că Keret este parţial divin, fiindcă se născuse din împreunarea lui El cu o femeie pământeancă.

El îşi sfătuieşte „preaiubitul fiu" să se oprească din jelit şi să se recăsătorească, fiindcă va fi binecuvântat cu un nou moştenitor. I se spune să se spele şi să se gătească şi să meargă să ceară mâna fiicei regelui din Udum (probabil biblicul Edom). Keret, însoţit de soldaţi şi care cu daruri, se duce la Udum şi face ce-i ceruse El. Dar regele din Udum aruncă aurul şi argintul. În schimb, ştiind că Keret este parţial zeu, cere ca moştenitorul pe care-l va naşte fiica sa să fie şi el semidivin!

Dar, desigur, această decizie nu o poate lua Keret. El, care îl sfătuise să facă această căsătorie, nu mai era disponibil. De aceea Keret îşi îndreaptă paşii către templul lui Asherah şi-i cere sfatul. Scena următoare are loc în casa lui El, unde chemarea lui Asherah este sprijinită de zeii mai tineri:

Atunci au venit zeii.
Şi puternicul Ba'al a vorbit:
„Haide, Mărite El, te rugăm,
Nu-l binecuvântezi pe iubitul tău fiu?”

Astfel rugat, El consimte şi-l „binecuvântează pe Keret”, promiţându-i că va avea fii şi câteva fiice. Primul născut, anunţă El, trebuia numit *Yassib* („Permanent”) fiindcă într-adevăr va trăi veşnic. Acest lucru va fi posibil fiindcă după naştere nu va fi alăptat de mama sa, ci de zeiţele Asherah şi Anat. (Tema copilului de rege alăptat de o zeiţă, şi astfel obţinând o viaţă mai lungă, a fost amplu reprezentată în arta Orientului Apropiat - Fig. 86.)

Fig. 86

Zeii şi-au ţinut promisiunea, dar Keret, crescând în bogăţie şi putere, şi-a uitat legămintele. Asemenea regelui din Tyr din profeţia lui Ezechiel, inima „i s-a semeţit” şi a început să se laude cu originea sa divină. Supărată, Asherah i-a trimis o boală mortală. Când a devenit clar că Keret este pe moarte, fiii săi au fost uluiţi: cum se putea întâmpla aşa ceva lui Keret, „fiu al lui El”, odraslă a Nobililor, fiinţă sfântă? Neîncrezători, fiii l-au întrebat pe tatăl lor, fiindcă acest lucru avea un impact şi asupra vieţii lor:

În Viaţa ta, tată, ne-am bucurat.
Am lăudat că nu eşti muritor...
Dar vei muri, asemenea oricui?

Tăcerea tatălui lor vorbea de la sine, aşa că fiii s-au îndreptat asupra zeilor:

Cum se mai poate spune,
„Fiul lui El e Keret,
Odraslă a Nobililor,
Om sfânt? „
Un zeu moare?
O odraslă a nobililor nu trăieşte?

Stânjenit, El a cerut celorlalţi zei: „Cine dintre zei poate îndepărta boala, departe s-o alunge?" De şapte ori a pus El întrebarea, însă „nici unul dintre zei nu i-a răspuns". Disperat, El a făcut apel la Făurarul zeilor şi ajutoarele lui, Zeiţele meştere, care cunosc toate farmecele. Răspunzând, „femeia care scoate bolile", zeiţa Shataqat, a decolat. „A zburat peste o sută de oraşe, peste o sută de sate..." Ajungând în casa lui Keret cât ai clipi, ea a reuşit să-l facă bine.

(Povestea nu are totuşi happy end. Cum revendicarea Imortalităţii se dovedise în van, moştenitorul său i-a sugerat să abdice în favoarea lui.,.)

De mare importanţă pentru înţelegerea evenimentelor din vechime sunt câteva epopei care se referă la zeii înşişi. În acestea, capacitatea de a zbura a zeilor este acceptată ca ceva normal, iar adăpostul lor de pe „Creasta lui Zaphon" este reprezentat ca loc de odihnă al astronauţilor. Figurile centrale în aceste poveşti sunt Ba'al şi Anat, un cuplu frate-soră, care în acelaşi timp sunt şi iubiţi. Cel mai frecvent epitet al lui Ba'al este „*Călăreţul norilor*" - epitet utilizat şi în Biblie pentru zeitatea ebraică. Capacităţile de zbor ale lui Anat, care sunt evidente şi în poveştile despre relaţiile între oameni şi zei, sunt subliniate cu putere în cele referitoare la zeii înşişi.

Într-un astfel de text, lui Anat i se spune că Ba'al a plecat la

pescuit „la iazul *Samakh”* (Fig. 87). Zona este numită aproximativ la fel şi astăzi: este lacul *Sumkhi* („Lacul peştilor”) în nordul Israelului, de unde râul Iordan începe să se verse în Marea Galilee, şi este încă renumit pentru peştii care se găsesc în el.

Fig. 87

Anat se decide să i se alăture:
Îşi ridică aripile Fecioara Anat,
Îşi ridică aripile şi pleacă,
În mijlocul iazului Samakh,
unde se scaldă bivolii.

Văzând-o, Ba'al îi face semn să coboare, însă Anat începe să se joace de-a v-aţi-ascunselea. Plictisit, Ba'al o întreabă dacă vrea să „se joace” „în zbor”. Nereuşind s-o găsească, Ba'al a plecat „şi sus s-a dus în ceruri” pe tronul său de pe Creasta lui Zaphon. Jucăuşa Anat a apărut şi ea curând pe Zaphon, „plăcere ca să-i facă”.

Hârjoneala idilică nu putea avea loc însă decât în vremea de pe urmă, după ce Ba'al a devenit Prinţul Pământului şi conducător al emisferei nordice. La început, el a fost angajat în lupte grele cu ceilalţi pretendenţi la tron. Miza acestor bătălii era un loc numit „înălţimile lui Zaphon”, dar literal însemna „Creasta pietroasă din nord”.

Bătăliile au început când capul panteonului a îmbătrânit şi se pregătea să se retragă. Conform tradiţiilor maritale raportate prima dată în scrierile sumeriene, soţia oficială a lui El Asherah („fiica conducătorului”) îi era soră vitregă. Acest lucru făcea ca primul născut al ei să fie moştenitorul legal. Dar aşa cum se întâmplase mai înainte, el era deseori provocat de primul născut - un fiu care era cronologic născut primul, dar de o altă mamă. (Faptul că Ba'al, care avea cel puţin trei neveste, nu se putea căsători cu iubita sa Anat

confirmă faptul că ea era soră adevărată.)

Ba'al este sfătuit să se prezinte şi să lase ca disputa să fie rezolvată în adunarea zeilor. Sora sa îl sfătuieşte să fie mândru:

Acum, du-te pe drumul tău
Spre locul unde s-au adunat zeii,
În mijlocul muntelui Lala.
La picioarele lui El să nu cazi,
La picioarele Adunării să nu cazi,
Ci in picioare să rămăi şi să vorbeşti.

Aflând despre complot, Yam îşi trimite propriii emisari la zeii adunaţi, cerând ca rebelul Ba'al să-i fie predat. „Zeii şedeau la masă, nobilii mâncau, Ba'al venise la El" când au intrat emisarii. Aceştia au prezentat cererea lui Yam. Pentru a arăta că vorbesc serios, „la picioarele lui El nu au căzut" şi-şi ţineau mâinile pe arme: „Ochii lor sunt ascuţiţi ca nişte săbii, carnea, foc ce arde.. Zeii se aruncă la podea pentru a se adăposti. El vrea să-l ocrotească pe Ba'al, însă acesta deja sărise şi-şi luase armele şi se pregătea să-i atace pe emisari, când a fost oprit de mama sa care i-a reamintit că un mesager are totuşi imunitate.

Când emisarii s-au întors la Yam cu mâna goală, a devenit clar că problema nu se poate rezolva decât prin întâlnirea celor doi zei pe câmpul de bătălie. O zeiţă - probabil Anat - se duce la făurarul zeilor şi-l pune pe acesta să-i facă lui Ba'al două arme, „vânătorul" şi „aruncătorul" care „se năpusteşte ca un vultur". În luptă, Ba'al îl copleşeşte pe Yam şi este gata să-l omoare, când vocea lui Asherah ajunge la el: „Cruţă-l pe Yam!" Acestuia i se permite să trăiască, însă este surghiunit pe domeniul său maritim.

În schimbul vieţii lui Yam, Ba'al îi cere lui Asherah să-l sprijine să capete supremaţia asupra Crestei lui Zaphon. Asherah se odihnea undeva la ţărmul mării şi în silă îl însoţeşte pe Ba'al la lăcaşul lui El care se află într-un loc uscat şi fierbinte. Sosind „arsă şi însetată", ea îi prezintă problema lui El şi-i cere să decidă cu înţelepciune, nu cu emoţiile: „Eşti mare şi cu adevărat înţelept", îl flatează ea, „barba înspicată să te povăţuiască..." Cântărind cu atenţie situaţia, El este de acord: fie ca Ba'al să fie stăpânul Crestei lui Zaphon.

Ceea ce avea în minte Ba'al nu era numai un palat. Planurile sale necesitau serviciile lui *Kothar-Hasis* („Cunoscătorul şi ştiutorul"), Făurarul zeilor. Nu numai savanţii moderni, ci chiar şi Philo din Byblos, care a trăit în primul secol (şi care cita istorici fenicieni), au comparat pe Khotar-Hasis cu zeul grec He-faistos, care a construit lăcaşul lui Zeus şi al Herei. Alţii au făcut paralela cu egipteanul Toth, zeul meşterilor şi magicienilor. Într-adevăr, textele ugaritice spun că emisarii trimişi după el au mers în Creta şi Egipt. Probabil că în acele ţări îşi punea în aplicare talentele în perioada respectivă.

Când Kothar-Hasis a ajuns la Ba'al, cei doi au analizat planurile de construcţie. Ba'al dorea o structură în două părţi, una fiind un *E-khal* (o „casă mare") şi cealaltă un *Behmtam*, tradusă de obicei prin „casă", dar care literal înseamnă „platformă ridicată". Cei doi s-au certat şi asupra locului unde să fie plasate ferestrele, care aveau un mod neobişnuit de închidere şi deschidere. „Să-mi asculţi sfatul, o, Ba'al", a insistat Kothar-Hasis. Când a fost gata, Ba'al s-a arătat îngrijorat de siguranţa soţiilor şi copiilor săi. Pentru a-i îndepărta temerile, Kothar-Hasis a dat ordin să se aducă cedri de Liban şi a făcut un foc ce a ars o săptămână întreagă. Aurul şi argintul dinăuntru s-au topit, însă construcţia nu a avut de suferit.

Silozul subteran şi platforma ridicată erau gata!

Fără să piardă timpul, Ba'al a decis să testeze structura:

Ba'al a deschis Pâlnia spre Platforma ridicată,
Fereastra din Marea Casă.
În nori, Ba'al a deschis spărturi.
Sunetele zeieşti au pornit...
Sunetele zeieşti cutremură pământul.
Muntele tremură...
Tremură...
În est şi-n vest, pământul se ridică.

Când Ba'al a pornit spre cer, după el au plecat şi mesagerii divini Gapan şi Ugar: „înaripaţii, cei doi în nori s-au îngrămădit" în spatele lui Ba'al. „Ca păsările cei doi zboară" deasupra vârfurilor acoperite cu zăpadă ale lui Zaphon. Dar cu noile facilităţi de pe creastă, Creasta lui Zaphon a devenit acum „Ascunzişul lui Zaphon", iar

muntele Liban („Cel alb”, după vârfurile sale acoperite cu zăpadă) a căpătat epitetul *Sirion* -muntele „apărat”.

Devenind stăpânul Ascunzişului lui Zaphon, Ba'al a primit şi titlul de *Ba'al Zaphon.* Titlul înseamnă pur şi simplu „Stăpânul Zaphonului”, al emisferei nordice. Dar conotaţia originală a termenului „Zaphon” nu era geografică. Însemna atât „ascunzătoare”, cât şi „punct de observaţie”. Indubitabil, aceste conotaţii au jucat un rol în numirea lui Ba'al „Stăpân al Zaphonului”.

Acum, având aceste puteri şi prerogative, ambiţiile lui Ba'al au crescut. El i-a chemat pe zei la un banchet şi le-a cerut supunerea şi vasalitatea. Cei care nu au fost de acord au păţit-o: „Ba'al i-a tăiat pe fiii lui Asherah: pe Rabbim l-a lovit în spate, pe Dokyamm l-a înjunghiat.” În timp ce unii erau măcelăriţi, alţii au scăpat. Îmbătat de putere, Ba'al şi-a bătut joc de ei:

Duşmanii lui Ba'al au fugit în pădure,
Duşmanii săi s-au ascuns în munte.
Puternicul Ba'al strigă:
„O, duşmani ai lui Ba'al, de ce tremuraţi?
De ce fugiţi, de ce vă ascundeţi?
Ochiul lui Ba'al e peste tot,
Mâna lui întinsă spulberă cedri.
Dreapta lui e tare.”

În bătălia pentru supremaţie, Ba'al - cu ajutorul lui Anat - s-a luptat şi a anihilat pe „Lothan, şarpele”, Shalyat „dragonul cu şapte capete”, Atak „ Tăuraşul, precum şi pe zeiţa Hasnat, „Curva”. Ştim din Vechiul Testament că Yahweh, Domnul din Biblie, a fost unul din adversarii aprigi ai lui Ba'al. Şi când influenţa lui a crescut printre israeliţi, prin căsătoria regelui lor cu o prinţesă canaanită, profetul Ilie a aranjat o luptă între Ba'al şi Yahweh pe muntele Carmel. Când a învins Yahweh, trei sute de preoţi ai lui Ba'al au fost executaţi cu promptitudine. În această adversitate, Vechiul Testament pretinde că Yahweh a preluat stăpânirea crestei Zaphon. În mod semnificativ, se utilizează aproape acelaşi limbaj, aşa cum apare din Psalmul 29 şi din altele:

Fiii lui Dumnezeu, daţi Domnului,
Daţi Domnului slavă şi cinste.
Daţi Domnului slava cuvenită Shem-ului său.
Închinaţi-vă înaintea Domnului îmbrăcaţi cu
podoabe sfinte.
„Glasul Domnului răsună pe ape
Dumnezeul slavei face să bubuie tunetul:
Domnul este pe ape mari.
Glasul Domnului e puternic, Glasul Domnului este
măreţ.
Glasul Domnului sfarmă cedrii, Domnul sfarmă
cedrii Libanului.
Îi face să sară ca nişte viţei şi Libanul şi Sirionul sar
ca nişte pui de bivoli
Glasul Domnului face să ţâşnească flăcări de foc,
Glasul Domnului face să se cutremure pustia...
Domnul împărăţeşte în veci pe scaunul lui de domnie.

Ca şi Ba'al în textele canaanite, şi zeul ebraic era numit „Călăreţ al norilor". Profetul Isaia l-a văzut zburând spre Egipt: „Domnul călăreşte pe un nor repede şi vine în Egipt. Idolii Egiptului tremură înaintea lui." Isaia pretinde că a văzut personal pe Yahweh şi pe ajutoarele sale înaripate:

În anul morţii împăratului Ozia; am văzut pe Domnul şezând pe un scaun de domnie foarte înalt şi poalele mantiei Lui umpleau Templul. Serafimii stăteau deasupra Lui, şi fiecare avea şase aripi... Şi se zguduiau uşorii uşii de glasul care răsuna şi casa s-a umplut de fum.

Fig. 88

Evreilor le era interzis să venereze şi deci să-şi facă statui sau imagini gravate. Dar canaaniţii, care trebuie să-l fi cunoscut pe Yahweh, aşa cum şi evreii îl cunoşteau pe Ba'al, ne-au lăsat o reprezentare a lui. O monedă din secolul patru î.Ch. ce poartă inscripţia *Yahu* (Yahweh) reprezintă o zeitate cu barbă aşezată pe un tron de forma unei roţi înaripate (Fig. 88).

Se presupunea în întregul Orient Apropiat că domnia asupra Zaphonului stabilea şi supremaţia printre zeii care zburau. Asta, fără nici un dubiu, dorise şi Ba'al. Dar la şapte ani după realizarea Ascunzişului lui Zaphon, Ba'al s-a văzut confruntat cu Mot, stăpânul emisferei sudice şi al Lumii subterane. Aşa cum va reieşi, nu era vorba numai despre domnia asupra Zaphonului, ci asupra întregului Pământ.

Mot a auzit că Ba'al este implicat în activităţi suspecte. În mare secret, acesta „punea o buză pe Pământ şi o buză pe Cer" şi încerca să-şi „impună poruncile planetelor". La început, Mot a cerut dreptul de a inspecta ce se petrece pe Creasta lui Zaphon. Dar Ba'al a trimis mesageri de pace. Cine are nevoie de război? a întrebat el. Să punem „pace în mijlocul Pământului". Cum Mot devenea din ce în ce mai insistent, Ba'al s-a decis să se ducă în persoană la lăcaşul acestuia. Aşa că s-a dus „în peştera lui Mot", în „adâncimile Pământului", punându-şi masca obedienţei.

Însă în mintea sa pregătea ceva mai sinistru - înlăturarea lui Mot. Pentru asta avea nevoie de ajutorul veşnic credincioasei Anat. Aşa că, în timp ce Ba'al se afla în drum spre Mot, emisarii săi au ajuns la Anat, având porunca de a-i transmite un mesaj enigmatic:

O vorbă de taină am a-ţi spune,
O vorbă în secret să-ţi şoptesc:
Un dispozitiv ce lansează cuvintele,
O Piatră ce şopteşte.
Oamenii cuvântul ei nu-l vor şti,
Mulţimea pământenilor nu-l va pricepe.

„Piatră", în limbile antice, trebuie să avem clar în minte, acoperea toate substanţele obţinute din mine şi deci includea toate mineralele şi metalele. Aşa încât Anat a înţeles imediat despre ce e vorba: el pusese la Creasta lui Zaphon un dispozitiv care putea

trimite sau intercepta mesajele secrete!

În mesajul secret se descrie mai departe „Piatra splendorilor”:

Cerul cu Pământul vorbeşte,
Şi mările vorbesc cu planetele.
Este o Piatră a splendorilor,
Cerului e încă necunoscută.
Tu şi cu mine s-o ridicăm
În peştera mea din nobilul Zaphon.

Acesta era secretul: Ba'al pregătise fără ştirea „Cerului” - a guvernului de pe planeta natală - un centru de comunicaţii clandestin, de unde putea vorbi cu toate părţile Pământului, precum şi cu navele de deasupra acestuia. Era primul pas spre o „totală stăpânire a Pământului”. Din această cauză intrase în conflict cu Mot, fiindcă în teritoriul acestuia se afla „Ochiul Pământului” oficial.

Primind şi înţelegând mesajul, Anat a fost imediat de acord să-l ajute pe Ba'al. Emisarilor îngrijoraţi le-a promis că va ajunge în timp util: „Voi sunteţi ca melcul, eu sunt ca o rândunică”, i-a asigurat:

La casa de departe a zeului voi ajunge,
La Ascunzişul depărtat al fiilor zeilor
Două gropi sunt sub Ochiul Pământului,
Şi trei tunele mari.

Ajungând în capitala lui Mot, nu a reuşit să-l găsească pe Ba'al. Cerând să afle unde este, ea l-a ameninţat pe Mot. În cele din urmă a aflat că cei doi zei se angajaseră într-o luptă corp la corp şi „Ba'al căzuse”. Înfuriată, „cu o sabie l-a tăiat pe Mot”. Apoi cu ajutorul lui Shepesh, amanta lui Rephaim („vindecătorii”), corpul lipsit de viaţă al lui Ba'al a fost luat şi dus înapoi pe vârfurile muntelui Zaphon şi pus într-o peşteră.

Apoi l-au chemat pe făurarul zeilor, numit şi *El Kessem* - „zeul magiei”. Ba'al a fost înviat. Însă nu este sigur dacă a fost înviat fizic pe Pământ sau în Viaţa de Apoi în cer.

Nu se poate spune cu siguranţă când s-au petrecut aceste evenimente. Ştim însă că omenirea era conştientă de existenţa şi atributele unice ale „Locului aterizării” aproape de la începutul istoriei scrise.

Avem, pentru început, călătoria lui Gilgamesh către Muntele Cedrilor, pe care epopeea îl numeşte „Lăcaşul zeilor, Răspântia lui Ishtar". Acolo, „intrând în pădure", el a ajuns la un tunel care ducea „la o peşteră de unde se dau poruncile". Avansând şi mai departe, „locul secret al anunnakilor l-a deschis". Era ca şi cum Gilgamesh intrase în chiar instalaţiile construite în secret de Ba'al! Versurile misterioase ale epopeii capătă acum o altă semnificaţie:

Lucruri secrete a văzut,
Ce-i Omului ascuns el ştie...

Asta se petrecea în al treilea mileniu î.Ch. - cca. 2900.

Următoarea verigă a lanţului este povestea bătrânului fără urmaşi Danel, care a locuit undeva în apropiere de Kadesh. Nu există un cadru temporal în care să plasăm această poveste, însă similarităţile cu povestea biblică a lui Avram - inclusiv apariţia subită a unor „oameni" care se dovedesc a fi chiar Domnul şi emisarii săi, precum şi locul, nu departe de Kadesh - sugerează că avem două versiuni ale aceleiaşi amintiri ancestrale. Dacă aşa stau lucrurile, intervalul temporal este începutul celui de-al doilea mileniu î.Ch.

Zaphon era încă Ascunzişul Zeilor în primul mileniu î.Ch. Profetul Isaia (secolul opt î.Ch.) îl blesteamă pe invadatorul asirian al Iudeii, Sennacherib, fiindcă l-a insultat pe Domnul urcând cu carele sale „pe înălţimea muntelui, până la creasta lui Zaphon". Subliniind vechimea locului, profetul îi transmite lui Sennacherib mustrarea Domnului:

Dar n-ai auzit că am pregătit aceste lucruri de demult
şi că le-am hotărât din vremurile străvechi?...

Acelaşi profet îl blesteamă pe împăratul Babilonului fiindcă îndrăznise să se zeifice urcând Creasta lui Zaphon:

Cum ai căzut din cer
Luceafăr strălucitor, fiu al Zorilor!
Cum ai fost doborât la pământ, tu biruitorul neamurilor!
Tu ziceai in inima ta: „Mă voi sui în cer,
îmi voi ridica scaunul de domnie mai sus de stelele
lui Dumnezeu,
voi şedea pe Muntele Adunării dumnezeilor,

pe Creasta Zaphon.
Mă voi sui pe platforma ridicată,
voi fi ca Cel Prea înalt."
Dar ai fost aruncat în locuinţa morţilor,
în adâncimea mormântului!

Avem nu numai confirmarea existenţei locului şi a vechimii sale, ci şi o descriere a sa: includea o „platformă ridicată", de pe care se putea ajunge la cer şi deveni „Nobil" - zeu.

Urcarea la cer, ştim din alte scrieri biblice, se făcea cu ajutorul „pietrelor", dispozitive mecanice, ce puteau circula. În secolul şase î.Ch., profetul Ezechiel l-a blestemat pe regele Tyrului, care s-a îngâmfat după ce i s-a permis să urce pe Creasta lui Zaphon, şi a fost luat în „Pietrele scânteietoare" - o experienţă după care a spus că „sunt un zeu".

O monedă veche descoperită la Byblos (biblicul Gebal), unul din oraşele canaanite/feniciene de pe coasta Mediteranei, ilustrează probabil structura ridicată pe Zaphon de Kothar-Hasis (Fig. 89). Reprezintă o „casă mare", lângă care se află o structură ridicată, înconjurată de un zid masiv. Acolo, pe un podium ce suportă o greutate mare, se află un obiect conic - un obiect familiar din atâtea alte reprezentări din Orientul Apropiat: Camera celestă a zeilor - „Pietrele mişcătoare".

Aceasta este dovada ce ajunge la noi din antichitate. Mileniu după mileniu, oamenii din Orientul Apropiat au ştiut că în Muntele Cedrilor se află o platformă pentru „Pietrele mişcătoare" alături de care se afla o „casă mare" în care se afla „piatra şoptitoare".

Şi, dacă interpretarea noastră este corecta, să fi dispărut oare acest loc cunoscut definitiv?

Fig. 89

9. Locul aterizării

Ruinele celui mai mare templu roman nu se află la Roma, ci în munţii Libanului. Ele cuprind un mare templu al lui Jupiter - cel mai mare construit în antichitate pentru a onora un zeu. Mulţi conducători romani au contribuit din plin vreme de aproape patru secole la zidirea acestui templu. Împăraţi şi generali veneau aici pentru a-şi afla oracolele. Legionarii romani se băteau să fie trimişi în apropierea sa. Devotaţii şi curioşii veneau să-l vadă cu ochii lor, era una din minunile lumii.

Călători europeni curajoşi care şi-au riscat vieţile şi sănătatea au raportat existenţa ruinelor începând din ianuarie 1508 cu Martin Baumgarten. În 175l, călătorul Robert Wood însoţit de artistul James Dawkins au readus o parte din gloria şi măreţia locului descriindu-l în cuvinte şi schiţe. „Dacă se compară aceste ruine... cu cele ale oraşelor pe care le-am vizitat în Italia, Grecia, Egipt şi alte părţi ale Asiei, nu putem să nu remarcăm faptul că ele reprezintă *cel mai îndrăzneţ plan arhitectural* dus vreodată la îndeplinire" - în multe privinţe mai curajos chiar decât piramidele egiptene. Wood şi colegul său au redat panorama împletirii templelor cu vârfurile muntelui şi cerului (Fig.90).

Locul se află în munţii Libanului, acolo unde aceştia se despart pentru a forma o câmpie fertilă între ramura „Liban" la vest şi „Anti-Liban" la est, de unde izvorăsc două râuri cunoscute din antichitate, Litani şi Orontes. Ruinele sunt rămăşiţele unor temple romane impozante ce au fost construite pe o platformă ridicată artificial la cca.4000 de picioare deasupra nivelului mării. Incinta sacră era înconjurată de un zid, care servea atât ca zid de retenţie pentru intemperiile ce se strângeau pe acoperiş, cât şi ca adăpost al zonei.

Zona închisă, cu unele laturi de aproape 2500 de picioare lungime, măsoară cca. cinci milioane picioare pătrate.

Amplasată astfel încât să domine munţii şi căile de acces din nord şi sud, are în colţul nord-vestic o tăietură deliberată - aşa cum se vede în fotografia luată din aer (Fig. 91a).

Tăietura măreşte raza vizuală către vest. În acest colţ special a fost construit cel mai mare templu închinat lui Jupiter, cu cele mai

înalte coloane (65 de picioare) şi cele mai largi (7,5 picioare). Aceste coloane sprijină o suprastructură decorativă („arhitrav") de 16 picioare în înălţime, în vârful căreia se afla acoperişul înclinat, ce sporea şi mai mult măreţia templului.

Fig. 90

Templul propriu-zis se află în partea cea mai vestică (şi cea mai veche) a unui altar cu patru construcţii al lui Jupiter, pe care romanii l-ar fi construit imediat după ce ar fi ocupat locul, în 63 Î.Ch.

Pe o axă est-vest uşor înclinată (Fig.91b) se află mai întâi o „Poartă" monumentală (A). Cuprindea o scară mare şi un portic sprijinit de douăsprezece coloane, în care se aflau douăsprezece nişe în care se găseau statuile celor doisprezece zei olimpieni. Pelerinii intrau apoi într-o curte interioară (B) de formă hexagonală, unică în arhitectura romană. Urmează apoi curtea altarului (C), care era dominată de un altar de proporţii impresionante, ce se ridica cu cca.60 de picioare de pe o structură 70x70 de picioare. În capătul vestic al curţii se afla templul propriu-zis (D).

Fig. 9l.a.

Având dimensiunea 300x175 de picioare, era urcat pe un podium ce era el însuşi ridicat la 16 picioare deasupra nivelului curţii - adică un total de 42 de picioare faţă de nivelul de bază.

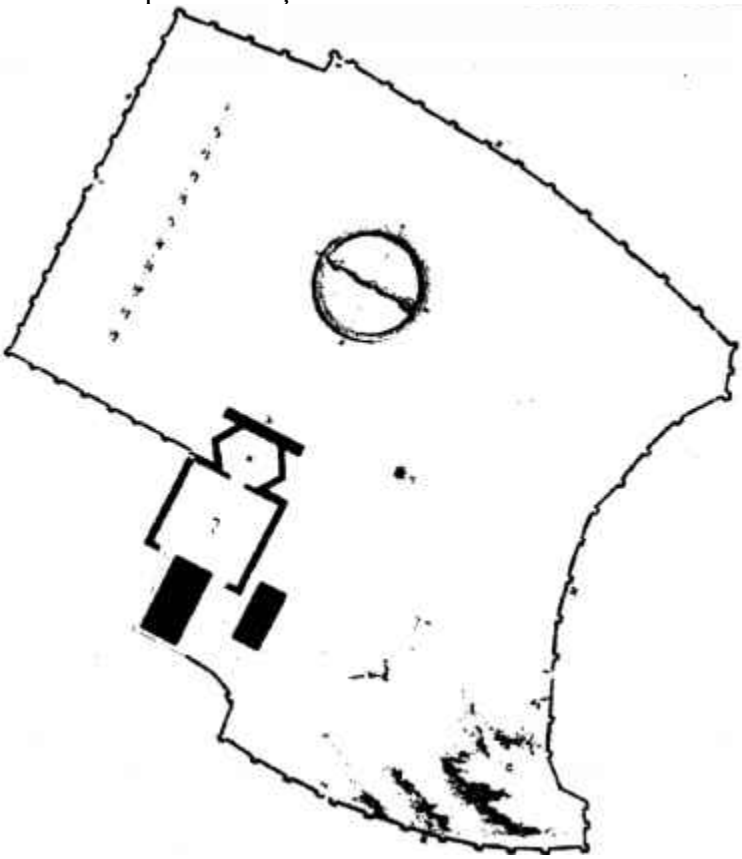

Fig. 9l.b.

De la poarta iniţială până la zidul vestic, altarul se întinde pe mai mult de 1000 de picioare. Aproape umilea un alt templu, aflat în sudul lui (E), care era dedicat unei zeităţi masculine, unii considerând că e vorba de Bachus, alţii de Mercur. Un templu mic rotund (F), aflat la sud-est, era închinat Venerei. O echipă de arheologi germani ce a explorat locul şi a studiat istoria lui la ordinele împăratului Wilhelm II, curând după ce el vizitase locul în 1897, a refăcut înfăţişarea incintei sacre (Fig. 92).

O comparaţie cu renumitul *Acropolis* din Atena oferă o idee

despre scara platformei libaneze. Complexul atenian (Fig. 93) este situat pe o zonă terasată de cca. 1000 de picioare lungime şi 400 de picioare lăţime.

Fig. 92

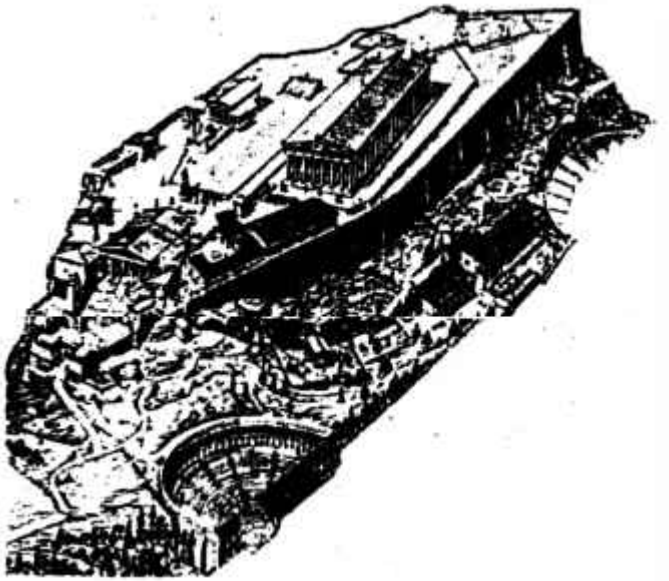

Fig. 93

Monumentalul Parthenon (templul Atenei) care încă domină zona sacră şi întreaga câmpie a Atenei are cca.230xl00 de picioare - chiar mai mic decât templul lui Mercur/Bachus din Liban.

Vizitând ruinele, arheologul şi arhitectul Sir Mortimer Wheeler scria în urmă cu două decenii: „Templele stau pasive pe *cele mai mari pietre cunoscute din lume*, iar unele din coloanele lui *sunt cele mai înalte din antichitate*... Aici avem cele mai mari monumente... din toată lumea elenică".

Lumea elenică, într-adevăr, fiindcă nici un istoric sau arheolog nu poate să găsească vreun alt motiv pentru acest efort uriaş depus de romani într-o provincie neînsemnată, cu excepţia faptului că fuseseră precedaţi de greci. Zeii cărora le sunt închinate templele - Jupiter, Venus şi Mercur (sau Bachus) - erau zeii greci Zeus, sora lui, Afrodita, şi fiul său Hermes (sau Dionysos).

Romanii considerau locul şi templele sale ca suprema atestare a atotputerniciei şi supremaţiei lui Jupiter. Numindu-l *Iove* (ecou al ebraicului *Yehovah?),* ei au inscripţionat pe templu şi pe principala statuie a acestuia iniţialele I.O.M.H. - *Iove Optimus Maximus Heliopolitanus*: Jupiter heliopolitanul cel mai mare şi cel mai bun.

Titlul din urmă se datora faptului că, deşi măreţul templu era dedicat lui Jupiter, locul în sine era considerat locul de odihnă al lui *Helios*, zeul Soarelui, care traversa cerul în caleaşca sa. Credinţa fusese transmisă romanilor de către greci, de la care adoptaseră şi numele *Heliopolis*. Nimeni nu ştie cum au ajuns grecii să numească locul astfel. Unii sugerează că ar fi fost botezat de Alexandru cel Mare.

Însă trebuie ca grecii să fi acordat o importanţă deosebită locului, de vreme ce romanii l-au glorificat cu cel mai mare monument şi căutau acolo oracole referitoare la soarta lor. Cum altfel s-ar explica faptul că, „în termeni de dimensiuni, cantitate de piatră, dimensiune a blocurilor acesteia şi a sculpturilor ce o împodobesc, această incintă nu are nici un rival în lumea greco-romană" (John M. Cook, *The Greeks in Ionia and the East).*

De fapt, asocierea locului cu anumiţi zei datează şi mai de devreme. Arheologii cred că pe acelaşi loc mai fuseseră construite alte şase temple înainte de epoca romană şi este sigur că, indiferent

ce altare ridicaseră grecii acolo - ca şi romanii după ei -, au fost înălţate pe structuri, religioase şi literare, preexistente. Zeus (Jupiter pentru romani) a sosit în Creta din Fenicia (Libanul de astăzi), traversând înot Mediterana după ce o răpise pe frumoasa fiică a regelui din Tyr. Afrodita a venit în Grecia din Asia de vest. Şi rătăcitorul Dionysos, căruia îi era dedicat cel de-al doilea templu (sau poate altul), a adus în Grecia vinul şi viţa de vie din acelaşi loc.

Conştient de rădăcinile vechi ale cultului, istoricul roman Macrobius a explicat următoarele *(Saturnalia I,* capitolul 23):

Şi asirienii venerează Soarele sub numele lui Jupiter, Zeus Heliopolitul cum îl numesc, cu importante centre de cult în oraşul Heliopolis...

Faptul că divinitatea este Jupiter şi Soarele în acelaşi timp reiese din ritualurile şi din apariţiile sale...

Ca să previn orice dispută asupra zeităţilor, am să explic ce cred asirienii referitor la puterea soarelui (zeului). Ei au dat numele Adad zeului pe care îl consideră cel mai mare dintre toţi...

Atracţia exercitată asupra credinţelor şi imaginaţiei oamenilor de-a lungul mileniilor s-a manifestat şi în istoria locului de după romani. Când îşi scria opera Macrobius, cca. 400 A.D., Roma era deja creştinată, iar locul, ţinta distrugerilor zeloşilor. Curând, împăratul Constantin cel Mare (306-337) s-a convertit la creştinism, a oprit orice activitate acolo şi a început convertirea locului în altar creştin. În anul 440, conform unui cronicar, „Theodosius a distrus templele grecilor. El a transformat în biserică templul din Heliopolis, al lui Ba'al *Helios*, marele Ba'al-Soarele". Justinian (525-565) a dus o parte din stâlpi la Constantinopole, pentru a construi acolo biserica Hagia Sofia. Aceste eforturi de creştinare a locului au atras nemulţumirea populaţiei.

Când au preluat musulmanii controlul zonei, în 637, ei au convertit templele romane şi bisericile creştine într-o enclavă mahomedană. Acolo unde fuseseră veneraţi Jupiter şi Zeus, era acum venerat *Allah.*

Savanţii au încercat să afle mai multe despre acest loc studiind centrele învecinate. Unul dintre cele mai importante centre este Palmyra (biblicul Tadmor), vechi centru al caravanelor pe drumul de

la Damasc către Mesopotamia. S-a descoperit astfel (Henry Seyrig, *La Triade Heliopolitaine*, Rene Dussaud, *Temples et cultes Heliopolitaines)* că de-a lungul secolelor a fost venerată în zonă o triadă de bază. Era condusă de zeul fulgerului şi includea fecioara războinică şi conducătorul carului celest. Ei şi alţi cercetători au stabilit că triada greco-romană se trage din credinţe semitice mai vechi, care, la rândul lor, se bazau pe pantheonul sumerian. Cea mai veche triadă, se pare, era condusă de *Adad,* căruia îi fusese acordat de către tatăl său Enlil - zeul suprem al sumerienilor - „ţinutul muntos din nord". Membrul feminin al triadei era *Ishtar*. După ce vizitase zona, Alexandru cel Mare a bătut o monedă în onoarea lui Ishtar/Astarte şi Adad. Moneda poartă numele său în scrisul feniciano-ebraic (Fig. 94). Al treilea membru era conducătorul carului celest, *Shamash* - comandantul astronauţilor preistorici. Grecii îl venerau (ca Helios) ridicând o statuie uriaşă a sa în vârful templului principal (vezi fig. 92), înfăţişându-l conducându-şi carul. Pentru ei, iuţeala era dată de cei patru cai înhămaţi.

Fig. 94

Însă autorii *Cărţii lui Enoh* ştiau mai bine: „Carul lui Shamash era mânat de vânt", spuneau ei.

Examinând credinţele romane şi greceşti, ne-am întors în Sumer. Am ajuns înapoi la Gilgamesh şi căutarea Nemuririi în Pădurea Cedrilor, la „Răspântia lui Ishtar". Deşi în teritoriul lui Adad, locul era sub jurisdicţia lui Shamash. Aşa am ajuns la triada originală: Adad, Ishtar, Shamash.

Să fie acesta Locul aterizării?

Puţini se mai îndoiesc astăzi că grecii erau la curent cu epopeea lui Gilgamesh. În a lor „investigare asupra originilor cunoştinţelor umane şi transmiterea acestora prin mituri", intitulată *Hamlet's Mill*, *G*iorgio de Santillana şi Hertha von Deschend au arătat că „Alexandru a fost o replică a lui Gilgamesh". Dar, chiar şi mai

devreme, în epopeea homerică *Odiseea*, Ulise urmase acelaşi drum. După ce îşi fărâmase corabia după întoarcerea din Lumea inferioară a lui Hades, Ulise şi oamenii săi au ajuns într-un loc unde „au mâncat vitele zeului soarelui", fiind ucişi de către Zeus. Rămas singur, Ulise a ajuns la „insula Ogiană" - „locul secret de dinainte de Potop". Acolo, zeiţa Calypso „l-a ţinut şi îngrijit şi a vrut să-l ia de soţ; pentru asta, voia să-i acorde nemurirea, ca să nu îmbătrânească niciodată". Dar Odiseu i-a refuzat avansurile - la fel cum Gilgamesh refuzase oferta lui Ishtar.

Henry Seyrig, care, în calitate de director al Antichităţilor Siriene, şi-a dedicat întreaga viaţă studierii platformei, a descoperit că grecii „performau aici mistere, în care Viaţa de apoi era reprezentată ca Nemurirea umană - o identificare cu zeii obţinută prin ridicarea la cer a sufletului". Grecii conchide el asociau acest loc cu eforturile omului de a obţine Nemurirea.

Era acesta locul din Munţii Cedrilor unde mersese Gilgamesh prima dată împreună cu Enkidu, Creasta lui Zaphon a lui Ba'al?

Pentru a da un răspuns definitiv, trebuie să analizăm trăsăturile locului. Romanii şi grecii şi-au construit templele pe o platformă ridicată ce existase din vremuri mult mai vechi - o platformă construită din blocuri de piatră groase lipite atât de strâns între ele încât nimeni nu a reuşit nici până astăzi să pătrundă dedesubtul ei şi să studieze camerele, tunelele şi celelalte substructuri ascunse.

Faptul că acestea există nu se bazează numai pe argumentul că toate templele greceşti aveau astfel de ascunzişuri sub podea. Georg Ebers şi Hermann Guthe *(Palästina in Bild und Wort,* versiunea engleză este intitulată *Picturesque Palestine)* afirmă că un localnic arab a intrat în ruine în colţul sud-estic, printr-un tunel boltit lung, asemenea celui de metrou, *sub marea platformă"* (Fig. 95). „Două dintre aceste tuneluri merg paralel unul cu altul, de la est la vest, şi sunt traversate în unghi drept de un altul, de la nord la sud." Înăuntru era întuneric beznă, spart ici colo de stranii lumini verzi ce proveneau de la nişte misterioase „ferestre cu dantelă". Ieşind din tunelul de 460 de picioare, ei au descoperit că au ajuns sub zidul de nord al templului soarelui, „pe care arabii îl numesc *Dar-as-saadi* - Casa supremei binecuvântări.

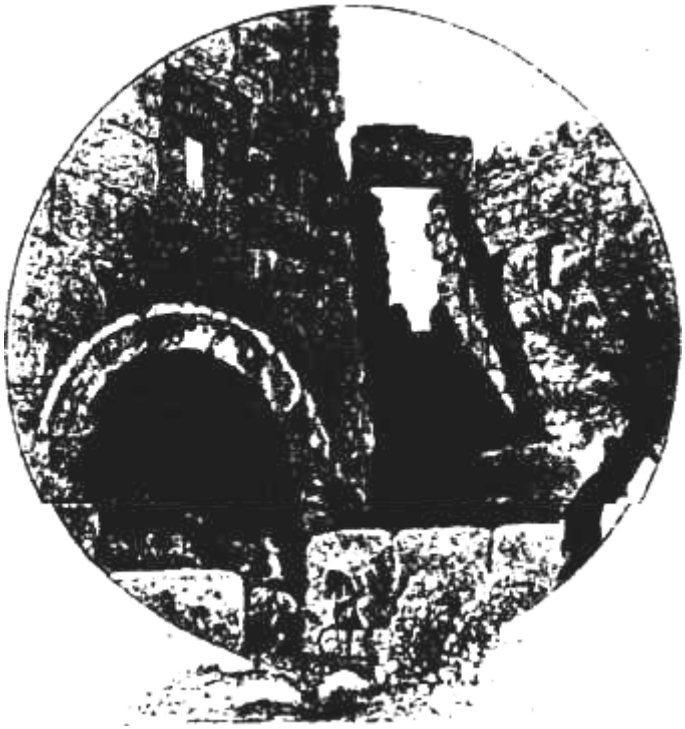

Fig. 95

Arheologii germani au afirmat că platforma este construită pe nişte tunele uriaşe, însă ei s-au preocupat doar de maparea structurii superioare. O misiune arheologică franceză condusă de Andre Parrot în anii '20 a confirmat existenţa labirintului subteran, însă nu a reuşit să penetreze părţile ascunse ale acestuia. Când platforma a fost găurită, s-au descoperit dovezile existenţei tunelurilor.

Templele au fost ridicate pe o platformă înălţată la treizeci de picioare, în funcţie de teren. Este pavată cu pietre a căror mărime variază între douăsprezece picioare şi treizeci, cu o lăţime de nouă picioare şi o grosime de şase. Nimeni nu a încercat să calculeze cantitatea de pietre necesare. Posibil că ar surclasa de departe Marea piramidă egipteană.

Cine a ridicat această platformă a acordat o foarte mare atenţie colţului nord-vestic, locul unde se află templul lui Jupiter/Zeus. Cele peste 50.000 de picioare pătrate ale templului stau pe un podium care cu siguranţă avea ca scop suportarea unor greutăţi uriaşe.

Fig. 96a

Construit strat pe strat din pietre uriaşe, podiumul ajunge la cca. douăzeci şi şase de picioare peste nivelul curţii din faţă şi la patruzeci şi două deasupra solului în părţile nordică şi vestică. Pe partea sudică, unde mai există încă şase din coloanele sale, se pot vedea cu claritate (Fig. 96a) straturile, alcătuite din pietre uriaşe. În colţul de jos se pot vedea părţile de jos ale podiumului, unde pietrele sunt şi mai mari.

De departe şi mai masive sunt blocurile de piatră din partea vestică a podiumului. Aşa cum se vede din desenul făcut de arheologii germani (Fig. 96b), baza şi podiumul sunt alcătuite din pietre „ciclopice", unele blocuri măsurând treizeci şi unu de picioare lungime şi douăsprezece grosime. Fiecare bloc reprezintă cca. 5000 de picioare cubice de piatră şi cântăresc mai mult de 500 de tone. Oricât de mari ar fi aceste blocuri - spre comparaţie, cel mai greu bloc de piatră din Marea piramidă cântăreşte 200 de tone - nu sunt cele mai mari utilizate aici de constructori.

Stratul central - situat la cca. douăzeci de picioare deasupra bazei - este alcătuit din blocuri şi mai mari. Observatorii le-au numit „gigantice", „colosale", „uriaşe". Istoricii antici le-au numit *Trilithon* - Minunea celor trei pietre. În partea vestică a podiumului se află la vedere, unul lângă altul, blocuri de piatră unice în lume. Tăiate precis şi potrivite perfect, fiecare dintre cele trei blocuri (Fig. 97) are peste

şaizeci de picioare lungime, cu laturi de douăsprezece şi paisprezece picioare. Fiecare dintre ele reprezintă mai bine de 10.000 de picioare cubice de granit şi cântăresc peste 1000 de tone!

Fig. 96b

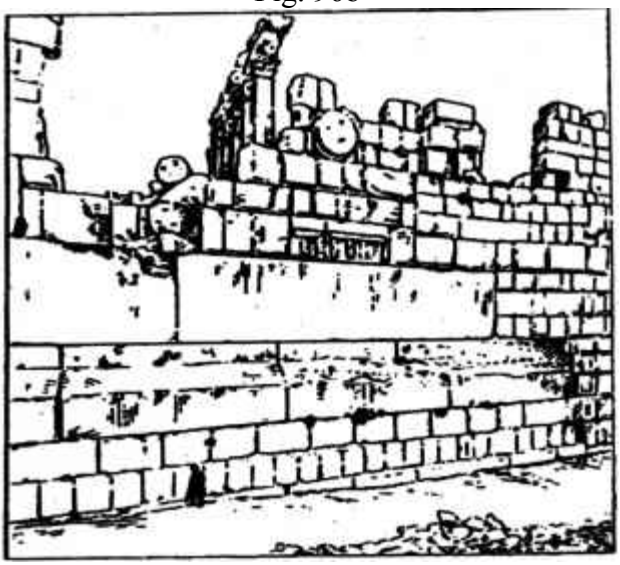

Fig. 97

Pietrele pentru platformă au fost prelucrate local. Wood şi Dawkins au inclus unul din aceste locuri de prelucrare în desenul lor panoramic (Fig. 90).

Însă blocurile uriaşe au fost cioplite, tăiate şi prelucrate în altă carieră situată într-o vale la trei sferturi de milă sud-vest de incinta sacră. Acolo dai peste o privelişte şi mai uluitoare decât a Trilithonului.

Parţial îngropat în pământ se află încă unul dintre blocurile de granit - părăsit *in situ*. Complet format, tăiat perfect, cu doar o linie subţire legându-l de masiv, are şaizeci şi nouă de picioare lungime şi şaisprezece pe paisprezece.

Fig. 98

O persoană urcată pe el pare o muscă pe un cub de gheaţă... (Fig. 98). Cântăreşte, după cele mai moderate aprecieri, 1200 de tone.

Majoritatea savanţilor consideră că urma să fie cărat asemenea suratelor sale în incintă şi utilizat la extinderea terasei dinspre nord. Ebers şi Guthe lansează ideea că rândul de sub Trilithon nu este format din două blocuri de piatră, ci din unul singur, măsurând cca. şaizeci şi şapte de picioare lungime şi care, din cauza timpului şi a intemperiilor, s-a crăpat dând impresia a două blocuri.

Oriunde urma să fie plasată rămăşiţa, ea reprezintă o dovadă mută a imensităţii şi unicităţii platformei şi a podiumului. Interesant este că nici până astăzi nu există ceva capabil să ridice o astfel de greutate de 1000-1200 de tone - ca să nu mai vorbim de transportarea ei pe o vale dintr-o zonă muntoasă şi de plasarea fiecărui bloc într-o poziţie precisă, mult deasupra Solului. Nu există urme de drum, rampă sau orice altă lucrare care să sugereze, fie şi vag, modul de

transportare a acestor megaliţi.

Şi totuşi în vremurile acelea s-a putut.

Dar cum? Tradiţiile locale susţin că locul a existat din zilele lui Adam şi a fiilor săi, care au locuit în zona Muntelui cedrilor după izgonirea din Grădina Raiului. Adam, relatează aceste legende, a locuit în regiunea în care se află astăzi Damasc şi a murit nu departe. Fiul său Cain şi-a construit un refugiu în Munţii Cedrilor după ce l-a omorât pe Abel.

Patriarhul maronit al Libanului relatează următoarea tradiţie: adăpostul din munţii Liban este cel mai vechi construit vreodată în lume. Cain, fiul lui Adam, l-a construit în anul 133 de la creaţie. I-a dat numele fiului său Enoh şi l-a populat cu giganţii care fuseseră pedepsiţi pentru păcatele lor prin Potop. După Potop, locul a fost reconstruit de către Nimrod, în eforturile sale de a urca la cer. Turnul lui Babel, conform unor legende, nu era în Babilon, ci pe platforma din Liban.

Un călător din secolul şaptesprezece, pe nume D'Arvieux scrie în *Memoires* (Partea a II-a, capitolul 26) că evreii băştinaşi şi musulmanii deţineau manuscrise antice care afirmau că „după Potop, când Nimrod a domnit peste Liban, a trimis uriaşi să reconstruiască fortăreaţa de la Baalbek, numită astfel în onoarea lui Ba'al, zeul moabiţilor, adoratorii zeului Soarelui.

Asocierea lui Ba'al cu locul înainte de Potop sună familiar, într-adevăr, imediat ce grecii şi romanii au plecat, localnicii au abandonat numele *Heliopolis* şi au reluat numele semitic; numele purtat şi în ziua de astăzi: *Baalbek.*

Există diferite opinii asupra semnificaţiei numelui. Mulţi consideră că este vorba de „Valea lui Ba'al". Însă din pronunţia şi referinţele talmudice, credem că înseamnă *plânsul lui Ba 'al".*

Să ne întoarcem iar la versurile finale ale epopeii ugaritice, descriind căderea lui Ba'al în lupta cu Mot, descoperirea corpului său lipsit de viaţă, înmormântarea de către Anat şi Shepesh într-o grotă de pe Creasta lui Zaphon:

Au ajuns la Ba'al, zăcând la pământ.
Viteazul Ba'al e mort.
Prinţul, Domnul Pământului, a pierit...

Anat plânge şi umple valea,
Din vale bea lacrimi ca pe vin.
Tare se roagă Torţei cerului, Shepesh:
„Ridică-l pe viteazul Ba'al, te rog,
ridică-l la mine."
Auzind-o torţa zeilor Shepesh,
Pe viteazul Ba'al îl ridică,
Pe umerii lui Anat îl pune.
La Ascunzişul lui Zaphon ea îl aduce,
Îl jeleşte şi-l înmormântează,
Îl pune în gropile pământului.

Toate aceste legende locale, care ca toate legendele conţine un buchet de amintiri ale unor evenimente reale, cad de acord cu vechimea locului. Ele atribuie construirea locului „uriaşilor" şi o leagă de evenimentele ce au condus la potop. Îl leagă cu Ba'al, funcţia sa fiind de „turn al lui Babel" - un loc de unde se putea urca la cer.

Privind la vasta platformă, la locaţia şi înfăţişarea ei şi analizând scopul pentru care a fost construită - susţinerea unei greutăţi remarcabile - în faţa ochilor ne vine moneda aceea din Byblos (Fig. 89): un templu, o incintă sacră îngrădită de ziduri, un podium foarte solid, pe care se află „Camera zburătoare" în formă de rachetă.

Cuvintele şi descrierea „Locului ascuns" din epopeea lui Gilgamesh ne revin în minte: zidurile de netrecut, poarta ce ameţeşte pe oricine o atinge, tunelul spre „peştera din care se dau poruncile", „locul secret al anunnakilor", Monstrul ce o păzeşte cu „raza mortală".

Nu există nici o îndoială că *Baalbek-ul* reprezintă „Creasta Zaphon" a lui Ba'al, ţinta primei călătorii a lui Gilgamesh.

Desemnarea Baalbekului ca „Răspântie a lui Ishtar" implică faptul că în timp ce ea călătorea prin ceruri, putea pleca şi veni de la acest „Loc al aterizării" către alte asemenea locuri de pe Pământ.

La fel, încercarea de instalare pe Creasta lui Zaphon a „unui mecanism care lansează cuvinte, o piatră ce şopteşte" implică existenţa în alt loc a unui alt mecanism similar: „Cerul cu Pământul

stau de vorbă şi marea cu planetele."

Mai existaseră şi alte astfel de locuri de aterizare pentru navele zeilor? Mai existaseră, pe lângă cea de pe Creasta lui Zaphon, şi alte „pietre care şoptesc"?

Primul indiciu important este însuşi numele „Heliopolis", ce indică faptul că grecii considerau Baalbek un oraş „al zeului Soarelui" paralel cu celălalt, din Egipt, ce purta acelaşi nume. Vechiul Testament recunoaşte existenţa unui nordic *Beth-Shemesh* („Casa lui Shamash") şi a unui sudic Beth-Shemesh, *On,* numele biblic al Heliopolisului egiptean. Era, spune profetul Ieremia, locul „Caselor zeilor egipteni", locaţia obeliscurilor egiptene.

Nordicul Beth-Shamesh se afla în Liban, nu departe de *Beth-Anat* („Casa lui Anat"). Profetul Amos îl identifică ca fiind locul palatelor lui Adad... casa celui care l-a văzut pe El". În timpul domniei lui Solomon, domeniile cuprindeau părţi însemnate din Siria şi Liban, iar lista locurilor unde construise palate mari includea *Baalat* („Locul lui Ba'al") şi *Tamar* („Locul curmalilor"). Savanţii le identifică cu Baalbek şi Palmyra (vezi harta, Fig. 78).

Istoricii greci şi romani fac multe referiri la legăturile existente între cele două Heliopolisuri. Vorbind compatrioţilor săi despre pantheonul de doisprezece zei al egiptenilor, istoricul grec Herodot menţionează şi „un nemuritor pe care egiptenii îl venerează sub numele de Hercules". El trasează originile cultului în Fenicia, „unde am auzit că se află un mare templu al său, foarte venerat". În templu el a văzut doi stâlpi „Unul era de aur pur, celălalt de smarald, strălucind foarte puternic noaptea."

Fig. 99

Fig. 100

Aceşti „Stâlpi ai Soarelui” - „Pietrele zeilor” - au fost reprezentaţi pe monedele feniciene bătute după cucerirea zonei de către Alexandru (Fig. 99). Herodot ne oferă informaţii suplimentare: cei doi stâlpi erau alcătuiţi, primul, din metalul cel mai bun conducător de electricitate (aurul), celălalt, dintr-o piatră preţioasă (smarald) utilizată astăzi pentru comunicaţii laser. Nu seamănă cu mecanismul descris de canaaniţi sub numele de „pietrele splendorilor”?

Istoricul roman Macrobius, scriind explicit despre legăturile dintre Heliopolisul fenician şi cel egiptean, menţionează o altă piatră sacră. Conform lui, „un obiect” de cult al zeului Soarelui Zeus Heliopolitul a fost dus de preoţii egipteni de la Heliopolisul egiptean la Baalbek. „Obiectul, adaugă el, este acum venerat prin rituri asiriene şi nu egiptene.”

Alţi istorici romani subliniază că „pietrele sacre” adorate de asirieni şi egipteni aveau formă conică. Quintus Curtius consemnează că un astfel de obiect se afla în templul lui Ammon în oaza Siwa. „Obiectul care este adorat acolo ca zeu, scrie Curtius, nu are forma pe care o dau artiştii de obicei zeilor. Ci seamănă mai degrabă cu *umbilicus* şi este făcut din smaralde şi geme cimentate împreună.”

Informaţia referitoare la obiectul conic adorat la Siwa este citată de F.L. Griffith legat de anunţarea în *The Journal of Egyptian Archaeology (1916)* a descoperirii unui „omphalos” conic în „oraşul piramidelor[1]” nubiene de la Napata. Acest „monument meroitic unic” (Fig. 100) a fost descoperit de George A. Reisner de la universitatea Harvard în templul lui Ammon, cel mai sudic templu al acestui zeu în Egipt.

Termenul *omphalos* din greacă sau *umbilicus* din latină înseamnă „buric” - o piatră conică pe care, pentru motive pe care savanţii nu le înţeleg în totalitate, a fost desemnată în antichitate să marcheze „centrul Pământului”.

Templul lui Ammon de la oaza din Siwa va fi ţinut minte ca sediul oracolului pe care s-a grăbit Alexandru să-l consulte când a sosit în Egipt. Avem deci mărturia atât a lui Callisthenes, istoricul lui Alexandru, cât şi a romanului Quintus Curtius că un omphalos din

pietre preţioase era „obiectul” venerat în templul oracolului. Templul nubian al lui Ammon unde a descoperit Reisner omphalosul se află la Napata, capitala reginelor nubiene. Să ne reamintim vizita neobişnuită a lui Alexandru la regina Candace, în căutarea Nemuririi.

Să fie oare o coincidenţă că, în căutarea secretelor longevităţii, regele persan Cambyses (aşa cum spune Herodot) şi-a trimis oamenii în Nubia, la templul unde se aflau „tăbliţele Soarelui”? La începutul mileniului unu î.Ch., o regină nubiană - Regina din Sheba - a făcut o lungă călătorie la împăratul Solomon în Ierusalim. Legendele spun că el a împodobit templul în cinstea ei. A făcut Sheba această călătorie aventuroasă pentru a se bucura de înţelepciunea lui Solomon sau pentru a consulta oracolul de la Baalbek - „Casa lui Shamesh”?

Se pare că este vorba de mai mult decât de simple coincidenţe: dacă în toate aceste temple se afla un omphalos, nu cumva acesta era sursa oracolelor?

Construcţia (sau mai degrabă reconstrucţia) pe Creasta lui Zaphon a unui siloz de lansare şi a unei platforme de aterizare de către Ba’al nu a fost cauza bătăliei cu Mot ce avea să-i devină fatală, ci încercarea lui de a construi în secret „o Piatră a splendorilor”. Aceasta era o cale de comunicare atât cu cerul, cât şi cu alte locuri de pe Pământ. În plus, era

O piatră ce şopteşte
Oamenii cuvintele ei nu le vor şti,
Mulţimea nu le va pricepe.

Dacă analizăm funcţia dublă a Pietrei splendorilor, mesajul secret al lui Ba’al către Anat devine dintr-o dată clar: mecanismul prin care zeii comunicau unul cu altul era şi obiectul de unde emanau răspunsurile oraculare către regi şi eroi!

Într-un studiu extrem de amănunţit asupra acestui subiect, Wilhelm H. Roscher *(Omphalos)* a arătat că termenul indo-european pentru aceste pietre oraculare - *navel* în engleză, *nabel* în germană etc. - provine din cuvântul sanscrit *nabh*, care înseamnă „ieşit cu forţa”. Nu e o coincidenţă că în limbile semitice *naboh* înseamnă „a prezice”, iar *nabih* „profet”. Aceste semnificaţii identice se trag fără îndoială din sumeriană, unde NA.BA(R) înseamnă „piatra

strălucitoare care rezolvă".

Dacă studiem scrierile antice iese la iveală o adevărată reţea de astfel de centre oraculare. Herodot - care amintise (Cartea II, 29) existenţa oracolului meroitic al lui Jupiter-Ammon - a adăugat legăturilor analizate până acum ideea că „fenicienii", care au înfiinţat oracolul de la Siwa, au înfiinţat şi cel mai vechi centru oracular din Grecia, cel de la *Dodona* - un munte din nord-vestul Greciei (în apropiere de actuala graniţă cu Albania).

În această idee, el relatează o poveste auzită în Egipt în care „două femei sfinte au fost luate din Teba (în Egipt) de către fenicieni... una dintre ele fiind vândută în Libia (vestul Egiptului) şi cealaltă în Grecia. Aceste femei sunt fondatoarele oracolelor din cele două ţări". Această versiune, scrie Herodot, a auzit-o de la preoţii din Teba. Dar la Dodona versiunea spunea că „doi porumbei negri au zburat din Teba", unul aterizând la Dodona, celălalt la Siwa, şi astfel s-a înfiinţat oracolul lui Jupiter în ambele locuri, grecii numindu-l Zeus la Dodona şi egiptenii Ammon la Siwa.

Istoricul roman Silicus Italicus (primul secol A.D.), care spune că Hannibal a consultat oracolul de la Siwa referitor la şansele sale în războiul contra Romei, susţine şi el teoria celor doi porumbei din Teba. Câteva secole mai târziu, poetul grec Nonnos, în opera sa Dyonisiaca, descrie oracolele de la Siwa şi Dodona ca fiind gemene, susţinând că cele două voci comunicau una cu cealaltă:

Priviţi nou-apăruta voce A lui Zeus Libianul!
Nisipurile însetate un oracol
au trimis Porumbelului de la Chaonia (Dodona).

În ceea ce-l priveşte pe F.L. Griffith, descoperirea omphalosului din Nubia i-a adus în minte un alt centru din Grecia. Forma conică a celui din Nubia, scrie el, „este exact ca cea a omphalosului de la oracolul din *Delphi*".

Delphi, centrul celui mai cunoscut oracol din Grecia, era închinat lui Apollo („Cel din piatră"). Ruinele lui sunt una dintre atracţiile principale pentru turişti. Acolo, ca şi la Baalbek, incinta sacră consta dintr-o platformă construită pe un versant muntos, cu faţa spre o vale care se deschide către ţărmurile Mediteranei.

Multe consemnări atestă că cel mai sfânt obiect de la Delphi era un omphalos. Era pus pe un postament special în interiorul templului lui Apollo, unii afirmând că în apropiere de o statuie de aur a zeului, alţii că era pusă singură pe altar. Într-o cameră subterană, ascunse vederii celor care veneau să-şi afle oracolul, preotesele, în transă, răspundeau întrebărilor preoţilor şi eroilor prin sentinţe enigmatice - sentinţe oferite de zeu, însă emanând din omphalos.

Omphalosul original a dispărut în mod misterios, poate în urma războaielor sau invaziilor. Dar există o imitaţie din piatră, ridicată în perioada romană în afara templului, descoperită în timpul excavaţiilor şi aflată acum la Muzeul Delphi (Fig. 101).

Monedele descoperite la Delphi îl reprezintă pe Apollo aşezat pe omphalosul său (Fig. 102). Iar după ce Fenicia a fost cucerită de greci au preluat şi această formă de reprezentare a lui Apollo.

Fig. 101

Fig. 102

Dar, cel mai frecvent, pietrele oraculare erau reprezentate ca două conuri gemene, unite printr-o bază comună ca în Fig. 99.

Cum a fost ales Delphi şi cum a ajuns omphalosul acolo? Tradiţiile spun că atunci când Zeus a vrut să afle centrul Pământului, el a dat drumul unor vulturi din cele două capete ale acestuia. Zburând unul către celălalt, s-au întâlnit la Delphi, locul fiind marcat prin construirea unui omphalos. Conform istoricului grec Strabo, imaginea celor doi vulturi era înscrisa în vârful omphalosului de la Delphi.

Există numeroase reprezentări, arta greacă înfăţişând două păsări stând în vârful sau de-o parte şi de alta a unui obiect conic (Fig. 102). Unii dintre savanţi consideră că păsările nu sunt vulturi, ci porumbei voiajori, care - fiind capabili să se întoarcă de unde au plecat - ar putea simboliza măsurarea distanţei de la un centru al Pământului la altul.

Conform legendelor greceşti, Zeus şi-a găsit refugiul la Delphi în timpul bătăliei cu Typhon, odihnindu-se pe platforma pe care a fost construit ulterior templul lui Apollo. Altarul lui Ammon de la Siwa conţine nu numai coridoare subterane, tuneluri misterioase şi pasaje secrete în interiorul zidurilor groase, ci şi o zonă interzisă de aproximativ 180 pe 170 de picioare, înconjurată de un zid masiv. În mijlocul său se află o platformă solidă de piatră. Găsim aceleaşi componente structurale, inclusiv o platformă ridicată, în toate centrele care au conţinut „pietre care şoptesc". Să tragem concluzia că toate acestea, asemenea centrului de la Baalbek, erau locuri de aterizare şi centre de comunicaţii?

Nu e surprinzător că găsim cele două Pietre sacre gemene însoţite de doi şoimi reprezentate şi în scrierile egiptene (Fig. 103). Multe secole înainte ca grecii să-şi aibă centrele lor, un faraon egiptean şi-a reprezentat un omphalos cu cele două păsări în piramida sa. Este vorba de Seti I, care a trăit în secolul paisprezece î.Ch. În reprezentarea domeniului lui Seker, Zeul ascuns, este cea mai veche apariţie a unui omphalos - Fig. 19. Era mijlocul de comunicaţie prin care mesajele - „cuvintele" - „erau trimise lui Seker în fiecare zi".

În Baalbek am descoperit ţinta primei călătorii a lui Gilgamesh.

Urmând iţele care leagă „Pietrele şoptitoare” între ele am descoperit *Duat.*

Era locul unde faraonii căutau Scara spre Cer pentru a atinge Viaţa de apoi. Este locul, credem noi, spre care s-a îndreptat Gilgamesh în a doua sa călătorie.

Fig. 103

10. Tilmun: Tărâmul rachetelor

Epopeea căutării Nemuririi de către eroul Gilgamesh a constituit fără îndoială inspiraţia multor poveşti şi legende despre regi şi eroi care au pornit în căutarea tinereţii veşnice. Undeva pe Pământ, amintirile mitificate ale omenirii susţin că există un loc unde omul se poate alătura zeilor şi scăpa de umilinţa morţii.

Cu peste 5000 de ani în urmă, Gilgamesh din Uruk s-a rugat lui Utu (Shamash):

În oraşul meu, oamenii mor,
supărată mi-este inima.
Oamenii mor, grea îmi este inima...
Omul cel mai înalt
nu se poate înălţa la Cer,
Omul cel mai lat
nu poate acoperi pământul.
O, Utu,
În ţara ta eu vreau să intru,
fii ajutorul meu...
În locul unde se ridică Shem-urile,
Vreau să-mi ridic un Shem.

Cuvântul „Shem", deşi tradus în mod obişnuit prin „nume" (după care cineva e ţinut minte), desemna de fapt o rachetă: Enoh a dispărut cu „numele" său când a fost luat la cer. Cu o jumătate de mileniu după Gilgamesh, în Egipt, faraonul Teti a făcut o cerere asemănătoare:

Oamenii cad, Ei nu au Nume (O, zeule),
Ridică-l pe regele Teti de braţe,
Ridică-l pe regele Teti la cer,
Ca să nu moară pe Pământ printre oameni.

Ţinta lui Gilgamesh era Tilmun, locul de unde decolau rachetele. A te întreba unde se afla Tilmun înseamnă să te întrebi unde a mers Alexandru. Înseamnă să te întrebi unde era *Duat.*

Fiindcă toate aceste destinaţii, credem noi, erau una şi aceeaşi.

Şi locul unde sperau ei să găsească Scara spre cer, vom arăta mai departe, era peninsula Sinai.

Acceptând posibilitatea ca detaliile oferite de *Cartea morţilor* să se refere chiar la geografia egipteană, unii savanţi au sugerat că această călătorie a faraonului se făcea de-a lungul Nilului, de la templele din Egiptul Superior spre cele din Egiptul Inferior. Totuşi, textele vorbesc în mod clar de o călătorie în afara graniţelor Egiptului. Direcţia de deplasare a faraonului este spre est, nu spre nord. Traversând Lacul Trestiilor şi deşertul, el lasă în urma lui nu numai Egiptul, ci şi Africa: se face mare caz de pericolele - reale şi de natură politică - care pot decurge din faptul că se vine din domeniul lui Horus în teritoriile lui Seth, care se aflau în Asia.

Când faraonii din Vechiul regat şi-au inscripţionat piramidele, capitala era la Memphis. Centrul religios era la Heliopolis, foarte aproape de Memphis. Din aceste centre, o călătorie spre est te duce la un lanţ de lacuri acoperite cu trestii şi păpuriş. Dincolo se află deşertul, o trecătoare şi Peninsula Sinai - zona ale cărei ceruri au servit ca loc al bătăliei finale dintre Horus si Seth, între Zeus şi Typhon.

Ideea că această călătorie a faraonului îl ducea în Sinai este întărită şi de faptul că Alexandru nu-i imita numai pe faraonii egipteni, ci şi Exodul condus de Moise.

Ca în povestea biblică, punctul de plecare a fost Egiptul. Urmează apoi Marea Roşie - ale cărei ape au fost despărţite astfel încât israeliţii să treacă pe uscat. Şi în relatarea aventurilor lui Alexandru apare această barieră de ape, numită cu insistenţă Marea Roşie.

La fel ca în povestea Exodului, Alexandru intenţiona să-şi treacă armata dincolo *mergând* peste ape: într-o versiune prin construirea unui dig, în alta prin „rugăciune". Indiferent dacă a reuşit sau nu (în funcţie de versiune), soldaţii inamici au fost înghiţiţi de apele mării, la fel ca în legenda lui Moise. Israeliţii s-au întâlnit şi s-au luptat cu un popor numit amalekiţi: în versiunea creştină a aventurilor lui Alexandru, inamicul distrus „prin puterea apelor Mării Roşii aruncate pe ei'[4] se numeau tot „amalekiţi".

Odată traversate apele - traducerea literală a termenului biblic

Yam Suff este „Marea/Lacul trestiilor" a urmat o călătorie prin deşert, spre muntele sacru. În mod semnificativ, muntele la care a ajuns Alexandru se numea *Mushas* - Muntele lui Moise - al cărui nume ebraic este *Moshe.* Acolo Moise a întâlnit un înger care i-a vorbit dintr-un foc (tufişul arzând). Un incident similar apare şi în istoria lui Alexandru.

Paralelele se înmulţesc, dacă adăugăm şi istoria din Coran cu peştele. Locaţia Apelor vieţii din Coran era la „intersecţia dintre două izvoare". Poarta de intrare în tărâmul subteran se afla în locul în care pârâul lui Osiris se despărţea în două. În povestea lui Alexandru, punctul culminant se atingea tot la întretăierea dintre două râuri, unde lumina „Piatra lui Adam", locul unde Alexandru a fost sfătuit să se întoarcă.

De asemenea mai este tradiţia, înregistrată în Coran, care îi pune în acelaşi plan pe Alexandru şi Moise numindu-i „Cel cu două coarne" - plus că în Biblie se afirmă că după ce Moise s-a întâlnit cu Dumnezeu pe Muntele Sinai faţa lui scosese „coarne" (literal: raze).

Arena Exodului biblic este peninsula Sinai. Concluzia, în urma tuturor acestor similarităţi, nu poate fi decât că Alexandru, Moise şi faraonii îşi îndreptau paşii spre răsărit. Aceasta a fost, vom arăta mai departe, şi destinaţia lui Gilgamesh.

Pentru a ajunge în *Tilmun* în a doua sa călătorie, Gilgamesh s-a îmbarcat într-o „barcă a lui *Magan",* o navă de Egipt. Pornind din Mesopotamia, singurul drum era spre golful Persic.

Apoi, pe lângă Peninsula Arabică, intra în Marea Roşie (pe care egiptenii o numeau Marea lui Ur). Aşa cum indică numele corăbiei, urca spre Egipt. Însă destinaţia lui nu era Egiptul, ci Tilmun. Atunci urma să debarce pe ţărmul vestic, în Nubia? În răsărit, în Arabia? Sau drept înainte, către Sinai? (Vezi harta, Fig. 2.)

Din fericire pentru investigaţia noastră, Gilgamesh a avut ghinion. Nava lui a fost scufundată de un zeu la începutul voiajului. Nu ajunsese departe de Sumer, fiindcă Enkidu (a cărui prezenţă pe navă a provocat scufundarea ei) s-a rugat să se întoarcă înapoi la Uruk pe jos. Decis să ajungă în Tilmun, Gilgamesh a pornit pe uscat. Dacă ţinta lui era ţărmul Mării Roşii, ar fi trebuit să traverseze peninsula Arabică. Însă el a pornit spre nord-vest. Ştim asta fiindcă -

după ce a traversat un deşert şi munţi golaşi - primul contact cu civilizaţia a fost o „mare joasă". Alături de ea era un oraş, iar la intrarea în oraş un han. „Hangiţa" l-a avertizat că marea pe care o vedea şi pe care voia s-o traverseze era „Marea Apelor Morţii".

Aşa cum unicitatea cedrilor de Liban a servit ca punct de identificare pentru prima destinaţie a lui Gilgamesh, la fel şi „Marea Apelor Morţii" ne ajută în identificarea celei de-a doua. În întregul Orient Apropiat, în toată zona Antichităţii nu există decât o singură astfel de apă. Se numeşte la fel şi astăzi: *Marea Moartă.* Este într-adevăr o „mare joasă", fiind cea mai joasă mare de pe planetă (1300 de picioare sub nivelul mării). Apele sale sunt atât de saturate cu săruri şi minerale încât este lipsită de orice formă de viaţă.

Orașil din apropierea Mării Morții era înconjurat de un zid imens. Templul său era închinat lui Sin, zeul Lunii. În afara oraşului era un han. Proprietara acestuia l-a adăpostit pe Gilgamesh, oferindu-i şi informaţii.

Similitudini extraordinare cu o altă poveste biblică nu pot fi trecute cu vederea. După ce israeliţii au mers prin deşert vreme de patruzeci de ani, au ajuns la Canaan. Venind din peninsula Sinai, ei înconjuraseră Marea Moartă pe malul estic până au ajuns la locul în care apele Iordanului se varsă în Marea Moartă. Când Moise s-a urcat pe un deal ce domina zona, putea vedea - la fel ca Gilgamesh - apele lucitoare ale „mării joase". În câmpia de pe malul Iordanului se ridica un oraş: *Ierihon.* Acesta bloca intrarea israeliţilor în Canaan, aşa că au trimis două iscoade. O femeie care avea un han în afara zidurilor cetăţii a fost cea care le-a dezvăluit totul.

Numele ebraic pentru Ierihon este *Yeriho.* Literal, înseamnă „Oraşul Lunii" - oraşul închinat zeului Lunii, Sin...

Este exact oraşul unde ajunsese Gilagamesh cu cincisprezece secole înainte de Exod.

Exista însă Ierihonul pe la 2900 î.Ch, când Gilgamesh a pornit în căutarea sa? Arheologii sunt de acord că Ierihonul era locuit de la 7000 î.Ch. şi a fost un centru urban înfloritor de pe la 3500 î.Ch. Cu siguranţă era acolo când a sosit Gilgamesh.

Revigorat, Gilgamesh a plănuit continuarea călătoriei. Aflându-se la capătul nordic al Mării Moarte, el a întrebat-o pe hangiţă dacă

ar putea traversa marea în loc s-o ocolească pe uscat. Dacă ar fi luat-o pe uscat, ar fi străbătut drumul parcurs de israelieni, însă în sens invers. Fiindcă Gilgamesh voia să meargă în locul de unde veniseră aceştia. Când în cele din urmă Urshanabi l-a traversat marea, el a păşit pe ţărm, credem la capătul sudic - cât de aproape de peninsula Sinai se putea.

De acolo urma să o ia pe „drumul obişnuit" - o rută utilizată de caravane - „spre Marea cea Mare care este în depărtare". Din nou, geografia este recognoscibilă din terminologia biblică, fiindcă Marea cea Mare este numele biblic pentru Mediterana. Ajungând la Negev, în sudul Canaanului, Gilgamesh trebuia să meargă spre vest, în căutarea a doi „stâlpi". Acolo, i-a spus Urshanabi, trebuia să cotească şi să ajungă într-un oraş numit Itla. Se afla la o oarecare distanţă de Mediterană. Dincolo de Itla era regiunea a patra a zeilor, zona interzisă.

Era Itla „oraş al zeilor" sau oraş al oamenilor?

Evenimentele descrise de fragmentata versiune hitită a epopeei indică faptul că era un oraş comun. Era un oraş „sanctificat", în care poposeau zeii care treceau prin apropiere. Însă şi oamenilor le era permis accesul. Drumul către el era indicat de stâlpi. Nu numai că Gilgamesh s-a odihnit şi şi-a schimbat hainele, însă a obţinut şi oaia zilnică pe care o aducea ca jertfă zeilor.

Acest oraş ne este cunoscut din Vechiul Testament. Era localizat în sudul Canaanului, la întrepătrunderea cu peninsula Sinai, o poartă către Câmpia Centrală. Sanctitatea lui este dată de numele său: *Kadesh* („Sanctificatul"). Era distins de tizul său din nord (situat în mod semnificativ în apropiere de Baalbek), care era numit *Kadesh-Barnea* (care, provenind din sumeriană, înseamnă „Kadeshul de la stâlpii strălucitori"). În vremea patriarhilor, era inclus în domeniul lui Abraham, care „a umblat la Negev şi locuia între Kadesh şi Shur".

Oraşul, ca nume şi funcţii, ne este cunoscut şi din legendele canaanite despre zei. Să ne amintim că Danel i-a cerut lui El un moştenitor, astfel ca acesta să-i pomenească numele pe o stelă în Kadesh. Într-un alt text ugaritic ni se spune că un fiu al lui El pe nume *Shibani* („Al şaptelea") - oraşul biblic Beer-Sheba („Fântâna celui de-al şaptelea") se poate să fi fost numit aşa după el - a ridicat

un stâlp comemorativ în deşertul de lângă Kadesh.

Într-adevăr, atât Charles Virolleaud, cât şi Rene Dussaud, care au început traducerea textelor ugaritice în periodicul *Syria,* au căzut de acord că evenimentele din textele ugaritice se desfăşoară „în regiunea cuprinsă între Marea Roşie şi Marea Mediterană", peninsula Sinai. Zeul Ba'al, căruia îi plăcea să pescuiască în lacul Sumkhi, mergea „să vâneze în deşertul Alosh", o zonă asociată cu un curmal (Fig. 104). Aşa cum arată Virolleaud şi Dussaud, există un indiciu geografic ce face legătura între textele ugaritice şi Exod: israeliţii, conform Numerelor 33, au plecat de la Marah (locul cu ape amare) la Elim (oaza cu curmali) şi apoi la Alosh.

Fig. 104

Multe alte detalii care plasează pe El şi pe alte zeităţi mai tinere în teritoriul Exodului se găsesc într-un text numit „Naşterea nobililor şi a minunaţilor zei". În deschiderea lor, versurile localizează acţiunea în „deşertul *Suffim*" - deşertul care mărgineşte *Yam Suff* („Marea Trestiilor") din Exod:

Să vină nobilii şi frumoşii zei,
fiii Prinţului. Să fie
În oraşul Urcării şi Mergerii,
În deşertul Suffim.

Textele canaanite ne oferă şi un alt indiciu. Pe larg ei se referă la capul pantheonului ca „El" - supremul, cel mai nobil - mai degrabă un titlu generic decât nume de persoană. Dar în textul mai sus amintit zeul se identifică sub numele de *Yerah*, iar soţia sa ca *Nikhal.* „Yerah" este termenul semitic pentru Lună - zeu cunoscut mai bine sub numele de Sin, iar Nikhal este trans- literaţia semitică pentru NIN.GAL, numele sumerian al soţiei zeului Lunii.

Savanţii au avansat multe teorii referitoare la originea numelui

peninsulei *Sinai.* Dintr-o dată, motivul devine clar – fiindcă aşa cum spune numele, „aparţinea lui Sin".

Putem vedea (în Fig. 72) că simbolul zeului în al cărui teritoriu ateriza Discul înaripat era Semiluna. Descoperim că în zonă există încă un loc ce poartă numele soţiei sale: *Nakhl.*

Şi astfel putem trage concluzia că *Tilmun* era în peninsula Sinai.

O analiză a geografiei, topografiei, geologiei, climatului, florei şi istoriei peninsulei Sinai va confirma identificarea noastră şi va clarifica rolul peninsulei în afacerile zeilor şi oamenilor.

Textele mesopotamiene descriu Tilmunul ca fiind situat „la gura" a două cuburi de apă. Peninsula Sinai are forma unui triunghi cu vârful în jos şi începe în locul în care Marea Roşie se desparte în două - Golful Suez la vest şi Golful Elat (Golful Aquaba) la est. Dacă întoarcem invers reprezentările ţinutului lui Seth unde se afla Duatul, obţinem o peninsulă schematizată ce are toate trăsăturile peninsulei Sinai (Fig. 105).

Textele vorbesc de „ţinutul muntos Tilmun". Peninsula Sinai este alcătuită dintr-o zonă sudică muntoasă, un platou muntos central şi o zonă nordică înconjurată de munţi, care se nivelează treptat printr-o zonă colinară nisipoasă către coasta Mediteranei. Fâşia de pe coastă a constituit din vremuri imemoriale legătura dintre Asia şi Africa. Faraonii egipteni invadau Canaanul şi Fenicia, precum şi pe hitiţi. Sargon din Akkad susţine că „şi-a spălat armele" în Mediterană; „ţările de la mare" - cele de pe coasta Mediteranei - „de trei ori le-am încercuit, Tilmun în mâinile mele a ajuns". Sargon II, regele Asiriei în secolul opt î.Ch., susţine că a cucerit o zonă ce se întinde „de la Bit-Yakin pe ţărmul Mării Sărate şi până la graniţa cu Tilmun".

Numele „Marea Sărată" a supravieţuit până astăzi ca nume evreiesc al Mării Moarte - o altă confirmare a faptului că Tilmun se afla în apropierea ei.

Câţiva regi asirieni menţionează „Pârâul Egiptului" ca semn geografic marcant pentru expediţiile în Egipt. Sargon II îl listează imediat după cucerirea Ashdodului, oraşul filistin de pe coasta Mediteranei. Esarharddon, care a domnit mai târziu, se lăuda astfel: „Am pornit asupra lui Arza la Pârâul Egiptului; l-am pus pe Asuhili,

regele lor în lanţuri... Lui Qanayahm, regele Tilmunului, i-am cerut tribut." Numele'"Pârâul Egiptului" este similar cu numele biblic pentru marele *wadi* din Sinai (râuri înguste care au apă numai în anotimpul ploios) numit *Wadi El-Arish.* Ashurbanipal, care i-a urmat lui Esarhaddon la tronul Asiriei, susţinea că „am impus jugul de la Tyr, care este în Marea de Sus (Mediterană) şi până la Tilmun care este în Marea de Jos (Marea Roşie)".

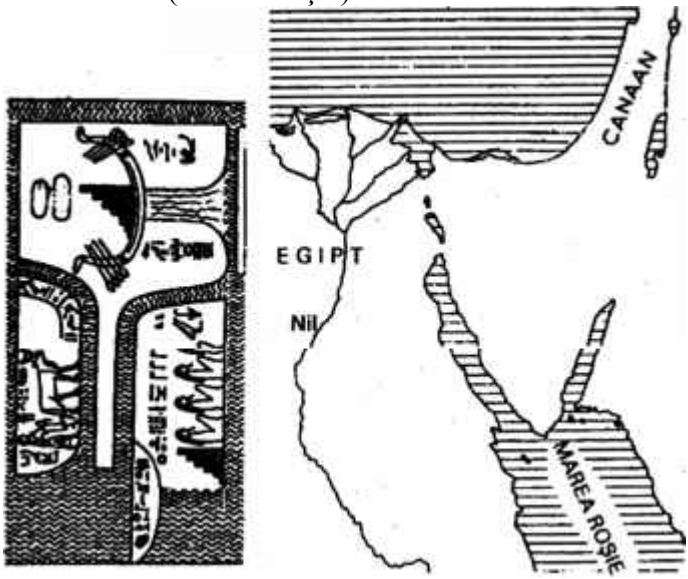

Fig. 105

În toate instanţele, geografia şi topografia Tilmunului se potrivesc exact cu cele ale peninsulei.

Cu excepţia unor variaţii neobişnuite, climatul peninsulei era în vremurile de atunci cel de astăzi: un sezon ploios neregulat ce dura din octombrie până în mai, în restul anului fiind complet uscat. Precipitaţiile slabe o califică pentru categoria deşert. Cu toate acestea vârfurile de granit din sud sunt acoperite cu zăpadă iarna, iar în zonele nordice nivelul apei este foarte puţin sub nivelul solului.

Tipice pentru mare parte a peninsulei sunt *wadi*-urile. În sud, apele ploilor se scurg fie spre est (către Golful Elat) sau (cea mai mare parte), spre vest, în Golful Suez. Acolo s-au format cele mai pitoreşti *wadi*-uri, ca nişte canioane. Dar majoritatea apelor se îndreaptă spre nord prin Wadi El-Arish şi numeroşii săi afluenţi, care

pe hartă arată asemenea vaselor de sânge ale unei inimi uriaşe. În această parte a Sinaiului, adâncimea *wadi*-urilor variază de la câţiva inci la câteva picioare, iar lăţimea de la câteva picioare la o milă şi mai bine după o ploaie serioasă.

Chiar şi în anotimpul ploios, ploile sunt destul de neregulate. Ploi în rafală alternează cu perioade secetoase. Presupunerea că în acest sezon şi în imediata lui apropiere necesarul de apă este suficient este destul de înşelătoare. Aşa s-a întâmplat probabil şi cu israeliţii care au părăsit Egiptul la mijlocul lunii aprilie şi au intrat în Sinai câteva săptămâni mai târziu. Aflându-se în imposibilitatea de a găsi apa necesară după cum se aşteptaseră, a fost nevoie de intervenţia Domnului în două rânduri, pentru a-i arăta lui Moise unde poate să o găsească.

Beduinii (nomazii locali), precum şi alţi călători sezonieri în Sinai pot repeta acest miracol, dacă solul *wadi*-ului este bun. Secretul constă în faptul că în multe locuri, albia pietroasă a *wadi*-urilor se află pe un teren lutos, care absoarbe apa ce se scurge printre pietre. Cu puţin noroc şi ştiinţă se poate descoperi apă la doar câteva picioare de suprafaţa pământului.

Acesta să fi fost marele miracol realizat de Dumnezeu? Descoperiri rebente în Sinai aruncă o lumină nouă asupra subiectului. Hidrologii israelieni, în asociere cu Institutul Weizmann pentru Ştiinţe au descoperit că, asemenea unor părţi din deşertul Sahara şi unora din Nubia, există „apă fosilă" - rămăşiţe ale lacurilor preistorice din alte ere geologice - în adâncimile peninsulei. Rezervorul subteran are suficientă apă (s-a estimat) pentru a fi suficientă unei populaţii ca a Israelului vreme de o sută de ani, întinzându-se pe mai bine de 6000 de mile pătrate de la Canalul Suez până la Negev.

Deşi se află la o adâncime de aproximativ 3000 de picioare sub pământ, apa este subarteziană şi se ridică prin propriile puteri până la aproape 1000 picioare sub pământ. Forările petroliere din câmpia de nord (la Nakhl) au dat în schimb peste acest rezervor. Alte forări au confirmat o descoperire uluitoare: în plin deşert, la îndemâna utilajelor de foraj modeme, se află un imens lac cu apă minerală!

Ar fi putut rata nefilimii, cu tehnologia lor spaţială, o asemenea

oportunitate? Credem că această ipoteză, mai degrabă decât modesta săpare asemenea beduinilor în albia unui *wadi,* a a stat la baza „miracolului" înfăptuit de Moise la indicaţia Domnului. Ia toiagul cu care ai făcut minunile din Egipt, i-a spus Domnul lui Moise. Mă vei vedea stând pe o anumită stâncă. Loveşte acea stâncă „şi din ea va ieşi apă şi oamenii vor bea" - suficientă apă pentru întregul popor, precum şi pentru vitele sale. Ca măreţia lui Yahweh să fie recunoscută, Moise trebuia să ia cu el şi martori, aşa încât minunea a avut loc în faţa „bătrânilor Israelului".

O poveste sumeriană referitoare la Tilmun relatează un eveniment aproape identic. Este povestea unei perioade nefericite, cauzată de lipsa apei. Recoltele se uscau, animalele sufereau, oamenii sufereau. Ninsikilla, soţia regelui Tilmunului Enshag, s-a plâns tatălui ei Enki:

Oraşul pe care ni l-ai dat...
Tilmun, oraşul pe care ni l-ai dat...
Nu are ape în râuri...
Neîmbăiate sunt fecioarele.
Nici o picătură de apă nu se află în oraş.

Analizând problema, Enki a ajuns la concluzia că singura soluţie o reprezintă *aducerea la suprafaţă a apelor subterane.* Adâncimea acestora era însă mai mare decât se putea realiza prin simpla forare a unui puţ. Aşa încât Enki a conceput un plan prin care straturile să fie penetrate de către o rachetă trimisă din cer!

Tatăl Enki i-a răspuns fiicei Ninsikilla:
„Fie ca divinul Utu în cer să se ducă.
O rachetă cu el să ia la «sânul» său
Şi din înălţimi s-o trimită pe Pământ...
Şi din izvorul apelor Pământului,
El să scoată apa din pământ."
Astfel instruit, Utu/Shamash a dus la îndeplinire planul:
Utu s-a urcat la ceruri,
Cu o rachetă de sânu-i legată,
Din înălţimi spre Pământ a trimis-o...
Din înălţimile cerului a trimis-o.

Prin pietrele de cristal el scoate apa,
Din izvorul apelor Pământului
El scoate apa din pământ.

Putea străbate o rachetă din cer pământul şi scoate la iveală apa potabilă? Anticipând scepticismul cititorului, scribul afirmă în încheiere: „Şi cu adevărat, aşa a fost." Miracolul a dat roade: Tilmun a devenit o ţară „cu recolte bogate pe câmpuri şi hambare pline cu grâne", iar Tilmun a devenit „port cu vase şi cu marinari".

Paralelele dintre Tilmun şi Sinai sunt duble: mai întâi, existenţa rezervorului subteran, al doilea, prezenţa lui Utu/Shamash (comandantul spaţioportului) în apropiere.

De asemenea, în peninsula Sinai se găsesc *toate* produsele pentru care Tilmun era renumit.

Tilmun era sursa pentru pietrele preţioase de tipul lapis lazuli, foarte apreciate de sumerieni. Este un fapt stabilit că faraonii egipteni obţineau pietrele de turcoaz şi malachit din Sinai. Prima zonă de extracţie a turcoazului este numită astăzi Wadi Magharah - Wadiul Peşterilor. Acolo fuseseră săpate tuneluri în malurile *wadi*-ului. Apoi, zona de exploatare s-a mutat într-un loc numit astăzi Serabit-el-Khadim. Inscripţii egiptene datând din a treia dinastie (2700-2600 î.Ch.) au fost descoperite la Wadi Magharah, confirmându-se astfel că egiptenii ocupaseră minele şi aveau acolo garnizoane permanente.

Descoperirile arheologice, precum şi reprezentările făcute de faraoni ale „nomazilor asiatici" capturaţi (Fig. 106), i-au convins pe savanţi că la început egiptenii au atacat minele operate de alţii. Într-adevăr, numele egiptean pentru turcoaz, *mafka-t* (după care au numit Sinaiul „Ţara Mafkat"), se trage din verbul semitic însemnând „a extrage".

Aceste zone minere erau în domeniul zeiţei Hathor, care era cunoscută atât sub numele „Regina Sinaiului" şi „Regina Mafkatului". O mare zeiţă a vremurilor de demult, una din primele zeiţe egiptene, ea a fost poreclită de ei „Vaca" şi era reprezentată purtând coarne (Vezi fig. 7 şi 106). Numele ei *Hat-Hor,* scris hieroglific ca un şoim în interiorul unui chenar , a fost interpretat de savanţi ca însemnând „Casa lui Horus" (Horus fiind

reprezentat ca un şoim). Însă literal însemna „casa şoimului”, ceea ce confirmă concluzia noastră referitoare la locaţia şi funcţiile Ţării Rachetelor.

Fig. 106

Fig. 107

Conform *Encyclopaedia Britannica,* „turcoazul era obţinut din Peninsula Sinai înainte de mileniul al patrulea î.Ch. în una din primele operaţiuni miniere de mare importanţă”. La vremea aceea, civilizaţia sumeriană era de-abia la începuturile sale, iar pentru cea egipteană mai era de aşteptat un mileniu. Cine ar fi putut organiza atunci activităţile miniere? Egiptenii spun că este Toth, zeul ştiinţelor.

Prin aceasta, şi prin desemnarea Sinaiului zeiţei Hathor, egiptenii imitau tradiţiile sumeriene. Conform acestora, zeul care a organizat operaţiunile miniere ale zeilor a fost Enki, zeul cunoştinţelor, iar Tilmun a fost oferit, din vremurile de dinainte de Potop, lui Ninhursag, sora lui Enki şi Enlil. În tinereţe, ea a fost o mare frumuseţe, fiind şi medicul şef al anunnakilor.

Însă la bătrâneţe fusese poreclită „Vaca” şi, ca zeiţă a curmalilor, era reprezentată cu coarne de vacă (Fig 107).

Sinaiul era o sursă majoră şi pentru cupru, iar egiptenii se bazau în special pe expediţii de jaf pentru a-l obţine. Pentru a face asta, trebuia să intre mai adânc în peninsulă. Un faraon din dinastia a douăsprezecea (epoca lui Abraham) ne-a lăsat acest comentariu asupra acţiunilor sale: „Am ajuns la frontierele ţării străine cu picioarele mele, umblând prin văi necunoscute, am ajuns la capătul

lucrurilor cunoscute." Se lăuda că nu a pierdut un singur om în această acţiune.

Explorările făcute în peninsulă de către savanţii israelieni au scos la iveală dovezi imbatabile a faptului că „în vremea începuturilor regatului egiptean, în mileniul trei î.Ch., Sinaiul era ocupat de triburi care prelucrau cuprul şi triburi de mineri, care au rezistat penetrării egiptene în teritoriile lor (Beno Rothenberg, *Sinai Explorations 1967-1972)*. „Se poate considera că a existat o dezvoltare metalurgică deosebită... Erau mine de cupru, tabere minereşti şi instalaţii de prelucrare a cuprului, ce se întindeau de la părţile vestice ale sudului peninsulei până la răsărit la Elat în capul Golfului Aqaba."

Elat, cunoscut în vremurile Vechiului Testament sub numele de Etzion-Gaber, era într-adevăr „Pittsburgul (Galaţiul) Lumii Antice". Cu cca. douăzeci de ani în urmă, Nelson Glueck a descoperit la Timna, la nord de Elat, minele de cupru ale regelui Solomon. Minereurile erau duse la Etzion-Gaber, unde erau topite şi rafinate „într-unul din cele mai mari, poate chiar cel mai mare, centre metalurgice" din antichitate *(Rivers in the Desert)*.

Descoperirile arheologice confirmă încă o dată textele biblice şi mesopotamiene. Esarhaddon, regele Asiriei, se lăuda că „lui *Qanayah*, regele Tilmunului, i-am impus tribut". *Qeniţii* sunt menţionaţi în Vechiul Testament ca locuitori ai sudului Sinaiului, iar numele lor înseamnă literal „fierar, metalurg". Tribul căruia i s-a alăturat Moise când a fugit din Egipt în Sinai era cel al qeniţilor. R.J. Forbes *(The Evolution of the Smith)* a indicat că termenul biblic *Qain (smith,* „fierar") se trage din sumerianul KIN („prelucrător").

Faraonul Ramses al IlI-lea, care a domnit în secolul următor Exodului, a consemnat invazia pe care a făcut-o în ţara acestor fierari cu centrul la Timna-Elat:

Am distrus poporul lui Seir, din triburile Shasu. Am sfărâmat corturile lor, averea, precum şi toate vitele, fără număr. Au fost puşi în lanţuri şi i-am adus în Egipt unde i-am dat zeilor, ca sclavi în temple.

Mi-am trimis oamenii în Ţara Veche, la minele de alamă care sunt acolo. Corăbiile i-au purtat într-acolo pe unii, iar alţii au mers

pe spinarea măgarilor. Nu s-a mai auzit de asta, de când a început domnia faraonilor.

Au găsit minele pline de alamă. Toată a fost urcată în galere. Au fost trimise în Egipt şi au ajuns cu bine. Au fost făcute grămadă în faţa palatului, o sută de mii de lingouri şi străluceau ca aurul.

Am chemat tot poporul să le vadă, ca pe o minune.

Zeii îl pedepsiseră pe Enkidu să-şi petreacă restul zilelor în minele din Tilmun. Aşa a conceput Gilgamesh planul de a lua o „barcă de Egipt" şi de a pleca împreună - fiindcă „Ţara Minelor" şi „Ţara Rachetelor" se aflau în aceeaşi regiune. Identificarea noastră se potriveşte.

Înainte de a continua cu reconstituirea evenimentelor istorice şi preistorice, este important să subliniem concluzia noastră că Tilmun era numele sumerian pentru Sinai. Până de curând, specialiştii nu erau de acord cu această idee, de aceea trebuie să analizăm opiniile contrare şi să arătăm de ce sunt greşite.

O teorie, ai cărei primi avocaţi au fost P.B. Cornwall *(On the Location of Tilmun)*, identifică Tilmunul (uneori transcris „Dilmun") cu insula Bahrein din Golful Persic. Ea se sprijină mai ales pe o inscripţie a lui Sargon II al Asiriei, în care menţionează printre cei care-i plăteau tribut pe „Uperi, regele Dilmunului", al cărui palat este ca un peşte, la treizeci şi două ore duble depărtare, în mijlocul oceanului din care răsare soarele". Prin această declaraţie se înţelege că Tilmunul este o insulă, iar savanţii care susţin această teorie identifică „oceanul din care răsare soarele cu Golful Persic". Şi au găsit ca soluţie Bahrein.

Există câteva scăpări însă. Mai întâi, se putea foarte bine ca numai capitala Tilmunului să fi fost situată pe o insulă. Textele fac distincţia între oraşul Tilmun şi ţara Tilmun. În al doilea rând, multe texte asiriene descriu oraşe ca fiind „în mijlocul mării" deşi este vorba de oraşe de coastă sau situate pe promontorii (de pildă Arvad pe coasta Mediteranei). Apoi, dacă este vorba de „oceanul de unde răsare soarele", nu se potriveşte cu Golful Persic, care se află în sud, nu în est. În plus, Bahreinul se află mult prea aproape de Mesopotamia, doar 300 de mile, ca să fie vorba de 32 ore duble de mers pe mare. În şase ore de navigat, chiar şi agale, se poate acoperi

o distanţă mult mai mare.

O altă problemă a identificării Tilmunului cu Bahreinul o constituie produsele pentru care era renumit Tilmunul. Chiar şi în zilele lui Gilgamesh, nu tot Tilmunul era zonă interzisă. Exista o zonă în care erau osândiţi oamenii la muncă silnică, pentru extragerea cuprului şi pietrelor preţioase. Asociat de multă vreme cu Sumerul, Tilmunul îi furniza lemn de esenţe rare. Din agricultură, el furniza lumii antice ceapă şi curmale.

Bahrein nu avea nimic din toate acestea, cu excepţia unor curmale. Pentru a eluda problema, adepţii teoriei au dezvoltat un răspuns complex.

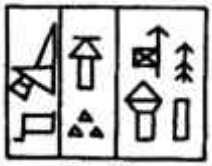

Fig. 108

Geoffrey Bibby *(Looking for Dilmun)* şi alţii au sugerat că Bahrein era un centru portuar. Produsele veneau din altă parte. Însă navele care aduceau aceste produse nu luau totdeauna drumul Sumerului. Se opreau şi descărcau mărfurile în Bahrein, de unde faimoşii negustori sumerieni le preluau şi le aduceau în Sumer. Din această cauză, spuneau scribii, că produsele veneau din „Dilmun", adică Bahrein.

Însă de ce navele care străbăteau distanţe uriaşe nu mai făceau... câţiva paşi, până în Mesopotamia şi descărcau în Bahrein o marfă ce trebuia să ajungă în Sumer? În plus, această teorie este în contradicţie cu alte afirmaţii ale regilor sumerieni care citau corăbiile *din* Tilmun, alături de cele din alte ţări, ca venind în porturile lor. Ur-Nanshe, un rege din Lagash ce a domnit la două sute de ani după ce Gilgamesh a fost rege în Uruk, susţinea că „mândrele corăbii din Tilmun... îmi aduc tribut lemn". Recunoaştem numele Tilmun în inscripţie (Fig. 108) după pictograma pentru, jachetă". Sargon, primul conducător al Akadului, se lăuda că „în portul Akadului vin multe corăbii din Meluha, corăbii din Magan şi corăbii din Tilmun".

În mod clar, corăbiile aduceau produsele din Tilmun direct în Mesopotamia, aşa cum economicul şi logica o dictează. De

asemenea, textele antice vorbesc despre exporturile sumeriene în Tilmun. O inscripție vorbește despre un transport de ovăz, brânză şi alte produse din Lagash către Tilmun (cca. 2500 î.Ch.), nu se menţionează însă alte transporturi către vreo insulă.

Unul dintre oponenţii de frunte ai teoriei este Samuel N. Kramer *(Dilmun, „ The Land of Living")* care sublinia faptul că textele mesopotamiene vorbesc despre el ca despre un „ţinut depărtat", care putea fi atins nu fără mari riscuri şi primejdii. De asemenea, el acordă o mare importanţă faptului că textele plasează Tilmun în apropierea a două cursuri de apă, şi nu în apropierea sau chiar în mijlocul unui singur ocean. Textele acadiene spun că Tilmun se afla *ina pi narati* - „la gura a două ape curgătoare".

Ghidat de o altă declaraţie, care spunea că Tilmun era locul „de unde răsare soarele", Kramer conchide mai întâi că Tilmun nu este o insulă, şi al doilea, că trebuie localizat undeva la est de Sumer. Căutând spre est un loc care să se potrivească descrierii, el vine cu ideea unui punct la intersecţia Golfului Persic cu Oceanul Indian. Sugestia sa este Baluchistan sau undeva pe valea fluviului Indus.

Ezitarea lui Kramer provine din faptul că listele geografice sumeriene nu listează Tilmunul în apropiere de astfel de ţări răsăritene ca Elam şi Aratta. În schimb, ei pun laolaltă ţările înrudite *Meluhha* (Nubia/Etiopia), *Magan* (Egipt) şi *Tilmun.* Apropierea dintre Tilmun şi Egipt este atestată în povestea „Enki şi Ninhursag", unde numirea lui Nintulla ca „Domn în Magan" şi a lui Enshag ca „Domn peste Tilmun" capătă aprobarea celor doi. Este de asemenea evident din remarcabilul text, scris ca o autobiografie a lui Enki, în care sunt înfăţişate activităţile de după Potop. Din nou, Tilmun este listat în apropiere de Magan şi Meluhha:

Ţările Magan şi Tilmun
se uită la mine,
Eu, Enki, trag barca Tilmun la coastă,
Încarc barca Magan până la cer.
Veselele bărci ale Meluhhei
Duc aur şi argint.

În ceea ce priveşte apropierea Tilmunului de Egipt, lucrurile par

clare, însă ce ne facem cu afirmaţia că „că soarele răsare din Tilmun”?

Răspunsul este foarte simplu: această afirmaţie nu există. Textele nu spun „acolo unde răsare *soarele*”, ci „unde *Shamash urcă”*. Tilmun nu se afla deloc în est, ci era locul de unde Utu/Shamash (zeul al cărui simbol era soarele, nu Soarele însuşi) urca la cer cu racheta sa. Cuvintele epopeii lui Gilgamesh sunt foarte clare:

La muntele lui Mashu a sosit,
Şi ziua s-a uitat la Shem-uri
Cum pleacă şi cum vin...
Oamenii rachetelor veghează poarta...
Pe Shamash îl apără
Cum el urcă şi coboară.
Acolo era, într-adevăr, locul unde fusese dus Ziusudra:
În Ţara Răspântiei
În muntosul Tilmun
Locul unde Shem-urile urcă
L-au pus să şadă.

Aici - fiindu-i refuzată permisiunea de a urca într-un Shem şi căutând apoi numai să vorbească cu Ziusudra - a păşit Gilgamesh pe muntele *Mashu* din Tilmun - Muntele lui Moise, din peninsula Sinai.

Botaniştii moderni au fost uimiţi de varietatea florei peninsulei, găsind mai bine de o mie de specii de plante, multe dintre ele unice. Acolo unde există apă - în oaze, sub suprafaţa dunelor de pe coastă sau în albiile *wadi*-urilor - copacii şi arbuştii cresc într-un mod impresionant, adaptându-se perfect la condiţiile climaterice şi hidrografice ale Sinaiului.

Părţile nord-estice sunt cele care au constituit sursa cepelor atât de vestite. Numele dat de noi acestei specii, ***scallion***, poartă în el pe cel al portului de unde era livrată în Europa: ***Ascalon,*** pe coasta Mediteranei.

Unul din copacii adaptaţi cel mai bine situaţiei este acacia, care şi-a acomodat rata mărită a transpiraţiei crescând numai în albiile *wadi*-urilor. Profitând de umezeala de acolo, el poate trăi zece ani fără o picătură de apă. Este un copac al cărui lemn era foarte preţuit

în antichitate. Conform Vechiului Testament, din el a fost construită arca lui Noe, precum şi alte componente ale Tabernacolului. Regii sumerieni îl importau pentru decorarea templelor.

Un alt copac omniprezent în Sinai este tamariscul - copac de mărimea unui arbust care marchează cursul *wadi*-urilor, rădăcinile lui pătrunzând adânc în pământ pentru a găsi apa, putând supravieţui chiar şi cu apă sărată sau sălcie.

Totuşi, copacul prin definiţie al Tilmunului antic era curmalul. Şi acum este cel mai important copac din punct de vedere economic. Neavând nevoie de vreo atenţie deosebită, el oferă beduinilor fructele sale, cămilelor le furnizează ramurile şi frunzele, trunchiul este folosit pentru construcţii şi foc, ramurile pentru acoperişuri, fibrele pentru frânghii.

Ştim din scrierile antice că era exportat din plin. Curmalele erau atât de mari şi gustoase încât făceau parte din meniul zilnic al zeilor din Uruk (oraşul lui Gilgamesh), unde se specifica: „în fiecare zi a anului, pentru cele patru mese zilnice, trebuie oferite zeilor 108 măsuri de curmale de rând şi curmale din Ţara Tilmun..." Cel mai apropiat şi antic oraş era Ierihon, al cărui epitet biblic era „Oraşul curmalelor".

Curmalul a fost adoptat destul de devreme ca simbol religios în Orientul Apropiat. Psalmistul biblic promite că drept credinciosul „ca un curmal va înflori". Profetul Ezechiel, în viziunea Templului din Ierusalim reconstruit, l-a văzut decorat cu „heruvimi şi curmali, şi fiecare heruvim era între doi curmali şi fiecare curmal era între doi heruvimi". Aflându-se la vremea respectivă printre exilaţii aduşi cu forţa de babilonieni din Iudeea, Ezechiel era bine familiarizat cu această temă decorativă din reprezentările mesopotamiene (Fig. 109).

Fig. 109

Alături de discul înaripat (emblema celei de-a douăsprezecea planete), simbolul cu cea mai mare ocurenţă era cel al *Pomului vieţii*. În *Der Alte Orient*, Felix von Luschau a spus, încă din 1912, despre capitelurile coloanelor ionice (Fig. 110a), precum şi despre cele egiptene (Fig. 110b) că erau de fapt stilizări ale Pomului vieţii în forma unui curmal (Fig. 110c) şi confirma o sugestie anterioară conform căreia Pomul vieţii ar fi fost o specie deosebită a curmalului. Tema curmalului ca Pom al vieţii a fost preluată şi de musulmani, putând fi observată în moscheile din Egipt (Fig. 110d).

Multe studii importante, cum ar fi *De Boom des Levens en Schrift en Historie,* de Henrik Bergema şi *The King and the Tree of Life in Ancient Near Eastern Religion* deWidegrenm au arătat că ideea că un astfel de copac creşte în lăcaşul zeilor s-a răspândit din Orientul Apropiat în întregul Orient, fiind o temă a tuturor religiilor.

Sursa acestor reprezentări şi credinţe erau consemnările sumeriene despre Tărâmul Viilor:

Tilmun,
Unde baba spune „nu sunt bătrână”,
Unde moşul spune „nu sunt bătrân”.

Sumerienii, maeştri ai jocurilor de cuvinte, numeau Ţara Rachetelor TIL.MUN; termenul putea să însemne şi „ţara Viilor” fiindcă TIL mai înseamnă și viață”. Pomul vieții era în sumeriană GISH.TIL; de asemenea, GISH înseamnă şi obiect creat de mâna omului, astfel că GISH.TIL putea să mai însemne şi „Vehiculul vieţii” - o rachetă.

Şi în artă, deseori întâlnim reprezentaţi doi „vulturi” salutând o rachetă, nu un curmal (Fig. 60).

Legăturile devin şi mai strânse, dacă observăm că în arta greacă omphalosul era asociat cu un curmal. Într-o reprezentare a oracolului de la Delphi putem vedea o replică a omphalosului plasată în faţa templului, în apropiere de un curmal (Fig. 111).

Fig. 110

Cum un astfel de copac nu creşte în Grecia (savanţii cred că), este vorba de unul artificial din bronz. Asocierea omphalosului cu curmalul era probabil un simbolism de bază, fiindcă aceste reprezentări se repetă şi în cazul celorlalte oracole greceşti.

Mai devreme am arătat că omphalosul servea drept legătură între greci, egipteni, nubieni, canaaniţi şi *Duat.* Acum, am arătat că această „piatră a splendorilor" era legată de curmal - copacul ţării viilor.

Într-adevăr, textele sumeriene ce însoţesc reprezentări ale heruvimilor includ următoarele incantaţii:

Copacul maroniu al lui Enki îl ţin in mână,
Copacul care spune numărătoarea, marea armă a cerului,
Îl ţin în mână,
Curmalul, marele copac al oracolelor, îl ţin în mână.

Fig. 111

O reprezentare mesopotamiană înfăţişează un zeu ce ţine în mână un astfel de copac (Fig. 112). El oferă Pomul vieţii unui rege în locul numit „Patru zei”. Am întâlnit deja acest loc în textele egiptene: erau cei patru zei ai celor patru puncte cardinale, aflaţi lângă Scara spre cer din *Duat.* Am văzut, de asemenea, şi că Scara spre cer sumeriană era asociată cu un curmal (Fig. 72).

Astfel încât nu mai avem nici un dubiu că ţinta căutărilor Nemuririi din antichitate era un spaţioport, aflat undeva în peninsula Sinai.

Fig. 112

11. Muntele straniu

Undeva în peninsula Sinai, nefilimii îşi înfiinţaseră spaţio-portul postdiluvial. Undeva în peninsula Sinai, muritorii - câţiva aleşi numai, cu binecuvântarea zeilor - se puteau apropia de un anumit munte. Acolo, „înapoi", i-a spus un paznic om-pasăre lui Alexandru, „fiindcă pământul pe care calci e numai al Domnului". Acolo, „Nu te apropia!" i-a ordonat Dumnezeu lui Moise, „fiindcă pământul pe care calci e sfânt". Acolo, oameni-şoim l-au atacat pe Gilgamesh cu razele lor, pentru a-şi da seama că nu era în întregime muritor.

Sumerienii numesc acest munte al întâlnirilor Muntele MA.SHU, muntele corăbiei supreme. Poveştile despre Alexandru îl numesc Muntele *Mushas* - Muntele lui *Moise*. Identitatea naturii şi funcţiilor, cuplată cu numele identic, sugerează că în toate cazurile este vorba de acelaşi punct geografic. Se pare că răspunsul la întrebarea „care munte este?" devine foarte simplu: nu este muntele Exodului, Muntele „Sinai", marcat în mod clar pe hărţile peninsulei, cel mai înalt vârf dintr-un masiv de granit aflat în sudul Sinaiului?

Exodul din Egipt este comemorat în fiecare an de treizeci şi trei de secole prin sărbătoarea Paştelui evreiesc. Însemnările religioase şi istorice ale evreilor sunt pline de referinţe la Exod, călătoria prin pustiu şi ajungerea la Muntele Sinai. Oamenilor li se aduce aminte de fiecare dată de teofanie, când întregul popor al lui Israel l-a văzut pe Dumnezeu pe muntele sacru. Cu toate acestea, locaţia muntelui este minimalizată, nefăcându-se nici o încercare de a se plasa acolo un lăcaş de cult. În Biblie nu există nici o încercare de întoarcere la locul apariţiei, cu o singură excepţie: profetul Ilie. La cca. patru secole după Exod, el s-a salvat omorând nişte preoţi ai zeului Ba'al pe muntele Cârmei. Îndreptându-se spre muntele din Sinai, s-a rătăcit în deşert. Un înger al Domnului l-a readus l-a viaţă şi l-a pus într-o peşteră a muntelui.

Astăzi, se pare, nu este nevoie de ajutorul îngerilor pentru a ajunge pe muntele Sinai. Pelerinii moderni, aşa cum au făcut alţii secole de-a rândul, vin la mănăstirea Sf. Katarina (Fig. 113), numită astfel după martira Katarina din Egipt, al cărui trup a fost adus de îngeri pe vârful care îi poartă numele. După odihna de noapte,

pelerinii încep să urce *Gebel Mussa* („Muntele lui Moise” în arabă). Vârful sudic al unui masiv ce se întinde pe doi kilometri în sudul mănăstirii este considerat „tradiţionalul” Munte Sinai cu care sunt asociate teofania şi acordarea Legii (Fig. 114).

Urcarea vârfului este destul de dificilă, însemnând o ascensiune de cca. 2500 de picioare. O cale o reprezintă cele 4000 de trepte săpate de călugări în munte. O alta, mai uşoară, dar mai lungă cu câteva ore, începe în valea dintre masiv şi un munte din apropiere numit după Jethro, socrul lui Moise, şi urcă gradat până când ajunge la ultimele 750 de trepte ale primului drum. În acea intersecţie s-a întâlnit Ilie cu Domnul.

O capelă creştină şi un altar musulman, amândouă mici şi construite modest, marchează locul unde i-au fost date lui Moise Tăbliţele Legii. O peşteră din apropiere reprezintă „crăpătura stâncii” unde l-a pus Dumnezeu pe Moise când a trecut pe lângă el. Un puţ aflat pe drumul ce coboară muntele este considerat locul unde Moise a adăpat turmele socrului său. Fiecare eveniment legat de Muntele Sfânt este asociat de călugări cu un loc de pe Gebel Mussa.

Din vârful lui Gebel Mussa se pot vedea celelalte vârfuri ale masivului din care face parte. În mod surprinzător, este mai mic decât mulţi dintre vecinii săi!

Într-adevăr, în sprijinul legendei Sf. Katarina, călugării au pus un semn în mănăstire pe care este scris:

Altitudine 5012 picioare
Muntele lui Moise 7560 picioare
Muntele Sf. Katarina 8576 picioare
Greşise Domnul muntele?

Daca suntem convinşi astfel că Muntele Sf. Katarina este într-adevăr cel mai înalt - de fapt, cel mai înalt din toată peninsula - şi deci ales în mod corect de îngeri pentru a ascunde trupul sfintei, credinciosul nu poate fi decât dezamăgit că – în ciuda credinţelor vechi - Dumnezeu nu a dus pe Copiii lui Israel pentru a li se arăta şi a le acorda Legea pe cel mai înalt munte.

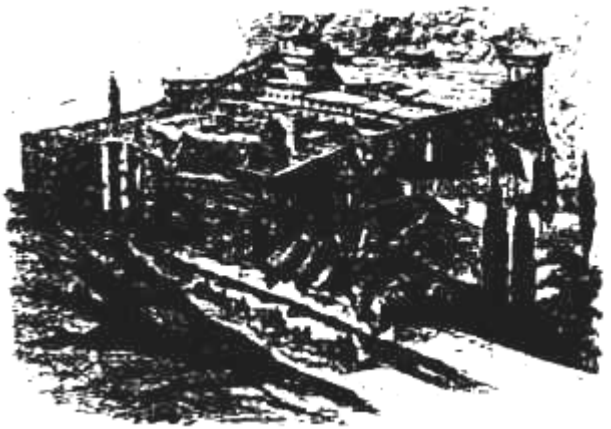

Fig. 113

Fig. 114

În 1809, savantul elveţian Johann Ludwig Burckhardt a sosit în Orientul Apropiat în numele Asociaţiei britanice pentru promovarea descoperirii părţilor interioare ale Africii. Studiind obiceiurile arabe şi musulmane, şi-a pus pe cap *turban*, s-a îmbrăcat ca un arab şi şi-a schimbat numele în Ibrahim Ibn Abd Allah - Avram fiul servitorului lui Alah. A reuşit astfel să călătorească încolo şi-ncoace în zonele interzise necredincioşilor, descoperind templele egiptene de la Abu Simbel şi oraşul nabatean de la Petra, în Transiordania.

Fig. 115

În 1809, savantul elveţian Johann Ludwig Burckhardt a sosit în Orientul Apropiat în numele Asociaţiei britanice pentru promovarea descoperirii părţilor interioare ale Africii. Studiind obiceiurile arabe şi musulmane, şi-a pus pe cap *turban*, s-a îmbrăcat ca un arab şi şi-a schimbat numele în Ibrahim Ibn Abd Allah - Avram fiul servitorului lui Alah. A reuşit astfel să călătorească încolo şi-ncoace în zonele interzise necredincioşilor, descoperind templele egiptene de la Abu Simbel şi oraşul nabatean de la Petra, în Transiordania.

Pe 15 aprilie 1816, el a pornit într-o călătorie cu cămila din Suez, la capul Golfului Suez. Ţinta lui era să refacă drumul Exodului biblic şi astfel să stabilească identitatea corectă a muntelui Sinai. Urmând ruta pe care călătoriseră israeliţii, a mers spre sud pe coasta vestică a peninsulei. Acolo, munţii încep cam de la zece-douăzeci de mile de coastă, creând o zonă costală deşertică, tăiată ici-colo de *wadi*-uri şi câteva izvoare cu apă termală, printre care unul era foarte vizitat de faraonii egipteni.

În drumul său, Burckhardt nota geografia, topografia şi distanţele. A comparat condiţiile şi numele locurilor cu descrierile şi numele din Biblie. La capătul platourilor, natura a plasat o centură de nisip, care separă platoul de centura nubiană, servind ca o cale de traversare a peninsulei. Acolo Burckhardt a pornit spre interior şi după o vreme a luat-o spre zona granitică, ajungând la mănăstirea Sf. Katarina dinspre nord (aşa cum se face astăzi prin rutele aeriene).

Unele din observaţiile sale sunt de un deosebit interes. Zona produce curmale excelente. Călugării trimit cutii mari ca tribut sultanului la Constantinopol. Împrietenindu-se cu beduinii din zonă, aceştia l-au invitat la sărbătoarea Sf. Gheorghe, pe care ei îl numesc „El Khidher" - „veşnic tânărul"!

Burckhardt a urcat pe munţii Mussa şi Katarina şi a cercetat zona cu atenţie. A fost fascinat în special de muntele *Umm Shumar* - cu numai 180 picioare mai mic decât muntele Sf. Katarina - aflat oarecum spre sud-vest de grupul Mussa-Katarina. De la depărtare, vârful său străluceşte în soare „cu cea mai strălucitoare culoare albă", datorită unor particule de mică din rocile de granit, „formând un contrast uluitor cu roşul granitului din părţile joase şi împrejurimi. Vârful are şi particularitatea deosebită că oferă o viziune netulburată a Golfului Suez („el-Tor se vedea cu claritate") şi a Golfului Aqaba (Golful Elat). În înscrisurile mănăstirii, Burckhardt a descoperit că Umm-Shamar a fost principalul lăcaş monastic. În secolul cincisprezece, „pe acolo treceau caravanele de măgari către el-Tor, fiindcă este cel mai scurt drum către port".

La întoarcere, a luat-o prin Wadi Feiran şi oazele sale - cele mai mari din Sinai. Acolo unde *wadi*-ul lasă în urmă munţii şi ajunge la fâşia costală, Burckhardt a urcat pe un munte ce se ridică la 6800 de picioare înălţime - *Muntele Serbal*, unul dintre cele mai înalte din peninsulă. Acolo a găsit urme de pelerini şi numeroase inscripţii. Alte cercetări au arătat că principalul centru monastic din Sinai a fost la Wadi Feiran, lângă Serbal - şi nu la Sf. Katarina.

Când elveţianul şi-a publicat descoperirile *(Travels in Syria and the Holy Land),* concluziile sale au şocat atât lumea ştiinţifică, cât şi pe cea teologică. Adevăratul munte Sinai nu era muntele Mussa, ci muntele Serbal!

Inspirat de scrierile lui Burckhardt, contele francez Leon de Laborde a venit în Sinai în 1826 şi 1828. Principala sa contribuţie la cunoaşterea zonei au fost extraordinarele hărţi şi desene. El a fost urmat în 1839 de artistul scoţian David Roberts. Desenele sale deosebite, în care îmbina acurateţea detaliului cu sclipiri ale imaginaţiei, au făcut mare vâlvă într-o epocă ce nu cunoscuse încă fotografia.

Următoarea călătorie importantă în zonă a fost făcută de americanul Edward Robinson, împreună cu Eli Smith. La fel ca Burckhardt, ei au plecat din Suez pe spinarea cămilelor, înarmaţi cu cartea acestuia şi hărţile lui Laborde. A fost nevoie de treisprezece zile de primăvară pentru a ajunge la Sf. Katarina. Acolo, Robinson a analizat cu atenţie legendele călugărilor. A aflat astfel că la Feiran s-a aflat într-adevăr un centru monastic superior condus uneori chiar de un episcop, căruia mănăstirea Sf. Katarina şi alte aşezări monastice din zonă îi erau subordonate. Din documente și povestiri a aflat că munții Mussa și Katarina nu au avut vreo importanță în primele secole creştine şi că supremaţia mănăstirii a apărut de-abia în secolul şaptesprezece, când celelalte comunităţi monastice, nefortificate, au căzut pradă invadatorilor. Cercetând tradiţiile arabe, a aflat că numele biblice „Sinai" şi „Horeb" erau complet necunoscute localnicilor, ele fiind aplicate de călugări.

Să fi avut dreptate Burckhardt? Robinson *(Biblical Researches in Palestine, Mount Sinai and Arabia Petraea)* a descoperit o serie de probleme legate de ruta propusă de Burckhardt ca fiind urmată de israeliţi şi astfel s-a abţinut să susţină teoria acestuia.

Posibilitatea ca tradiţia înrădăcinată ce identifica Muntele Sinai cu muntele Musa să fi fost incorectă a constituit o provocare căreia egiptologul şi fondatorul arheologiei ştiinţifice Karl Richard Lepsius nu putea să-i reziste. El a traversat Golful Suez cu vaporul, ajungând la *el-Tor* („Taurul"), oraşul port ce constituia punctul de plecare al pelerinilor creştini către Sf. Katarina, înainte ca musulmanii să-l cucerească şi să-l folosească drept principală oprire şi punct de decontaminare în drumul spre Mecca. În apropiere se află muntele Umm-Shumar, pe care, din când în când, Lepsius l-a analizat în calitate de „candidat" alături de Mussa şi Serbal. Dar după o

cercetare atentă s-a concentrat asupra problemei la ordinea zilei: Mussa sau Serbal?

Descoperirile sale au fost publicate în *Discoveries in Egypt, Ethiopia and the Peninsula of Sinai 1842-1845* şi *Letters from Egypt, Ethiopia and Sinai*, ultima incluzând (în traducere din germană) textul integral al raportului către regele Persiei, sub patronajul căruia călătorise. Lepsius a ridicat obiecţii în ce priveşte muntele Mussa aproape imediat ce a ajuns în zonă: „Depărtarea acestei zone, distanţa faţă de principalele drumuri din zonă şi poziţia sa deosebită îl fac perfect pentru hermiţi, însă tocmai de aceea este inacceptabil pentru aglomerări umane." Era sigur că sutele de mii de israeliţi n-ar fi avut cum să supravieţuiască pe muntele Mussa pe întreaga perioadă a şederii acolo (aproape un an). Tradiţiile monastice datau din secolul şase, a mai stabilit el, aşa încât nu era deloc candidatul potrivit.

Muntele Sinai, a subliniat el, se afla într-o câmpie deşertică. În scripturi mai era numit şi muntele *Horeb (*al uscăciunii). Mussa era în mijlocul unui lanţ muntos. Pe de altă parte, zona de coastă din jurul muntelui Serbal se potrivea mai bine - suficient de largă pentru a permite întregului popor israelit să urmărească teofania. Iar valea *wadi*-ului Feiran era singura ce-i putea hrăni pe toţi, dimpreună cu animalele lor. Mai mult, numai prezenţa în această zonă ar fi justificat atacul amalekiţilor (la Rephidim, în apropiere de Muntele Sinai). În zona muntelui Mussa nu se află nici un teren fertil care să merite războiul. Moise a ajuns prima dată pe munte în căutare de păşuni pentru turmele sale; le putea găsi la Feiran, nu pe pustiul munte Mussa.

Dar dacă nu muntele Mussa, de ce Serbal? Pe lângă aşezarea „corectă" la Wadi Feiran, Lepsis a găsit şi o serie de dovezi concrete. Descriind muntele în culori vii, el a raportat că a descoperit în vârful său „o rovină, înconjurată de cele cinci vârfuri ale muntelui Serbal, care alcătuiesc o coroană". În mijlocul rovinei a găsit urmele unei vechi aşezări. Acolo, sugerează el, s-a aşezat „Slava lui Dumnezeu", în faţa ochilor poporului lui Israel (adunat pe câmpia din vest). Cât despre eroarea găsită de Robinson în ruta propusă spre Serbal de Burckhardt - Lepsius a oferit o alternativă care corecta problema.

Când concluziile prestigiosului savant au fost publicate, ele au zguduit comunitatea ştiinţifică de două ori: mai întâi el nega identificarea muntelui Sinai cu muntele Mussa, votând pentru Serbal; în al doilea, el ataca ruta Exodului, luată până atunci drept bună.

Dezbaterea care a urmat a durat mai bine de un sfert de secol şi a produs discursuri pro şi contra ale altor cercetători, printre care Charles Foster *(The Historical Geography of Arabia; Israel in the Wilderness)* şi William H. Bartett *(Forty Days in the Desert on the Track of the israelites).* Aceştia au adăugat sugestii, confirmări şi dubii. În 1868, guvernul britanic s-a alăturat Palestine Exploration Fund trimiţând o expediţie pe scară largă în Sinai. Misiunea sa, pe lângă opera geodezică şi de cartare, era de a stabili, o dată pentru totdeauna, ruta exodului şi locaţia muntelui Sinai. Grupul era condus de căpitanii Charles W. Wilson şi Henry Spencer Palmer din Corpul inginerilor regali. Includea pe profesorul Edward Henry Palmer, un cunoscut orientalist şi arabist. Raportul oficial al expediţiei *(Ornance Survey of the Peninsula of Sinai)* a fost lărgit separat de către cei doi Palmer.

Cercetătorii anteriori veniseră în Sinai pentru perioade scurte, mai ales primăvara. Expediţia Wilson-Palmer a plecat din Suez pe 11 noiembrie 1868 şi s-a întors în Egipt pe 24 aprilie, 1869 - rămânând în peninsulă de la începutul iernii până în primăvara următoare. Astfel, una din primele descoperiri a fost că munţii din sud sunt foarte reci iarna, iar zăpada face trecătorile impracticabile. Vârfurile înalte, precum Mussa şi Katarina, rămân acoperite de zăpadă toată iarna. Israeliţii - care nu mai văzuseră zăpadă în Egipt - au rămas în această zonă o iarnă întreagă. Cu toate acestea, în Biblie nu se face nici o menţiune despre zăpadă ori măcar despre frig.

În vreme ce căpitanul Palmer *(Sinai: Ancient History from the Monuments)* a oferit date rezultate din descoperirile arheologice (habitat, prezenţa egipteană, inscripţii în primul alfabet cunoscut), sarcina profesorului Palmer a fost să tragă concluziile grupului referitor la rută şi la munte.

În ciuda unor dubii, grupul a refuzat muntele Serbal, acceptând însă Mussa, dar într-un alt fel. Cum în faţa acestuia nu există o vale suficient de largă în care să se stabilească israeliţii, Palmer a oferit o

altă soluţie: adevăratul munte Sinai nu era vârful sudic al masivului (Gebel Mussa), ci cel nordic, *Ras-Sufsafeh,* care dă spre „imensa câmpie Er-Rahah, unde se pot stabili cel puţin două milioane de persoane". În ciuda tradiţiei înrădăcinate, spune el, „suntem nevoiţi să respingem ideea că vârful Gebel Mussa este muntele Legii".

Părerile profesorului Palmer au fost curând criticate, sprijinite sau modificate de alţii. Nu peste mult timp, au apărut şi alte vârfuri, precum şi alte rute posibile.

Însă era sudul Sinaiului singurul loc în care trebuia căutat? Încă din aprilie 1860, *Journal of Sacred Literature* a publicat o sugestie revoluţionară, conform căreia muntele sfânt nu era în sudul Sinaiului, ci trebuia căutat în platourile centrale. Anonimul autor arăta că numele său *Badiyeth el-Tith*, era foarte semnificativ: însemna „Pustietatea rătăcitorilor", iar beduinii din zonă explicau că acolo este zona pe unde au umblat israeliţii.

Articolul indica un anume vârf al lui *el-Tih* ca fiind adevăratul munte Sinai.

Aşa că, în 1873, un geograf şi lingvist pe nume Charles T. Beke (care a explorat şi cartat izvoarele Nilului) a pornit „în căutarea adevăratului munte Sinai". Cercetarea lui a stabilit muntele Mussa a fost numit aşa după un călugăr din secolul patru pe nume Mussa şi nu după biblicul Moise şi că acest nume a apărut de-abia de pe la 550. A mai arătat că istoricul evreu Josephus Flavius (care a consemnat pentru romani istoria poporului său după căderea Ierusalimului în anul 70) descria muntele Sinai ca fiind cel mai înalt din zona sa, ceea ce exclude din start Mussa şi Serbal.

De asemenea, Beke s-a întrebat cum ar fi putut porni israeliţii spre sud şi să treacă de garnizoanele egiptene care păzeau zona minieră. Întrebarea sa a rămas una din obiecţiile rămase fără răspuns referitoare la localizarea sudică a muntelui Sinai.

Beke nu va intra în istorie ca descoperitor al muntelui Sinai cum ar indica titlul operei sale *(Discoveries of Sinai in Arabia and Midian).* El a ajuns la concluzia că este un vulcan, aflat la sud-est de Marea Moartă. Însă a ridicat multe întrebări care au eliberat spaţiul pentru o nouă viziune asupra problemei.

Căutarea muntelui Sinai în părţile sudice ale peninsulei era

legată strâns de „trecerea sudică” şi „calea sudică” a Exodului. Aceasta implică faptul că israeliţii au traversat literal Marea Roşie (de la vest la est) la sau prin capul Golfului Suez. Odată traversaţi, erau ieşiţi din Egipt şi ajunşi pe ţărmurile vestice ale peninsulei Sinai. Apoi au călătorit spre sud de-a lungul coastei, au cotit-o spre interior şi au ajuns la muntele Sinai (aşa cum a făcut-o şi Burckhardt).

Trecerea sudică era o credinţă înrădăcinată şi plauzibilă, întărită de unele legende. Conform surselor greceşti, lui Alexandru cel Mare i se spusese că israeliţii traversaseră Marea Roşie la capul Golfului Suez. Acolo a încercat şi el să imite trecerea.

Următorul cuceritor cunoscut care a încercat să imite fapta a fost Napoleon, în 1799. Inginerii săi au stabilit că acolo unde Golful Suez trimite o „limbă” în interior, la sud de oraşul Suez, există o panglică submarină de 600 de picioare lăţime, care se întinde de la o coastă la cealaltă. Băştinaşii îndrăzneţi o traversează la reflux, cu apele ajungându-le până la umăr. Iar dacă vântul de est bate cu putere, podul submarin este aproape uscat.

Inginerii lui Napoleon au calculat pentru împărat locul şi timpul potrivit pentru a-i imita pe israelieni. Însă o schimbare neprevăzută a direcţiei vântului a atras un val uriaş, acoperind podul cu peste şapte picioare de apă în câteva minute. Marele Napoleon abia a reuşit să scape cu viaţă.

Aceste experienţe i-au convins pe savanţii secolului nouăsprezece că acela este Locul Trecerii: un vânt putea crea un drum (aproape) uscat, iar o schimbare a direcţiei acestuia putea îneca fără probleme o armată. Pe partea opusă a golfului, în Sinai, este un loc numit *Gebel Murr* (muntele Amar) şi în apropierea lui *Bir Murr* („Izvorul amar”), potrivindu-se îmbietor cu Mara, locul apelor amare întâlnit de israeliţi după traversare. Mai departe spre sud se află oaza *Ayun Mussa* - „izvorul lui Moise”. Nu era următoarea oprire, Elim, amintită pentru râurile sale şi numeroşii curmali? Traversarea sudică părea să se potrivească perfect cu teoria rutei sudice, indiferent de locul unde avusese loc schimbarea de direcţie spre interior.

De asemenea, se potrivea şi cu ce se cunoştea la vremea acea despre Egiptul antic şi localizarea evreilor acolo. Inima istorică a

Egiptului era la Memphis/Heliopolis şi se presupunea că israeliţii serveau ca sclavi în construirea piramidelor de la Gizeh. De acolo, o rută ducea aproape direct spre est, către capul Golfului Suez şi peninsula Sinai.

Însă, pe măsură ce descoperirile arheologice au început să umple golurile şi s-a alcătuit o cronologie mai corectă, s-a stabilit că piramidele fuseseră construite cu cincisprezece secole înainte de Exod - cu mai bine de o mie de ani înainte de chiar venirea israeliţilor în Egipt. Aceştia, sunt de acord majoritatea savanţilor, lucrau probabil la construcţia unei noi capitale pe care faraonul Ramses II a construit-o în jurul lui 1260 î.Ch. Era numită *Tanis* şi era localizată in părţile nord-estice ale Deltei. Deci zona în care se aflau israeliţii era în ţinutul Goshen, la nord-est şi nu în centrul Egiptului.

Construirea canalului Suez (1859-1869) a fost însoţită de o acumulare de date topografice, geologice, climaterice care au confirmat existenţa unei spărturi naturale care într-o altă eră geologică unea Mediterana cu Golful Suez. Din motive diverse, această spărtură s-a scufundat, lăsând în urmă un lanţ de ape constând în lagunele mlăştinoase ale lacului Manzaleh, lacurile mici Ballah şi Timsah şi Marele şi Micul Lac Amar. Toate aceste lacuri au fost probabil mult mai mari la vremea Exodului.

Descoperirile arheologice au confirmat pe cele inginereşti, arătând că în antichitate existaseră două „canale de Suez": unul care lega inima Egiptului de Mediterană, iar al doilea de Golful Suez. Urmând albiile naturale ale *wadi*-urilor, ele aduceau apă potabilă şi pentru irigaţii, fiind şi navigabile. Descoperirile au confirmat că a existat o graniţă continuă de apă în partea estică a Egiptului.

Inginerii de la canalul Suez au realizat următoarea diagramă (Fig. 116) a secţiunii nord-sud a istmului, identificând patru înălţimi care au servit în antichitate, aşa cum o fac şi în prezent, ca porţi de ieşire din Egipt peste bariera de apă (Fig. 115):

A. Între lagunele mlăştinoase ale lacului Manzaleh şi Ballah - modernul oraş el-Qantara („palmă").

B. Între lacul Ballah şi lacul Timsah - oraşul modern Ismailiya.

C. Între lacul Timsah şi Marele Lac Amar - cunoscut din vremurile greco-romane sub numele de Serapeum.

D. Între Micul Lac Amar şi capul Golfului Suez — un „pod de pământ" cunoscut sub numele de Shalouf.

Prin aceste porţi, un număr de rute leagă Egiptul de Asia prin peninsula Sinai.

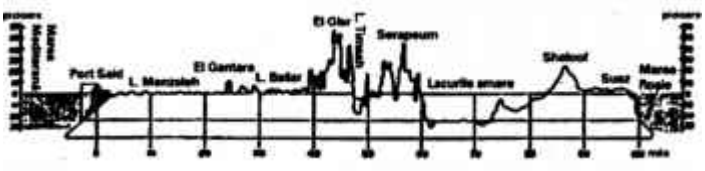

Fig. 116

Trebuie să avem în minte că traversarea Mării Roşii nu a fost premeditată: a avut loc numai după ce faraonul şi-a schimbat gândurile cu privire la eliberarea israeliţilor. Atunci le-a comandat Dumnezeu să se întoarcă de la marginea deşertului (unde deja ajunseseră) şi să „tabere" la ţărmul mării. Deci, ei au ieşit din Egipt pe una din porţile clasice, dar pe care dintre ele? (Fig. 116)

De Lesseps, constructorul-şef al canalului, a lansat opinia că au utilizat poarta C, la sud de lacul Timsah. Alţii, ca Olivier Ritte *(Histoire de l'Isthme de Suez),* din exact aceleaşi date, a tras concluzia că este vorba de poarta D. În 1874, egiptologul Karl Brugsch, adresându-se Congresului Internaţional al orientaliştilor, a identificat punctele geografice asociate cu sclavia egiptenilor şi Exod în colţul nord-estic al Egiptului. Din această cauză, spune el, poarta logică era cea nordică, poarta A.

Aşa cum a reieşit, teoria porţii nordice era veche de un secol când a lansat-o Brugsch, fiind sugerată în *Hamenlneld's Biblical Geography* încă în 1796 şi preluată după aceea de diverşi cercetători. Însă Brugsch, aşa cum au recunoscut până şi adversarii săi, a prezentat teoria cu „o bogăţie strălucită şi uluitoare de dovezi coroborative din monumentele egiptene". Articolul său a fost publicat anul următor sub titlul *L'Exode et les Monuments Egyptiens.*

În 1883, Edouard H. Naville *(The Store City of Pithom and the Route of the Exodus)* a identificat *Pithom*, oraşul în care trăiau sclavii israeliţi, în vest de Lacul Timsah. Aceasta şi alte identificări au dus la stabilirea zonei locuite de evrei ca întinzându-se de la Lacul Timsah spre vest, nu spre nord. Goshem nu era în nord-estul extrem al Egiptului, însă era alăturat barierei de apă.

H. Clay Trumbull *(Kadesh Barnea)* a oferit ceea ce de-atunci a constituit identificarea corectă a punctului de plecare al Exodului, Sucoth: era un loc obişnuit de întâlnire al caravanelor la vest de lacul Timsah, iar poarta B era cea mai la îndemână. Dar nu a fost luată, aşa cum se declară în Exodul 13:17-18: „După ce a lăsat faraon pe popor să plece, Dumnezeu nu i-a dus pe drumul care dă în Ţara filistinilor, măcar că era mai aproape... ci Dumnezeu a pus pe popor să facă un ocol pe drumul care duce spre pustie, spre *Yam Suff*." Deci, conchide Trumbull, israeliţii, urmăriţi de faraon, au fugit prin poarta D, traversând apele prin capul Golfului Suez.

Pe măsură ce secolul nouăsprezece se încheia, savanţii se întreceau să ofere soluţia finală. Teoria „sudiştilor" a fost asumată de Samuel C. Barlett *(The Veracity of Hexateuch):* trecerea s-a făcut în sud, drumul ducea spre sud, muntele Sinai se afla spre sud *(Ras-Sufsafeh)*. La fel de hotărâţi, savanţi ca Rudolf Kittel *(Geschichte der Hebraer),* Julius Welhausen *(Israel und Judah)* şi Anton Jerju *(Geschichte des Volkes Israel)* au oferit opinia că o traversare prin nord înseamnă un munte Sinai situat în nord.

Unul dintre cele mai puternice argumente ale lor (acum acceptat de către specialişti) a fost că locul unde au stat israeliţii cea mai mare parte din cei patruzeci de ani cât au petrecut în peninsula *Kadesh-Barnea* nu a fost o oprire întâmplătoare, ci o ţintă premeditată a Exodului. A fost ferm identificată cu zona fertilă Ain-Kadesis („izvorul Kadesh") şi oazele din nord-estul Sinaiului. Conform Deuteronomului l:2, Kadesh-Barnea era situat „la unsprezece zile de muntele Sinai". Kittel, Jerku şi alţii au selectat munţii din apropiere de Kadesh-Barnea ca adevăratul munte Sinai.

În ultimul an al secolului nouăsprezece, H. Holzinger *(Exodus)* a oferit un compromis: traversarea s-a făcut prin poarta C, iar ruta ducea către sud. Însă israeliţii au cotit spre interiorul peninsulei înainte de a ajunge în zona minieră păzită de garnizoanele egiptene. Ruta a trecut prin platoul central *el-Tih.* Apoi au luat-o spre nord, prin câmpia centrală, către un munte Sinai aflat *în nord.*

La începutul secolului douăzeci, atenţia s-a concentrat asupra unui alt aspect al problemei: care a fost ruta Exodului?

Ruta antică pe coastă, pe care romanii o numeau *Via Maris* -

Calea mării - începea la el-Qantara („A” pe hartă). Deşi era presărată cu dune mişcătoare, era binecuvântată cu ape de-a lungul întregului drum, iar curmalii crescând uluitor din nisip ofereau fructe în sezon şi umbră tot anul.

A doua rută începea la Ismailiya (B), mergea aproape paralel cu drumul de pe coastă, însă la cca. 20-30 mile spre sud, prin dealuri şi munţi. Cursurile naturale de apă sunt puţine, iar nivelul apelor subterane este foarte jos: puţurile artificiale trebuie săpate până la adâncimi de sute de picioare până a se găsi apă. Un călător - chiar şi în zilele noastre, chiar şi cu maşina (autostrada urmează drumul antic) - călătoreşte printr-un adevărat deşert.

Din cele mai vechi timpuri, calea mării a fost preferata armatelor care aveau suport maritim; ruta de interior - deşi dificilă - era urmată de cei care doreau să nu fie văzuţi de patrulele de coastă.

Poarta C ducea fie către Ruta B, fie către rutele gemene ce pornesc din poarta D, prin lanţul muntos, către Câmpia Centrală. Pământul tare şi plat al acesteia nu permite albii de *wadi* prea adânci. În timpul ploilor din iarnă, unele *wadi*-uri ies din albie şi dau impresia unor lacuri - lacuri în deşert! Aceste ape sunt scurse aproape imediat prin lutul albiilor. Acolo, săpatul poate scoate imediat apa la suprafaţă.

Ruta mai nordică ce porneşte din poarta D te conduce prin trecătoarea Giddi, dincolo de lanţul muntos al câmpiei centrale la Beersheba, Hebron şi Ierusalim. Ruta mai sudică, prin trecătoarea Mitla, poartă numele arab de *Darb el Hajj* - „Calea pelerinilor”. Această rută a fost printre primele utilizate de pelerinii musulmani din Egipt către Mecca în Arabia. Începea lângă oraşul Suez, traversa o fâşie deşertică şi mergea către munţi prin trecătoarea Mitla, apoi prin câmpia centrală spre oaza *Nakhl* (Fig. 117) unde fusese construit un fort, hanuri şi fântâni pentru pelerini. De acolo continua spre sud-est pentru a ajunge la Aqaba în capul Golfului Aqaba, de unde continua pe coasta Arabiei către Mecca.

Care din aceste patru trasee posibile fusese ales de israeliţi?

După prezentarea „traversării nordice” de către Brughsch, au apărut multe discuţii despre declaraţia biblică referitoare la „drumul spre ţara filistinilor” care fusese evitat, „măcar că era mai aproape”.

Biblia oferă următoarea explicaţie: „Căci a zis Dumnezeu: s-ar putea să-i pară rău poporului văzând războiul, şi să se întoarcă înapoi în Egipt.” S-a presupus aşadar că acest „drum spre ţara filistinilor” era traseul costal (care începe la poarta A), drumul preferat de faraoni pentru expediţiile militare şi comerciale, întărit cu forturi şi garnizoane.

Fig. 117

La începutul secolului, A.E. Haynes, un căpitan din Corpul inginerilor englezi a studiat drumurile din peninsula Sinai şi rezervele de apă sub auspiciile Palestine Exploration Fund. În raportul său „The Route of the Exodus” el a demonstrat o impresionantă familiaritate nu numai cu scripturile biblice, ci şi cu opera cercetătorilor anteriori, inclusiv reverendul F.W. Hol land (care a vizitat Sinaiul de cinci ori) şi generalul-maior Sir C. Warren (care a acordat o atenţie deosebită rezervelor de apă din Câmpia Centrală).

Căpitanul Haynes s-a concentrat asupra traseului neurmat. Dacă nu ar fi fost un mod la îndemână şi evident pentru a se atinge scopurile israeliţilor, de ce a mai fost menţionat ca alternativă? El a arătat despre Kadesh Barnea - la vremea aceea acceptat ca ţintă premeditată a Exodului - se află într-adevăr în apropiere de traseul costal. La fel, conchide el, muntele Sinai trebuia să fie în apropiere de acest traseu, fie că el a fost urmat sau nu.

Având blocat traseul A, conchide Haynes, „probabil că planul lui Moise a fost să-i ducă pe israeliţi direct la Kadesh”, cu o oprire pe muntele Sinai, pe ruta B. Însă urmărirea egiptenilor şi traversarea Mării Roşii au forţat un ocol pe traseul C sau D. Câmpia centrală era într-adevăr „Pustiul rătăcitorilor”. *Nakhl* era o oprire importantă în apropiere de muntele Sinai, înainte sau după acesta. Muntele însuşi

se afla la cca. 100 de mile de Kadesh, distanţă estimată de Haynes a fi egală cu cele „unsprezece zile depărtare”. Candidatul său era muntele *Yiallaq*, un munte de calcar „de dimensiuni impresionante” pe ramura nordică a Câmpiei Centrale - „exact la jumătatea distanţei între Kadesh şi Ismailiyah”. Numele său, pe care îl ortografiază *Yalek* „este apropiat de biblicul *Amalek,* prefixul *Am* însemnând «ţara lui»”.

În anii care au urmat, posibilitatea unei călătorii a israeliţilor prin Câmpia Centrală a câştigat suporteri. Unii (ca Raymond Weill, *Le Sejour des Israelites au desert du Sinai)* acceptau teoria muntelui din apropiere de Kadesh. Alţii (Hugo Gressmann, *Mose und seine Zeit)* credeau că israeliţii au luat-o de la Nakhl spre sud-est spre Aqaba, nu spre nord-est. Alţii - Black, Buhl, Cheyne, Dillmann, Gardiner, Gratz, Guthe, Meyer, Musil, Petrie, Sayce, Stade - sunt sau nu de acord cu teoria, parţial sau total. Când toate argumentele scriptice şi geografice au fost epuizate, nu mai rămânea decât o singură posibilitate. Testarea la faţa locului. Însă cum să reeditezi Exodul?

Răspunsul a fost primul război mondial (1914-1918), fiindcă Sinaiul a devenit arena unor lupte importante între britanici pe de o parte și turcii și aliații lor germani pe de alta. Miza: canalul Suez.

Turcii nu au pierdut vremea şi au pornit la traversarea peninsulei, iar britanicii s-au retras imediat din centrele lor administrativ-militare de la El-Arish şi Nakhl. Neputând să avanseze pe „calea mării” cea uşoară, din acelaşi motiv vechi, că marea era controlată de vasele inamicului (britanicii), turcii au strâns 22000 de cămile pentru a căra apa şi proviziile necesare pentru a avansa spre canal pe traseul B spre Ismailiyah. În memoriile sale, comandantul expediţiei turce, Djemal Paşa *(Memoirs of a Turkish Statesman, 1913-1919)* a arătat că „marea problemă a operaţiunilor militare în deşert, ca cel din Sinai, o constituie absenţa apei. În afară de sezonul ploios, este imposibil să traversezi pustiul cu o forţă expediţionară de 25000 de persoane”. Atacul său a fost respins.

Aliaţii turcilor, germanii, au preluat problema. Posedând echipament motorizat, au preferat terenul solid al Câmpiei Centrale. Cu ajutorul inginerilor hidrologi, au descoperit resursele subterane şi au creat o reţea de puţuri de-a lungul liniilor lor. Atacul lor din 1916

a eşuat. Când britanicii au reluat ofensiva, în 1917, au avansat pe traseul costal. Au ajuns la linia de demarcaţie de la Rafah în februarie şi în câteva luni au cucerit Ierusalimul.

Amintirile despre luptele din Sinai ale generalului A.P. Wavell *(The Palestine Campaigns)* au atingere cu subiectul nostru prin recunoaşterea că generalul britanic estima că inamicul nu va găsi în câmpia centrală apă pentru mai mult de 5000 de oameni şi 2500 de cămile. Varianta germană este relatată în *Sinai* a lui Theodor Wiegand şi a generalului F. Kress von Kressenstein. Lucrările militare sunt descrise pe fundalul terenului, climatului, resurselor de apă şi istoriei, cuplate cu o impresionantă familiaritate cu toate cercetările anterioare. Deloc surprinzător, concluziile conducătorilor germani sunt identice cu cele ale britanicilor: nici o coloană de oameni şi animale nu poate fi transportată prin munţii de granit din sud. Dedicând un capitol special Exodului, Wiegand şi von Kresenstein susţin că „regiunea Gebel Mussa nu poate fi luată în considerare pentru identificarea cu muntele Sinai". În opinia lor - ecoul celei a lui Haynes - era „monumentalul Gebel *Yallek*". Sau, adaugă ei, poate, aşa cum au indicat Guthe şi alţi savanţi germani, Gebel *Maghara*, aflat pe latura opusă lui Gebel Yallek.

Unul dintre ofiţerii britanici, devenit guvernator al peninsulei după primul război mondial, s-a familiarizat cu peninsula în timpul îndelungatului său mandat mai mult decât oricine înaintea sa. În *Yesterday and Today in Sinai*, C.S. Jarvis a confirmat că nu există nici o modalitate prin care poporul israelit (chiar şi în număr mai mic de 600000 de persoane cum a sugerat W.M.F. Petrie) şi animalele sale ar fi putut călători - cu atât mai puţin rămâne aproape un an - în zona granitoasă din sud.

La argumentele cunoscute, el mai adaugă unele noi. Deja se sugerase că *manna* care servea în loc de pâine era o răşină albă, lăsată de o mică insectă ce se hrănea cu arbuştii de tamarisc. În sudul Sinaiului se găsesc foarte puţini tamaricşi. În schimb în nord, numărul lor e impresionant. Un alt aspect se referă la rândunicile care ofereau carnea. Aceste păsări migrează din zonele lor natale, Rusia, România şi Ungaria, în Sudan (la sud de Egipt). Se întorc înapoi primăvara. Până în zilele de astăzi, beduinii prind cu uşurinţă

păsărelele obosite ce aterizează după traversarea Mediteranei. Aceste rândunici nu vin în sudul Sinaiului şi chiar daca ar veni, nu ar putea zbura peste vârfurile înalte ale munţilor de acolo.

Întreaga dramă a Exodului, insistă Jarvis, a avut loc în nordul Sinaiului. „Marea Trestiilor" era „Marea Serbonică" *(Sebkhet el Bardawil* în arabă) de unde au pornit către sud-sud-est. Muntele Sinai era Gebel *Hallal* - „un masiv de calcar de peste 2000 de picioare înălţime ce străjuieşte o câmpie aluvionară". Numele muntelui în arabă, explică el, înseamnă „Legiuitul" - aşa cum se cuvine muntelui unde s-a dat legea. În anii care au urmat, s-au făcut cercetări asupra subiectului de către savanţii de la Universitatea din Ierusalim şi alte instituţii ebraice de învăţământ superior existente în ceea ce pe atunci era Palestina. Combinând cunoştinţele biblice şi ale celorlalte scripturi, însoţite de investigaţii atente la faţa locului, nu s-au găsit argumente în sprijinul tradiţiei localizării sudice.

Haim Bar-Deroma *(Hanagev* şi *Vze Gvul Ha'aretz)* a acceptat teoria traversării prin nord, însă consideră că apoi israeliţii au luat-o spre sud, prin Câmpia Centrală, către un vulcanic munte Sinai din Transiordania. Trei savanţi reputaţi - F.A. Theihalber, J. Szapiro şi Benjamin Maisler *(The Graphic Historical Atlas of Palestine: Israel in Biblical Times)* - au acceptat traversarea nordică, via ţărmurile Mării Serbonice. El-Arish, spuneau ei, era oaza de la Elim, iar muntele Hallal era muntele Sinai. Benjamin Mazar, în diferite scrieri ale sale şi în *Atlas Litkufai Hatanach* a adoptat aceeaşi poziţie. Zev Vilnay, un cercetător biblic care a săpat în Sinai şi Palestina de la un cap la altul *(Ha'aretz Bamikra),* a optat pentru aceeaşi rută şi pentru acelaşi munte. Yohanan Aharoni (The *Land of Israel in Biblical Times),* acceptând posibilitatea unei traversări nordice, crede că israeliţii au mers spre Nakhl în Câmpia Centrală, dar de acolo au pornit către un munte Sinai aflat în sud.

Pe măsură ce dezbaterea continua, a devenit clar că problemele nerezolvate erau următoarele: în ceea ce priveşte traversarea, dovezile neagă o traversare nordică, însă în ceea ce priveşte muntele, dovezile neagă existenţa unui munte sudic. Impasul a atras atenţia savanţilor şi exploratorilor către singurul loc de compromis: Câmpia Centrală. În 1940, M D. Cassuto *(Commentary on the Book of*

Exodus şi alte scrieri) facilitează acceptarea traseului central indicând că traseul neurmat nu era „calea marină", ci ruta B. În aceste condiţii, traversarea prin poarta C era în deplin acord cu relatarea biblică - fără a fi nevoie de continuarea călătoriei către sudul peninsulei.

Lunga ocupare de către Israel a peninsulei Sinai, ca urmare a războiului cu Egiptul din 1967, a deschis posibilitatea unor studii şi cercetări la o scară fără precedent. Arheologi, istorici, geografi, topografi, geologi, ingineri au examinat peninsula dintr-un capăt în celălalt. De cel mai mare interes au fost cercetările echipei lui Beno Rothenberg (*Sinai Exploration* 1967-1972 şi alte lucrări), majoritatea sub auspiciile universităţii din Tel Aviv. Pe fâşia costală nordică, multe situri vechi au scos la iveală „natura de punte" a acestei regiuni, în Câmpia Centrală din nordul peninsulei nu au fost găsite situri ale unor localităţi vechi, atestând că era vorba numai de o zonă de tranzit. Când aceste tabere au fost trasate pe hartă, ele au format „o linie clară de la Negev spre Egipt, şi aceasta trebuie considerată ca direcţie de mişcare în antichitate".

Împotriva acestor concluzii, Menashe Har-El de la Universitatea Ebraică a lansat o nouă teorie *(Massa'ei Sinai)*. Revizuind toate argumentele, al a arătat că panglica submarină (vezi Fig. 116) care există între Micul şi Marele Lac Amar este suficient de ridicată pentru a putea fi traversată dacă un vânt suflă apele de deasupra ei; aşadar, pe acolo avusese loc traversarea. Apoi, israeliţii au urmat drumul tradiţional către sud, trecând de Mara *(Bir Murrah)* şi Elim *(Ayun Mussa)* ajungând la ţărmurile Mării Roşii şi stabilindu-şi tabăra acolo.

Aici vine Har-El cu marea sa inovaţie: călătorind de-a lungul Golfului Suez, israeliţii nu au mers spre sud. Au mers numai vreo douăzeci de mile către gura lui *Wadi Sudr* - şi au urmat albia muft-ului către Câmpia Centrală, continuând de la Nakhl la Kadesh-Barnea. Har-El identifică muntele Sinai cu muntele *Sinn-Bishr* care se ridică la cca. 1900 de picioare la intrarea în *wadi* şi sugerează că bătălia cu amalekiţii a avut loc pe malurile Golfului Suez. Această sugestie a fost respinsă de experţii militari israelieni familiari cu terenul şi istoria sa.

Unde se afla atunci muntele Sinai? Trebuie să reluăm dovezile

antice.

Faraonul, în călătoria sa, mergea spre răsărit. Traversând bariera apelor, el se îndrepta către o trecătoare în munţi. Apoi ajungea *în Duat,* care era o vale ovală înconjurată de munţi. „Muntele luminii" era situat în locul în care râul lui Osiris se despărţea în două.

Reprezentările pictografice (Fig. 16) arată cum râul lui Osiris curge printr-o zonă agricolă.

Am găsit reprezentări similare şi în Asiria. Să ne amintim, regii asirieni soseau în Sinai din direcţia opusă din care veneau faraonii: de la nord-est, via Canaan. Unul dintre ei, Esarhaddon, a gravat o stelă care ţine loc de hartă a propriei căutări a „Vieţii" (Fig. 118). Înfăţişează curmalul - simbolul Sinaiului, o zonă agricolă, simbolizată de plug şi un „munte sacru". În registrul superior îl vedem pe Esarhaddon la altarul zeităţii supreme, în apropierea Pomului vieţii. Este flancat de semnul taurului - aceeaşi imagine („viţelul de aur") pe care şi-o confecţionaseră israeliţii la picioarele muntelui Sinai.

Toate acestea nu vorbesc despre o zonă cu vârfuri de granit, cum este în sudul Sinaiului. Mai degrabă fac trimitere la nordul Sinaiului şi la dominantul *Wadi El-Arish*, al cărui nume înseamnă Cursul Soţului. Între afluenţii săi, într-o vale înconjurată de munţi, se afla muntele Sinai.

Nu există decât un singur astfel de loc în peninsulă. Geografia, topografia, textele istorice, reprezentările pictografice - toate indică spre *Câmpia Centrală* din nordul Sinaiului.

Chiar şi E.H. Palmer, care a mers până la a inventa vârful Ras-Sufsaffeh pentru a-şi susţine teoria, ştia că un deşert şi nu un vârf de granit era locul teofaniei.

„Concepţia populară despre Sinai", scrie el în *The Desert of the Exodus*, chiar şi în zilele noastre, pare să fie un munte izolat de care te poţi apropia din orice direcţie. Biblia însăşi, dacă o citim fară a lua în seamă descoperirile moderne, sprijină această idee. Muntele Sinai este prezentat întotdeauna ca fiind singur şi imposibil să te înşeli asupra lui."

Fig. 118

Există într-adevăr un astfel de deşert în peninsulă, recunoaşte el, însă nu este acoperit cu nisip: „Chiar şi în acele părţi care se apropie cel mai mult de concepţia noastră de deşert - un ocean de nisip, margini de dune - nisipul este absent, iar solul pare mai degrabă asfaltat decât o plajă."

Descria Câmpia Centrală. Pentru el, absenţa nisipului „voala" imaginea. Pentru noi, pământul tare însemna că se potrivea perfect pentru spaţioportul nefilimilor. Şi dacă muntele Mashu marchează poarta spaţioportului, el trebuie căutat în apropierea sa.

Să fi mers generaţiile de pelerini în van spre sud? A început venerarea vârfurilor sudice o dată cu creştinismul? Descoperirile arheologice indică altceva, iar multele inscripţii lăsate de pelerini de toate religiile şi din toate mileniile vorbesc despre o venerare ce merge spre primele ajungeri ale omului în această regiune.

Aproape că îţi vine să vrei să fi existat *doi* „Munţi Sinai" pentru a satisface atât tradiţiile, cât şi faptele. Nici aceasta nu este un lucru nou. Chiar înainte de ultimele două secole de eforturi pentru identificarea muntelui, numeroşi savanţi şi teologi s-au întrebat dacă nu cumva marea varietate de nume folosite în Biblie pentru Muntele Sacru nu indica faptul că era vorba de doi munţi. Aceste nume includeau Muntele Sinai (din/în Sinai), care era Muntele Legii; „Muntele Horeb" (Muntele din/al Uscăciunii); „Muntele Paran", care este listat în Deuteronom ca muntele din Sinai de pe care Domnul li se înfăţişase israeliţilor şi „Muntele Domnului", unde Dumnezeu i se arătase pentru prima dată lui Moise.

Geografia asociată cu două dintre aceste nume este descifrabilă.

Paran era în pustiul din apropiere de Kadesh-Barnea, posibil numele biblic pentru Câmpia Centrală, aşa încât muntele trebuie localizat acolo. Către acest munte se duseseră israeliţii. Însă muntele unde i s-a arătat Domnul pentru prima oară lui Moise, „Muntele Domnului", nu putea fi prea departe de ţara Midiean, fiindcă „Moise păştea turmele lui Jetro, socrul său, preotul din Midian, şi a purtat turmele spre pustie şi a ajuns pe muntele Domnului, pe Horeb". Midianiţii se aflau în sudul Sinaiului, de-a lungul Golfului Aqaba ocupându-se cu prelucrarea alamei. „Muntele Domnului" trebuie deci să se afle în pustietăţile de acolo.

Au fost descoperite sigilii cilindrice sumeriene reprezentând apariţia unei zeităţi în faţa unui păstor. Ele îl înfăţişează pe zeu apărând dintre doi munţi (Fig. 119), cu un copac în formă de rachetă în spatele său - poate *Sneh* („Tufişul în flăcări") din relatarea biblică. Introducerea celor două vârfuri se potriveşte referinţelor biblice, care îl numeşte deseori pe Yahweh *El-Shad-dai* - Zeul celor două vârfuri. Apare deci o altă distincţie între Muntele Legii şi Muntele Domnului: primul era un munte solitar în deşert, celălalt era o combinaţie de două vârfuri sacre.

Textele ugaritice recunosc şi ele un „munte al zeilor tineri" în împrejurimile Kadesh-ului şi două vârfuri ale lui El şi Asherah - Shad Elim, Shad Asherath u Rahim - în sudul peninsulei, în acea zonă la *mebokh naharam* („unde încep două cursuri de apă"), *kerev apheq tehomtam* („aproape de cheia celor două mări") s-a retras El la bătrâneţe. Textele, credem noi, descriu vârful sudic al peninsulei Sinai.

Exista deci un munte-poartă al spaţioportului în Câmpia Centrală. Şi mai erau două vârfuri în capătul sudic al peninsulei care jucau un rol important în venirile şi plecările nefilimilor. Erau cele două vârfuri care ***măsurau.***

Fig. 119

12. Piramidele zeilor şi ale regilor

În sălile British Museum se află o tăbliţă de lut care a fost descoperită la Sippar, „centrul de cult al lui Shamash din Mesopotamia. Îl înfăţişează stând pe tron sub un baldachin a cărui coloană este sculptată în formă de curmal (Fig. 120). Un rege şi fiul său îi sunt prezentaţi zeului de către o altă zeitate. În faţa lui Shamash, aşezată pe un piedestal, se află o emblemă mare a unei planete care emite raze. Inscripţiile îl invocă pe Sin (tatăl lui Shamash), pe Shamash însuşi şi pe sora sa, Ishtar.

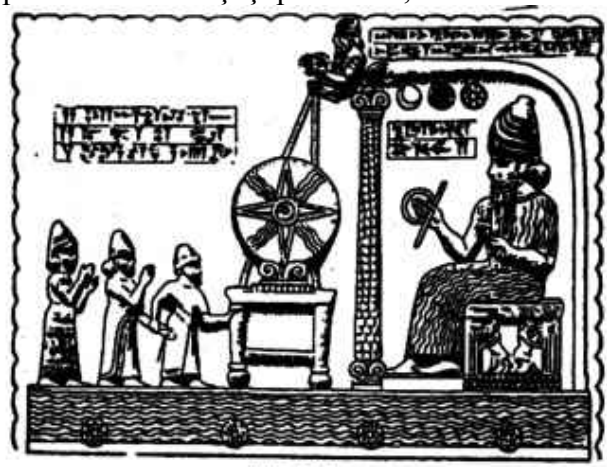

Fig. 120

Tema scenei - prezentarea unui rege sau preot unei zeităţi importante - este una familiară şi nu creează probleme. Ceea ce este unic şi uimitor în această reprezentare sunt cei doi zei (aproape lipiţi unul de celălalt) care, de undeva din afara locului de unde are loc prezentarea, ţin (cu două perechi de mâini) două frânghii legate de emblema celestă.

Cine sunt cei doi? Care este funcţia lor? Sunt situaţi identic şi, dacă este aşa, de ce trag de două frânghii şi nu de una? Unde sunt ei? Care este legătura lor cu Shamash?

Sipar, se ştie, era Înalta Curte a Sumerului, Shamash era judecătorul suprem. Hammurabi, regele babilonian faimos pentru codul său de legi, se reprezenta ca primind legile de la un Shamash aflat pe un tron. În scena descrisă mai sus, cei doi zei erau şi ei legaţi

de acordarea Legii? În ciuda speculaţiilor, nimeni nu a putut oferi până acum vreun răspuns.

Soluţia, credem noi, a stat tot timpul la îndemână, chiar în British Museum - nu însă printre lucrările din Asiria, ci în secţiunea egipteană. Într-o cameră separată de mumii şi alte rămăşiţe ale morţilor şi mormintelor lor, sunt expuse pagini din papirusurile înscrise cu Cartea morţilor, iar răspunsul se află acolo, sub ochii tuturor (Fig. 121).

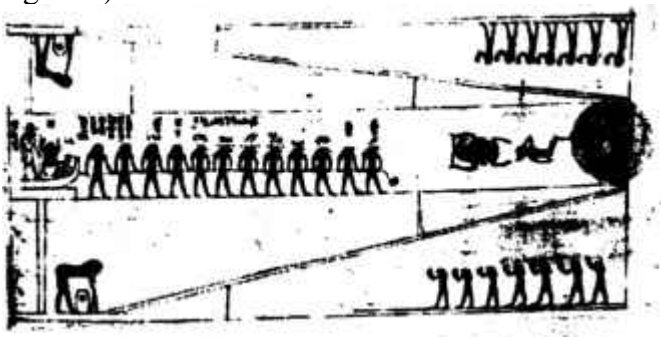

Fig. 121

Este o pagină din „papirusul Reginei Nejmet" şi desenul înfăţişează etapa finală a călătoriei faraonului în *Duat*. Cei doisprezece zei care trag barca prin coridoarele subterane l-au adus în ultimul coridor, Locul decolării. Acolo, „Ochiul roşu al lui Horus" îl aşteaptă. Apoi, dezbrăcat de hainele pământeşti Faraonul urma să pornească la Cer. Zeii stând în două grupuri se roagă pentru sosirea sa cu succes pe Steaua Nepieritoare.

Acolo, fără nici o îndoială, se află cei doi zei care trag de frânghie!

Fără concentrarea din scena sumeriană, cea din *Cartea morţilor* îi înfăţişează pe cei doi zei nu suprapuşi, ci chiar la capete diferite ale scenei. Ei se află în mod clar în afara coridorului subteran. Mai mult, ambele locuri în care se află zeii sunt marcate de câte un omphalos aşezat pe o platformă. Şi, aşa cum indică desenul, cele două zeităţi nu trag pur şi simplu de corzi, ci *măsoară.*

Descoperirea n-ar trebui să surprindă: nu descriu versetele din *Cartea morţilor* că faraonul întâlneşte zeii care „ţin frânghia în *Duat*", zeii care „ţin frânghia ce măsoară"?

Un indiciu din *Cartea lui Enoh* ne vine în minte. Acolo, dacă reamintim, se relatează că a fost luat de un înger care l-a dus să viziteze paradisul terestru din apus, unde a văzut „în acele zile ce frânghii lungi li se dădeau îngerilor care şi le puneau pe aripi şi plecau spre nord". Ca răspuns la întrebarea lui Enoh, îngerul i-a explicat că „s-au dus să măsoare... vor aduce măsurile celor drepţi între drepţi... aceste măsuri vor da secretele Pământului".

Fiinţe înaripate plecate spre nord să măsoare... Măsuri ce vor dezvălui secretele Pământului... Dintr-o dată, cuvintele profetului Habakuk răsună în urechile noastre - cuvinte ce descriu apariţia Domnului din sud, mergând spre nord:

Domnul vine de la sud,
Cel sfânt vine din muntele Paran
Măreţia lui acoperă cerurile şi slava lui umple Pământul.
Strălucirea lui este ca lumina soarelui,
din mâna Lui pornesc raze şi acolo este ascunsă tăria Lui.
Înaintea lui merge cuvântul,
Şi scânteile în urma sa.
Se opreşte şi măsoară Pământul,
priveşte şi face neamurile să tremure.

Era măsurarea Pământului şi a „secretelor" sale legată de zborurile zeilor prin cer? Textele ugaritice adaugă un indiciu, spunând că Ba'al „o frânghie tare şi elastică a întins ce se întinde până la cer în sus şi scaunul lui Kadesh în jos".

Ori de câte ori textele vorbesc despre un mesaj al unui zeu către altul, versurile încep cu cuvântul *Hut.* Savanţii au presupus că este vorba de o formă de atragere a atenţiei, ceva de genul „mă asculţi?" însă termenul poate însemna, literal, şi „coardă, funie". În mod semnificativ, în egipteană termenul mai are şi sensul de a „întinde, a se extinde". Heinrich Brugsch, comentând un text egiptean ce se referă la bătăliile lui Horus *(Die Sage von der geflugten Sonnenscheibe)* a arătat că Hut era un nume geografic - lăcaşul întinzătorilor aripilor, ca şi numele muntelui în care a fost înlănţuit Horus de către Seth.

În reprezentările egiptene (Fig. 121) ale lăcaşului celor doi

măsurători divini sunt localizate „pietrele oraculare”. Şi Baalbeckul era un loc în care se afla o astfel de piatră, ce putea realiza funcţiunile *Hut.* O altă piatră era la Heliopolis, oraşul geamăn al Baalbeckului, Baalbeckul era Platforma de aterizare a zeilor; frânghiile din reprezentarea egipteană erau legate de locul decolării. Dumnezeu - numit de Habakuk prin varianta *El* - măsura Pământul în timp ce zbura de la sud la nord. Sunt acestea numai coincidenţe, ori părţi ale aceluiaşi puzzle?

Avem apoi reprezentările de la Sippar. Nu sunt stranii dacă ne gândim că în vremurile de dinainte de Potop. Sumer era tărâmul zeilor, Sippar era spaţioportul anunnakilor, iar Shamash comandantul său. În această ordine de idei rolul măsurătorilor devine clar: *frânghiile lor măsurau calea până la spaţioport*.

Să ne reamintim cum a fost înfiinţat Sippar, cum a fost determinat locul primului spaţioport, cu cca. 400000 de ani în urmă.

Când Enlil şi fiii săi au primit sarcina de a crea un spaţioport pe Pământ, în câmpia dintre cele două râuri a fost făcut un plan special. A fost ales locul spaţioportului, determinată calea de rulaj şi construite facilităţile de control al zborului. Pe baza celei mai proeminente trăsături a Orientului Apropiat - Muntele Ararat - a fost determinat un meridian care trecea prin acesta. A fost determinată o cale de aterizare, cu un unghi lejer de 45°, departe de înălţimile care ar putea încurca. La intersecţia celor două linii urma să fie construit Sippar - „Oraşul păsărilor”.

Au fost înfiinţate pe acea diagonală cinci aşezări, echidistante una faţă de cealaltă. Punctul central - Nippur „Locul răspântiei” - servea ca centru de control al zborurilor. Celelalte aşezări marcau un coridor de aterizare în formă de săgeată. Toate liniile duceau către Sippar (Fig. 122).

Toate acestea au fost măturate de Potop. După acesta - cca. 13000 de ani în urmă rămăsese numai platforma de aterizare de la Baalbeck.

Până la construirea unui nou spaţioport, toate decolările şi aterizările trebuia realizate de acolo. Să credem acum că anunnakii s-au mulţumit numai cu asta şi s-au bazat pe calităţile piloţilor lor pentru a ateriza pe o platformă ascunsă de două vârfuri muntoase ori

este mai normal să presupunem că au încercat să construiască cât mai repede posibil un coridor de aterizare spre Baalbeck?

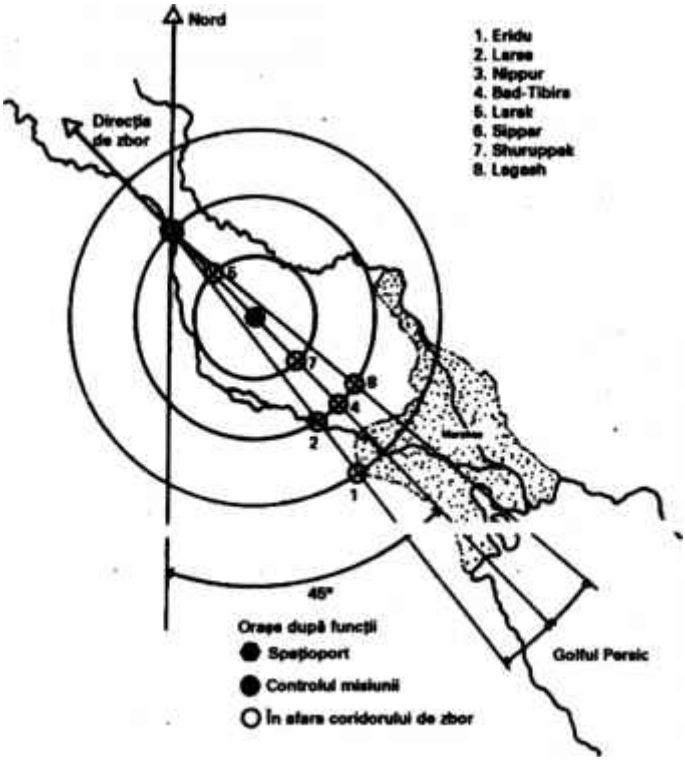

Fig. 122

Cu ajutorul fotografiilor Pământului luate de navetele NASA putem vedea Orientul Apropiat aşa cum l-au văzut anunnakii din navele lor (Fig. 123). Acolo, un punct înspre nord era Baalbeckul. Ce puncte trebuie alese pentru a forma un coridor de aterizare triunghiular? La îndemână, spre sud-est se află vârfurile de granit ale muntelui Sinai. Printre ele se află cel mai mare vârf al său (numit astăzi Sf. Katarina). Putea servi ca punct natural de ghidaj pentru direcţia sud-estică. Dar care era contrapunctul de unde să se tragă latura nordică a triunghiului?

La bordul navetei Supraveghetorul - „Măsurătorul divin" - a privit la panorama de dedesubt, apoi şi-a studiat hărţile. În depărtare, dincolo de Baalbeck se afla Araratul. A trasat o linie dreaptă din

Ararat spre Baalbeck, întinzând-o până în Egipt.

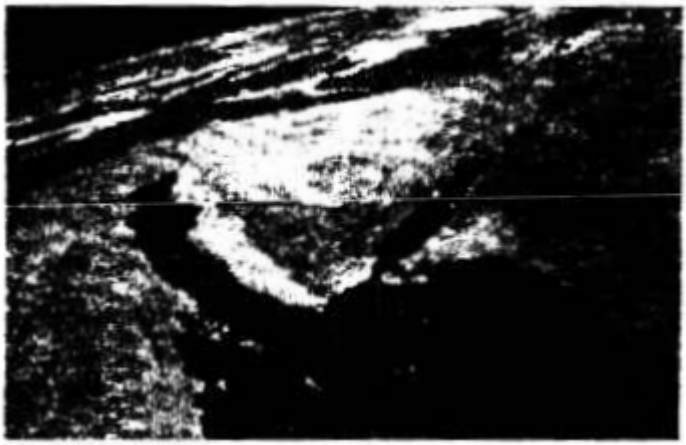

Fig. 123

Fig. 124

A luat apoi compasul. Cu Baalbeck ca centru, a trasat un arc peste cel mai înalt vârf din peninsula Sinai. Acolo unde se intersecta cu linia Ararat-Baalbek, a făcut o cruce în interiorul unui cerc. Apoi a desenat două linii de dimensiuni egale, una legând Baalbeckul de vârful din Sinai, cealaltă cu locul marcat de cruce (Fig. 124).

Acesta, a spus el, va fi coridorul de aterizare care să ne conducă direct la Baalbeck.

Dar, domnule, a replicat cineva de la bord, acolo unde aţi făcut crucea nu se află nimic!

Atunci vom ridica acolo o *piramidă.*

A avut loc o asemenea conversaţie? Sigur nu vom putea şti niciodată (poate doar să fie descoperită o tăbliţă care a consemnat evenimentul). Nu am făcut decât să transformăm în dialog o serie de fapte uluitoare, însă care *nu pot fi negate:*

- *Platforma unică de la Baalbeck a fost acolo din vremurile de demult şi se află încă intactă în enigmatica ei imensitate;*
- *Muntele Sf.Katarina se află încă acolo, ca cel mai mare vârf din peninsula Sinai, învăluit din cele mai vechi timpuri (alături de geamănul său Mussa) în legende despre oameni şi zei;*
- *Marea piramidă de la Gizeh şi cele două tovarăşe ale sale, dimpreună cu Sfinxul se află exact pe linia Ararat-Baalbeck; şi*
- *Distanţele de la Baalbeck la Muntele Sf Katarina şi cea până la piramida de la Gizeh sunt egale.*

Aceasta, subliniem, este numai o parte a reţelei - construită de anunnaki în legătură cu noul lor spaţioport. Astfel încât, indiferent dacă acea conversaţie a avut sau nu loc, suntem siguri că *aşa au apărut piramidele în Egipt.*

Există multe piramide şi structuri piramidale în Egipt, marcând peisajul de la Delta Nilului în nord până în Nubia. Însă atunci când se vorbeşte de Piramide, imitaţiile, variaţiile şi „minipiramidele" din vremurile ulterioare sunt omise, turiştii şi savanţii concentrându-se numai asupra celor peste douăzeci de piramide despre care se crede că au fost construite de faraonii vechiului regat (cca. 2700-2180 î.Ch.): Acestea, la rândul lor, constau în două grupuri distincte: cele identificate cu conducătorii celei de-a cincea şi a şasea dinastii (cum ar fi Unash, Teti, Pepi), care sunt elaborat decorate şi inscripţionate cu renumitele texte ale piramidelor şi vechile piramide, atribuite dinastiilor a treia şi a patra. Acestea din urmă, primele, sunt cele mai stranii. Mult mai mari, mai solide, mai corecte, mai bine realizate decât cele care le-au urmat, ele sunt şi cele mai misterioase — fiindcă nu conţin nici un indiciu asupra modului cum au fost

construite. Cine le-a construit, cum le-a construit, de ce şi chiar când - nimeni nu poate spune. Există numai teorii şi presupuneri.

Manualele ne spun că prima piramidă a fost construită de un rege pe nume Zoser, al doilea faraon al celei de-a treia dinastii (cca. 2650 î.Ch. după majoritatea indiciilor). Alegând un loc la vest de Memphis, pe un platou ce a servit ca necropolă (oraş al morţilor) a capitalei, el l-a instruit pe strălucitul său arhitect numit Imhotep să-i construiască un mormânt care să fie mai presus de toate cele precedente. Până atunci, obiceiul era să se sape o groapă într-un teren stâncos, să fie depus corpul regelui, apoi acoperit cu o stâncă orizontală gigantică, numită *mastaba*; care în timp a crescut în dimensiuni. Ingeniosul Imhotep, consideră unii savanţi, a acoperit mastaba originală cu strat după strat de mastabe mai mici, în două faze (Fig. 125a), obţinând o piramidă în trepte. Pe lângă ea au fost construite o mulţime de clădiri funcţionale - capele, temple funerare, depozite, adăposturi de sclavi etc. Întreaga zonă a fost apoi înconjurată cu un zid uriaş. Piramida şi ruinele unora dintre clădirile-anexă mai pot fi văzute şi azi (Fig. 125b) la Sakkara - un nume ce se crede că îl onora pe Seker, „Zeul ascuns".

Regii care i-au urmat lui Zoser, explică manualele, au apreciat ideea şi au încercat să-l imite pe Zoser. Probabil Sekhem-khet, care i-a urmat lui Zoser la tron, a început construcţia celei de-a doua piramide, tot la Sakkara.

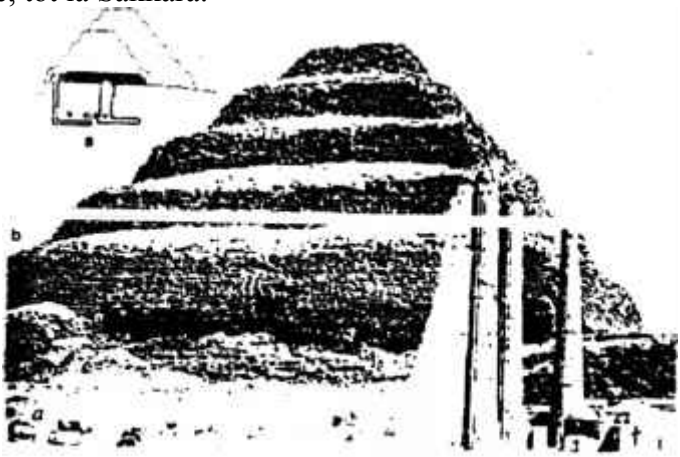

Fig. 125

Nu a reuşit, din motive necunoscute (probabil fiindcă nu mai era Imhotep). O a treia piramidă în trepte - mai degrabă rămăşiţele începuturilor construcţiei ei - a fost descoperită între Sakkara şi Gizeh. Mai mică decât precedentele, este atribuită în mod logic următorului faraon, numit Khaba. Unii savanţi consideră că au mai existat două-trei încercări de construire a unei piramide de către faraoni neidentificaţi din a treia dinastie, toate eşuate.

Am ajuns acum la cca. treizeci de mile sud de Sakkara, într-un loc numit Maidum, pentru a găsi piramida considerată următoarea cronologic. În absenţa dovezilor, se presupune că a fost construită de următorul faraon, numit Huni.

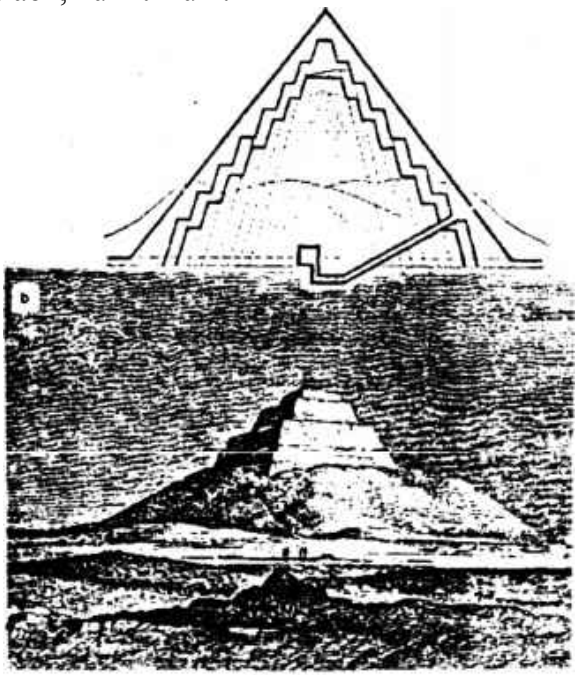

Fig. 126

Datorită unor dovezi circumstanţiale se consideră că el doar a început-o, ea fiind terminată de succesorul său, Sneferu, care a fost primul rege al celei de-a patra dinastii.

A fost începută, asemenea predecesoarelor, ca o piramidă în trepte. Însă din motive care rămân total necunoscute şi pentru care nu există nici măcar teorii, constructorii au decis să o facă o piramidă

„adevărată", adică să-i ofere laturi drepte. Asta însemna punerea unui strat de pietre înclinate în unghi (Fig. 126 a). Tot din motive necunoscute, a fost ales un unghi de 52°. Dar, ceea ce trebuia să fie prima piramidă adevărată s-a dovedit un eşec lamentabil. Aflate într-un unghi precar, pietrele au început să cadă şi ceea ce a rămas a fost o parte a miezului său, cu un munte de resturi în jurul lui (Fig. 126b).

Unii savanţi (precum Kurt Mendelssohn, *The Riddle of the Pyramids*) sugerează că Sneferu construia în acelaşi timp o altă piramidă, la nord de Maidun, în momentul prăbuşirii primeia. Atunci arhitecţii săi au schimbat rapid unghiul în timpul construcţiei. Unghiul mai mic de 43° a redus masa şi înălţimea piramidei asigurând o mai mare stabilitate. A fost o decizie înţeleaptă, fiindcă piramida - numită Piramida înclinată (Fig. 127) - este încă în picioare.

Încurajat de succesul său, Sneferu a ordonat construirea unei alte piramide lângă prima. Este numită Piramida Roşie, după nuanţa pietrelor. Se pare că a însemnat realizarea imposibilului, o formă triunghiulară ridicându-se de pe o bază pătrată.

Laturile măsoară aproximativ 656 picioare fiecare, iar înălţimea este de 328 de picioare. Triumful nu a fost realizat fără o mică înşelăciune: în locul unghiului perfect de 52°, laturile acestei prime piramide clasice sunt înclinate la un mai sigur unghi de 44°.

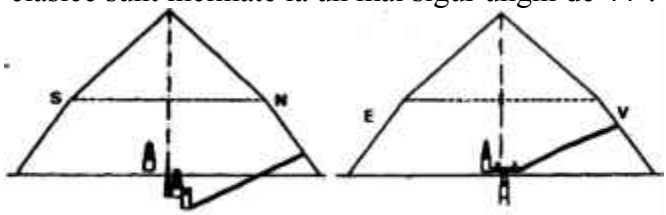

Fig. 127

Am ajuns acum, sugerează savanţii, la apogeul construirii de piramide în Egipt.

Sneferu a fost tatăl lui Khufu (pe care istoricii greci îl vor numi Cheops). S-a presupus că fiul a continuat realizările tatălui, construind următoarea piramidă adevărată - numai că mult mai mare: Marea Piramidă de la Gizeh. Stă maiestuoasă alături de alte două mari piramide, atribuite urmaşilor săi, Chefra (Chefren) şi Menka-ra (Mycerinus); cele trei sunt înconjurate de piramide satelite mai mici,

temple, mastabe, morminte şi unicul Sfinx. Deşi atribuite unor conducători diferiţi, cele trei (Fig. 128) au fost plănuite şi construite ca un grup coerent, perfect aliniate nu numai cu punctele cardinale, ci şi una cu alta. Într-adevăr, triangulaţiile care încep cu aceste trei monumente pot fi extinse pentru a măsura întregul Egipt - chiar întregul Pământ.

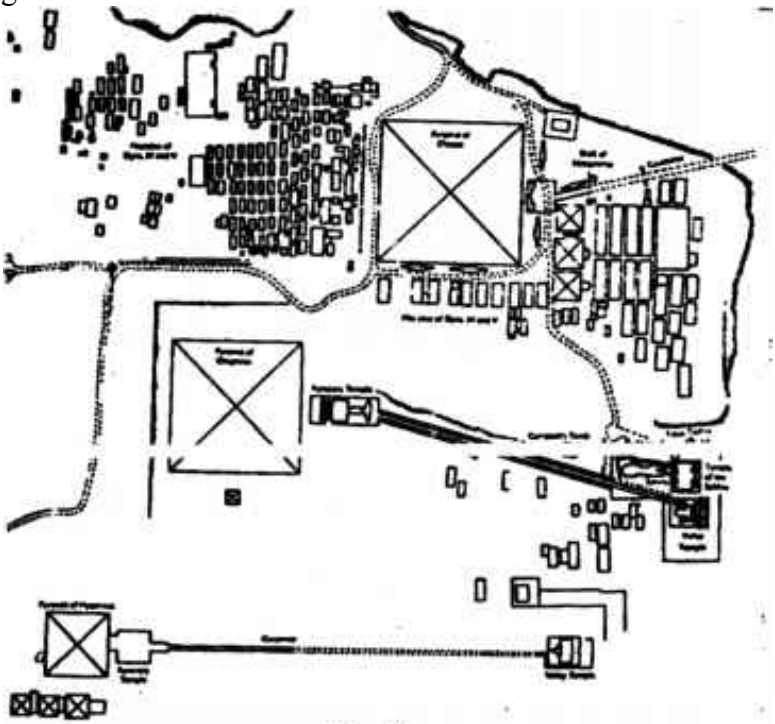

Fig. 128

În vremurile moderne, acest lucru a fost realizat pentru prima oară de inginerii lui Napoleon: ei au selectat apexul marii piramide ca punct focal din care au triangulat şi cartat Egiptul Inferior.

Acest lucru a fost uşurat şi de descoperirea faptului că locul se află, intenţionat sau nu, aproape de paralela de treizeci de grade (nord). Întregul complex de la Gizeh a fost construit pe latura estică a Platoului Libian, care începe în Libia în vest şi ajunge pe malurile Nilului. Deşi numai la 150 picioare deasupra nivelului râului, situl de la Giza are o vedere neobstrucţionată, dominantă, către cele patru puncte cardinale. Marea piramidă se află chiar la marginea platoului.

La doar câteva sute de metri spre nord sau est, o asemenea construcţie ar fi fost imposibilă. Unul din primii savanţi care a făcut măsurători precise, Charles Piazzi Smyth *(Our Inheritance in the Great Pyramid)* a stabilit că centrul piramidei se află la latitudinea de 29°58'55" - cu aproape o şesime de grad de paralela de treizeci de grade. Centrul celei de-a doua piramide se află la numai treisprezece secunde ($^{13}/_{3600}$ de grade) mai la sud.

Aliniamentul cu punctele cardinale, înclinarea laturilor la unghiul perfect de 52° (la care înălţimea piramidei în relaţie cu circumferinţa este aceea a unui radian de cerc cu cerul) baza pătrată puse pe o platformă perfect nivelată, toate vorbesc despre înaltul grad de cunoştinţe matematice, astronomice, geometrice, geografice şi, desigur, arhitectură şi construcţii, precum şi capacităţile administrative de a mobiliza forţa de muncă necesară executării unor asemenea proiecte pe termen lung. Uluiala creşte dacă realizăm complexitatea interioarelor şi precizia galeriilor, coridoarelor, camerelor, deschizăturilor făcute în piramide, intrările ascunse (totdeauna pe latura nordică), sistemele de încuiere - toate nevăzute de afară, toate în aliniament perfect cu celălalt, toate executate în aceşti munţi artificiali pe măsură ce erau construiţi strat după strat.

Deşi cea de-a doua piramidă este cu numai foarte puţin mai mică decât prima, „Marea Piramidă" (înălţime: 470 şi 480 picioare, laturile 707 şi respectiv 756) a fost cea care a captat întreaga atenţie a savanţilor şi amatorilor. A fost şi mai rămâne încă cea mai mare construcţie de piatră din lume, find construită din aprox 2.300.000 - 2.500.000 de blocuri de calcar galben (miezul), calcar alb (învelişul) şi granit (camerele interioare şi galeriile, acoperişul etc). Masa totală, estimată la cca.93 de milioane picioare cubice, cântărind aproximativ 7 milioane tone, depăşeşte greutatea tuturor catedralelor, bisericilor şi capelelor construite în Anglia după creştinare.

Piramida este ridicată pe o platformă artificială, ale cărei colţuri sunt marcate de orificii fără vreo funcţie clară. În ciuda trecerii mileniilor, a schimbărilor continentale, a rotaţiei Pământului, a cutremurelor, a greutăţii imense a piramidei însăşi, relativ subţirea platformă (mai puţin de douăzeci şi doi inci) este încă nevătămată şi perfect dreaptă: eroarea alinierii sale este mai mică de o zecime de

inci pentru cele 758 de picioare cât măsoară laturile.

De la distanţă, Marea Piramidă şi cele două tovarăşe ale sale par piramide perfecte, însă dacă te apropii vezi că şi ele sunt un fel de piramide în trepte, construite strat peste strat de piatră, fiecare mai mic decât cel de dedesubtul său. Specialiştii au sugerat că Marea Piramidă ar fi de fapt o piramidă în trepte, construită astfel pentru a susţine o mare presiune verticală (Fig. 129). Ceea ce îi oferă aparenţa de luciu o reprezintă pietrele cu care sunt acoperite laturile sale. Acestea au fost îndepărtate după cucerirea arabă, fiind utilizate pentru construirea oraşului Cairo. Unele dintre ele au fost descoperite pe o porţiune din vârful celei de-a doua piramide, iar altele la baza celei mari (Fig. 130). Aceste pietre sunt cele care determină unghiul laturilor piramidelor. Sunt cele mai grele pietre utilizate la construcţia piramidelor. Cele şase laturi ale fiecărei pietre au fost cioplite cu atenţie, astfel încât să se potrivească perfect, nu numai cu „miezul" piramidei, ci şi una cu cealaltă.

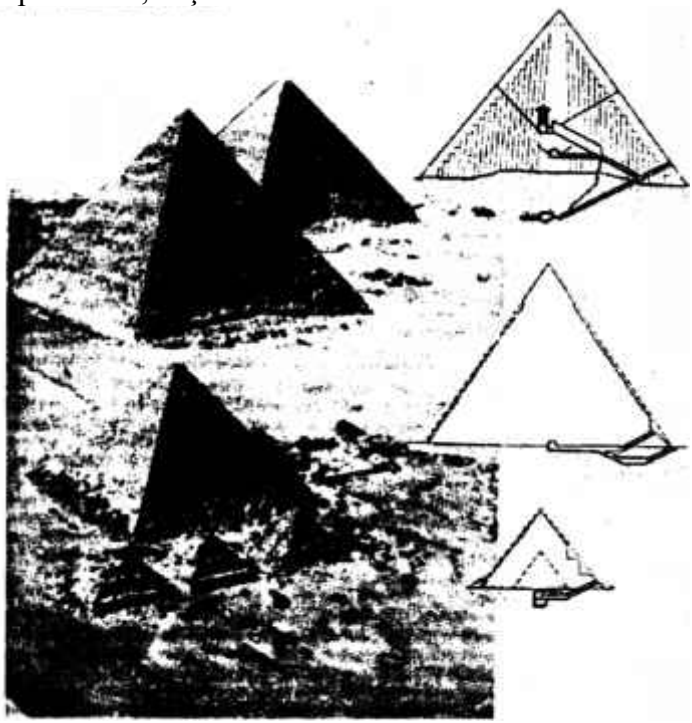

Fig. 129

Piramidelor de la Gizeh le lipseşte astăzi şi apexul, care fusese construit în formă de piramidion ca obeliscurile. Cine, când şi cum le-a scos nu se ştie. Se ştie, totuşi, că la un moment dat, aceste apexuri erau construite din granit în forma ***ben-ben***-urilor de la Heliopolis şi erau inscripţionate. Cel al piramidei lui Amen-em-khet de la Dashur, care a fost descoperit îngropat în apropiere de piramidă (Fig. 131) purta emblema globului înaripat şi inscripţia:

Faţa regelui Amen-em-khet este deschisă,
Ca să ajungă la zeul Muntelui Luminii
Când la cer va pleca.

Când Herodot a vizitat piramidele în secolul cinci, nu menţionează apexurile, însă laturile erau acoperite cu pietre şlefuite.

Ca şi alţii înaintea lui, s-a întrebat cum au fost construite aceste monumente - numărate printre cele şapte minuni ale antichităţii. „Ghizii" săi i-au povestit că a fost nevoie de 100.000 de oameni, înlocuiţi la fiecare trei luni, şi „zece ani de asuprire" numai pentru a construi drumul spre piramidă, astfel încât să poată fi aduse pietrele. „Piramida însăşi a fost construită în douăzeci de ani." Herodot a fost cel care a transmis informaţia că faraonul care a ordonat construirea piramidei a fost Cheops (Khufu). De ce şi în ce scop, nu spune. Şi Herodot atribuie cea de-a doua piramidă lui Chefren (Chefra), „de aceleaşi dimensiuni, cu excepţia faptului că i-a coborât înălţimea cu patruzeci de picioare". El mai spune că „şi Mycerinus (Mekara) a lăsat o piramidă, însă mult mai mică decât a tatălui său" - implicând, fără a o declara însă, că este vorba de a treia piramidă.

În secolul unu, geograful şi istoricul roman Strabo a consemnat nu numai o vizită la piramide, ci şi intrarea în Marea Piramidă, printr-o deschizătură ascunsă pe latura nordică. Pătrunzând printr-un coridor îngust el a ajuns la un zid, asemenea turiştilor greci şi romani dinaintea sa.

Locaţia acestei intrări a fost uitată în secolele ce au urmat, iar când în 820 califul Al Mamoon a încercat să pătrundă în piramidă, a angajat o armată de fierari, constructori şi ingineri pentru a sparge piatra şi a construit un tunel spre interiorul piramidei. Motivele sale erau atât curiozitatea ştiinţifică, cât şi dorinţa de a găsi comoara. Se spunea că în piramidă erau ascunse din vremurile de demult „arme

care nu ruginesc", o „sticlă care se îndoaie dar nu se sparge", hărţi şi planigloburi.

Spărgând pietrele prin încălzire şi răcire bruscă, cioplindu-le, oamenii lui Al Mamoon au avansat în interiorul piramidei centimetru cu centimetru. Erau gata să renunţe când au auzit căzând o piatră, ceea ce indica o cavitate goală dincolo. Cu vigoare renăscută şi-au croit drum în coridorul de coborâre (Fig. 132). Urcând pe acesta, au ajuns la intrarea originală ce fusese astupată din afară. Coborând, au ajuns la scobitura de care vorbise Strabo. Era goală. Un tunel care pornea din ea nu ducea nicăieri.

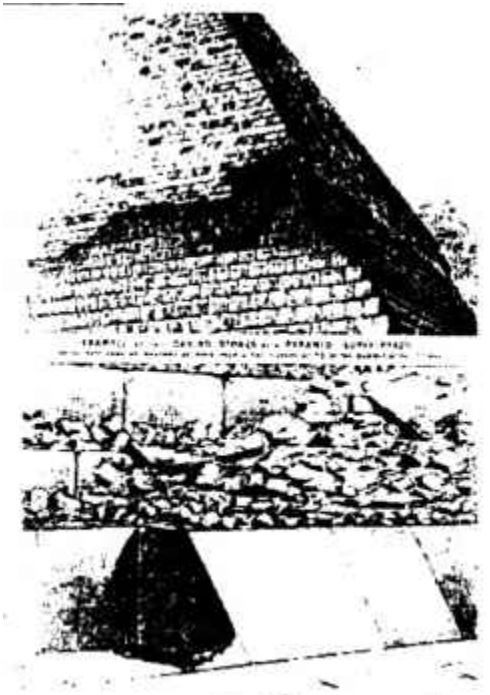

Fig. 130

În ceea ce-i priveşte pe cercetători, eforturile fuseseră în van. Toate celelalte piramide, în care se intrase de-a lungul secolelor, aveau aceeaşi structură interioară: un coridor descendent care ducea într-una sau mai multe camere. Aşa ceva nu exista în Marea Piramidă. Nu erau secrete care să fie dezvăluite.

Însă soarta a vrut altfel. Oamenii lui Al Mamoon au reuşit să croiască un tunel până în coridorul descendent. Avea o formă

ciudata, triunghiulară. Când s-a examinat cu atenţie tavanul, s-a descoperit că piatra servea pentru a ascunde un bloc de granit poziţionat la un unghi faţă de coridor.

Fig. 131

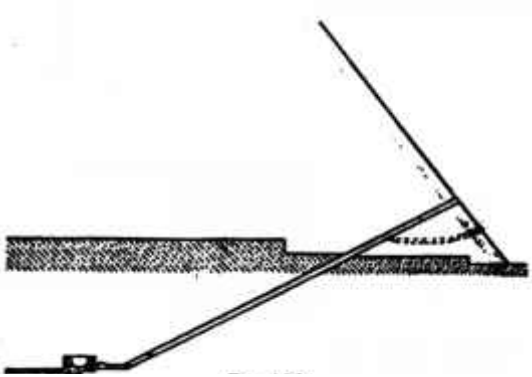

Fig. 132

Ascundea el intrarea într-o cameră secretă - una care nu mai fusese vizitată vreodată?

Nereuşind să mute sau să spargă blocul de granit, oamenii lui Al Mamoon au săpat în jurul lui. A reieşit însă că acest bloc era doar unul dintr-un şir de blocuri de granit, urmat de altele de calcar, ce ascundeau un coridor ascendent - înclinat la aceleaşi unghi de 26° ca şi coridorul descendent (exact jumătate din înclinarea piramidei). Din capătul coridorului ascendent (Fig. 133), un coridor orizontal ducea către o cameră pătrată cu un acoperiş înclinat şi o nişă neobişnuită în peretele estic. Această cameră se află exact pe axa nord-sud a piramidei - fapt a cărui semnificaţie nu a fost descifrată încă.

Camera a ajuns să fie cunoscută sub numele de „camera reginei”, însă justificarea este mai degrabă romantică, decât bazată pe ceva concret.

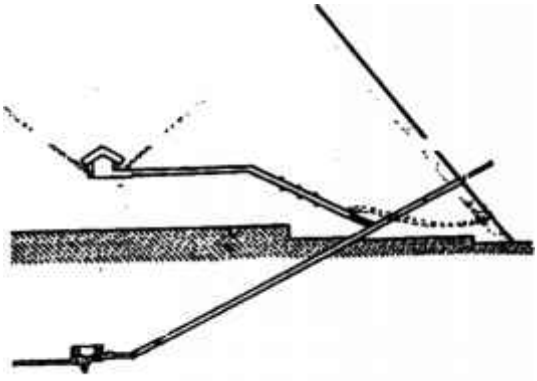

Fig. 133

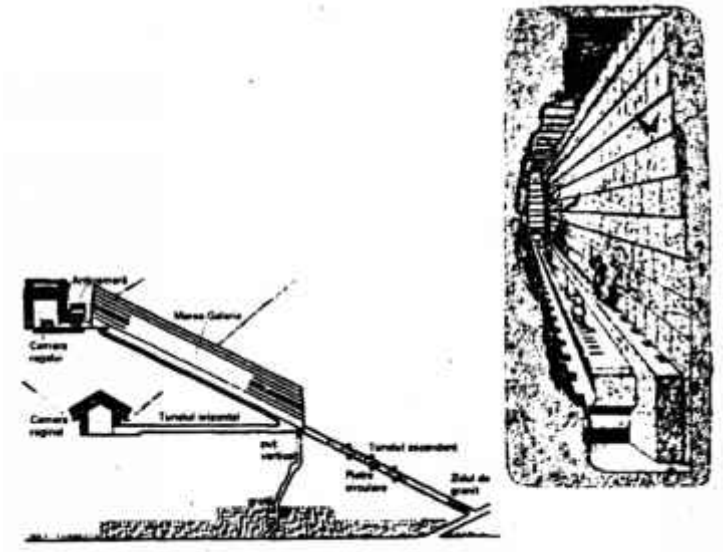

Fig. 134

La capătul coridorului ascendent se întinde o galerie mare de cca. 150 de picioare, la acelaşi unghi de 26° cu o construcţie precisă (Fig. 134). Podeaua sa joasă este flancată de două rampe pe întreaga sa lungime. În fiecare rampă sunt tăiate o serie de deschizături la distanţe egale, faţă în faţă una cu alta. Zidurile galeriei se ridică la cca. 18 picioare, pe şapte niveluri, fiecare nivel fiind cu trei inci ieşit în afară față de precedentul, astfel încât galeria se îngustează spre tavan. Tavanul acesteia are exact aceeaşi lăţime cu podeaua dintre rampe.

La capătul de sus al galeriei se află o platformă formată dintr-un bloc de piatră. Ea dă într-un coridor jos (numai 3,5 picioare înălţime) ce duce într-o anticameră de o construcţie specială, fiind echipată cu un scripete care printr-o simplă manevră (tras de frânghie?) poate ridica şi coborî trei ziduri de granit ce blochează trecerea.

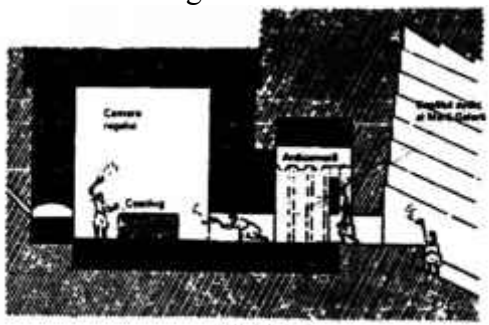

Fig. 135

De acolo, un coridor de înălţime şi lăţime similare cu anteriorul conduce într-o cameră construită din granit roşu - aşa-numita Cameră a regelui (Fig. 135). Era goală, cu excepţia unui bloc de granit ce voia să sugereze coşciugul. Lucrătura precisă includea loc pentru placa de deasupra. Dimensiunile sale demonstrează avansate cunoştinţe matematice. Însă era complet gol.

Atunci, tot acest munte de piatră a fost ridicat pentru a ascunde un coşciug gol într-o cameră goală? Urmele de torţă şi consemnările lui Strabo atestă despre coridorul descendent că mai fusese vizitat, şi, dacă a existat vreo comoară, ea fusese de mult luată. Însă coridorul ascendent nu mai fusese călcat înainte de oamenii lui Al Mamoon. Teoria spunea că piramidele fuseseră construite pentru a adăposti de intruşi mumia faraonului şi comorile îngropate o dată cu acesta. Astfel, închiderea trecerilor s-ar fi făcut imediat după plasarea mumiei. Şi totuşi, în piramidă nu se afla decât un sicriu gol.

De-a lungul timpului, alţi conducători, savanţi, aventurieri au intrat în piramidă, au cercetat-o, descoperind alte trăsături ale structurii sale interioare - printre care şi două conducte pe care unii le consideră pentru aerisire (Pentru cine/ce?) sau pentru observări astronomice (De către cine?). Cu toate că specialiştii continuă să se refere la coşciugul de piatră ca la un sarcofag (mărimea lui poate adăposti cu uşurinţă un corp uman), fapt este că nu există absolut

nimic care să susţină ideea că Marea Piramidă era un mormânt.

Într-adevăr, teoria că piramidele au fost construite pentru a adăposti mormintele faraonilor nu se susţine.

Prima piramidă, cea a lui Zoser, conţine ceea ce savanţii insistă să numească două camere mortuare, acoperite de mastaba iniţială. Când au fost desfăcute prima dată de către H.M. von Minutoli, în 1821, el susţine că a găsit înăuntru părţi dintr-o mumie şi câteva inscripţii purtând numele lui Zoser. Pe acestea, pretinde el, le-a trimis în Europa, însă s-au pierdut pe mare. În 1837, colonelul Howard Vyse a analizat camerele cu mai multă atenţie şi a spus că a descoperit un „morman de mumii" (au fost numărate optzeci) şi a ajuns la o cameră „ce purta numele regelui Zoser", inscripţionat cu vopsea roşie. Un secol mai târziu, arheologii au descoperit fragmente dintr-o ţeastă şi dovezi că „există posibilitatea să fi fost un sarcofag de lemn" în camera de granit roşu. În 1933, J.E. Quibell şi J.P. Lauer au descoperit galerii subterane adiţionale sub piramidă, unde se găseau două sarcofage care însă erau goale.

Acum se acceptă că este vorba de înmormântări „abuzive" prin introducerea unui mort dintr-o epocă ulterioară. Dar fusese Zoser însuşi înmormântat în piramidă - a existat vreodată o înmormântare „originală"?

Majoritatea specialiştilor se îndoiesc că Zoser ar fi fost îngropat în piramidă. Se pare că el a fost îngropat într-un mormânt magnific, descoperit în 1928 la sud de piramidă. Acest „Mormânt Sudic", aşa cum a ajuns să fie recunoscut, putea fi atins printr-o galerie al cărei tavan imita ***curmalii.*** Conducea la o uşă simulată, pe jumătate deschisă, prin care se intra într-o imensă deschizătură. Mai multe galerii duceau către o cameră subterană construită din blocuri de granit; pe unul dintre pereţi trei uşi false aveau inscripţionate imaginea, numele şi titlurile lui Zoser.

Mulţi egiptologi consideră acum că piramida era numai locul simbolic al îngropării lui Zoser şi că regele a fost îngropat în bogat decoratul mormânt sudic, acoperit de o suprastructură rectangulară cu o cameră concavă care conţinea capela, exact aşa cum este reprezentat în unele desene egiptene (Fig. 136).

Fig. 136

Piramida în trepte care se presupune a fi fost începută de succesorul lui Zoser, conţine şi ea o „cameră de îngropare". Adăpostea un „sarcofag" de alabastru, care era gol. Manualele ne spun că cel care a descoperit camera şi sarcofagul de piatră (Zakaria Goneim) a ajuns la concluzia că ea fusese spartă de jefuitori, care au furat mumia şi celelalte lucruri dinăuntru. Însă nu e pe de-a-ntregul adevărat. De fapt, Goneim găsise mormântul *închis şi sigilat cu tencuială* şi rămăşiţele unei coroane de *vâsc uscat aşezată deasupra sarcofagului*. Aşa cum şi-a amintit el, „speranţele noastre erau foarte mari, însă, când am deschis sarcofagul, era gol şi nefolosit". Fusese îngropat cineva acolo? Dacă unii mai sunt încă înclinaţi să răspundă da, alţii sunt convinşi că piramida lui Sekhemkhet (a fost descoperită o inscripţie ce atestă această identificare) era numai un cenotaf (un mormânt simbolic gol).

Şi a treia piramidă în trepte, cea atribuită lui Khaba, conţine o „cameră funerară". A fost găsită complet goală: nici o mumie, nici măcar un sarcofag. Arheologii au identificat în apropierea ei rămăşiţele subterane ale unei alte piramide, neterminate, despre care se crede că ar fi fost începută de succesorul lui Khaba. Structura de granit conţine un neobişnuit „sarcofag" oval, încastrat în podea (asemenea băilor moderne). Acoperişul său era intact, sigilat cu ciment. Nu era nimic înăuntru.

Au mai fost descoperite rămăşiţele altor trei piramide, atribuite faraonilor din a treia dinastie. La una dintre el, substructura nu a fost încă explorată. În alta, nu a fost găsită o cameră mortuară. În cea de-a treia nu există nici o urmă de îngropare.

Nu a fost găsit nimic în „camera funerară” a piramidei prăbuşite de la Maidun, nici măcar un sarcofag. În schimb, Flinders Petrie a găsit fragmente ale unui coşciug de lemn, pe care le-a proclamat rămăşiţele coşciugului mumiei lui Sneferu. Specialiştii le consideră rămăşiţele unei înmormântări abuzive, mult ulterioare. Piramida de la Maidun este înconjurată de numeroase mastaba din timpul dinastiilor trei şi patru, în care erau îngropaţi membrii familiilor regale şi alte VIP-uri ale vremii. Piramida era legată de o structură mai joasă (un aşa-numit templu funerar) care acum este acoperit de apele Nilului. Probabil că acolo, la adăpostul apelor sacre al fluviului, a fost îngropat faraonul.

Următoarele două piramide sunt şi mai jenante pentru susţinătorii ideii de piramidă-monument funerar. Cele două piramide de la Dahshur (cea înclinată şi cea roşie) au fost construite, ambele, de Sneferu. Prima are două „camere funerare”, cealaltă *trei.* Toate pentru Sneferu? Dacă fiecare piramidă a fost construită de un faraon pentru a-i servi drept mormânt, de ce a construit Sneferu două? Nu mai este nevoie să spunem că toate camerele sunt goale, neexistând nici măcar un sarcofag. După o serie de excavaţii ale Serviciului Antichităţii egiptene în 1947 şi apoi în 1953 (mai ales în piramida roşie), raportul declară că „nu a fost găsită nici o urmă de mormânt regal”.

Teoria „o piramidă pentru fiecare faraon” susţine că următoarea a fost construită de fiul lui Sneferu, Khufu. Şi, conform lui Herodot şi istoricilor romani, este vorba de Marea Piramidă.

Camerele sale, inclusiv sigilata „Cameră a regelui”, sunt goale. Nu ar fi trebuit să fie o surpriză, fiindcă Herodot scrisese că „apele Nilului, conduse prin canale speciale, înconjoară o insulă pe care se spune că s-ar afla corpul faraonului Cheops *(History,* vol. II, p. 127). Atunci, mormântul faraonului se afla undeva mai la vale, aproape de Nil? Nimeni nu poate şti.

Chefra, căruia îi este atribuită a doua piramidă, nu a fost succesorul imediat al lui Khufu. Între ei a domnit faraonul Radedef, vreme de opt ani. Din motive care scapă specialiştilor, el şi-a ales ca loc pentru piramidă un sit aflat la o oarecare distanţă de Gizeh. Aproape de jumătatea Marii Piramide, conţinea şi obişnuita „cameră

funerară". Când a fost deschisă era goală.

A doua piramidă are două intrări pe latura nordică, în locul obişnuitei intrări unice (vezi Fig. 129). Prima începe - o altă trăsătură neobişnuită pentru o piramidă - din afara piramidei şi duce către o cameră neterminată. Cealaltă duce către o cameră aliniată cu apexul piramidei. Când a fost deschisă în 1818 de Giovanni Belzoni, sarcofagul de granit a fost găsit gol, iar capacul său spart pe podea. O inscripţie în arabă atesta spargerea camerei cu secole înainte. Ce găsiseră arabii, dacă găsiseră ceva, nu se ştie.

A treia piramidă de la Gizeh, deşi mai mică decât celelalte, posedă multe trăsături unice sau neobişnuite. Miezul ei a fost construit din blocuri de piatră mai mari decât al celorlalte. Primele şaisprezece straturi de jos nu erau construite din calcar, ci din granit masiv. La început a fost construită ca o piramidă şi mai mică, apoi i-au fost dublate dimensiunile (Fig. 129). Ca rezultat, are două intrări folosibile. Conţine şi o a treia intrare „de încercare", neterminată de constructori. Din numeroasele sale camere, cea demnă de a fi numită „cameră funerară" a fost cercetată în 1837 de Howard Vyse şi John Perring. Au găsit în interiorul ei un sarcofag de bazalt minunat decorat. Ca de obicei, era gol. Dar în apropiere Vyse şi Perring au descoperit rămăşiţele unui sarcofag de lemn ce purta numele regal „Menkaura" şi rămăşiţele unei mumii, „posibil a lui Mekara" - o confirmare directă a afirmaţiei lui Herodot că a treia piramidă aprţinea lui „Mycerinos". Măsurătorile cu carbon au demonstrat însă că ea datează din perioada saitică - cca. 60 î.Ch. (K. Michalowski, *Art of Ancient Egypt*); rămăşiţele mumificate sunt şi mai recente, datând din perioada creştină.

Există o oarecare neclaritate asupra faptului dacă Menkara a fost sau nu succesorul direct al lui Chefra, însă succesorul lui a fost în mod sigur Shepsekaf. Care din piramidele rămase neterminate aparţin acestuia (ori din cele a căror construcţie a fost atât de slabă încât n-a rezistat timpului) nu se cunoaşte. Se ştie însă că nu a fost îngropat acolo, ci sub o mastaba monumentală (Fig. 137) a cărei cameră funerară conţine un sarcofag de granit.

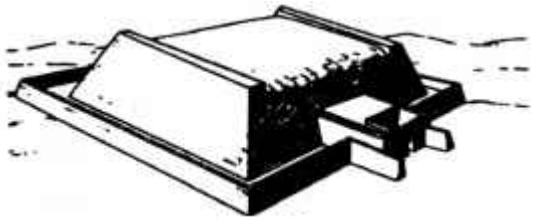

Fig. 137

Fig. 138

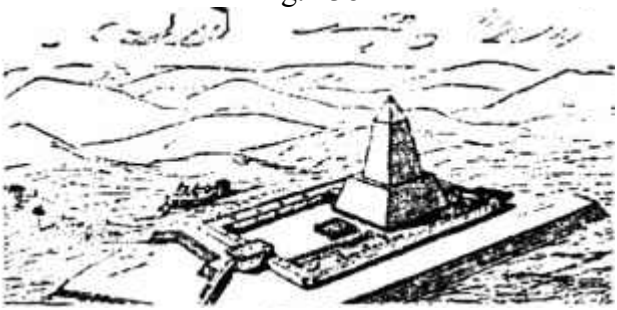

Fig. 139

A fost însă atacată de jefuitori şi nu a mai rămas nimic.

A cincea dinastie care a urmat a început cu Userkaf. Şi-a construit piramida la Sakkara, în apropiere de complexul lui Zoser. A fost violată atât de jefuitori, cât şi de înmormântări abuzive. Succesorul său (Sahura) a construit o piramidă la nord de Sakkara (Abussirul de astăzi). Deşi una dintre cele mai bine păstrate (Fig. 138), nimic nu a fost găsit în camera sa funerară. Templele şi decoraţiunile indică însă faptul că mormântul său se afla în apropiere.

Neferirkara, ce i-a urmat la tronul Egiptului, şi-a construit complexul funerar nu departe de cel al lui Sahura. Camera din piramida sa incompletă (sau ruinată) era goală. Monumentele

succesorului său nu au fost găsite. Următorul rege a construit o piramidă din cărămidă de lut şi lemn, fiind găsite numai vagi rămăşiţe. Neuserra, care a urmat, şi-a construit piramida în apropiere de cele ale predecesorilor săi. Conţine două camere - nici una cu vreun semn al vreunei înmormântări. Însă Neussera este mai cunoscut pentru templul său, construit în forma unui obelisc înălţat pe un trunchi de piramidă (Fig. 139). Obeliscul se ridică la 118 picioare, apexul fiind acoperit cu alamă.

Piramida faraonului următor nu a fost descoperită. Cea a succesorului acestuia a fost identificată abia în 1945. Conţinea obişnuita cameră, care era goală.

Piramida lui Unash - ultimul din dinastia a cincea, sau, cum preferă unii, primul din a şasea, a marcat o importantă schimbare a obiceiurilor. Acolo a descoperit Gaston Maspero pentru prima dată (în 1880) textele piramidelor, inscripţionate pe zidurile camerelor şi coridoarelor. Piramidele celorlalţi patru conducători din dinastia a şasea (Teti, Pepi I, Memera şi Pepi II) au imitat-o pe cea a lui Unash, atât în ceea ce priveşte construcţia, cât şi în ceea ce priveşte textele. Au fost găsite sarcofage de bazalt sau granit (Fig. 140). Erau toate goale, cu excepţia celui al lui Memera, în care s-a găsit o mumie. S-a demonstrat ulterior că era vorba de o înmormântare abuzivă.

Unde au fost îngropaţi regii dinastiei a şasea? Mormintele regale ale acestei dinastii ca şi cele ale celei anterioare se aflau în sud, la Abydos.

Acest lucru şi celelalte dovezi ar trebui să demonstreze că piramidele nu au fost morminte adevărate, ci cenotafuri. Însă credinţele vechi se schimbă greu.

Faptele spun contrariul. Piramidele Vechiului Regat nu conţin un mormânt fiindcă nu cu scopul acesta au fost ele construite, să adăpostească un corp al unui rege. În călătoria către Orizont a faraonului, ele erau construite ca semne pentru a-i ghida *Ka-ul* către Scara spre cer - la fel cum piramidele ridicate odată de zei au servit drept semn de ghidaj pentru zeii care „umblau prin cer”.

Faraon după faraon, credem noi, au încercat să imite nu piramida lui Zoser, ci ***piramidele zeilor***, cele de la Gizeh.

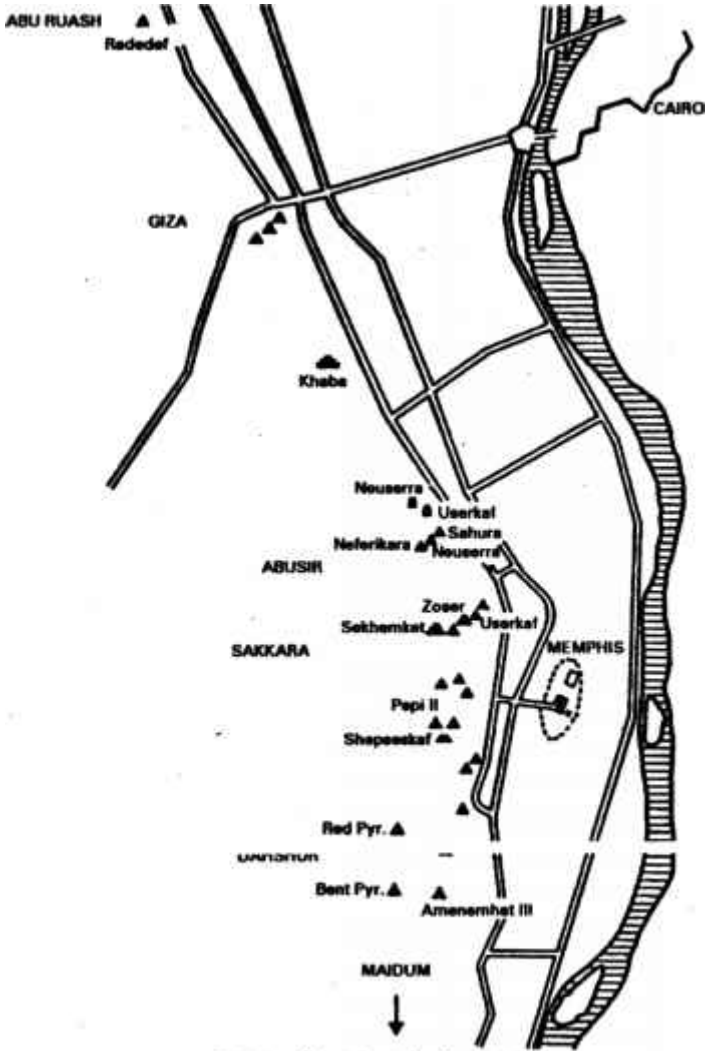

Fig. 140. Principalele piramide din Egipt

13. Falsificarea numelui faraonului

Falsificarea nu este un fapt neobişnuit în artă şi comerţ. Când este dezvăluită, poate aduce blam şi pierderi financiare. Susţinută, poate schimba istoria. Acest lucru s-a petrecut, credem noi, cu Marea Piramidă şi presupusul ei constructor, faraonul numit *Khufu.* Reexaminările sistematice şi ştiinţifice ale structurii arheologice a piramidelor excavate în grabă cu un secol şi jumătate în urmă (de multe ori de către căutătorii de comori) a ridicat numeroase întrebări cu privire la unele din primele concluzii. S-a susţinut că epoca piramidelor a început cu piramida în trepte a lui Zoser şi a fost marcată de progrese succesive spre adevărata piramidă, care a fost în cele din urmă realizată. Dar de ce era atât de important să se obţină o piramidă adevărată? Dacă arta construirii piramidelor a progresat de-a lungul vremii, de ce piramidele ulterioare celor de la Gizeh sunt inferioare acestora şi nu superioare, cum ar fi logic?

Era piramida lui Zoser modelul pentru celelalte sau era ea însăşi o imitaţie a unui model anterior? Savanţii consideră că prima piramidă în trepte construită de Imhotep deasupra mastabei „era acoperită cu pietre de calcar şlefuit" (Ahmed Fakhry, *The Pyramids).*

Înainte ca operaţiunea să fi fost încheiată, el a conceput o altă modificare - construirea unei piramide şi mai mari. Totuşi şi această din urmă piramidă a fost cioplită astfel încât să dea impresia de piramidă adevărată. Tencuiala, descoperită de misiunile arheologice ale universităţii Harvard conduse de Geoige Reisner, a fost făcută primitiv, din cărămidă.

Pe cine încerca atunci să imite Zoser? Unde văzuse Imhotep o piramidă adevărată deja construită, cu laturi line şi tencuială de calcar? Şi o altă întrebare: dacă este adevărată actuala teorie, cum încercările de la Maidum şi Sekkara de a construi o piramidă cu înclinarea de 52° au eşuat, iar Sneferu a trebuit să „trişeze" pentru a construi „prima" piramidă adevărată, însă cu unghi de numai 43° - cum a ajuns fiul său să construiască o piramidă mult mai mare, cu unghiul precar de 52° - şi chiar fără probleme?

Dacă piramidele de la Gizeh erau doar piramide „obişnuite" în lanţul de piramide succesive - de ce fiul lui Khufu; Radedef, nu şi-a

construit piramida alături de cea a tatălui său, la Gizeh? Se presupune că la vremea respectivă celelalte două piramide nu erau încă ridicate, deci fiul avea întreg locul la dispoziţie. Şi dacă arhitecţii şi inginerii tatălui său reuşiseră să construiască Marea Piramidă, chiar nu mai rămăsese nimeni care să-l ajute pe fiu să construiască una măcar la fel ca a tatălui şi nu „amărâta" de piramidă din care au mai rămas vagi rămăşiţe?

Faptul că numai Marea Piramidă posedă un Coridor ascendent să se datoreze numai faptului că a fost atât de bine ascuns până în 880 d.Ch. astfel încât imitatorii, neştiind de el, nu l-au inclus în proiectele lor?

Absenţa oricăror însemne hieroglifice în cele trei piramide de la Gizeh este un alt semn de întrebare. James Bonwick, cu un secol în urmă, spunea *(Pyramid Facts and Fancies):* „Cine poate fi convins că egiptenii ar fi lăsat astfel de monumente fără măcar o inscripţie cât de mică - ei care erau adevăraţi maniaci ai scrisului, umplând până şi cea mai mică clădire cu hieroglife?"

Absenţa, se poate presupune, se datorează faptului că, fie piramidele au fost construite *înainte* de dezvoltarea scrisului hieroglific, fie au fost construite de altcineva.

Există şi alte argumente care sprijină ideea noastră că, atunci când Zoser şi urmaşii săi au început construcţia piramidei, ei imitau un model care exista deja: piramidele de la Gizeh. Ele nu erau îmbunătăţiri ale eforturilor anterioare ale lui Zoser, ci prototipurile pe care acesta, şi faraonii care i-au urmat, au încercat să le imite.

Unii savanţi au sugerat că piramidele-satelit de la Gizeh erau de fapt modele la scară (cca. 1:5), utilizate de antici exact cum arhitecţii de astăzi utilizează modele la scară pentru evaluare. Se ştie acum însă că ele au fost adăugate mai târziu. Totuşi, *credem că a existat un model la scară: a treia piramidă, cu evidentele sale experimente structurale. Abia apoi au fost construite celelalte două de către anunnaki, pentru a le servi ca puncte de reper.*

Dar ce este cu Menkara, Chefra şi Khufu, care, conform lui Herodot, sunt constructorii acestor piramide?

Într-adevăr, ce e cu ei? Templele şi anexele asociate cu a treia piramidă poartă dovada faptului că, într-adevăr, constructorul lor a

fost Menkara - dovezi ce includ inscripţii purtând numele său şi câteva statui deosebite ce-l înfăţişează îmbrăţişat de Hathor şi alte zeiţe. Dar toate acestea atestă că Menkara a construit structurile auxiliare, asociindu-se singur cu piramida - nu că ar fi construit-o el. Anunnakii, în mod logic, aveau nevoie numai de piramide, nu şi de temple în care să se venereze ei înşişi. Numai un faraon avea nevoie de un templu funerar şi un templu mortuar şi de celelalte structuri asociate cu călătoria sa spre viaţa de apoi.

În interiorul celei de-a treia piramide nu se află nici o inscripţie, nici o statuie, nici un zid decorat. Numai precizie austeră. Singura mărturie care se pretindea că există s-a dovedit un bluf: fragmentul de sarcofag de lemn cu numele lui Menkara pe el era cu două mii de ani mai „tânăr", iar „mumia" era din epoca creştină. Nu există absolut nimic care să sprijine teoria că Menkara - sau orice alt faraon - ar avea vreo legătură cu construirea piramidei.

A doua piramidă este de asemenea goală. Statui purtând cartuşe (rame ovale în interiorul cărora era înscris numele unui rege) cu Chefra au fost descoperite doar în templele din apropierea piramidei. Dar nici aici nu există vreo indicaţie că el ar fi construit-o.

Dar Khufu?

Cu o singură excepţie, *pe care o vom demonstra ca un fals proverbial*, singura susţinere că el a construit Marea Piramidă vine de la Herodot (şi, pe baza lui, de la istoricii romani). Herodot îl descrie ca pe un conducător ce şi-a chinuit poporul vreme de treizeci de ani pentru a construi piramida. Totuşi, după celelalte surse, Khufu a domnit numai douăzeci şi trei de ani. Dacă era un constructor atât de mare, cu meseriaşi de frunte şi arhitecţi geniali, unde sunt statuile sale, unde sunt celelalte monumente?

Nu există. Din această absenţă se pare că el nu era un ctitor de seamă. Însă a avut o idee genială: credinţa noastră este că, văzând piramidele prăbuşite de la Maidun, piramida înclinată a lui Sneferu, i-a venit o idee. Acolo, la Gizeh, se aflau piramidele perfecte. N-ar putea să le ceară zeilor permisiunea de a ataşa la una din ele templul său funerar necesar pentru călătoria spre Viaţa de Apoi? Nu se aducea nici o atingere sanctităţii piramidei: toate templele se aflau lângă ea, aproape însă fără măcar să o atingă. Aşa a ajuns Marea

Piramidă să fie cunoscută ca piramida lui Khufu.

Succesorul lui Khufu, Radedef, a respins ideea tatălui său şi a preferat să-şi ridice propria piramidă, asemenea lui Sneferu. Dar de ce s-a dus la nord de Giza şi nu şi-a construit-o lângă a tatălui său? Explicaţia este foarte simplă: promontoriul de la Gizeh era deja ocupat - de cele trei piramide şi de structurile-anexă ridicate de tatăl său...

Văzând eşecul lui Radedef, următorul faraon a preferat soluţia lui Khufu. Când a sosit vremea să aibă nevoie de o piramidă, nu a văzut nici un inconvenient în a-şi apropria următoarea piramidă liberă, înconjurând-o de temple şi sateliţi. Menkara, succesorul său, s-a legat şi el de ultima piramidă rămasă liberă.

Când piramidele gata făcute s-au ocupat, faraonii care au urmat n-au avut altă soluţie decât să şi le construiască singuri...

Ca şi cei dinaintea lor, eforturile s-au soldat cu eşecuri sau imitaţii nereuşite ale modelelor.

La prima vedere, teoria conform căreia Khufu, ca şi ceilalţi doi, n-are nimic de-a face cu piramidele asociate cu ei pare prea îndrăzneaţă. Nu este aşa. Ca dovadă îl vom aduce pe Khufu însuşi.

Problema dacă faraonul Khufu a construit sau nu Marea Piramidă i-a frământat pe specialişti de un secol şi un sfert încoace, de la descoperirea singurului *obiect* care îl menţionează pe Khufu în legătură cu piramida. Surprinzător, însă, se afirmă că nu a construit-o: *exista deja la vremea când a început el domnia!*

Dovada este o stelă de calcar (Fig. 141) care a fost descoperită de Auguste Mariette în anii ‘50 ai secolului trecut în ruinele templului lui Isis, aproape de Marea Piramidă. Inscripţia este un monument autolaudativ al lui Khufu, ridicat pentru a comemora restaurarea de către el a templului lui Isis şi a imaginilor şi emblemelor zeilor aflate în templu. Versul de început îl identifică pe Khufu fără nici un dubiu prin cartuşul său.

Conform acestei inscripţii de pe stelă (aflată la muzeul din Cairo), Marea Piramidă era deja acolo la intrarea în scenă a lui Khufu.

Stăpâna ei era zeiţa Isis - aparţinea acestei zeiţe, nu lui Khufu. Mai mult, şi Sfinxul - care a fost atribuit lui Chefra, care l-ar fi

construit împreună cu a doua piramidă - era deja la locul lui. Continuarea inscripţiei localizează sfinxul cu acurateţe şi consemnează faptul că o parte din el a fost deteriorată de trăsnet - deteriorare vizibilă şi astăzi.

Ankh Hor Mezdau Suten-bat Khufu tu ankh
Trăiască Horus Mezdau (lui) Rege (al) Khufu, îi e
Egiptului Superior şi Inferior dată viaţă!
După introducerea obişnuită, urmează declaraţia explozivă:
El a fondat Casa lui Isis, Stăpâna Piramidelor
lângă Casa Sfinxului.

Fig. 141

Khufu afirmă în continuare că a construit o piramidă pentru prinţesa Henutsen „lângă templul zeiţei". Arheologii au găsit dovezi independente că cea mai sudică dintre cele trei mici piramide ce flanchează Marea Piramidă - cea mai apropiată de templul lui Isis - era dedicată lui Henutsen, o soţie a lui Khufu. Totul în inscripţie se potriveşte cu faptele cunoscute. Însă singura piramidă pe care pretinde că a construit-o Khufu este cea mică a prinţesei. Marea Piramidă era deja acolo, ca şi Sfinxul (ca şi celelalte două, prin extensie).

Teoria noastră este întărită dacă citim mai departe inscripţia, care numeşte Marea Piramidă „Muntele vestic al lui Hathor":

Trăiască Horus Mezdau.
Regelui Egiptului Superior şi Inferior, Khufu,
Viaţa i-a fost dată.
Pentru mama sa Isis, Divina Mamă,
Stăpâna „Muntelui vestic al lui Hathor",
A făcut această inscripţie.
I-a dat o nouă ofrandă sfântă.
I-a construit un templu de piatră
Şi a reînnoit zeii care se aflau acolo.

Hathor, să ne reamintim, era stăpâna peninsulei Sinai. Dacă cel mai înalt vârf al peninsulei era Muntele Estic, Marea Piramidă era Muntele Vestic - cei doi funcţionând ca puncte de reper ale coridorului de aterizare.

Această stelă poartă toate semnele autenticităţii. Totuşi, savanţii la vremea descoperirii ei nu au fost în stare să accepte concluzia inevitabilă. Neîndrăznind să distrugă întreaga structură a piramidologiei, au proclamat această stelă *un fals.* - „o inscripţie făcută mult după moartea lui Khufu" (ca să-l citäm pe Selim Hassan, *Excavations at Giza),* invocând numele acestuia pentru a sprijini pretenţiile preoţilor locali".

James H. Breasted, a cărui *Ancient Records of Egypt* este opera de căpătâi în ceea ce priveşte inscripţiile egiptene, scria în 1906 că ‚referinţa la Sfinx şi la templele de lângă el în vremea lui Khufu a făcut din acest monument un obiect de mare interes. Aceste referiri

ar fi de cea mai mare importanţă *dacă* monumentul ar fi contemporan cu Khufu, însă dovezile ortografice îl datează cu certitudine mult după aceea". Nu este de acord cu părerea lui Gaston Maspero, un egiptolog de frunte al epocii, că, deşi posedă o ortografie ulterioară, stela este o copie a unui original autentic. În ciuda dubiilor, Breasted include stela printre monumentele dinastiei a patra. Iar Maspero, în cuprinzătoarea operă *The Dawn of Civilization* îi acceptă conţinutul ca redând date reale din viaţa şi activităţile lui Khufu.

De unde atunci reluctanţa acceptării ei?

Stela a fost considerată un fals fiindcă cu numai un deceniu în urmă identificarea lui Khufu cu ctitorul Marii Piramide fusese stabilită definitiv. Dovezile hotărâtoare erau nişte semne cu vopsea roşie descoperite în camerele sigilate de deasupra „Camerei regelui", care pot fi interpretate ca semne ale constructorilor făcute în al optsprezecelea an de domnie al lui Khufu (Fig. 142). Cum în aceste camere nu s-a intrat până la descoperirea lor în 1837, semnele trebuia să fie autentice şi, dacă stela oferea informaţii contrare, însemna că ea este falsă.

Dar dacă analizăm circumstanţele descoperirii semnelor cu vopsea roşie şi cercetăm cine au fost descoperitorii lor - o anchetă ce nu a mai fost făcută până acum - concluzia care transpare este clară: dacă există un fals, el a avut loc în A.D. 1837, iar falsificatorii nu erau „preoţii locali" ci doi (sau trei) englezi fără scrupule...

Povestea începe cu sosirea în Egipt pe 29 decembrie 1835 a colonelului Richard Howard Vyse, „oaia neagră" a unei familii aristocratice engleze. La vremea respectivă, mulţi ofiţeri ai armatei regale se distinseseră ca „anticari", cum erau numiţi arheologii pe vremea aceea, citind articole în faţa distinselor societăţi şi primind aclamarea publicului. Dacă Vyse avusese aşa ceva în minte la sosirea în Egipt nu putem şti, cert este că, vizitând piramidele de la Gizeh, a fost prins de febra descoperirilor zilnice de către specialişti sau ne.

A fost încântat în mod deosebit de poveştile şi teoriile unui anume Giovanni Battista Caviglia, care căuta o cameră ascunsă în interiorul Marii Piramide.

În câteva zile, Vyse a fost de acord să-i ofere lui Caviglia

fondurile necesare, dacă îl accepta în calitate de codescoperitor. Acesta a respins oferta, iar Vyse, ofensat, a plecat spre Beirut la sfârşitul lui februarie 1836, pentru a vizita Siria şi Asia Minor.

Însă lunga călătorie nu i-a stins setea aprinsă în Egipt. În loc să se întoarcă în Anglia, el a revenit în Egipt în octombrie. La vizita precedentă se împrietenise cu un intermediar pe nume J.R. Hill, la vremea respectivă superintendent la o topitorie. Acum a fost prezentat unui anume „domn Sloane", care i-a şoptit că îi poate face rost de un firman - un decret de concesiune - de la guvernul egiptean pentru a căpăta drepturi unice de excavaţii la Gizeh.

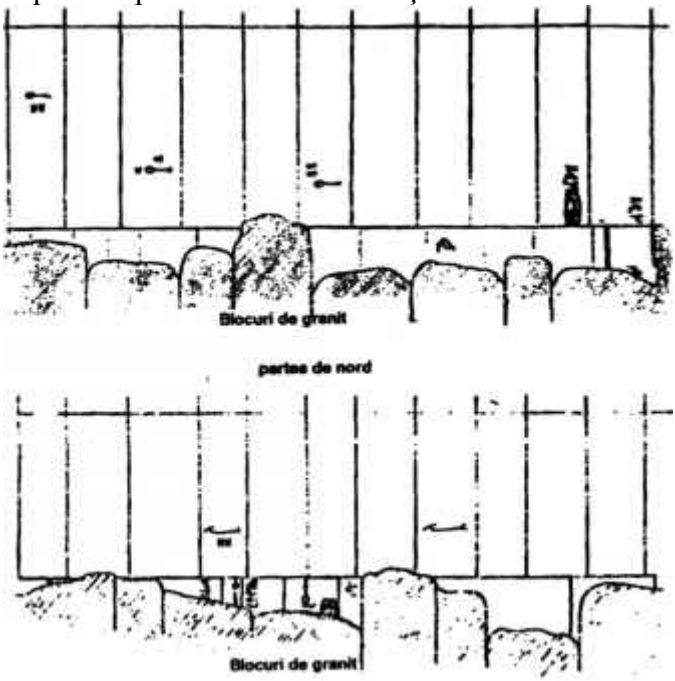

Fig. 12

Astfel sfătuit, Vyse a mers la consulul britanic, col. Campbell, pentru documentele necesare. Spre marele său şoc, firmanul îi numea codescoperitori pe Sloane şi Campbell şi pe Caviglia ca supraveghetor al lucrărilor. Pe 2 noiembrie, dezamăgit, Vyse a plecat într-o călătorie în Egiptul Superior, după ce „am plătit subscripţia mea de 200 dolari".

Aşa cum afirmă el în *Operations Carried on at the Pyramids of*

Gizeh in 1837, s-a întors pe 24 ianuarie 1837 „nerăbdător să văd ce progrese fuseseră făcute". Însă, în loc să caute camera ascunsă, Caviglia şi oamenii săi dezgropau mumii din mormintele din jurul piramidelor. Furia lui Vyse s-a mai potolit numai când Caviglia a spus că are ceva să-i arate: înscrisuri ale constructorilor piramidei!

Excavaţiile de la morminte scoseseră la iveală faptul că, uneori, constructorii marcau cu vopsea roşie pietrele care urmau să fie cioplite. Caviglia spunea că găsise astfel de însemnări la baza celei de-a doua piramide. Examinate cu atenţie, ele s-au dovedit a fi numai dislocări naturale ale pietrei.

Dar Marea Piramidă? Caviglia cerceta acolo pentru a afla unde duc „conductele de aer" ce pornesc din „Camera regelui" şi era mai convins ca oricând că există o cameră secretă undeva mai sus. Un astfel de compartiment, la care se ajungea de-a buşilea, fusese descoperit în 1765 de Nathaniel Davison (Fig. 143) .

Vyse a cerut ca lucrările să se concentreze acolo. A fost supărat să afle că ceilalţi doi erau mai interesaţi de mumii, care la vremea respectivă erau cerute de orice muzeu. Caviglia mersese până acolo încât pusese unui mormânt descoperit numele de „mormântul lui Campbell".

Hotărât să preia el comanda, Vyse a venit de la Cairo la piramide: „Normal că voiam să fac şi eu nişte descoperiri înainte de a mă întoarce în Anglia", a admis el în jurnalul său pe 27 ianuarie 1837.

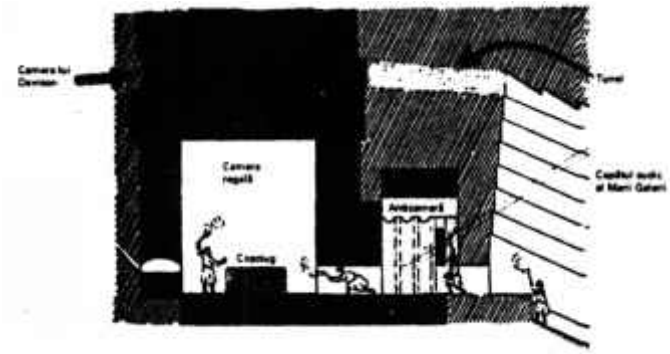

Fig. 143

Spre marea cheltuială a familiei sale, era plecat de acasă de mai bine de un an.

În săptămânile care au urmat, disputa sa cu Caviglia s-a ascuţit. Pe 11 februarie cei doi s-au certat violent. Pe 12, Caviglia a făcut două descoperiri importante în mormântul lui Campbell: un sarcofag inscripţionat cu hieroglife şi semne ale constructorilor pe pereţii mormântului. Pe 13, Vyse l-a concediat pe Caviglia şi i-a cerut să părăsească zona lucrărilor. Acesta s-a mai întors o singură dată, pe 15, pentru a-şi ridica lucrurile. Ani după aceea, a lansat acuzaţii vehemente la adresa lui Vyse, pe care fanii acestora nu vor să le detalieze.

Era vorba de o dispută reală, sau Vyse s-a folosit de prilej pentru a scăpa de Caviglia?

S-a aflat apoi că Vyse intrase în secret în Marea Piramidă în noaptea de 12 februarie, însoţit de un anume John Perring— un inginer de la Ministerul lucrărilor publice şi începător în materie de egiptologie - pe care Vvse îl cunoscuse prin intermediul lui Hill. Cei doi au examinat o crevasă enigmatică ce apăruse în blocul de granit de deasupra camerei lui Davison. Când s-a împins înăuntru o trestie, aceasta a trecut dincolo. În mod cert, acolo se afla un spaţiu gol.

Ce planuri şi-au făcut cei doi în acea noapte? Nu putem decât ghici din desfăşurarea ulterioară a evenimentelor. Căci Vyse l-a destituit pe Caviglia şi l-a angajat pe Perring. În jurnalul său, Vyse nota: „M-am decis să continuu săpăturile în tavanul camerei lui Davison, unde cred că voi găsi un apartament sepulcral”. În timp ce Vyse cheltuia din ce în ce mai mulţi bani cu cercetările sale, diverse personalităţi au venit să inspecteze mormântul lui Campbell. Vyse nu prea avea ce să le arate în interiorul piramidei. Frustrat, Vyse a cerut oamenilor săi să cerceteze Sfinxul, fără rezultat. Aşa că şi-a concentrat din nou atenţia pe camera ascunsă.

Pe la mijlocul lui martie, Vyse s-a confruntat cu o nouă problemă: alte proiecte îi atrăgeau pe oamenii săi. A dublat salariile acestora, dacă lucrau zi şi noapte. Îşi dădea seama că nu mai avea timp. Disperat, Vyse a renunţat la orice precauţie şi a început să folosească explozibili, pentru a-şi face astfel loc prin blocurile care îi blocau trecerea.

Pe 27 martie, muncitorii au reuşit să taie o mică intrare prin blocurile de granit. Ilogic, Vyse l-a concediat pe şeful acestora, un

anume Paolo. A doua zi, Vyse nota: „Am introdus o lumânare prin intrare şi am fost emoţionat să descopăr că acolo se afla o cameră de o construcţie asemănătoare cu cea de sub ea.” Descoperise camera ascunsă! (Fig. 144).

Folosind praf de puşcă pentru a lărgi intrarea, Vyse a pătruns înăuntru pe 30 martie - însoţit de dl Hill. Au examinat-o cu atenţie. Era închisă ermetic, fără nici o deschizătură.

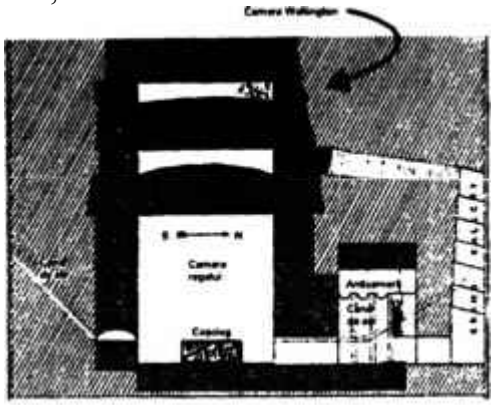

Fig. 144

Podeaua era formată din latura neprelucrată a blocului de granit care constituia acoperişul camerei lui Davison. „Peste tot era depus un praf negru, care marca urmele de paşi.” Natura acestui praf („care avea o oarecare înălţime”) nu a fost explicată. „Tavanul era lustruit cu grijă şi avea cele mai fine îmbinări.” Era clar, nu se mai intrase niciodată în această cameră. Însă nu conţinea nici sarcofag, nici vreo comoară. Era complet goală.

Vyse a ordonat lărgirea intrării şi l-a anunţat pe consul că a numit noul compartiment „camera Wellington”. Seara, „au sosit dl Perring şi dl Mash, cu care am mers înăuntru şi am făcut diferite măsurători şi astfel *am descoperit semnele*”. Cât noroc!

Erau asemănătoare cu semnele descoperite în mormântul de lângă piramidă. Într-un fel sau altul, Vyse şi Hill nu le observaseră când examinaseră cu atenţie camera prima dată. Însă însoţiţi de Perring şi Mash - un inginer civil prezent la invitaţia lui Perring - au fost patru martori la descoperirea unică.

Faptul că această încăpere era identică cu camera lui Davison a

dus la presupunerea că ar mai exista o cameră deasupra ei. Fără a da vreun motiv, Vyse l-a demis pe celălalt maistru rămas, numit Giachino. Pe 14 aprilie, consulii britanic şi austriac au vizitat situl. Au cerut să se facă nişte copii după semnele constructorilor. Vyse i-a pus pe Perring şi Mash la treabă - însă le-a cerut să înceapă cu cele din mormântul lui Campbell. Cele din Marea Piramidă puteau să mai aştepte.

Folosind fără jenă praf de puşcă, a intrat în compartimentul de deasupra camerei Wellington (numit în onoarea lordului Nelson) pe 25 aprilie.

Era la fel de goală ca şi celelalte, cu podeaua acoperită cu misteriosul praf negru. Vyse a relatat că a descoperit „câteva semne făcute cu roşu, mai ales pe zidul vestic". Tot timpul Hill intra şi ieşea din camerele nou-descoperite, pentru a înscrie în ele (cum?) numele lui Wellington şi Nelson. Pe douăzeci şi şapte, Hill - nu Perring sau Mash - a copiat semnele. Vyse reproduce în cartea sa numai pe cele din camera lui Nelson, nu şi pe cele din camera Wellington (Fig. 145a).

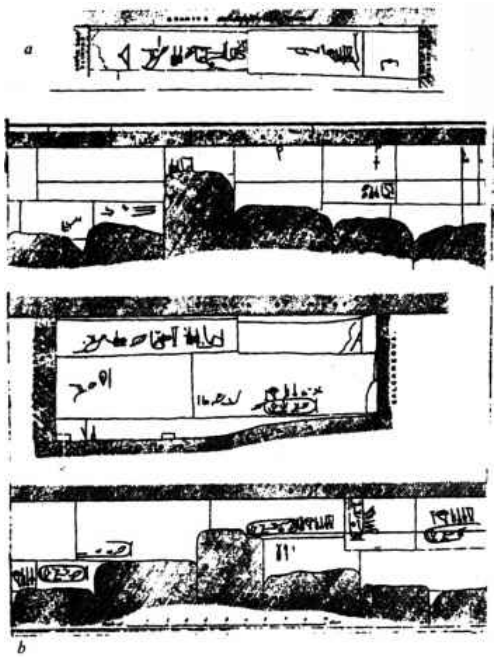

Fig. 145

Pe şapte mai au intrat în acelaşi mod într-o altă încăpere deasupra celei a lui Nelson, pe care Vyse a numit-o temporar după Lady Arbuthnot. Jurnalul nu face nici o menţiune despre semne, deşi au fost găsite ulterior o mulţime. Ceea ce era uimitor la acestea era că ele conţineau cartuşe - ceea ce nu putea însemna decât nume regale (Fig. 145b). Descoperise Vyse numele faraonului care construise piramida?

Pe 18 mai, un anume dr. Walni „a cerut o copie după semnele descoperite, pentru a fi trimise dlui Rosellini", un egiptolog specializat în descifrarea numelor regale. Vyse a refuzat cererea categoric.

A doua zi, în compania lordului Arbuthnot, a unui anume Brethel şi domn Raven, Vyse a intrat în camera Lady Arburthnot şi cei patru au comparat „desenele dlui Hill cu cele din Marea Piramidă, semnând apoi pentru acurateţea acestora". Curând, s-a pătruns şi în ultima cameră, în care s-a găsit de asemenea un cartuş regal. Vyse a plecat apoi la Cairo şi a înmânat copiile autentificate ale inscripţiilor, pentru a fi trimise la Londra.

Treaba lui era terminată: găsise camere necunoscute şi dovedise identitatea constructorului Marii Piramide, fiindcă printre cartuşele găsite se afla unul pe care era scris *Kh-u-fu*

Pe această descoperire se bazează şi acum manualele.

Impactul descoperirilor lui Vyse a fost imens şi acceptarea lor asigurată, după ce a reuşit să obţină confirmarea de la experţii British Museum.

Când anume au ajuns copiile făcute de Hill la British Museum şi când anume a sosit analiza lor la Vyse nu se ştie. Însă opinia muzeului (exprimată de expertul Samuel Birch) constituie partea centrală a însemnării din 27 mai 1837. În ea specialistul confirma că numele de pe cartuş poate fi citit şi ca *khufu.* Deci, aşa cum scrisese Herodot, Cheops era constructorul Marii Piramide.

Însă în entuziasmul care a urmat, nu s-a acordat prea mare atenţie multelor îndoieli exprimate de muzeu. Printre ele se află şi indiciul care ne-a condus la demascarea imposturii: greşeala de începător a falsificatorului.

De la bun început Birch a fost încurcat de ortografia multora dintre semne. „Simbolurile trasate în roşu de sculptor sau constructor par a fi semne ale ziditorilor”, observă el în paragraful de început. Apoi urmează: „Cu toate că nu sunt foarte lizibile, fiindcă au fost scrise cu caractere semihieratice sau hieroglife liniare, ele conţin câteva puncte de un interes deosebit...”

Ceea ce l-a nedumerit pe Birch era că semnele care datau de la începutul celei de-a patra dinastii au fost făcute cu scrisul care avea să apară cu un secol mai târziu. La început sub formă de pictograme - „desene scrise” scrierea hieroglifică necesita un talent deosebit şi antrenament, astfel că, în timp, în tranzacţiile comerciale a început să fie utilizat un scris simplificat, mai liniar, cel numit mai devreme hieratic. Simbolurile hieroglifice descoperite de Vyse aparţineau unei perioade ulterioare. Erau de asemenea şi foarte indistincte, Birch întâmpinând multe dificultăţi în a le citi: „Semnificaţia hieroglifelor de dinaintea prenomenului, în acelaşi scris liniar ca al cartuşului, sunt dificil de interpretat... Simbolurile care urmează numelui nu sunt nici ele foarte clare.” Multe dintre ele păreau scrise „hieratic” - dintr-o perioadă şi mai ulterioară decât scrisul semihieratic. Unele simboluri erau neobişnuite, nemaiapărând şi în alte inscripţii din Egipt: „Cartuşul lui Suphis (Cheops), este urmat de un semn hieroglific căruia este greu să-i găseşti o paralelă.” Alte simboluri erau „la fel de dificil de interpretat”.

Birch a fost uimit şi de „o secvenţă curioasă de simboluri” din camera cea mai de sus (numită de Vyse „camera Campbell”). Acolo, simbolul hieroglific pentru „bun, graţios” era utilizat ca numeral - uzaj niciodată întâlnit înainte ori după. Aceste numerale ar fi trebuit să însemne „al optsprezecelea an” (al domniei lui Khufu).

Nu mai puţin nedumiritoare erau simbolurile de după cartuş „scrise în acelaşi mod liniar ca şi acesta”.

Birch a presupus că este vorba de un titlu regal, de tipul „cel mai mare din Egiptul Superior şi Inferior”.

Singura paralelă pe care a putut-o găsi a fost cea „a unui titlu ce apare pe mormântul reginei Amasis” din perioada saitică. Nu a mai menţionat că Amais domnise în secolul şase î.Ch, cu peste două mii de ani mai târziu decât Khufu!

Cel care mâzgălise semnele descoperite de Vyse utilizase deci scrisuri din perioade diferite, nici una din ele însă nefiind cea a lui Khufu, ci toate din perioade ulterioare. De asemenea, cel care le scrisese nu era deloc familiarizat cu asta: multe hieroglife sunt fie neclare, fie incomplete, fie greşit plasate, greşit utilizate sau complet necunoscute.

(Analizând inscripţiile un an mai târziu, reputatul egiptolog german Cari Richard Lepsius a fost şi el uluit că inscripţiile „au fost trasate cu vopsea roşie în manieră cursivă, încât par semne hieratice". Unele dintre hieroglife sunt total necunoscute „şi nu pot să le explic".)

Întorcându-ne la principalul subiect pentru care i se ceruse opinia lui Birch, numele faraonului, acesta a aruncat bomba: nu era un singur nume, ci două!

Era posibil ca doi regi să construiască aceeaşi piramidă? Şi dacă da, cine erau ei?

Cele două nume regale ce apar în inscripţii nu erau necunoscute: „Ele fuseseră deja găsite în mormintele funcţionarilor acelei dinastii", adică a patra, ai cărei faraoni se consideră că au construit piramida. Un cartuş (146a) a fost citit *Saufou* ori *Shoufou;* celălalt (146b) includea berbecul, simbol al zeului Khnum, şi însemna *Senekhuf* sau *Seneshoufou.*

Birch notează că „un cartuş similar cu cel care apare prima dată în camera lui Wellington fusese publicat de Wilkinson, *Mater Hieroglyph, Plate of Unplaced Kings E,* precum şi de Rosellini, *tom. 1. tav. 1,3*, care citeşte componentele sale fonetice ca «Seneshufo», despre care nume Wilkinson presupune că înseamnă «fratele lui Suphis»".

Că un faraon continuă piramida începută de predecesorul său este un fapt acceptat de egiptologi, vezi cazul Maidun. Să fieasta explicaţia a două cartuşe de regi în aceeaşi piramidă? Poate însă nu în cazul nostru.

Această imposibilitate vine din locul unde au fost plasate cele două cartuşe (Fig. 147). Cartuşul care se presupune că aparţinea piramidei, cel al lui Khufu/Cheops, a fost găsit în camera de sus, cea numită a lui Campbell. Celălalt cartuş (citit astăzi *Khnem-khuf)* apare

în camera Wellington şi lady Arburthnot (nici un cartuş nu se află în camera lui Nelson). Cu alte cuvinte, camerele mai de jos poartă numele faraonului care a domnit după cel care are cartuşul în camera de sus! Cum o piramidă nu poate fi construită decât de la bază în sus, rezultă că Cheops, care a domnit înaintea lui Chefren, a terminat o piramidă începută de succesorul său! Ceea ce e evident imposibil.

Considerând că este posibil ca cele două nume să fie ale regilor numiţi de listele egiptene Suphis I (Cheops) şi Suphis II (Chefren), Birch a încercat să rezolve situaţia lansând ipoteza că amândouă numele aparţineau lui Cheops - unul fiind numele său real, celălalt „prenomenul". Însă concluzia lui finală a fost că „prezenţa acestui al doilea nume reprezintă cea mai stânjenitoare problemă dintre toate cele pe care le implică aceste inscripţii".

Problema celui de-al doilea nume a rămas nerezolvată până la expediţia de cercetare a unuia dintre cei mai de frunte egiptologi englezi, Flinders Petrie, care a petrecut luni întregi cercetând piramida. „Cea mai simplă soluţie este să consideri că acest rege (Khnem-Khuf) este identic cu Khufu", a spus Petrie în *The Pyramids and Temples of Gizeh,* oferind însă multe argumente enunţate de majoritatea egiptologilor împotriva acestei teorii. Din motive nespuse, arată Petrie, cele două nume aparţin la doi regi diferiţi. De ce apar ele în Marea Piramidă în locurile care apar? Petrie crede că singura soluţie ar fi ca cei doi să fi fost coregenţi, domnind împreună.

Cum nu au fost descoperite argumente în favoarea ipotezei lui Petrie, Gaston Maspero scria la un secol de la descoperirea lui Vyse că „existenţa celor două cartuşe în acelaşi monument a cauzat multe încurcături egiptologilor" (*The Dawn of Civilisation*). Problema creează şi acum încurcături.

Dar soluţia există, credem noi, dacă încetăm să mai atribuim semnele constructorilor antici şi analizăm faptele.

Piramidele de la Gizeh sunt unice, printre multe alte caracteristici, şi prin absenţa totală a inscripţiilor de orice fel - cu extraordinara excepţie a celor descoperite de Vyse. Dacă constructorii nu s-au jenat să facă însemne în blocurile de piatră ascunse în compartimentele de deasupra „Camerei regelui", de ce nu

există nici o astfel de inscripţie în camera descoperită de Davison în 1765 - ci numai în cele descoperite de Vyse?

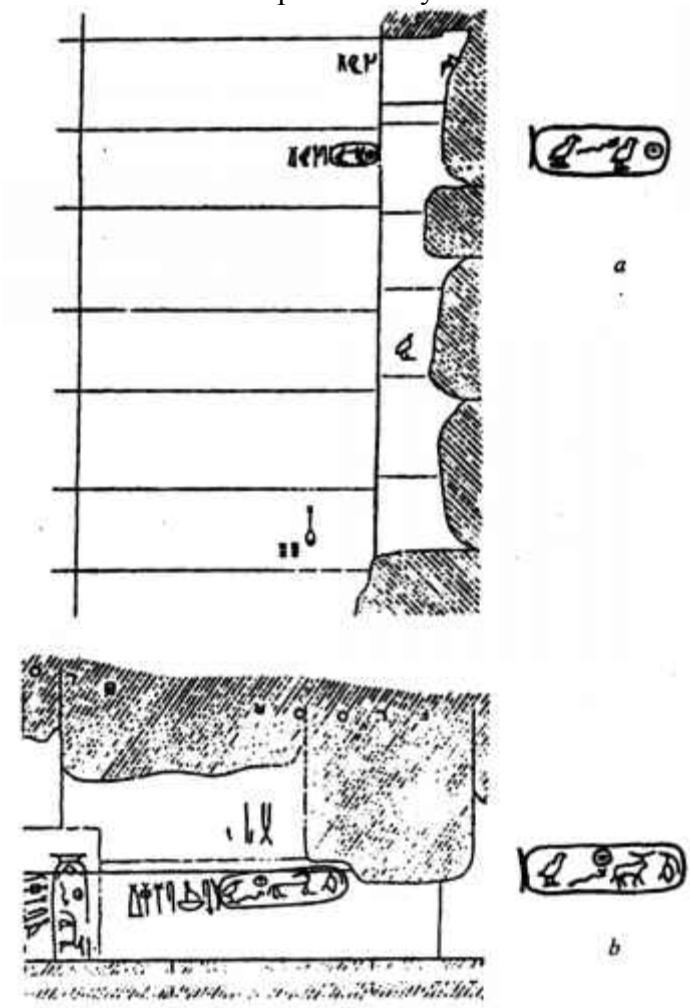

Fig. 146

Pe lângă semnele descoperite de Vyse, au fost găsite şi alte inscripţii ale constructorilor în diferite compartimente - linii de poziţionare şi săgeţi. Toate au fost desenate aşa cum ar fi de aşteptat, cu partea corectă în sus, fiindcă atunci când au fost desenate, încăperile nu aveau încă tavan: constructorii puteau sta în picioare şi desena semnele fără a fi stânjeniţi. Dar toate inscripţiile - desenate

peste sau în jurul semnelor constructorilor (Fig. 145) sunt fie *invers*, fie verticale - de parcă cel care le făcuse n-ar fi avut spaţiu suficient şi a trebuit să se aplece sau să se ghemuiască (înălţimea încăperilor variază de la un picior şi patru inci la patru picioare în camera lady Arbuthnot, de la două picioare şi doi inci la trei picioare şi opt inci în camera Wellington).

Cartuşele şi titlurile regale mâzgălite pe pereţi sunt imprecise, primitive şi prea mari. Majoritatea cartuşelor au două picioare jumătate până la trei picioare lungime şi un picior lăţime, ocupând cea mai mare parte a blocului de piatră, de parcă cel care le scria avea nevoie de orice fărâmă de spaţiu. Sunt astfel în contrast cu precizia şi delicateţea şi perfectul simţ al proporţiilor prezente în scrisul antic veritabil, după cum reiese şi din adevăratele semne ale constructorilor găsite în aceleaşi compartimente.

Cu excepţia câtorva mâzgălituri în colţul zidului estic al camerei lui Wellington, nu au mai fost găsite inscripţii pe zidurile estice ale celorlalte camere, nici alte simboluri (altele decât simbolurile originale ale constructorilor), cu excepţia câtorva linii şi a conturului parţial al unei păsări descoperite în camera Campbell.

Este ciudat, mai ales dacă se ia în considerare faptul că Vyse a pătruns în camere prin zidurile estice. De parcă vechii constructori ar fi ştiut asta şi astfel nu au mai făcut nici un semn, decât pe zidurile care vor rămâne intacte? Nu sugerează acest lucru că mâzgălitorul a preferat să scrie pe pereţii rămaşi întregi şi nu pe cel deteriorat?

Cu alte cuvinte, nu este rezolvată problema noastră dacă admitem că inscripţiile nu datează din antichitate, ci au fost făcute *după* ce Vyse a intrat înăuntru?

Atmosfera care a înconjurat operaţiunile lui Vyse este cel mai bine descrisă de însuşi colonelul. Peste tot în jurul piramidelor se făceau mari descoperiri, însă nu şi în ele. Mormântul lui Campbell descoperit de detestatul Caviglia era plin nu numai cu obiecte şi mumii, ci şi cu inscripţii.

Vyse devenise disperat să facă şi el o descoperire, în cele din urmă a dat peste camerele până atunci necunoscute, însă ele nu erau decât copii ale alteia descoperită mai înainte (a lui Davison) şi erau complet goale. Pentru ce să fie onorat, pentru ce să fie amintit?

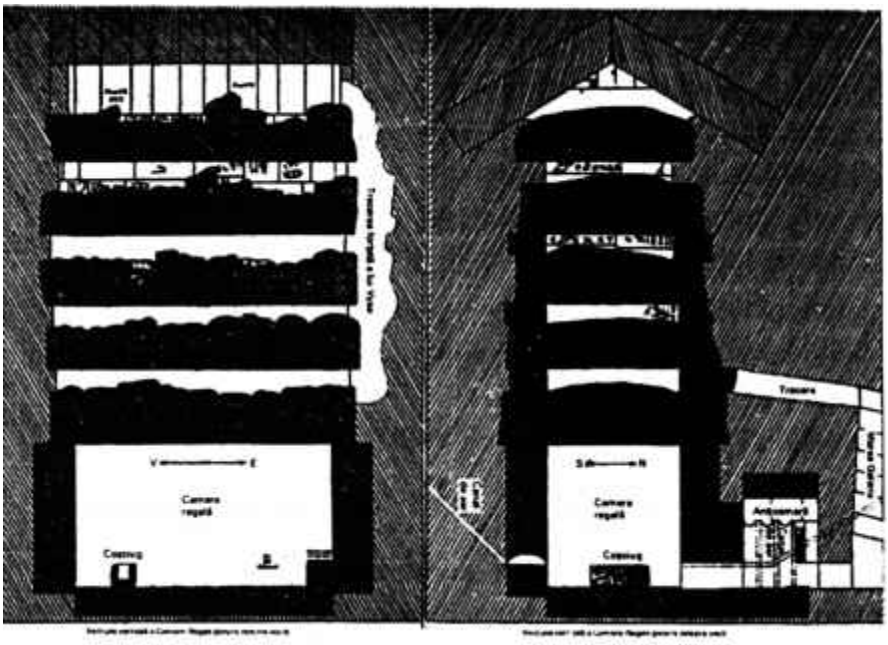

Fig. 147

Ştim din cronica sa că îl trimitea în fiecare zi pe Hill să inscripţioneze camerele cu numele ducelui de Wellington şi ale amiralului Nelson, învingătorii lui Napoleon. Credem noi că noaptea Hill a inscripţionat piramida şi cu numele „constructorului ei".

„Cele două nume regale, a arătat Birch, au fost descoperite deja în mormintele funcţionarilor din a patra dinastie sub care fuseseră construite aceste piramide." Artizanii faraonului cunoşteau cu siguranţă numele corect al acestuia. Însă în anii treizeci ai secolului trecut egiptologia era încă în fragedă pruncie şi nimeni nu ştia cu certitudine care era semnul corect al faraonului numit de Herodot Cheops.

Aşa încât Hill - probabil singur şi mai mult ca sigur că noaptea - a intrat în nou-descoperitele încăperi. Utilizând vopsea roşie, la lumina torţelor, aplecat sau ghemuit, s-a chinuit să copieze hieroglifele dintr-o sursă oarecare. Şi a copiat semnele care i s-au părut lui adecvate. Însă în camera Wellington şi în cea a lady Arbuthnot a scris numele nepotrivit.

Cu inscripţii ale numelor regilor din a patra dinastie apărând la

tot pasul în mormintele din jurul piramidelor, de unde să ştie Hill care era cel corect? Necunoscător al scrisului hieroglific, trebuie să fi luat cu el o carte de unde să copieze simbolurile. Singura carte menţionată în mod repetat de Vyse în jurnalul său este cea a lui sir John Gardner Wilkinson, *Materia Hyerogliphica.* Aşa cum spune în pagina de gardă, dorea să-l familiarizeze pe cititor cu Pantheonul egiptean şi cu succesiunea faraonilor din cele mai vechi timpuri până la cucerirea lui Alexandru. Publicată în 1828 - cu nouă ani înainte de asaltul lui Vyse împotriva piramidelor - era cartea de căpătâi a egiptologilor britanici.

Birch declara în raportul său că un „cartuş similar... a fost publicat de Wilkinson în *Mater Hieroglyph*". Avem deci în mod clar sursa cea mai probabilă a cartuşului înscris de Hill în prima camera (Wellington) descoperită de Vyse (Fig. 146b).

Cercetând cartea lui Wilkinson ni se face milă de Vyse şi Hill: textul şi prezentarea sunt dezorganizate, plăcile care reproduc cartuşele sunt mici, prost copiate şi prost tipărite. Wilkinson nu era sigur nu numai în ceea ce priveşte citirea numelor regale, ci şi a manierei în care inscripţiile trebuie transcrise în scrisul liniar. Cea mai acută problemă se referă la semnul discului, care pe monumente apare fie ca solid , fie ca sferă, , iar în scrisul liniar ca un cerc cu un punct înăuntru .

Fig. 148

În cartea sa transcrie numele regale când cu un disc solid, când printr-un cerc cu un punct înăuntru.

Hill a urmat indicaţiile lui Wilkinson. Însă toate cartuşele aparţineau familiei *Khnum.* Temporal, se pare că până pe 7 mai fusese înscris numai cartuşul „berbec". Apoi, pe 27 mai, când s-a intrat în camera lui Campbell, a fost găsit cartuşul cu pricina, însemnând *Kh-u-f-u.* Cum se explică miracolul?

Un indiciu este ascuns într-o însemnare din jurnalul lui Vyse,

dedicată faptului „că nu a fost găsită nici o inscripţie” în piramidă. Vyse notează însă o excepţie: „O parte a cartuşului lui Suphis, gravat pe o cărămidă maron, de şase pe patru inci. Fragmentul a fost scos dintr-o colină din partea nordică pe 2 iunie.” Vyse reproduce o schiţă a fragmentului (Fig. 148a).

De unde ştia Vyse că aceasta era o parte din cartuşul lui Suphis - chiar înainte de confirmarea de la British Museum? El vrea să ne convingă că este din cauză că îl descoperise mai devreme (Fig. 148b) în camera lui Campbell.

Aici apar suspiciunile. Vyse susţine că piatra cu cartuşul parţial a lui Khufu a fost descoperită pe *2 iunie.* Însă intrarea în jurnal este datată *9 mai!* Manipularea datelor trebuie să ne facă

să credem că acel cartuş parţial descoperitîn afara piramidei se corobora cu cel descoperit anterior în piramidă.

Dar datele sugerează că situaţia e invers: Vyse realizase pe 9 mai - cu optsprezece zile *înainte* de descoperirea camerei lui Campbell - cum trebuie să arate cartuşul. Într-un fel sau altul, el şi Hill şi-au dat seama că greşiseră numele lui Cheops.

Această descoperire explică naveta zilnică la Cairo, într-un moment când prezenţa lor era necesară la piramide. Credem că „bomba” explodată o reprezintă o altă carte a lui Wilkinson, *Manners and Customs of the Ancient Egyptians.*

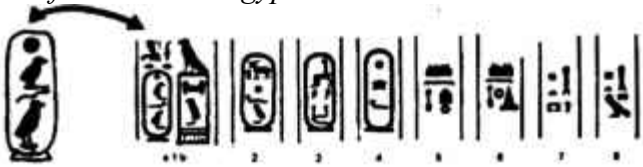

1. a, b – numele lui Shufu sau Suphis
2. Numba-Khufu sau Chembes
3. Assekaf sau Shepeskaf
4. Shafra, Khafra sau Kephren
5, 6. numele lui Memphis
7, 8. Memphis sau Ptah

(De pe pietrele de lângă piramide)

Fig. 149

Publicată la Londra mai devreme în anul acela (1837), ea a ajuns la Cairo în probabil acele zile tensionate. Şi, de data aceasta tipărită şi organizată mult mai bine, reproducea într-un capitol dedicat sculpturilor ambele cartuşe cu „berbec” pe care Vyse-Hill le copiaseră - şi unul nou, pe care Wilkinson îl citea „Shufu sau

Suphis" (Fig. 149).

Noua prezentare a lui Wilkinson i-a şocat mai mult ca sigur pe Vyse şi Hill, fiindcă acesta se răzgândise asupra cartuşului (Nr. 2). Acum îl citea „Numba-khufu sau Chembes". Aceste nume, explica el, au fost găsite în piramidele din apropierea Marii Piramide. Cartuşul 1a este cel care „înseamnă Suphis sau, cum era scris în hieroglife, Shufu sau Khufu, nume convertit cu uşurinţă în Suphis sau Cheops". Deci, *acesta* era numele corect care trebuia înscris!

Atunci al cui este cartuşul nr. 2? Explicând dificultăţile de identificare, Wilkinson admite că nu se poate decide „dacă aceste prime două nume sunt ale lui Suphis, sau cel de-al doilea este al ctitorului unei alte piramide".

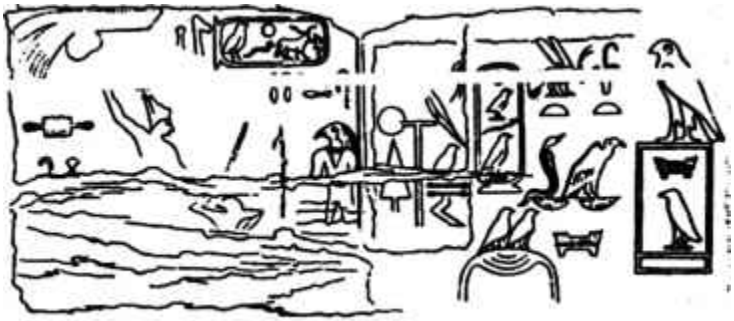

Fig. 150

Ce mai rămânea de făcut pentru Vyse şi Hill? Wilkinson le-a dat un indiciu, pe care s-au grăbit să-l urmeze. Cele două nume, scria el, „apar şi pe muntele Sinai".

Oarecum inadecvat - lucru comun în opera sa - Wilkinson se referea la inscripţiile descoperite nu pe muntele Sinai, ci în zona minelor de turcoaz din Sinai. Inscripţiile au devenit cunoscute în vremea aceea graţie magnific ilustratului *Voyage de l'Arabie Petree* în care Leon de Laborde et Linat descria peninsula Sinai. Publicat în 1832, desenele includ reproduceri după monumentele şi inscripţiile din zona minieră, Wadi Maghara. Acolo, faraon după faraon şi-au înscris în piatră realizările obţinute în apărarea minelor de nomazii asiatici. Una din inscripţii (Fig. 150) include cele două cartuşe de care vorbea Wilkinson.

Vyse şi Hill n-au avut nici o problemă în a găsi un exemplar din

lucrarea lui Laborde în Cairo, unde franceza e la ea acasă. Desenul părea să răspundă dubiilor lui Wilkinson: acelaşi faraon avea două nume, unul scris cu un berbec ca simbol, celălalt fără. Astfel, pe 9 mai, Vyse-Hill-Perring au aflat că mai trebuie făcut un cartuş şi cum trebuia să arate el.

Când s-a intrat în camera lui Campbell pe 27 mai cei trei şi-au zis probabil „Evrika" şi astfel a apărut pe cel mai înalt zid (Fig. 146a) cartuşul corect. Faima, dacă nu şi averea, era asigurată pentru Vyse. Cât despre Hill, nu a rămas cu mâna goală.

Cum putem fi siguri că aşa au stat lucrurile la mai bine de un secol si jumătate?

Foarte simplu. Fiindcă, asemenea tuturor falsificatorilor, Hill a făcut, ca cireaşă pe tortul greşelilor sale, o gafă pe care nici un scrib antic n-avea cum s-o facă.

Aşa cum s-a dovedit ulterior, ambele cărţi-sursă *(Hieroglyphica* lui Wilkinson şi *Voyage* de Laborde) conţineau erori. Încrezători, falsificatorii le-au inclus în inscripţiile lor.

Samuel Birch arată în raportul său că hieroglifa pentru *Kh* (prima consoană din numele lui Kh-u-f-u), care este (reprezentând o sită), „apare în lucrarea dlui Wilkinson nedistinctă de cea a discului solar". Hieroglifa *Kh* trebuia să apară în toate cartuşele care au fost inscripţionate în camerele de jos. *Însă niciodată nu a fost utilizat simbolul corect*. În locul consoanei *kh* a fost folosit pretutindeni semnul pentru discul solar. Cel care a făcut inscripţia a făcut aceeaşi eroare ca şi Wilkinson...

Când Vyse şi Hill au făcut rost de cartea lui Laborde, nedumerirea lor trebuie să fi fost şi mai mare. Reprezentările pe piatră reproduse de Laborde includ cele două cartuşe, Kh-u-f-u la dreapta şi Khnum-kh-u-f la stânga. În ambele situaţii, Laborde - care admite ignoranţa sa în materie de hieroglife - redă semnul Kh ca un cerc gol (vezi Fig. 150). (Simbolul *kh* a fost scris corect în piatră, aşa cum atestă toţi specialiştii - vezi Lepsius *Denkmaler*, Kurt Sethe *Urkunden des Alten Reich* şi *The Inscriptions of Sinai* de A.H. Gardiner şi T.E. Peet. Laborde a făcut o altă greşeală: el a reprezentat ca inscripţie a unui faraon, cu două nume regale, ceea ce de fapt sunt

două inscripţii alăturate, a doi faraoni diferiţi, cu două tipuri de scris diferite, aşa cum se vede în Fig. 151.

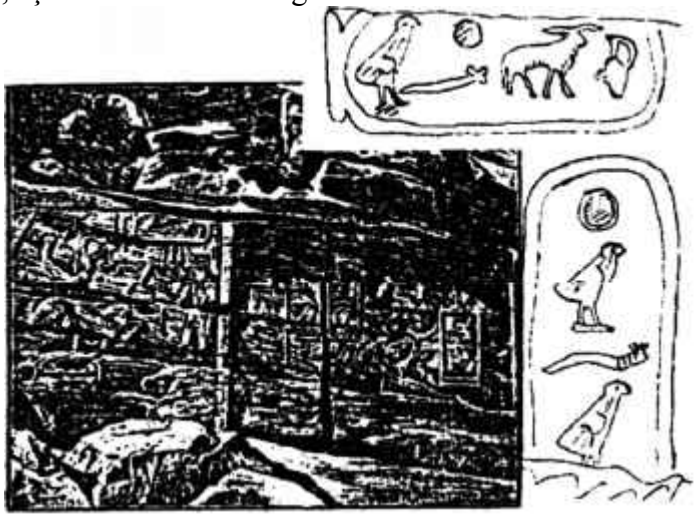

Fig. 151

Astfel reprezentarea lui i-a făcut pe Vyse şi Hill să inscripţioneze numele lui Khufu cu simbolul Discului solar (Fig. 146a). Însă acesta era simbolul hieroglific şi sunetul fonetic RA, zeul suprem al Egiptului! Ei scriseseră nu *Khnem-Khuf,* ci *Khnem-Rauf* nu *Khufu,* ci *Raufu.* Utilizaseră numele marelui zeu incorect şi van. În Egiptul antic acest lucru era o blasfemie.

Era o eroare de neconceput pentru un scrib egiptean din vremea faraonilor. Aşa cum monumente şi inscripţii atestă în mod clar, simbolul pentru *Ra* şi simbolul pentru *Kh* erau totdeauna corect utilizate - nu numai în inscripţii diferite, ci şi în aceeaşi inscripţie.

Deci încurcarea lui *Ra* cu *Kh* este o eroare care nu avea cum să fie comisă în vremea faraonilor. Numai un străin de hieroglife, un străin de Khufu şi un străin de copleşitoarea adoraţie a lui RA ar fi putut comite o eroare atât de gravă.

Adăugat la tot restul de erori comise, credem că aceasta demonstrează fără tăgadă că Vyse şi ajutoarele sale, nu constructorii originali ai piramidelor, au scris inscripţiile din Marea Piramidă.

Dar, se poate întreba cineva, nu era nici un risc ca un vizitator

neutru, cum ar fi consulul Angliei sau cel al Austriei să sesizeze că este vorba de inscripţii proaspete şi nu de unele antice? Răspunsul apare chiar în cartea unuia dintre cei implicaţi, Perring *(The Pyramids of Gizeh):* vopseaua utilizată în inscripţiile antice, scrie el, „era o compoziţie de ocru numit de arabi *moghrah* care se mai foloseşte şi astăzi". Nu numai că aceeaşi vopsea era disponibilă, ci şi „modul de păstrare al acestei vopsele *era atât de bun încât este greu să distingi o inscripţie făcută ieri de una de acum trei mii de ani*".

Măcar de cerneală erau siguri falsificatorii...

Erau Vyse şi Hill - posibil cu consimţământul tacit al lui Perring - capabili moral de un asemenea fals?

Circumstanţele în care Vyse s-a lansat în aventurile sale, tratamentul aplicat lui Caviglia, cronologia evenimentelor, îndârjirea de a obţine o descoperire majoră până când nu rămânea fără timp şi bani vorbesc despre un caracter capabil de aşa ceva. Cât despre Hill - căruia Vyse îi mulţumeşte în neştire în prefaţă - faptul că era superintendent într-o topitorie de alamă când l-a întâlnit pe Vyse şi după evenimente era proprietarul unui hotel în Cairo spune, credem, totul. Cât despre Perring, un inginer civil devenit egiptolog, hm, mai bine să lăsăm evenimentele să vorbească de la sine. Fiindcă, încurajată de succes, echipa lui Vyse a mai pus la cale o înşelăciune, dacă nu chiar două...

Tot timpul cât a lucrat la Marea Piramidă, Vyse a continuat cu inima îndoită lucrările începute de Caviglia la celelalte două piramide. Încurajat de faima câştigată, Vyse a decis să-şi amâne întoarcerea în Anglia şi să-şi angajeze eforturile în descoperirea secretelor celorlalte piramide.

Cu excepţia unor semne pe nişte pietre, pe care însă savanţii le-au considerat ca fiind din exteriorul şi nu din interiorul celei de-a doua piramide, nu s-a mai găsit nimic important acolo, însă în interiorul celei de-a treia piramide, eforturile sale au fost răsplătite. La sfârşitul lui iulie 1837 - aşa cum am menţionat mai devreme - oamenii săi au pătruns într-o cameră sepulcrală, găsind acolo un sarcofag minunat decorat, însă gol (Fig. 152). Inscripţiile arabe de pe pereţi demonstrau că această piramidă fusese „foarte frecventată".

Şi, totuşi, în această piramidă atât de circulată, Vyse a reuşit să

găsească dovada constructorului ei, o reuşită ce o egala pe cea anterioară.

Într-o cameră rectangulară pe care Vyse o numeşte „apartamentul cel mare", au fost găsiţi munţi de gunoaie alături de grafitiuri arabe, Vyse a ajuns la concluzia că aceasta cameră „era destinată probabil ceremoniilor funerare, ca cele de la Abou Simbel, Teba etc." Când gunoiul a fost curăţat,

a fost descoperită cea mai mare parte a capacului sarcofagului... şi, aproape de el, fragmente dintr-o cutie de mumie (inscripţionată cu hieroglife, printre altele, cu cartuşul lui Menkahre), împreună cu părţi dintr-un schelet constând din coaste şi vertebre, cu oasele de la picioare învelite într-o pânză gălbuie...

Fig. 152

O bună parte din capac şi din oase fuseseră însă aruncate o dată cu gunoiul.

Se pare deci că, din moment ce sarcofagul nu putea fi mutat, cutia de lemn ce conţinea mumia fusese dusă în camera cealaltă pentru examinare.

Fig. 153

Acesta era deci scenariul intuit de Vyse: cu secole mai înainte, arabii pătrunseseră în camera sepulcrală. Au găsit sarcofagul şi i-au scos capacul. Înăuntru era o mumie în interiorul unui coşciug de lemn - mumia constructorului piramidei. Arabii le-au dus în camera cealaltă pentru a le examina. Aici găsise Vyse rămăşiţele şi un fragment de lemn (Fig. 153) pe care era inscripţionat cartuşul ce însemna „*Men-ka-ra*" - chiar Mikerinos de care vorbeşte Herodot. Dovedise identitatea constructorilor a două piramide!

Sarcofagul s-a pierdut în drum spre Anglia. Însă cutia mumiei şi oasele au ajuns în Anglia, unde Samuel Birch a reuşit să examineze inscripţia. Curând el şi-a declarat dubiile: „Mormântul lui Mycerinus", a spus el, „manifestă considerabile diferenţe de stil" faţă de monumentele dinastiei a patra. Wilkinson, pe de altă parte, a acceptat-o ca dovadă a identităţii constructorului celei de-a treia piramide, însă are dubii referitoare la mumia însăşi. Stofa în care era înfăşurată nu părea atât de veche. În 1883, Gaston Maspero a declarat şi el: „Această cutie de lemn nu aparţine dinastiei a patra",

însă a pus-o pe seama unei restaurări făcute în dinastia a douăzecea. În 1892, Kurth Sethe a însumat majoritatea opiniilor, afirmând că „nu putea fi făcut decât după a douăzecea dinastie".

Aşa cum se ştie astăzi, nici cutia mumiei, nici oasele nu aparţineau înmormântării originale. În cuvintele lui I.E.S. Edwards *(The Pyramids of Egypt)*, „în camera sepulcrală, col. Vyse a găsit nişte oase şi capacul unui coşciug antropoid inscripţionat cu numele lui Mycerinus. Capacul, care acum se află la British Museum, nu ar fi putut fi făcut în vremea lui Mycerinus, fiindcă utilizează un model care nu a fost folosit decât în perioada saitică. Testele cu carbon radioactiv au arătat că scheletul aparţine începutului epocii creştine".

Negarea autenticităţii descoperirilor nu spune însă nimic despre ceea ce ne interesează pe noi. Dacă rămăşiţele nu erau ale unei înmormântări iniţiale, atunci aparţineau uneia abuzive. Însă în acest caz, ar fi aparţinut amândouă aceleiaşi perioade. Nu era cazul aici: cineva a luat o mumie dintr-un loc şi un coşciug din altă parte. Concluzia inevitabilă este că avem de-a face cu *o fraudă arheologică deliberată.*

Să fi fost oare numai o coincidenţă, să fi existat două îngropări abuzive? Este îndoielnic, dat fiind că coşciugul poartă cartuşul lui Men-ka-ra. Acest cartuş a fost găsit pe statuile şi templele din afara piramidei, însă nu şi înăuntru şi este probabil că fusese găsit în împrejurimi. Atribuirea coşciugului unei perioade ulterioare se datorează nu numai modelului, ci şi faptului că pe el este inscripţionată o rugă către Osiris din *Cartea Morţilor.* Asemănarea cu cele din dinastia a patra a fost considerată remarcabilă, păcălindu-l pe Birch. Cu toate acestea, nu putea fi listele regilor ştim că al optulea faraon al dinastiei se numea Men-ka-ra şi-şi scria numele într-un mod similar.

Este clar că cineva a găsit coşciugul în apropierea piramidei. Importanţa lui a fost realizată imediat, fiindcă - aşa cum spune Vyse însuşi - găsise luna precedentă numele lui Men-ka-ra scris cu vopsea roşie pe acoperişul piramidei din mijloc din grupul celor trei piramide mici, la sud de a treia piramidă. Probabil că asta le-a dat ideea să-l „descopere" în a treia piramidă...

Creditul pentru descoperire a fost pretins de Vyse şi Perring.

Cum însă au lansat frauda, fără ajutorul lui Hill?

Încă o dată, jurnalul lui Vyse trimite la adevăr. „Nefiind prezent când au fost descoperite (relicvele), i-am cerut dlui Raven să scrie o relatare a descoperirii" ca martor independent. Cumva apărut chiar la ţanc, Raven, care îl numeşte pe Vyse „sir" şi semnează scrisoarea de autentificare cu „umilul dumneavoastră servitor", atestă următoarele:

Curăţind gunoiul din camera cea mare, după ce oamenii angajaţi au avansat spre colţul sud-estic, au fost descoperite câteva oase dedesubtul gunoiului. Apoi au fost găsite alte oase şi părţi de coşciug. Altele nu mai erau în încăpere.

Am pus atunci să se examineze cu atenţie gunoiul scos, găsind câteva fragmente de coşciug.

Nu au mai fost găsite alte părţi, deşi întregul loc a fost cercetat cu atenţie pentru a face coşciugul cât mai întreg cu putinţă.

Acum ne putem da seama mai bine ce se întâmplase. Câteva zile, oamenii au scos gunoiul, cercetându-l cu atenţie, fără a găsi nimic. Apoi, în ultima zi, când numai colţul sud-estic al încăperii mai rămăsese de curăţat, au fost descoperite câteva oase. S-a sugerat apoi ca gunoiul care fusese scos să fie reexaminat, nu examinat, ci RE-examinat, şi, surpriză, se găsesc alte oase şi fragmente de coşciug!

Unde era restul părţilor? Cu toate că fiecare colţişor a fost cercetat cu atenţie „nu s-a mai găsit nimic". Aşa că, dacă nu credem că bucăţile lipsă au fost luate ca suvenir de-a lungul secolelor, mai rămâne ipoteza că cel care le-a *adus* înăuntru a adus numai cât era necesar pentru descoperire: un coşciug întreg fie nu era disponibil, fie era prea periculos de prezentat.

Lăudaţi pentru această mare descoperire - colonelul a fost avansat la gradul de general -, Vyse şi Perring au mers la piramida în trepte a lui Zoser pentru a găsi o piatră cu numele acestuia - cu vopsea roşie, desigur. Nu există suficiente detalii dacă şi aici e vorba de un fals. Însă este chiar incredibil ca aceeaşi echipă să descopere numele a încă unui constructor de piramide.

(Dacă majoritatea egiptologilor au acceptat fără prea mari analize concluzia lui Vyse, sir Alan Gardiner sugerează că are dubii asupra subiectului. În *Egypt of the Pharaons*, el reproduce cartuşele regale, arătând diferenţele între hieroglifele pentru *Ra* şi cele pentru

Kh. Cartuşul lui Cheops, scrie el, „s-a găsit în mormintele familiei sale, ale nobililor, precum şi în unele scrieri ulterioare”. Ciudată prin absenţa sa este inscripţia din Marea Piramidă... La fel, sir Alan omite şi descoperirile lui Vyse din a treia piramidă, de fapt, numele lui nici nu e menţionat.)

Dacă nu există nici o dovadă că piramidele de la Gizeh au fost construite de vreun faraon, nu avem nici un motiv să suspectăm că afirmaţia stelei că ele se aflau acolo când Khufu a reconstituit templul lui Isis nu este adevărată.

Nu mai este nimic care să contrazică teoria noastră că aceste piramide au fost construite de „zei”. Din contră, totul sugerează că ele nu erau pentru uz uman.

În continuare vom arăta cum ele erau parte a sistemului de ghidaj al nefilimilor.

14. PRIVIREA SFINXULUI

În timp, piramidele de la Gizeh au făcut parte din Coridorul de aterizare având ca punct focal vârfurile din Ararat, încorporau Ierusalimul ca centru de control al zborurilor şi ghidau vehiculele spaţiale către spaţioportul din Sinai.

La început, piramidele au constituit numai puncte de reper, numai prin virtutea locaţiei, aliniamentului şi formei. Toate piramidele, am văzut, erau la origine piramide în trepte - imitând ziguratele din Mesopotamia. Însă, când „zeii care au venit din cei" au experimentat la Gizeh un model la scară (a treia piramidă), au descoperit că silueta ziguratului şi umbra pe care o aruncă asupra pietrelor şi nisipului mişcat de vânt sunt prea ceţoase şi inadecvate pentru a servi ca punct de reper. Tencuind miezul în trepte şi utilizând pentru asta calcar alb, s-a creat un joc de lumini şi umbre care oferă o orientare clară.

În timpul unei călătorii cu trenul din 1882, Robert Ballard a observat că datorită aliniamentului neschimbat al piramidelor se poate determina locaţia şi direcţia foarte uşor (Fig. 154). Dezvoltând această observaţie în *The Solution of the Pyramid Problem* (Soluţie la problema piramidelor), el a aratat că piramidele sunt aliniate una faţă de cealaltă pe principiul pitagoreic al triunghiurilor echidistante, cu proporţia de 3:4:5. Piramidologii au observat de asemenea că umbrele făcute de piramide pot servi ca ceas solar, direcţia şi lungimea umbrelor indicând momentul anului şi al zilei.

Şi mai important însă era cum îi apăreau siluetele şi umbrele piramidelor unui observator aerian. Aşa cum arată fotografiile aeriene (Fig. 155), forma perfectă a piramidelor aruncă o umbră care seamănă cu o săgeată, servind, ca indicator.

Când totul era gata pentru înfiinţarea spaţioportului, s-a descoperit că este nevoie de un Coridor de aterizare mult mai lung decât cel de la Baalbeck.

Pentru spaţioportul precedent din Mesopotamia, anunnakii (biblicii nefilimi) au ales muntele Ararat ca punct focal. Nu este de mirare că, din aceleaşi consideraţii, l-au ales şi pentru noul spaţioport.

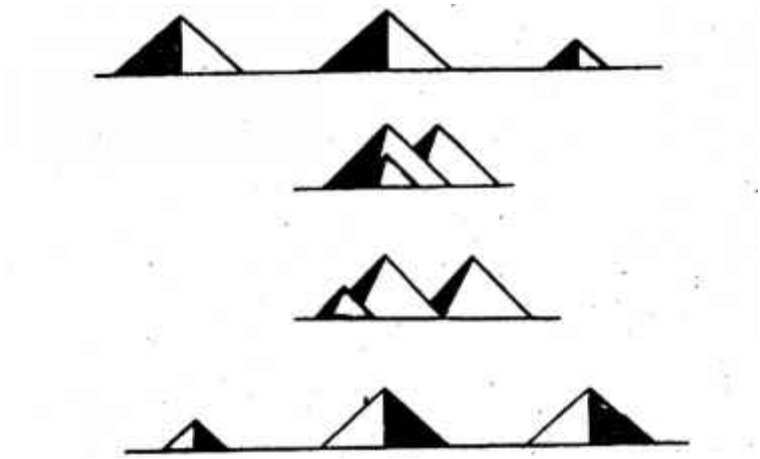

Fig. 154

Pe măsură ce tot mai multe „coincidenţe” de triangulaţie şi perfecţiune geometrică erau descoperite la piramidele de la Gizeh, ele erau studiate cu şi mai mare atenţie de specialişti. La fel vom descoperi şi noi analizând noul Coridor de aterizare construit de anunnaki. Dacă vârfurile Araratului au servit ca punct focal pentru noul coridor de aterizare, atunci nu numai linia nord-vestică, ci şi cea sud-estică trebuia să se focalizeze în Ararat. Însă unde era ancorat celălalt punct, Sinaiul?

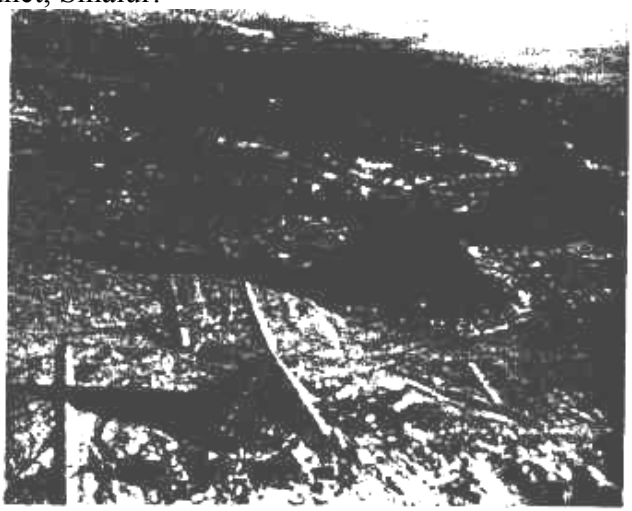

Fig. 155

Muntele Sf. Katarina se află în mijlocul unui masiv de vârfuri asemănătoare, deşi mai joase, de granit. Când misiunea condusă de cei doi Palmeri a ajuns acolo, au descoperit că, deşi cel mai înalt, muntele Sf. Katarina nu putea fi utilizat ca semn geodezic. În locul lui, misiunea a ales muntele *Umm Shumar* (Fig. 156), care la 8534 picioare este aproape geamăn cu Sf. Katarina (până la raportul misiunii, toată lumea credea că el este cel mai înalt munte). Spre deosebire de Sf. Katarina, el este singular şi greu de confundat, din vârfurile sale pot fi văzute ambele golfuri. Panorama este neobstrucţionată către vest, nord-vest, sud-vest şi est.

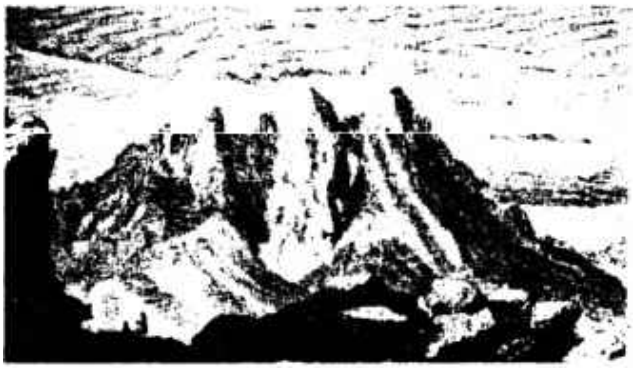

Fig. 156

Din aceste motive a fost selectat ca punct focal pentru observarea şi măsurarea peninsulei.

Muntele Sf. Katarina ar fi fost un bun de Coridor de aterizare către Baalbeck, însă pentru punctul focal Ararat era nevoie de ceva mai potrivit. Din aceleaşi motive ca şi misiunea Palmer credem noi că au ales anunnakii muntele Umm Shumar ca ancoră a laturii sud-estice a coridorului de aterizare.

Multe aspecte ale acestui munte şi ale localizării sale sunt extrem de interesante. Pentru început, numele său — uimitor sau semnificativ - înseamnă „mama Sumerului". Este titlul acordat în Ur lui Ningal, soţia lui Sin...

Spre deosebire de Sf. Katarina, care se află în mijlocul masivului muntos, fiind dificil de atins, Umm Shumar este situat la marginea masivului. Pe plajele Golfului Suez din apropiere se află numeroase izvoare termale. Acolo îşi petrecea Asherah iernile, locuind „lângă

mare?" De acolo se ajunge foarte repede pe muntele Umm Shumar - o călătorie descrisă foarte viu în textele ugaritice ce povestesc întâlnirea dintre Asherah şi El la muntele său.

La câteva mile în jos pe coastă se află cel mai important port al peninsulei, *el-Tor*. Numele - altă coincidenţă? - înseamnă „Taurul", care era epitetul lui El. Locul a servit ca port din cele mai vechi timpuri şi ne întrebăm dacă nu cumva este vorba chiar de oraşul Tilmun (deosebit de ţara Tilmun) de care vorbesc textele sumeriene. Este posibil să fie portul unde plănuise să ajungă pe mare Gilgamesh şi de unde tovarăşul său Enkidu putea să se ducă la minele din apropiere (unde fusese condamnat la muncă silnică pe viaţă), în timp ce el putea ajunge la „Locul de aterizare, de unde se ridică *Shem*-urile". Vârfurile masivului de granit poartă nume care te pun pe gânduri. Unul are numele „Muntele mamei binecuvântate". Lângă Umm Shumar se află muntele *Teman* („Sudicul"). Numele ne aduce aminte versetele lui Habakuk: „*El* de la *Teman* va veni... Se opreşte *să măsoare pământul*".

Se referea profetul la muntele ce încă mai poartă acest nume? Cum nu mai există vreun munte cu acelaşi nume, identificarea pare plauzibilă.

Se încadrează muntele Umm Shumar în Coridorul de aterizare şi în reţeaua de centre sacre dezvoltate de anunnaki?

Noi credem că acest munte a fost utilizat în locul Sf. Katarina la crearea coridorului de aterizare, funcţionând ca ancoră pentru linia sud-estică a coridorului. Dar dacă este aşa, care era ancora complementară pentru linia nord-vestică?

Nu este o coincidenţă, credem noi, că Heliopolisul a fost construit unde a fost construit. *Se află pe linia originală Ararat-Baalbeck-Gizeh.* Este însă localizat astfel încât să fie *echidistant faţă de Ararat ca şi Umm Shumar*! Locaţia sa a fost determinată prin măsurarea distanţei de la Ararat la Umm Shumar - apoi marcând punctul echidistant pe linia Ararat-Baalbeck-Gizeh (Fig. 157).

Pe măsură ce desfăşurăm imensa reţea de vârfuri naturale şi artificiale creată de nefilimi, trebuie să ne punem întrebarea dacă aceste semne indicatoare au fost alese numai pentru trăsăturile lor fizice şi dacă nu cumva erau echipate cu instrumente de ghidaj.

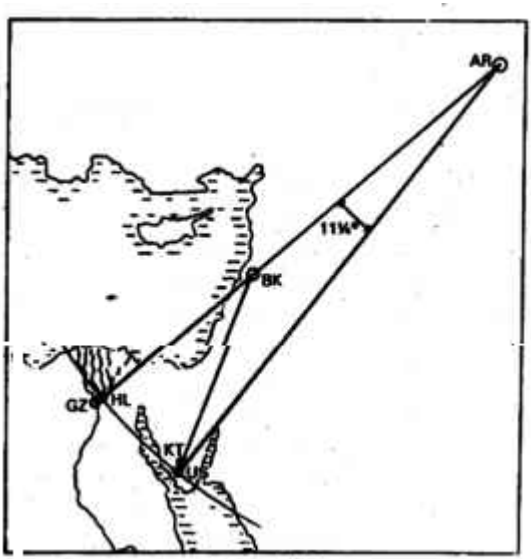

Fig. 157

Când a fost descoperită prima pereche de conducte din camerele Marii Piramide, s-a crezut că servea pentru introducerea alimentelor celor care se presupunea că au fost închişi de vii o dată cu faraonul mort. Când Vyse a curăţat una din conducte, a fost izbit în faţă de „aer curat". De atunci, ele au fost numite „conducte de aerisire". În mod surprinzător, această idee a fost respinsă într-o prestigioasă publicaţie academică *(Mitteilungen des Instituts fur Orientforschung der Deutschen Akademie der Wiessenschaften zu Berlin).* Cu toate că institutul academic nu era încă dispus să renunţe la teoria piramidă-monument funerar, Virginia Trimble şi Alexander Badawy au arătat în numărul din 1964 că „aceste conducte de aer" au funcţiuni astronomice, fiind „fără nici un dubiu" înclinate cu l ° faţă de stelele circumpolare".

Fără îndoială că direcţia şi înclinaţia conductelor a fost premeditată. Un alt fapt însă este şi mai uluitor. Odată conductele curăţate, s-a descoperit că temperatura în camera regelui rămâne constantă la 68° Fahrenheit(20° Celsius), indiferent cum este vremea afară. Toate aceste descoperiri l-au făcut pe E.F. Jomard (membru al echipei de savanţi al lui Napoleon) să sugereze că „încăperea regelui" şi sarcofagul acesteia nu erau utilizate pentru îngropare, ci

pentru stabilirea unităţilor de măsură pentru greutate şi distanţe.

Jomard nu-şi putea imagina - în 1824 - alte instrumente delicate de ghidare decât obişnuitele metru şi kilogram. Astăzi însă se poate.

Mulţi au considerat că scopul camerelor de deasupra „Camerei regelui" aveau rolul de a uşura presiunea în cameră. Însă în cea a reginei, acest lucru s-a făcut printr-o masă de piatră şi mai mare, nemaifiind nevoie de asemenea compartimente. Când Vyse şi oamenii săi au intrat în aceste compartimente au fost uimiţi că de acolo se putea auzi fiecare cuvânt rostit în oricare parte a piramidei. Când Flinders Petrie *(The Pyramids and the Temple of Gizeh)* a examinat cu atenţie „Camera regelui" şi sarcofagul din ea, a descoperit că erau construite în conformitate cu teoria triunghiurilor perfecte a lui Pitagora. Pentru a tăia sarcofagul dintr-un bloc de piatră a fost nevoie, estimează el, de un fierăstrău cu lama de nouă picioare şi cu vârfurile acesteia din diamant. Pentru a-l scobi, a fost nevoie ca ciocanele să fie aplicate cu presiune de aproximativ două tone. Cum s-a realizat acest lucru nu se ştie. Şi care era scopul? A ridicat sarcofagul pentru a vedea dacă nu ascunde ceva dedesubt. Când a fost lovit, el a scos un sunet grav, ca de clopot, ce s-a reverberat în întreaga piramidă. Această particularitate fusese raportată şi de alţi cercetători. Să fi fost atunci „Camera regelui" şi „sarcofagul" emiţătoare de sunete sau cameră-ecou?

În zilele noastre, echipamentele de ghidare emit semnale electronice care sunt prelucrate la bordul navelor, semnalizând orice deviere de la curs. Se poate presupune că, după pierderea celorlalte cu ocazia Potopului, imediat ce a fost posibil au fost aduse altele. Reprezentările egiptene ale purtătorilor de frânghie (Fig. 121) arată că o „Piatra a splendorilor" era instalată în ambele puncte de ancorare ale Coridorului de aterizare. Opinia noastră este că diferitele camere ale piramidei serveau la adăpostirea acestor echipaţnente de ghidaj şi comunicaţii.

Era *Shad El* - „muntele lui *El"* - echipat în acelaşi mod?

Textele ugaritice utilizează invariabil expresia „a pătruns în *Shad-ul* lui El" când descriu venirea altor zei în faţa lui El „în cele şapte camere". Aceasta presupune ca aceste camere să fi fost în interiorul muntelui - ca şi cele din muntele artificial reprezentat de

Marea Piramidă.

Istoricii din primele secole creştine spun că oamenii care locuiau în Sinai şi la graniţa cu Palestina si Arabia de nord adorau pe zeul *Dushara* („Zeul muntelui") şi pe soţia lui *Allat,* „Mama zeilor".

Fig. 158

Ei erau desigur El şi soţia sa Asherah. Din fericire, simbolul sacru al lui Dushara, a fost reprezentat pe o monedă de guvernatorul roman al provinciei (Fig. 158). În mod curios, seamănă cu camerele din Marea Piramidă - o scară înclinată („Coridorul ascendent") ducând către o cameră între pietre masive („Camera regelui"), având deasupra alte camere.

Cum „Coridorul ascendent" era încă bine ascuns când au intrat oamenii lui Al Mamoon, întrebarea este: Cine în antichitate a ştiut de existenţa lui? Răspunsul nu poate fi decât: arhitecţii şi constructorii piramidei. Numai ei puteau duplica construcţia la Baalbeck sau în muntele lui El.

Aşa a şi fost şi, deşi muntele Exodului se află în altă parte, în jumătatea nordică a peninsulei, popoarele din zonă au transmis din generaţie în generaţie legenda munţilor sfinţi din partea sudică; munţii care, prin înălţimea şi poziţia lor, erau indicatoarele celor care „zburau prin nori".

Când s-a înfiinţat primul spaţioport în Mesopotamia, calea de aterizare era de-a lungul liniei centrale a coridorului de aterizare. De-a lungul acestei linii centrale se afla centrul de control al zborurilor, locul tuturor echipamentelor de comunicaţie şi ghidaj şi al tuturor informaţiilor legate de zborurile spaţiale.

Când anunnakii au aterizat pe Pământ şi au înfiinţat spaţioportul, centrul de control al zborurilor era la Nippur, „Locul răspântiei". Incinta sacră („Zona interzisă") era sub controlul absolut al lui Enlil. Era numit KI.UR („oraşul Pământ"). În mijlocul lui, pe o platformă ridicată se afla DUR.AN.KI — „Legătura Cerului cu Fâmantul". Era,

cum spun textele sumeriene, „un stâlp înalt ce ajungea până la cer”. Pus pe o „platformă ce nu poate fi răsturnată”, stâlpul era utilizat de Enlil „să poruncească”.

Toţi aceşti termeni sumerieni sunt încercări de a descrie sofisticatele antene şi echipamente de comunicaţii, după cum ne putem da seama după ortografierea numelui lui Enlil: era reprezentat ca un sistem de antene mari, aeriene, şi o structură de comunicaţii (vezi Fig. 52).

În această „casă nobilă” se afla o cameră misterioasă, numită DIR.GA - însemnând literal „Camera întunecată, ca o coroană”. Numele acesta ne aduce în minte „Camera regelui” din Marea Piramidă. În DIR.GA, Enlil ţinea preţioasele „Tăbliţe ale destinului” în care erau stocate informaţiile despre zborurile spaţiale. Când un zeu a furat aceste tăbliţe,

moarte erau formulele divine.
Liniştea s-a întins peste tot. Tăcerea domnea...
Strălucirea templului murise.

În DIR.GA Enlil şi asistenţii săi păstrau hărţile celeste şi „au adus la perfecţiune” ME-ul - un termen denotând instrumente şi funcţiuni astronautice. Era o cameră

misterioasă ca eterul cel de sus,
Ca Zenitul Cerului.
Printre ale ei embleme...
Stelele îi erau însemn.
ME-ul e dus la perfecţiune.
Cuvintele sale sunt porunci...
Cuvintele lui sunt oracole divine.

Un centru de control al misiunii trebuia înfiinţat şi în Sinai. Unde?

Răspunsul nostru este: la *Ierusalim.*

Sfânt pentru evrei, creştini şi musulmani deopotrivă, însăşi atmosfera sa este încărcată cu un mister nepământean inexplicabil. A fost oraş sfânt încă dinainte ca regele David să-şi stabilească acolo capitala şi Solomon să construiască Templul. Când patriarhul

Avraam a ajuns la porţile sale, era deja un centru recunoscut al lui „El, Cel drept peste Cer şi Pământ". Cel mai vechi nume cunoscut este *Ur-Shalem* - „Oraşul cercului complet" - un nume ce sugerează o asociere în probleme orbitale sau cu Zeul orbitelor. Cât despre cine a fost *Shalem*, savanţii au oferit mai multe teorii: unii dintre ei (de ex. Benjamin Mazar în *Jerusalem before the David Kingship*) cred că este nepotul lui Enlil, Shamash, alţii îl preferă pe fiul lui Enlil, Ninib. În toate teoriile, asocierea rădăcinilor Ierusalimului cu Mesopotamia este indiscutabilă.

De la începuturile sale, Ierusalimul cuprindea trei vârfuri muntoase. De la nord la sud erau: muntele *Zophim,* muntele *Monah* şi muntele *Zion.* Aceste nume vorbesc despre funcţiile lor: cel mai nordic dintre ele era „Muntele observatorilor" (este numit în engleză Muntele Scopus); cel din mijloc era „Muntele direcţiei", iar cel mai sudic era „Muntele semnalului". Încă mai poartă aceste nume, în ciuda trecerii mileniilor.

Văile Ierusalimului poartă şi ele nume semnificative. Una din ele este numită în Isaia Valea *Hizzayon*, „Valea viziunii". Valea *Kidron* era numită „Valea focului". În Valea *Hinnom (Gehenna* din Noul Testament), conform legendelor, era o intrare în lumea subterană, marcată de o coloană de fum ce se ridica între doi palmieri. Iar Valea *Repha'im* era numită după „Doctorii divini" care, conform textelor ugaritice, erau sub oblăduirea zeiţei Shepesh. Traducerile aramaice ale Vechiului Testament îi numesc „eroi". Prima traducere în greacă a Vechiului Testament o numeşte Valea *Titanilor.*

Dintre munţii Ierusalimului, Moriah era cel mai venerat. Cartea Genezei spune că spre Moriah i-a dus Domnul pe Avraam şi Isaac, când a fost pusă la încercare fidelitatea primului. Legendele evreieşti relatează că Avraam a recunoscut muntele, fiindcă a văzut pe el „o coloană de fum ce se întindea până la cer şi un nor greu în care se vedea Slava lui Dumnezeu". Acest limbaj este aproape identic cu cel biblic care descrie coborârea Domnului pe muntele Sinai.

Marea platformă orizontală de pe muntele Moriah - ce aminteşte de cea de la Baalbek, însă mult mai mică — a servit la construirea Templului de la Ierusalim (Fig. 159). Acum este ocupată de altare musulmane, cel mai renumit fiind Moscheea Stâncii. Cupola a fost

adusă de califul Abd al-Malik (secolul şapte d.Ch.) de la Baalbeck unde decora un altar bizantin.

Fig. 159

Ea a fost pusă pe o structură octogonală, construită în jurul Pietrei Sfinte: o piatră uriaşă căreia i-au fost atribuite virtuţi magice din vremuri imemoriale.

Musulmanii cred că de pe acea piatră a fost ridicat la ceruri profetul Mohammed. Conform Coranului, Mohammed a fost luat de la Mecca la Ierusalim de îngerul Gabriel, cu o oprire pe muntele Sinai. Apoi a fost luat de înger la ceruri, urcându-l pe o „Scară a luminii". Trecând prin cele şapte Ceruri, Mohammed a ajuns înaintea Domnului. După ce a primit poruncile divine, a fost adus înapoi pe Pământ, cu ajutorul aceleiaşi scări, ajungând pe Piatra Sacră. S-a întors la Mecca - tot cu o oprire pe muntele Sinai - pe calul înaripat al îngerului.

Călătorii în Orientul Apropiat au arătat că Piatra Sacră este un cub perfect tăiat, cu colţurile orientate exact spre cele patru puncte cardinale. Astăzi se poate vedea numai o (probabilă) parte superioară a acesteia, ipoteza formei perfect cubice acum ascunsă vederii fiind justificată de legenda că Marea Piatră de la Mecca, *Qa'aba,* fusese făcută (după instrucţiunile divine) după Piatra Sacră.

Din porţiunea vizibilă, se poate observa că piatra a fost prelucrată diferit pe fiecare latură, găurită pentru a forma două tuneluri şi scobită pentru a se face un tunel şi camere subterane. Nimeni nu ştie scopul acestor lucrări ori cine le-a executat.

Ştim însă că primul Templu de la Ierusalim a fost construit de regele Solomon pe muntele Moriah în locul şi urmând instrucţiunile date de Dumnezeu. Sfânta Sfintelor a fost construită pe Piatra Sfântă.

Sugestia că Ierusalimul era un centru de comunicaţii divin este întărită şi de termenul utilizat în Biblie pentru a numi „aurul" cu care era acoperită „Casa", *dvir* - literal „vorbitor". Această sugestie nu e chiar atât de deplasată pe cât pare. Noţiuni despre o astfel de comunicare nu erau deloc străine Vechiului Testament. De fapt, posedarea de către Dumnezeu a acestei capacităţi, precum şi alegerea Ierusalimului au fost considerate o atestare a supremaţiei acestora.

„Voi răspunde din Cer, iar ei vor răspunde de pe Pământ" i-a spus Yahweh profetului Hosea. Amos a proorocit că „Yahweh de pe Zion va tuna, de la Ierusalim glasul său se va auzi". Iar psalmistul spune că, atunci când Domnul vorbeşte de pe Zion, glasul său este auzit de la un capăt la altul al Pământului:

Dumnezeu a vorbit,
Şi Pământul l-a chemat,
de la răsărit la apus...
Cerurile de deasupra le-a chemat,
şi pe Pământ.

Ba'al, zeul facilităţilor de la Baalbeck, se lăuda că vocea sa putea fi auzit la Kadesh, oraşul de la graniţa cu zona interzisă a zeilor din peninsula Sinai. Psalmul 29 oferă lista unora din locurile de pe Pământ unde se putea auzi vocea lui Yahweh, printre care şi Kadesh şi „Locul cedrilor" (Baalbeck):

Glasul Domnului răsună peste ape...
Glasul Domnului sfarmă cedrii...
Glasul Domnului face să se cutremure pustia
Glasul Domnului face să tremure pustia Kadesh.

Capacităţile dobândite de Ba'al când a instalat „Piatra splendorilor" la Baalbeck au fost descrise în textele ugaritice ca abilitatea de a pune „o buză în Cer şi una pe Pământ". Simbolul mecanismelor de comunicaţie, aşa cum am văzut, erau porumbeii. Atât simbolismul, cât şi funcţiile sunt încorporate în versetele psalmului 68, care descrie sosirea în zbor a Domnului:

Cântaţi lui Dumnezeu, cântaţi Shem-*ul* Lui*!*
Faceţi drum celui ce înaintează prin nori....
Un cuvânt spune Domnul,
Şi femeile aducătoare de veşti bune sunt o mare oştire.
Împăraţii oştirilor fug, fug,
Şi cea care rămâne acasă împarte prada.
Pe când voi vă odihniţi în mijlocul staulelor,
Aripile porumbelului sunt acoperite cu argint
Şi penele lui sunt acoperite cu aur...
Carele Domnului se numără cu douăzeci de mii, cu mii şi mii;
Domnul este în mijlocul lor venind din Sinai.

Piatra splendorilor de la Ierusalim - „piatra testamentului" sau „piatra mărturisirii" în cuvintele profeţilor - era ascunsă într-o cameră subterană. Aflăm asta dintr-o lamentaţie pentru pustiirea Ierusalimului, când Yahweh se supărase pe poporul său:

Palatul este pustiit de oameni,
Uitate sunt culmile Zionului (şi)
„ Piatra care mărturiseşte".
Peştera Veşnicei Mărturisiri
S-a umplut cu măgari sălbatici
Şi oile pasc acum acolo.

La restaurarea Templului de la Ierusalim, promit proorocii, „cuvântul lui Yahweh de la Ierusalim va pleca". Oraşul va fi restabilit ca centru al lumii, invidiat de toate popoarele. Reproducând promisiunea Domnului, Isaia a asigurat că nu numai că „piatra mărturisirii" va fi restaurată, ci şi funcţiile ei „măsurătoare":

Iată,
Pun ca temelie în Zion o piatră
O Piatră care mărturiseşte;
O piatră de preţ, piatră din capul unghiului clădirii
Temelie puternică.
Cel ce are credinţă
Nu va rămâne fără răspuns.
Voi face o lege neprihănită
Şi din dreptate o cumpănă.

Ca să fi servit ca Centru de control al misiunii, Ierusalimul - ca Nippur - trebuia să fie situat pe lunga linie centrală, bisectoarea Coridorului de aterizare. Tradiţiile străvechi confirmă această poziţie şi dovezile indică faptul că piatra sfântă era cea care marca centrul geodezic precis.

Tradiţiile evreieşti consideră Ierusalimul „Buricul Pământului". Profetul Ezechiel se referă la poporul lui Israel ca „locuind în buricul pământului". Cartea Judecătorilor relatează un incident când oamenii coborau din munţi din direcţia buricului Pământului". Termenul, aşa cum am văzut, însemna că Ierusalimul era centrul de comunicaţii, de unde se „trăgeau sforile" către celelalte puncte ale Coridorului de aterizare. Nu este o coincidență că termenul ebraic pentru piatra sfântă era *Ebon Sheti'yah* - termen care, susţin înţelepţii, însemna „piatra de pe care era împletită lumea". Termenul *sheti* este într-adevăr un termen referitor la împletit, „andrea". Era un termen potrivit pentru Piatra care marca locul de unde porneau „sforile divine" care acopereau pământul ca o reţea.

Oricât de sugestive ar fi aceste legende şi denumiri, problema care ne interesează este dacă Ierusalimul se afla pe bisectoarea Coridorului de aterizare.

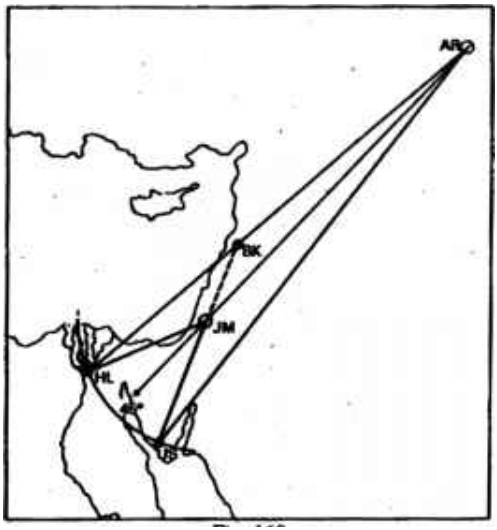

Fig. 160

Răspunsul clar este că da. Ierusalimul se află exact pe bceastă linie!

La fel ca în cazul piramidelor de la Gizeh, şi aici descoperim numeroase şi curioase aliniamente şi triangulaţii.

Ierusalimul se află exact la intersecţia liniei Baalbeck-Sf. Katarina cu linia centrală a culoarului de aterizare din Ararat.

Heliopolisul este echidistant faţă de Ierusalim şi muntele Umm Shumar.

Iar diagonalele trase din Ierusalim la Heliopolis şi la Umm Shumar formează un unghi de exact 45°! (Fig. 160)

Legăturile dintre Ierusalim, Baalbeck (Creasta lui Zaphon) şi Gizeh (Memphis) erau cunoscute și cântate în vremurile biblice.

Mare este Domnul şi mare Templul Său
Din oraşul Domnului,
Din muntele Său Sfânt.
La Memphis El este iubit.
Bucuria întregului Pământ, a Muntelui Zion,
A Crestei lui Zaphon.

Ierusalimul, se explică în Cartea Jubileelor, era unul dintre cele patru Lăcaşuri ale Domnului pe Pământ: „Grădina eternităţii" din munţii cedrilor, „Muntele de la răsărit", adică muntele Ararat, muntele Sinai şi muntele Zion. Trei dintre ele erau în „Ţara lui Shem", fiul lui Noe, din care sunt descendenţi patriarhii biblici. Toate erau interconectate:

Grădina Eternităţii, cea mai sfântă,
este Lăcaşul Domnului.
Şi muntele Sinai, din mijlocul deşertului,
Şi muntele Zion, din mijlocul Buricului Pământului,
Ele au fost făcute locuri sfinte,
UNUL CU FAŢA LA CELĂLALT.

Spaţioportul trebuia să fi fost localizat undeva de-a lungul „liniei Ierusalimului". Acolo se afla ultimul punct de reper: „Muntele Sinai, *în mijlocul deşertului*".

Aici, credem noi, intră în scenă linia pe care o numim noi

paralela de treizeci de grade.

Ştim din textele astronomice sumeriene că cerurile de deasupra Pământului erau despărţite în: „calea" nordică (atribuită lui Enlil), cea sudică (atribuită lui Enki) şi o largă bandă centrală (atribuită lui Anu). Este natural să presupunem că linia de demarcaţie între cei doi fraţi rivali a fost stabilită după Potop, când Pământul a fost împărţit în patru Regiuni. Paralelele de treizeci de grade (nord şi sud) serveau ca linie de demarcaţie.

Era o simplă coincidenţă ori un compromis deliberat între cei doi fraţi şi fiii lor că în fiecare dintre cele trei regiuni oferite omenirii oraşul sacru se afla pe paralela de 30°?

Textele sumeriene afirmă că „atunci când regatul a coborât din Cer pe Pământ" după Potop, „regatul a fost la Eridu". Eridu era aproape de paralela de 30°, atât cât permiteau apele mlăştinoase ale Golfului Persic. Dacă centrele administrative seculare ale Sumerului s-au schimbat de-a lungul timpului, Eridu a rămas centrul sacru pentru totdeauna.

Şi în a doua Regiune (civilizaţia Nilului) capitala seculară s-a schimbat de-a lungul timpului. Însă totdeauna Heliopolisul a rămas oraşul sfânt. Textele piramidelor recunosc legăturile sale cu alte centre şi numesc pe vechii zei „Stăpânii celor două altare". Cele două altare gemene purtau numele stranii (pre-egiptene) *Per-Neter* („Locul de unde au venit gardienii") şi *Per-Ur* („Locul de unde au venit Vechii"). Hieroglifele lor sunt foarte vechi.

Aceste altare au jucat un rol major în succesiunea faraonilor. În timpul ritualurilor, conduse de preoţii *Shem*, încoronarea noului rege şi admiterea sa în „Locul gardienilor" din Heliopolis coincidea cu plecarea spiritului regelui decedat, prin uşa estică falsă, către „Locul de unde au venit Vechii".

Şi Heliopolisul era localizat tot în vecinătatea paralelei de treizeci de grade, pe cât permitea delta Nilului.

Când a urmat a treia Regiune, cea din Valea Indului, centrul secular a fost pe ţărmurile Oceanului Indian. Însă centrul sacru a fost la sute de mile spre nord - la *Harappa* - chiar pe paralela de treizeci de grade.

Imperativul paralelei de treizeci de grade se pare că a continuat

în mileniile care au urmat. Pe la 600 î.Ch., regele persan a ridicat un oraş „sfânt pentru toate popoarele”. Locul ales pentru construcţie era unul pustiu şi nelocuit. Acolo, în mijlocul pustietăţii, a fost ridicată o imensă platformă. Pe ea au fost clădite palate şi temple cu multe altare - toate onorându-i pe zeii din Globul înaripat (Fig. 161). Grecii au numit oraşul *Persepolis* („Oraşul perşilor”). Nimeni nu locuia acolo. Era numai pentru sărbătorirea anului nou, în ziua echinocţiului de primăvară. Atunci regele şi suita veneau acolo. Şi el era localizat lângă paralela de 30°.

Nimeni nu ştie când a fost fondat *Lhasa* în Tibet - oraşul sacru al budhismului. Dar este adevărat că Lhasa - ca şi Eridu, Heliopolis, Harappa şi Persepolis - se afla pe... aţi ghicit, paralela de 30° (Fig. 162).

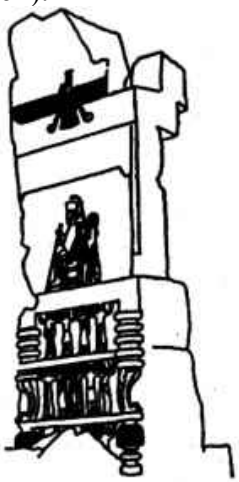

Fig. 161

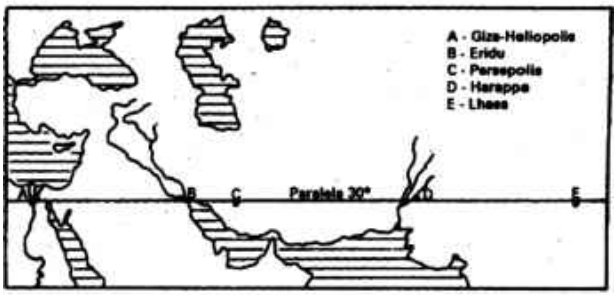

Fig. 162

Importanţa acestei paralele datează din zilele Coridorului de aterizare, când măsurătorii divini au determinat situarea piramidelor de la Gizeh tot pe această paralelă. Ar fi renunţat atunci „zeii” la această paralelă când a fost vorba de cea mai importantă construcţie a lor, spaţioportul?

Aici este momentul să căutăm un ultim indiciu al enigmei din Giza rămasă neabordată - Sfinxul. Corpul său este de leu culcat, capul de om, purtând însemne regale (Fig. 163).

Fig. 163

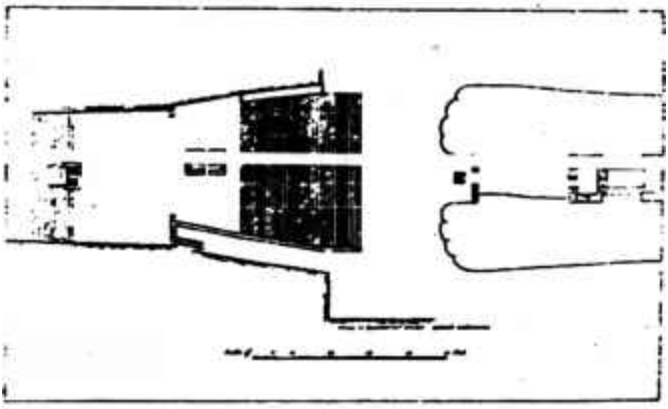

Fig. 164

Când şi de către cine a fost ridicat? Şi de ce este unde este, singur, şi nu altundeva? A cui imagine o poartă? Care este rostul său?

Întrebările sunt multe, răspunsurile mai puţine. Dar un lucru este sigur, *privirea sa este aţintită de-a lungul paralelei de 30°.*

Acest aliniament precis şi privirea îndreptată spre est de-a lungul paralelei au fost subliniate în antichitate de o serie de structuri care se întindeau în faţa Sfinxului spre est (Fig. 164).

Când Napoleon şi oamenii săi au ajuns în Egipt în secolul optsprezece, numai capul şi umerii îi ieşeau din nisipul deşertului. În această stare a fost cunoscut şi reprezentat în cea mai mare parte a secolului care a urmat. A fost nevoie de săpături repetate pentru a scoate la iveală mărimea sa colosală (240 de picioare lungime, 65 de picioare înălţime) şi forma, pentru a confirma ce scriseseră istoricii antici: că era o sculptură dintr-o singură bucată, făcută direct din stâncă de cine ştie ce uriaş. Căpitanul Caviglia, cel îndepărtat de Vyse, a fost cel care a scos la iveală cea mai mare parte a corpului său, precum şi templele, sanctuarele, altarele şi stelele care au fost ridicate în faţa lui.

Curăţind zona din faţa sfinxului, Caviglia a descoperit o platformă care se întindea de ambele părţi ale sfinxului şi mergea spre est. Săpând cca. o sută de picioare în această direcţie, a descoperit o scară spectaculoasă cu treizeci de trepte, în capătul căreia se afla o terasă şi ruinele a ceva ce semăna a amvon. La capătul estic al terasei, cca. patruzeci de picioare, urma o altă scară de treizeci de trepte. Ele se ridicau la acelaşi nivel cu capul sfinxului.

Acolo era ridicată o structură al cărui principal scop era să poarte două coloane (Fig. 165), situate astfel încât privirea Sfinxului să treacă exact printre ele.

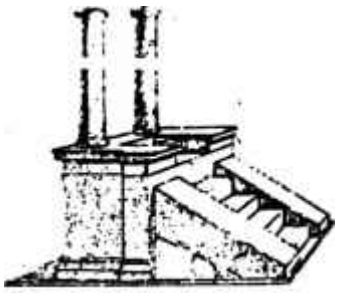

Fig. 165

Arheologii consideră că ruinele sunt din vremea romanilor. Dar, aşa cum am văzut la Baalbeck, romanii doar au înfrumuseţat monumente ce datau din ere anterioare. Se cunoaşte acum că grecii şi romanii au continuat tradiţiile faraonilor, venind să omagieze Sfinxul, lăsând în urma lor inscripţii. Ei afirmă credinţa, continuată şi în vremea arabilor, că Sfinxul era opera zeilor înşişi. Era considerat ca proorocind o eră viitoare de pace. O inscripţie a cunoscutului

împărat Nero îl numeşte „*Armachis,* Supraveghetorul şi Salvatorul”.

Fiindcă Marele Sfinx a fost construit pe drumul care duce spre a doua piramidă, specialiştii au considerat că a fost construit tot de Chefra şi că poartă chipul acestuia. Ideea a fost preluată de toate lucrările de gen, deşi încă din 1904 E.A. Wallis Budge, la vremea respectivă responsabil cu departamentul egipteano-asirian de la British Museum, a arătat fără echivoc *(The Gods of the Egyptians)* că această statuie „era deja finalizată în zilele lui Kha-f-ra, sau Khefren. Probabil că fusese realizată cu mult timp în urmă, datând din perioada arhaică”.

Aşa cum arată stela amintită mai devreme, Sfinxul se afla acolo şi în zilele lui Khufu, predecesorul lui Khefren. La fel ca alţi câţiva faraoni după el, şi Khufu se laudă cu îndepărtarea nisipului din jurul Sfinxului. Din acest lucru se poate deduce că este un monument deja vechi în vremea sa. Ce alt faraon a construit, atunci, Sfinxul şi şi-a impus imaginea în această statuie?

Răspunsul este că nu este imaginea nici unui faraon, ci a unui zeu şi, după toate probabilităţile, zeii, nu faraonii, l-au construit.

Într-adevăr, numai ignorând inscripţiile antice se poate considera altfel. O inscripţie romană, ce numeşte Sfinxul „Călăuza divină”, afirmă că „formă ta nemuritoare este opera zeilor”. Un poem grec afirmă:

Chipul tău măreţ,
Zeii ţi l-au făurit.
Vecin piramidelor te-au pus...
Monarh ceresc cu degete ce...
Divina călăuză din Ţara lui Egipt.

În stela sa, Khufu numea Sfinxul „păzitorul lui Aeter, ce păzeşte vânturile cu privirea sa”. Era în mod clar vorba de imaginea unui zeu:

Acest chip de zeu
Va rămâne în eternitate.
Mereu cu faţa lui.
Spre răsărit îndreptată.

În inscripţia sa, Khufu menţionează că un sicomor bătrân ce se afla lângă statuie a fost dărâmat „când zeul Cerului a coborât în ţara lui *Hor-em-Akhet*”, „Zeul-Şoim al orizontului”. Acesta este cel mai frecvent nume al Sfinxului în inscripţiile faraonilor, celelalte epitete fiind *Ruti* („leul”) şi *Hul* (probabil „veşnicul”).

În secolul nouăsprezece au avut loc numeroase excavaţii, bazate pe legende populare arabe care susţineau existenţa sub sau în camerele aflate în interiorul său a unei comori. Caviglia, așa cum am văzut, venise în zona piramidelor în căutarea unei „camere ascunse”. După ce a eşuat în piramide, s-a apucat s-o caute în Sfinx. Şi Perring a făcut o încercare, tăind cu forţa o gaură adâncă în spatele Sfinxului.

Chiar şi cercetători mai responsabili, cum ar fi Auguste Mariette în 1853, susţin existenţa unor camere în interior. Ipoteza a fost întărită de însemnarea istoricului roman Pliniu care spunea că Sfinxul conţine „mormântul unui faraon pe nume Harmakhis” şi de faptul că multe reprezentări înfăţişează Sfinxul pe o structură de piatră. Cercetătorii au presupus că dacă statuia însăşi a putut fi acoperită de nisipurile deşertului, la fel ar fi putut fi şi structura pe care acesta este aşezat.

Cele mai vechi inscripţii par a sugera că într-adevăr a existat nu una, ci două incinte sub Sfinx - în ele intrându-se probabil printr-o uşă secretă. Un imn din dinastia a optsprezecea dezvăluie că cele două încăperi de sub Sfinx serveau ca centru de comunicaţii!

Zeul Amen, spune inscripţia, asumându-şi funcţia de *Hor- Akhti*, a primit „simţ în inima lui, porunci pe buze... când intra în cele două peşteri care sunt sub picioarele lui (Sfinxului).” Apoi,

Un mesaj trimite cerul,
La Heliopolis este auzit,
şi este repetat la Memphis de Faţa Cinstită.
Este făcut cu scrisul lui Toth,
vorbind despre oraşul lui Amen (Teba)...

Din Teba soseşte răspunsul,
Porunca se dă... mesajul e trimis.
Zeii se supun poruncii.

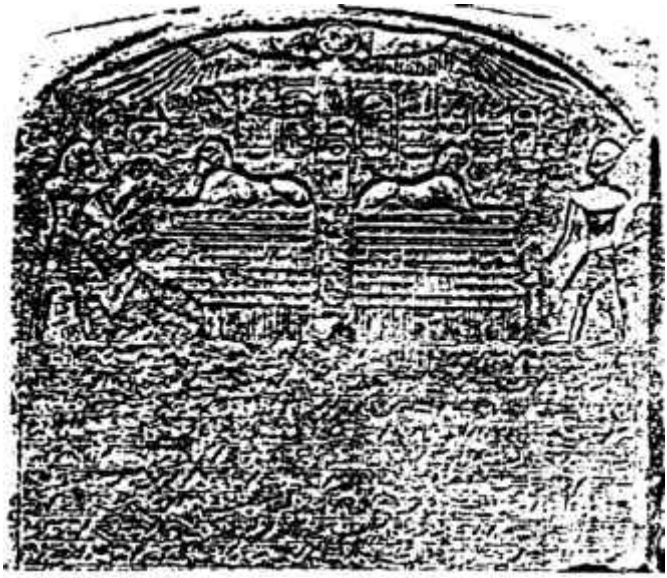

Fig. 166

În zilele faraonilor se credea că, deşi e construit din piatră, Sfinxul putea vorbi şi auzi. Într-o inscripţie lungă pe o stelă (Fig. 166) ridicată de Thothmes IV (şi închinată emblemei Discului înaripat), regele spune că Sfinxul i-a vorbit şi i-a prezis o domnie lungă şi îmbelşugată, numai dacă va îndepărta nisipul ce îl acoperea. Într-o zi, pe când se afla la vânătoare, el a ajuns *„pe drumul divin al zeilor*" care ducea din Heliopolis la Gizeh. Obosit, s-a aşezat să se odihnească la umbra Sfinxului. Locul se numea *„Minunatul loc al începuturilor timpului*". În somn, „măreaţa statuie a Creatorului" (Sfinxul) a început să-i vorbească: „Sunt strămoşul tău *Hor-em-Akhet*, cel care l-a făcut pe Ra-Aten."

Multe „Tăbliţe ale urechii" şi reprezentări ale Porumbeilor gemeni - simbol asociat cu oracolele - au fost descoperite în templele din jurul Sfinxului. Şi ele atestă ideea că Sfinxul putea transmite mesajele divine. Cu toate că eforturile de a săpa sub Sfinx nu au dat rezultate, nu se poate exclude posibilitatea existenţei camerelor în care zeii intrau „cu poruncile pe buze".

Este clar din multe texte funerare că Sfinxul era considerat „călăuza divină" care îl conducea pe decedat de la „ieri" spre „mâine". Inscripţiile de pe coşciuge, menite să-l ajute pe cel mort în

călătoria de-a lungul „Căii uşilor ascunse”, indică faptul că ea începea de la Sfinx. Invocând Sfinxul, Vrăjile susţin că „Zeul Pământului porunceşte, Sfinxul dublu repetă”. Începea când *hor Akhet* - Sfinxul - poruncea „Treci!”. Desenele din *Cartea celor două căi,* ce ilustrează călătoria, arată că de la punctul de plecare de la Gizeh existau două drumuri spre *Duat.*

În calitate de călăuză divină, Sfinxul este deseori reprezentat conducând Barca celestă de la „ieri la mâine”. În acest rol era asociat cu zeul ascuns al Tărâmului subteran. Astfel, să ne reamintim (Fig. 19), este reprezentat simbolic flancând camera ermetică a zeului Seker din *Duat.*

Textele piramidelor şi Cartea morţilor se referă la Sfinx ca la „Marele zeu care deschide porţile Pământului” - o frază ce poate sugera că Sfinxul de la Gizeh, care „deschidea drumul” avea un „geamăn” în apropierea Scării spre cer, care „deschidea porţile Pământului”. Această posibilitate poate fi singura explicaţie (în absenţa altora) a unei vechi reprezentări a călătoriei faraonului către Viaţa de apoi (Fig. 167). Începe cu un Horus culcat, privind către Ţara Curmalilor unde se află un vas ciudat şi o structură ce seamănă cu ortografierea sumeriană a numelui lui EN.LIL (vezi fig. 52). Un zeu întâmpinându-l pe faraon, mai apar un Taur şi o Pasăre a Nemuririi, urmate de nişte fortificaţii şi un grup de simboluri. La final, simbolul pentru „loc” apare între semnul pentru Scara spre cer şi un *Sfinx ce priveşte in direcţia opusă*!

O stelă ridicată de Pa-Ra-Emheb, care a coordonat restaurările Sfinxului, conţine semnificative versuri închinate acestuia. Simetria cu psalmii biblici este uimitoare. Inscripţiile menţionează întinderea unor corzi „pentru plan”, facerea unor „lucruri secrete” în tărâmul subteran. Vorbesc de „traversarea cerurilor” într-o Barcă cerească şi despre un „loc protejat” în „deşertul divin”. Foloseşte chiar şi termenul *Sheti.ta* pentru a numi „Locul Numelor Ascunse” în Deşertul divin:

Slavă ţie, Rege al Zeilor,
Aten, Creatorul
Tu întinzi corzile pentru plan,
tu ai facut pământul...

Tu faci lucruri secrete în Lumea Subterană...
Pământul este sub cârmuirea ta,
Tu ai făcut cerul cu înălţimile sale...
Tu ai construit pentru tine un loc protejat
în Deşertul Divin, cu numele ascunse.
Te ridici ziua împotriva lor...
Te ridici minunat..
Tu traversezi cerurile cu un vânt bun...
Tu traversezi cu barca cerurile...
Cerul se bucură,
Pământul cântă de bucurie.
Oamenii lui Ra se roagă în fiecare zi,
El iese triumfător.

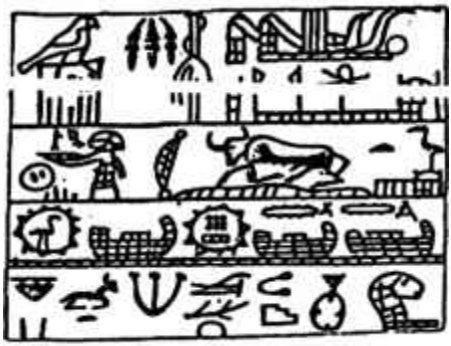

Fig. 167

Pentru proorocii evrei, *Sheti* - Culoarul central de zbor ce trece prin Ierusalim - era Culoarul Sfânt, direcţia în care trebuia privit: „Fiindcă de acolo venea Domnul de pe muntele Sinai."

Dar pentru egipteni *Sheti.ta* era „Locul numelor ascunse". Era „Deşertul Divin" - care este exact sensul termenului biblic de Deşertul *Kadesh*". Şi, conform inscripţiilor, „corzile" se întindeau de la Sfinx. Acolo, Paraemheb îl văzuse pe regele zeilor ridicându-se la cer. Cuvintele sunt aproape identice cu cele ale lui Gilgamesh la sosirea pe muntele Mashu, „unde în fiecare zi se ridică *Shem*-urile, ce pleacă şi vin... Shamash urcă şi coboară".

Era locul protejat, Locul decolării. Cei care trebuiau să ajungă acolo erau călăuziţi de Sfinx, fiindcă privirea lui era spre est, exact de-a lungul paralelei de treizeci de grade.

La intersecţia celor două linii - linia Ierusalimului şi paralela de treizeci de grade - se aflau Porţile Cerului: Spa-ţioportul zeilor.

Intersecţia se află în Câmpia centrală a Sinaiului. Aşa cum este reprezentat *Duat* în Cartea Morţilor, este într-adevăr o câmpie ovală, înconjurată de munţi. Este o vale vastă, ai cărei munţi înconjurători sunt separaţi de şapte trecători - aşa cum este descris în *Cartea lui Enoh.* O câmpie plană, ale cărei caracteristici naturale reprezentau o poziţie ideală pentni aterizare.

Nippur, am arătat (vezi Fig. 22), era punctul focal al unor cercuri concentrice, aflat la distanţe egale de celelalte centre. Acelaşi lucru, nu fără uimire constatăm, este valabil şi pentru Ierusalim (Fig. 168):

- *Spaţioportul (SP) şi Locul de aterizare de la Baalbeck (BK) se află în perimetrul unui cerc interior, formând o serie de instalaţii vitale aflate echidistant de Centrul de control de la Ierusalim (JM);*
- *Punctul geodezic al Umm Shumar (US) şi Heliopolisul (HL) se află în perimetrul cercului exterior, marcând tot o pereche echidistantă de Ierusalim.*

Completând harta, reţeaua concepută de anunnaki ni se dezvăluie clar în faţa ochilor şi suntem fascinaţi de precizia, simplitatea şi geniala combinaţie dintre geometria de bază şi elementele naturale:

- *Linia Baalbeck-Sf Katarina şi linia Ierusalim-Heliopolis se intersectează la un unghi de 45°; Culoarul central de zbor bisectează acest unghi cu precizie 22,5°. Coridorul de zbor este precis la jumătatea acestui unghi (11,25°);*
- *Spaţioportul, situat la intersecţia căii centrale de zbor şi paralela de treizeci de grade, era echidistant faţă de Heliopolis şi Umm Shumar.*

Să fie numai un accident geografic faptul că Delphi (DL) era echidistant faţă de Centrul de control de la Ierusalim şi faţă de Spaţioport? Simplă coincidenţă că lăţimea unghiulară a coridorului de zbor era de 11,25°? Că un alt coridor de zbor de 11,25° lega Delphi de Baalbeck?

Simplă coincidenţă faptul că liniile care leagă Delphi de Ierusalim şi oaza de la Siwa (SW) - centrul oracolului lui Amon la care s-a grăbit Alexandru să ajungă - formează un unghi de 45°?

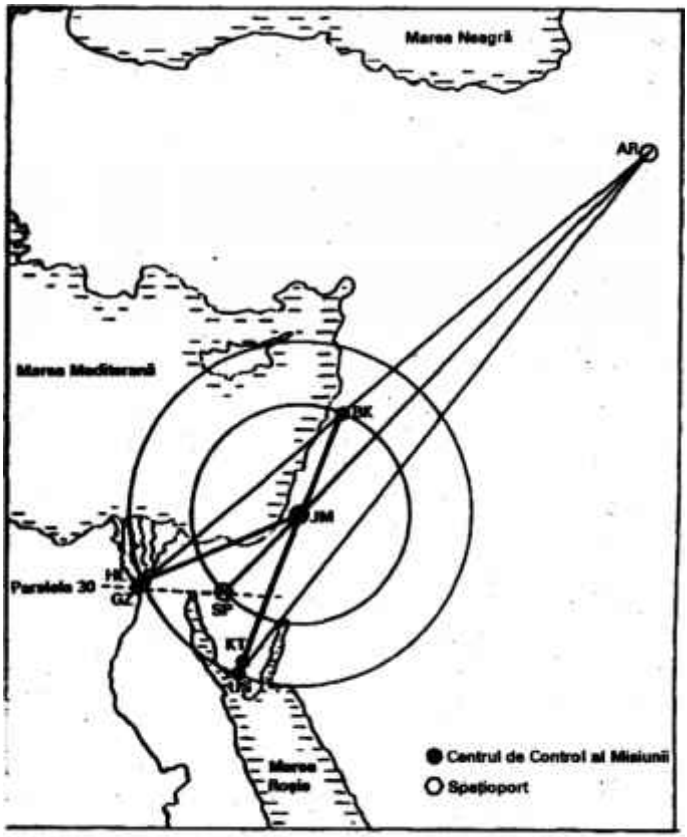

Fig. 168

Erau celelalte centre sacre şi sedii ale oracolelor egiptene aşezate după voinţa regilor şi capriciile Văii Nilului, sau erau aliniate conform grilei nefilimilor?

Într-adevăr, dacă analizăm aceste centre, putem acoperi uşor harta Pământului. Nu de acest lucru voia să profite Baal când şi-a stabilit la Baalbeck un centru ilegal? Fiindcă scopul său era de a comunica şi domina nu doar ţinuturile învecinate, ci întregul Pământ.

Acest lucru era cunoscut şi de Zeul biblic, fiindcă atunci când Iov i-a cerut să-i dezvăluie minunile Pământului i-a răspuns la întrebări prin întrebări:

Te întreb pe tine şi tu să-mi răspunzi,
Unde te aflai când am făcut Pământul?
Spune, dacă ai ştiinţă,

Cine a măsurat Pământul ca să se cunoască?
Cine l-a cântărit?
Cine i-a ridicat înălţimile?
Cine a pus pietrele de la colţurile Pământului?
Acest lucru, răspunde Yahweh însuşi, au fost făcute
Când stele dimineţii se bucurau
Şi toţi fiii lui Dumnezeu cântau de bucurie.

Omul, aşa cum am văzut, nu avusese nimic de-a face cu asta. Baalbeck, Piramidele, spaţioportul, toate erau numai pentru zei.

Dar omul, neîncetând să caute Nemurirea, nu a încetat să urmeze privirea Sfinxului.

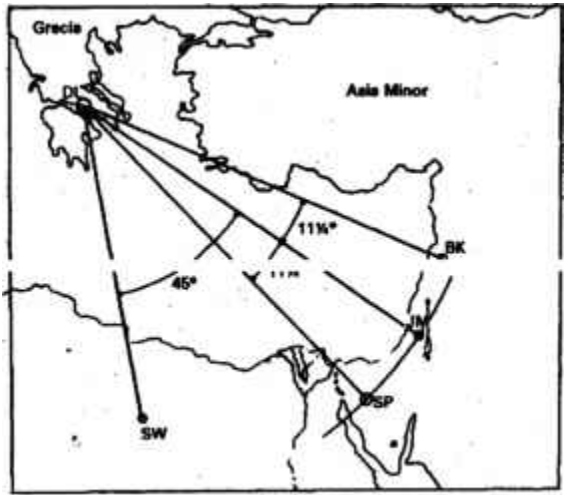

Fig. 169

SURSE

Pe lângă lucrările menţionate special în text, următoarele lucrări au servit ca documentaţie pentru această carte:

1. Studii şi articole din publicaţiile următoare:

Ăgyptologische Forschungen (Hamburg, New York)
Der Alte Orient (Leipzig)
American Journal of Archeology (Concord, N.H.)
American journal of Semitic Languages and Literature (Chicago)
American Philosophical Society, Memoirs (Philadelphia)
Analecta Orientalia (Roma)
Annales du Musée Guimet (Paris)
Annales du Service des Antiquites de l'Egypte (Cairo)
Annual of American Schools of Oriental Research (New Haven)
Annual of the Palestine Exploration Fund (Londra)
Antiquity (Cambridge)
Archaeologia (Londra)
Archiv fur Kreilschriflforschung (Berlin)
Archiv fu Orient forschung (Berlin)
Archiv Orientalni (Praga)
The Assyrian Dictionary of the Oriental Institute, University of Chicago (Chicago)
Assyriologische Bibliothek (Leipzig)
Assyriological Studies of the Oriental Institute, University of Chicago (Chicago) Babylonica (Paris)
Beiträge zur Aegyptischen Bauforschung und Altertumskunde (Cairo)
Beiträge zur Assyriologie und semitischen Sprachwissenschaft (Leipzig)
Biblical Archaeological review (Washington) Bibliotheca Orientalis (Leiden)
British School of Archaeology and Egyptian research Account Publication (Londra)
Bulletin de l'institut français d'archeologie oreintale (Cairo)
Bulletin of the American School of Oriental research (New

haven)
Cuneiform Texts from babyloniah Tablets in the British Museum (Londra)
Deutsche Orient-Gesellschaft, Mitteilungen (Berlin)
Deutsche Orient-Gesellschaft, Sendschriften (Berlin)
Egypt Exploration Fund, memoirs (Londra)
Ex Oriente Lux (Leipzig)
France: Délégation en perse, memoires (Paris)
France: Mission Archéologique de Ferse, memoires (Paris)
Harvard Semitic Seríes (Cambridge, Mass.)
Hispanic American Historical Review (Durham, N.C.) Iraq (Londra)
Imperial and Asiatic Quaterly Review (Londra)
Institut Français d'Archéologie Orientale, Bibliothèque d'Etude (Cairo)
Institut Français d'Archéologie Orientale, Mémoires (Cairo)
Israel Exploration Society, Journal (Ierusalim)
Jewish Palestine Exploration Society,; Bulletin (Icrasalim)
Journal of the American oriental society (New Haven)
Journal of Biblical Literature and Exegesis (Philadelphia)
Journal of Cuneiform Studies (New Haven and Cambridge, Mass)
Journal of Egyptian Archaeology (Londra)
Journal of Jewish Studies (Oxford)
Journal of Near Eastern Studies (Chicago)
Journal of the Palestine Oriental Society (Ierusalim)
Journal of the Royal Asiatic Society (Londra)
Journal of Sacred Literature and Biblical Record (Londra)
Journal of the Society of Oriental Research (Cicago)
Kaiserlich Deutschen Archaelogischen Institut, Jahrbuch (Berlin)
Königliche Akademie der Wissenschaften zu Berlin, Abhandlungen (Berlin)
Leipziger Semitische Studien (Leipzig)
Mitteilungen der altorientalischen Gesellschaft (Leipzig)
Mitteilungen des deutschen Instituts fur ägyptische Aterumskunde in Kairo

(Augsburg şi Berlin) Mitteilungen des Instituts fur Orientforschung (Berlin) Orientalia (Roma)

Orientalistiche Literaturzeitung (Leipzig) Palestine Exploration Quaterly (Londra)

Preussischen Akademie der Wiessenschaften, Abhandlungen (Berlin)

Proceedings of the Society of Biblical Archaeology (Londra)

Qadmoniot, Quaterly for the Antiquities of Ertz-Israel and Bible Lands (Ierusalim)

Revue Archéologique (Paris)

Revue d Assyriologie et d'archeologie orientale (Paris)

Revue Biblique (Paris)

Sphinx (Leipzig)

Studia Orientalia (Helsinki)

Studies in Ancient Oriental Civilizations (Chicago)

Syria (Paris)

Tarbiz (Ierusalim)

Tel Aviv, Journal of the Tel Aviv University Institute ofArcheology (Tel-Aviv)

Transactions of the Society of Biblical Archaeology (Londra)

Unterschungen zur Gesischte und Aterumskunde Aegyptiens (Leipzig)

Urkunden das ägyptischen Altertums (Leipzig) Vorderasiatisch-Aegyptischen Gesellschaft, Mitteilungen (Leipzig)

Vorderasiatische Bibliothek (Leipzig) Die Welt des Orients (Göttingen)

Wiesenschaftliche Veröffentlichungen der Deutschen Orient-Gesellschaft (Berlin şi Leipzig)

Yale Oriental Series. babylonian Texts (New Haven)

Yerusalyim, Journal of the Jewish Palestine Exploration Society (Ierusalim)

Zeitschrift fur ägyptische Sprache und Altertumskunde (Berlin)

Zeitschrift für die altentestamentliche Wissenschaft (Berlin şi Giessen)

Zeitschrift fur Assyriologie und verwandte Gebiete (Leipzig)

Zeitschrift der Detsche morgenländische Gessehhqft (Leipzig)

Zeitschrift der detschen Palaestina-Vereins (Leipzig)
Zeitschrift fur Keilschriforschung und verwandte Gebiete (Leipzig)
Zeitschrift fur die Kunde des Morgenlandes (Göttigen)

2. Opere individuale

Alouf, M.M.: *History of Baalbek* (1922)
Amiet, P.: La Glyptique Mésopotamienne Archaique (196l)
Antoniadi, E.M.: *L Astronomie Egyptienne* (1934)
Avi-Yonah, M: *Sefer Yerushalaim* (1959)
Babelon, E.: *Les Rois de Syrie* (1890)
—: Les Collections de Monnais Anciennes (1897)
—: Traité des Monnais Greques et Romaines (190l-19l0)
Bauer, H.: Die alphabetischen Keilschrifttexte von Ras Schamra (1936)
Borchard, L.: Die Entstehung der Pyramide (1928)
Bourguet, E.: Les ruines de Delphos (1914)
Buck, A. de: The Egyptian Coffin Text (1935-196l)
Budge, RA.W.: The Alexander Book in Ethiopia (1933)
—: Cleopatra's needle (1906)
—: The Egyptian Heaven and Hell (1906)
—: Egyptian magic (1899)
—: The Gods of the Egyptians (1904)
—: The Hystory of Alexander the Great (1989)
—: The Life and Exploits of Alexander the Great (1896)
—: Osiris and the Egyptian Resurrection (1911) Budge, E.A.W.: and King, L.W.: Annals of the Kings of Assyria (1902) Capart, J.: Recueil de Monuments Egyptiens (1902)
Thebes (1926)
Cassuto, M.D.: *HaElah Anath* (195l)
—: Perush al SeferShemoth (195l)
Contenau, G: L Épopée de Gilgamesh (1939)
Davis, Ch.H.S.: The Egyptian Book of the Dead (1894)
Delapoite, L: Catalogue des Cylindres Orientaux (19l0)
Delitzsch, F.: Wo Lag Das Paradisese? (188l)
Dussaud, R.: Notes de Mythologie Syrienne (1905)

—: Les Découvertes de Ras Shamra (Ugarit) et VAncien Testament (1937)
Ebeling, E.: Realixikon der Assyriologie (1928-1932)
Eckenstein, L.; A History of Sinai (192l)
Emery, W.B.: *Excavations at Saqqara* (1949-1958)
Erman, A: A Handbook of Egyptian Religion (1907)
—: Aegypten und Aegyptisches Leben im Altertum (1923)
—: The Literature of the Ancient Egyptians (1927)
Falkenstein, A: Literarische Keilschrifttexte aus Uruk(193l)
Faulkner, R.O.: The Ancient Egyptian Coffin Texts (1973)
—: The Ancient Egyptian Pyramid Texts (1969)
Frankfort, H.: Die Akropolos von Baalbek (1892)
Friedländer, I.: Die Chadirlegende und der Alexanderroman (1913)
Gaster, Th.H.: Myth, Legend and Custom in the Old Testament (1969)
Gauthier, H.: Dictionnaire des Noms Géographique (1925)
Ginsberg, L: *Kitbe Ugarit* (1936)
—: The Legend of the Jewes (1954)
—: The Ras Shamra Mythological Texts (1958)
Gordon, C.H.: The Loves and wars of Baal and Anat (1943)
—: Ugaritic Handbook (1947)
—: Ugaritic Literature (1949)
Gray, J.: *The Canaanites* (1965)
Gressmann, E.: Altorientalische texte zum Alten testament (1926) Grinsell, L.V.: Egyptian Pyhmids (1947)
Heidel, Am: The Gilgamesh Epic and Old Tetament Pùralells (1946)
Hooke, S.H.: Middle Eastern Mythologie (1963)
Hrozny, B.: Hethitische Keilscrifttexts aus Boghazkôy (1919)
—: Das Gilgamesh-Epos in der Weltliteratur (1906, 1928) Jéquier, G.:
Le livre de ce qu'il y a dans VHades (1894). Kazis, I.U
The Book of Gests of Alexander of Macedón (1962) Kees, H.: Aegyptische Kunsts (1926) Kenyon, K.M.: Jerusalem (1967)
Kraeling, E.G. (Ed):

Historical Atlas of the Holy Und (1959) Kramer, S.N.: Gilgamesh and the Huluppy Tree (1938)

—: Sumerian Mythology (1944) Landon, S.: Hystorical and Religious Texts (1914)

—: The Epic of Gilgamesh (1917)

Leonard, W.E. : *Gilgamesh* (1917)

Lefébure, M.E.: Les Hypogées Royaux de Thébes (1882)

Lepsius, ICR.: Auswahl der wichtigsten Urkunden des Aegyptischen Atertums (1842)

—: Konigsbuch der Alten Aegypter (1858)

Lesko, L.H.:The Ancient Egyptian Book of the Twoo Ways (1972)

Lipschitz, O.: *Sinai* (1978)

Luckenbill, D.D.: Ancient Records of Assyria and Babylonia (1926-1927)

Meissner, B.: Alexander und Gilgamesh (1894)

Mercer, S.A.B.: Horus. Royal GodofE¿j)t (1942)

Meshel, Z.: *Derom Sinai* (1976)

Montet, P. *Eternal Egypt* (1969)

Montgomery, J. A. and Harris, RS.: *The Ras Shmara Mythological Texts* (1935)

Muller, C: Pseudokallisthenes (1846)

Naville, H.E.: Das aegyptusche Todtenbuch (1886)

Nôldeke, Th.: Beiträge zur Geschichte des Alexanderromans (1890)

Noth, M.: Geschichte Israels (1956)

—: Exodus (1962).

Obermann, J.: *Ugaritic Mithology* (1948) Oppeheim, A.L.: *Mesopotamian Mythology* (1948) Perlman M, şi Kollek, T.: *Yerushalayim* (1968)

Perring, J.E.: The Pyramids of Gizeh from Actual Survey and Measurement (1839)

Petrie, W.M.F.: The Royal Tombs of the First Dynasty (1900)

Poebel, A.: Sumerischen Studien (192l)

Porter, B. and Moss, RL.B.: Topographical Bibliography of Ancient Egypt (195l)

Pritchard, James b: Ancient Near Eastern Texts Relating to the Old Testament (1969)

Puchstein, O.: Fuflirer durch die Ruinen von Baalbek (1905)

—: Guide to Baalbek (1906)

Puchstein, O. and Lupke, Th. von.: *Baalbek* (19l0)

Rawlinson, H.C.: The cuneiform Inscriptions of Western Asia (186l-1884)

Reisner, G:A.: Mycerinus, The Temple of the 3rd Pyramid at Gizeh (193l)

Ringgren: Israelitische Religion (1963)

Rouge, E. de: Recherches sur le monuments qu'on peut attribuer aux six premières dynasties de Manethon (1866)

Schott, A.: Das Gilgamesh-Epos (1934).

Schräder, E. (Ed.): Keilinscriftliche Bibliothek (1899-1900)

Soden, W. von: Sumerischen und Akkadische Hymnen und Gebiete (1953)

Smyth, C.P.: Life and Work at the Great Pyramid (1867)

Thompson, R.C.: The Epic of Gilgamesh (1930)

Ungnad, A.: Die Religion der Babylonier und Assyrer (192l) - . Dos Gilgamesh Epos (1923)

—: Gilgamesh Epos und Odyssee (1923)

Ungnad A. and Gressmann, H.: *Das Gilgamesh-Epos* (1919)

Vandier, J.: Manuel dArchéologie Egyptienne (1952)

ViroHeaud, Ch.: La déesse Anat(1938)

—: La Légende phénicienne de Danel (1936)

Volney, G.F.: *Travels Trough Syria* (1787)

Wainwright, G.A.: The Sky Religiopn in Ancient Egypt (1938)

Weidner, E.F.: Keilscrifttexte aus Boghaikoy (196l)

Wiegand, Th.: *Baalbek* (192l-1925)

Woloohijan, A.M.: The Romance of Alexander the Great by Pseudo-Callisthenes (1969)

Zimmern, H: Summersche Kultlieder (1913).